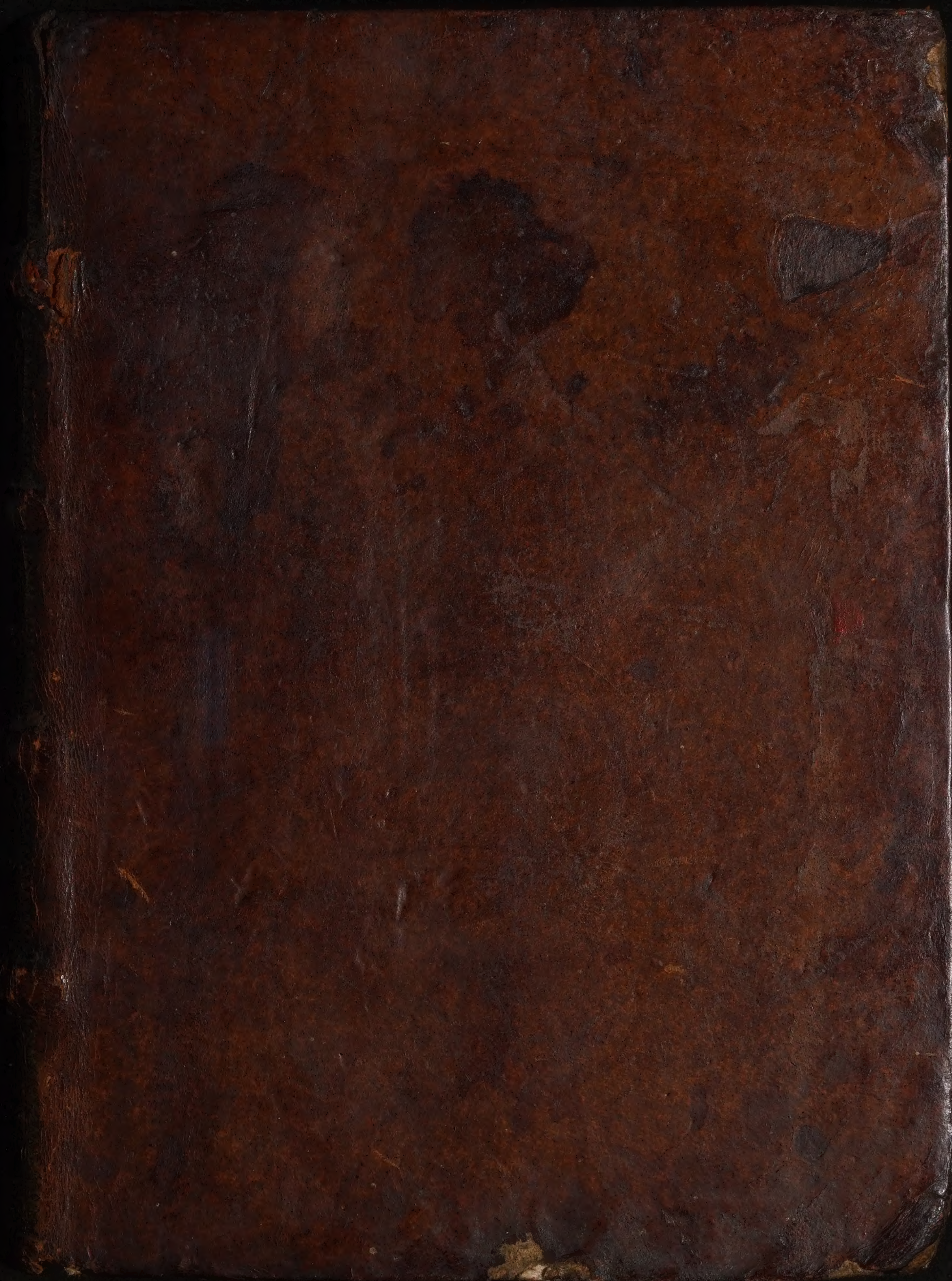

MALLEVS
MALEFIC

TOM
·I·

Ex Libris Francisci poheit aduocati

3H

~~SPRENGER (quaestiones)~~

~~MALLEUS~~

SPRENGER

MALLEI MALEFICARVM TRACTATVS ALIQVOT

TAM VETERVM, QVAM Recentiorum in vnum corpus coaceruati,

ARTIS MAGICÆ STVPENDOS AFFECTVS, Lamiarum Pythonicos contractus, impia dogmata, ſpurcitias, faſcinationes, veneficiáque demonſtrantis,

TOMI SECVNDI PARS PRIOR,

Cum INDICIBVS Auctorum & rerum vtiliſſimis;

Hac poſtremâ editione caſtigata, & ab innumeris mendis repurgata.

Vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, ſiue diuinationis fuerit ſpiritus, morte moriatur. Leuitici cap. 20.

LVGDVNI,

Sumptibus CLAVDII BOVRGEAT, ſub ſigno Mercurij Galli.

M. DC. LXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

AVCTORES PRIORIS PARTIS SECVNDI TOMI.

I. M. Bernardi Basin Opusculum de artibus Magicis ac Magorum Maleficiis.
II. Vlrici Molitoris, Constantiensis, V.I. Doctoris & Professoris Papiensis, Dialogus de Lamiis, & Pythonicis mulieribus.
III. D. Ioannis de Gerson, olim Cancellarij Parisiensis, libellus de probatione Spirituum.
IV. M. Thomæ Murner, Ordinis Minorum, libellus de Pythonico contractu.
V. R. P. Bartholomæi de Spina, ord. Præd. sacri Palatij Apostolici Magistri quæstio de Strigibus seu Maleficis.
Item eiusdem Apologia quadruplex de Lamiis contra Ioan. Franciscum Ponzinibium, V. I. D.

INDEX

RERVM MEMORABILIVM IN HAC prima ſecundi Tomi parte contentarum.

A

Bacuc à Iudæa in Chaldæam tranſlatio 26.c.1
Aduerſitas proficit plus quàm proſperitas. 53. c. 2
Adoratio Dæmonum. 170.c.1
Aëris turbationes Maleficarum. 32.c.2
Affectiones formant ſomnia. 14.c.2
Afflicti in corpore à dæmonibus. 34. c. 1
Aio te Æacida Romanos vincere poſſe. 32.c.1
Aliquis ſomnians alteri locum quendam explicat. 92.c.1
S. Ambroſius à Dæmone ſpatium trium horarum Mediolano Romam defertur. 80. c.2
dormiens Mediolani officium exequiarum ſancti Martini perfecit Turonis. 93.c.1
illius inde chirotheca Turonis aſſeruatur. ibid.
Ambulantes in ſomnis. 9.c.2
Angeli ſenſibus carent vt lapides. 105. c. 2
in Aſſumptis corporibus, non ſenſualiter, ſed intellectualiter oblectantur. ibid.
Angeli boni mouent cœlos & non maligni. 79.c.2
Angeli boni nunquam beſtiarum formas aſſumpſerunt. 82.c.2
Angelus cuilibet ab vtero matris datus. 175.c.2
Angeli tenentes ventos interpretantur Diaboli. 20.c.1
Angelus miſſam in forma ſancti Ambroſij adminiſtrat. 39. c.2
Animæ ex ſola imaginatione caleſcit aut frigeſcit corpus. 7.c.1
An animæ ſint potiores in his qui miracula edunt. 6. c.1
Animal vt cibis, ſic ſpiritus ſignis allicitur. 136.c.1.& 109.c.2
A non eſſe ad non poſſe nullum eſt argumentum. 119. c.2
Sanctus Antonius Eremita à Diabolis peſſimè vexatus. 36.c.2
A particulari ad vniuerſalem non valet argumentum. 120. c.1
Apoſtatare à fide quid. 124.c.2
Apuleius in aſinum phantaſticè conuerſus. 141.c.1
Aqua Iordanis vnde figura ſit baptiſmi. 134. c.1
Arcus curuatæ vis. 57.c.2
Ariſtotelis error. 60.c.1
Artificialia Magorum non habent virtutem ex cœlo. 4.c.1
Artificioſa phantaſmata. 98.c.1
Arcturi regis Britanniæ hiſtoria. 28.c.1

Argumentum ex Medicina contra generationem incuborum. 42.c.1
Aſpides quomodo intelligantur aures obturare. 5.c.2
Aſtronomi culpantur. 4. c. 2
Aſtronomia eſt de contingentibus. 62. c. 1
Aſtrologorum vires ad quædam non penetrant. ibid.
Aſtrologi ſunt magis cæteris egentes. ibid.
Sancti Auguſtini error. 5.c.2
credidit conuerſionem mulierculaṛum in catos. 106.c.1

B

BOni ſpiritus an Magis communicent. 6.c.1
S. Bernardus Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit. 28.c.1
S. Brigidæ viſiones, quarum habuit à ſancta Maria & ſancta Agnete iudicium. 46.c.1

C

CAcodæmonum ſuperbia aſcendit. 11. c. 2
Calamita an habeat impoſſibilitatem. 70. c. 1. & quæ ſit illius virtus. ibid.
ad ſtrigandum. 142.c.2
Canones taxantur. 9. c. 2. ab hominibus debent approbari. 21. c. 2
contra Maleficos. 71.c. 2
Canoniſtis non licet Concilia explicare. 159.c.2
Canonizatio ſanctæ Brigidæ. 46.c.2
Capitales etiam inimici admittuntur in teſtes contra hæreticos. 96.c.2
Carmina incantatorum an aliquid operentur. 5.c.1
Carnibus occiſorum à ſe puerorum & poſtmodum exhumatorum Striges veſcuntur. 142.c.2
Caſeo infecto immutatur hoſpes in iumentum. 106.c.2
Catos Maleficos reuera ſugere puerorum ſanguinem. 88.c.1
Cautela de ſomniis. 50.c.1
Cautelæ ad propollendas viſiones. ibid.
Cholerici ſomniant ignea. 14.c.2
Chriſtianorum aliqui in beſtias etiam mutati. 23. c. 2. vocabuntur Galilæi. 44. c. 1
Chriſtus ſignat nos in cruce. 45. c. 1
Cibus variat ſomnia. 14.c.2
Cibus Diaboli ſunt tentationes. 33.c.1
Cignus nauem trahit Rheno. 30. c. 1
ex eo progenies, in Germania. ibid.
S. Clementis guttæ, vnde Piſis habeantur. 93.c.1
illius hiſtoria de liberatione à Siſinnio. 140.c.1
Clericus diuinator vel magus. 16. c. 1
clerici & laici reſiſtunt inquiſitoribus. 75.c.1
Cognitio per cauſas magis eſt firma. 56.c.2.
Cognoſci in ſpiritu. 154.c.1
Cohortatio ad mulierculas. 45.c.1
Coitus impedimentum. 21.c.2
Coitus ſtellarum. 56. c. 1
Color rubeus Britannos denotat, albus Saxones. 29.c.1
Commune malum (cæteris paribus) grauius eſt, quàm ſpeciale quodlibet. 137. c.1
Conciliis particularibus etiam contradicere hæreticum eſt. 66.c.2
ab hæreticis ſæpius celebrata. 116. c. 2
qui poſſint conuocare 122. c.1
Concubitus impotentiæ duplices. 22. c. 1
Conuentum Strigum Itali à chorizatione vocant curſum vel concurſum. 107. c. 2
Conuenticula & conuiuia Maleficarum. 27.c.1
Corporalia malis obediunt Angelis quoad motum localem. 79.c.2
Creſcite & multiplicamini Sathan allegat contra virgines. 44. c.2
Crimina atrociſſima quatuor.....
Curioſitas quærendi ſigna eſt Iudaica. 49.c.2
Currunt cum hominibus Striges, in conuen

conuentibus ſuis. 107.c.2
Cuſtodia Angelorum. 176. c.2
Cyprianus Magus ad fidem Chriſti conuerſus. 45.c.1

D

DÆmones & Magi quomodo colloquantur hominibus. 3.c. 2
quomodo corporalia Dæmonibus obediant. 8.c.1. poſſunt etiam exterius homines deludere. 10.c.2.alunt curioſitates & ſuperſtitiones.11.c.2
Dæmonem adorantes credunt eum amicum Deo. 12.c.1. liberum hominis arbitrium cogere non poteſt. 13.c.1
Dæmonum excedentia naturalem ſcientiam. ibid. c.2
Dæmonum experientia. 30.c.2
vt conſulant ambiguitatibus ſuis.32.c.1. humana adſunt conuenticulis nocturnis. 39.c.2
Dæmon quomodo futura prædicat.43.c. 2
nullus ſe ingerit in alterius munus....
in Dæmonibus naturalia manſerunt ſplendiſſima 79. c. 2. poſſunt ſomnum profundiſſimum immittere.81.c. 1.
Dæmon nec poteſt mortuum aſinum ſuſcitare. 84.c.2
poſſet ex naturali fortitudine totam naturæ molem transferre. ibid. c.2.
illius aëreum corpus. 99. c.1
cur conuentus ſuos agat. 113.c.2
princeps mundi ante Chriſti aduentum. 134.c.1
etſi liber ſit, tamen quandoque impeditur, ne quod optat aſſequatur. 136.c.2
Dæmon non poteſt facere vt homo habeat figuram aſini, ſed poteſt: vt appareat tantùm. 152.c.1
Decanus quidam vnam ex Sirenibus ducit & ſuſcipit. 29.c.1
Defenſio proceſſus contra vermes & locuſtas....
Deus quomodo decipere dicatur. 6. c. 2
quandoque punit ſcienter, quandoque ignoranter. 34.c.1. per Angelum puniens. ibid. per homines puniens. ibid. c.2. per Diabolum. ibid.
Deus vtitur Tyrannis, vt faber ſerra & ſecuri. ibid.
Dei prouidentia duplex. 53. c.1
Deus cur mala maxima permittat. 143. c.2. cur item innocentium mortem puerorum. ibid. permittit peccatum in punitionem alterius peccati. 171. c. 1. an permittat iniqua. 176.c.1
Deus in bonum patientis ſemper conuertit, ſi ſit doli capax, & patienter propter Deum ſuſtineat. 176.c.1.2
Deus punit peccata patrum in filios. ibid.
Delatio Dæmonis per ſimile de bombardis. 98.c.2
Deluſio non eſt ex parte videntis, ſed rei viſæ. 125.c.2
poteſt contingere in interiori tantùm imaginatione. 126.c.1
Deluſio Strigum vna in viſione perſonarum phantaſtica. 129.c.1
altera in deportatione & reportatione corporali. ibid.c.2
Deluſio cauſata à bono Spiritu. 130.c.1
Deportatio ad ſeruiendum Deæ paganorum. 129.c. 2
Diabolus aliquando dicit verum, vt falſum obtineat. 12.c.2
Diabolus defert Hermogenem ad ſanctum Iacobum. 26.c.1
Diaboli quomodo futura & ſecreta ſciant. 30. c. 2. quomodo detur eis poteſtas tempeſtates excitandi. 34.c.1
Diabolus interdum ſæuit pro exploranda fide piorum 36.c. 2. habet poteſtatem in non baptizatos. 41. c. 1
Diabolus ſeruat pacta aliqua. 57. c.2
Diabolo facilius eſt vigilantes portare, quàm dormientes deludere. 100. c.1

Diabolus Christum deportauit. 117.c.1
Diabolus se potest transfigurare in Angelum lucis. ibid.
Diabolus creatura spiritualis. 135.c.2
signis vt animal cibis trahitur. ibid.
quomodo decipiat homines in operibus suis. ibid.
Diaboli nulla sunt præsidia vt Malefica vindicetur ab inquisitoribus. 137.c.1
quomodo possit astantes præstigiosa delusione decipere. 139.c.2
Diaboli à strigibus exigunt vt pro voto strigent infantes maximè baptizatos & non signatos. 142.c.1
Diabolus potest mulierculas decipere, vt & deludere. 155.c.2
prædicit maleficarum numerum breui superaturũ Christianorũ. 156.c.2
Diabolo est adempta potestas à Christo. 165.c.1
Diabolus contradicit honori Dei & fidei quantum potest, non curat de forma fiendi, modo inducat ad actum. 173.c.1.2
Difficile est discernere sensum à consensu. 51.c.2
Digitus Dei aliquando maior, aliquando minor. 33.c.1
Diomedis socij in aues conuersi. 11.c.1
sic apparuerunt. 142.c.1
Diræ Striges quot scelera perpetrent. ibid.c.2
Discentia sine scientia. 51.c.2
Diuinantes per ficta. 15.c.1
Diuinationes Dæmonum. 31.c.1
Dusij Dæmones Gallorum. 106.c.1

E

Effectus fortuitus non habet caussam. 54.c.1
Epistolæ pontificum ad inquisitores Germaniæ de Maleficis. 72.c.2
Epistolæ Apostolicæ tenor ad inquisitores Germaniæ contra Maleficos. 75.c.2
Error paganorum de Diana & Herodiade. 129.c.2
Esaiæ visio. 90.c.2
Exemplum de sancto Machario, 37.c.2
sanctæ Iustinæ. 44.c.1
Exempla de complexionibus. 36.c.2
de visionibus. 39.c.2
Exemplum de nocturnis commessationibus maleficorum. ibid.
de Exemplis non est iudicandum. 167.c.1
Experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis. 145.c.2
Exorcismus in vulnera..... contra vermes, vel mures....
Experimenta, verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis. 145.c.2
Ezechiel in spiritu non in corpore videt visiones. 66.c.2
in Hierusalem deportatur. 119.c.2

F

Faciem alterius in suam mutare. 24.c.2
Fama debet ortum habere regulariter à fide dignis. 165.c.2.& 169.c.2. sed infamia potest & ab aliis. ibid.
Fama quam omnes famant, non vana habenda est. 19.c.1
non ex toto perit. 104.c.2
Fama de S. Antonio vnde tam celebris. 37.c.1
Fascinantium aspectus. 7.c.1
quomodo fascinentur aspectu corpora infantium. ibid.c.2
Fascinatio per visum. 87.c.2
Fauni sunt incubi. 106.c.1
Feruescunt carbones dum coguntur in vnum. 119.c.1
Formarum mutationes. 37.c.2
Fortuna & casus quomodo differant. 55.c.2 bona fortuna est sine ratione nata. 54.c.1
Fraudis diabolicæ quis ordo. 128.c.1

G

Genethliacorum error. 13.c.2
contra illos. 61.c.1
S. Germanus restituit comestum vitulũ. 86.c.1. illius historia de Strigibus apud

apud hospites cibos consumentibus exponitur. 132.c.1
Gigantes post diluuium. 29.c.1
Gigantes ex quo coïtu nati. 41.c.1.
ex incubis nati. 83.c.1
Grauiora corpora longiùs à Diabolo deportantur. 119.c.2
Guillelmi Malmes Beriensis historia. 25.c.1

H

HÆresis Strigiatus. 77.c.2
Henricus de Bassia scripsit contra nimiam hominum canonizationem. 48.c.2
Herba faciens trabes apparere serpentes. 11.c.1
Herodias & Circe habetur choraga. 66.c.1
Hircus mutatus in speciem hominis. 24.c.2
Historia de sancto Germano. 67.c.1
Historia ludentium in agro Brixiensi. 155.c.2
Historio in asinum ludicrum mutatur. 25.c.1
Homines mutati in iumenta. 3.c.1
Hominum formæ an à vetulis immutentur. 22.c.2
Homines credûntur sæpius se esse in aliquo loco vbi non sunt. 40.c.1
Homo est omnium naturalium finis. 60.c.2. sine patre. 28.c.2
Homines pilosi vocantur incubi. 83.c.2
Hora cursus Maleficarum sonitus de nocte multitudinis tripudiantium. 137.c.1
Hostiam sacratam secum volantes Striges portant. 111.c.2
Hostia Sancta ad Diabolicum conuentum portata. 175.c.2
Hypocritæ rugæ. 49.c.2

I

ILlusiones in Sathanæ præstigiis multiplices. 85.c.1
Impetus an possit esse sine ratione. 54.c.2
Impossibile est homines conuerti in Deum verum. 151.c.2
Impotentes medicis exhibendi. 22.c.1
Incantatricum profectiones nocturnæ. 25.c.1
Ex incubis nati. 28.c.1
Ex Incubo & muliere non procreatur homo. 41.c.1
Indigens rem partam auidius conseruat. 169.c.2
Indulgentiæ eædem, quæ cruce signatis dabantur, auxilium præstantibus contra maleficos inquisitoribus. 76.c.2
Infantes subtracti & suppositi à Diabolo. 41.c.2
Infidelitas omnis & apostasia post baptismum ad hæresim deducitur. 125.c.1
Infidelitate cessante Diabolica illa delusio consequenter cessat. 127.c.1
Inimicis pro libito damnum dare num possit Malefica. 19.c.1
Innocẽtes patiuntur maleficia. 88.c.2
Inquisitoribus quomodo refragandum. 95.c.1
Inquisitorum persecutio. 72.c.1
Inuocatio Dæmonum in adiutorium. 11.c.2
Non omnis Dæmonum inuocatio sapit hæresin. 181.c.2
Inuocare est actus latriæ. 183.c.2
Omnis inuocatio est cum adoratione. ibid.
Iudex quod facit, rectum præsumitur. 96.c.1
Iura nulli faciunt honores contra potentiores. 66.c.1
Iureconsulti aduersantur Astrologis. 59.c.2. reprehenduntur ob benedictiones. 63.c.1
Iureconsulti conferunt leges ad disputationes Theologales. 180.c.2
Iustus perit cum impio quando Deus punit. 36.c.1
Iuuamen arx ad Rhenum. 30.c.1
Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro asino reputatus. 141.c.2

Lætitia

L

LÆtitia Dæmonum inepta ad quid conficta. 133.c.2
Lamios & Magos prodigia facere posse probatur scriptura sacra. 19.c.2
Leges diuinæ contra Maleficos. 71.c.2
ciuiles contra eosdem. 72.c.1
Leonis imago an curet renes. 4.c.2
Libido Italica horrenda. 84.c.1
Ligatio an naturalibus rationibus probetur. 58.c.2
Ligationes naturaliter causari. 60.c.1
Ligationum caussa est hominis voluntas. 62.c.2
Theologorum sententiæ de ligationibus. ibid.
Ligationum caussam esse diuersitatum qualitatem. 63.c.1
Loca conuentuum Diabolorum. 115.c. 2

M

S. Macharius auertit ab hominibus fascinationem. 141.c.1
Magi Druidæ. 2.c.1
Magiæ inuentor Zoroastres. ibid.
Ars Magiæ Medicinam, Theologiam, & Mathesin sibi colligauit. ibid. c.2
Magiæ artis virtute homines per aëra deportantur. 82.c.1
Ars Magica corporibus cœlestibus non adscribenda, datur ad fallendum fallaces. 6.c.2
Magorum opera ducunt ad mendacia. ibid. c.1
Magorum pœna instituta in iure canonico. 16.c.1.item à iure ciuili.ibid. c. 2
Magiæ cur non studendum. 17.c.1
Magicis artibus cur antiquitus Sathan vsus sit. 115.c.1
Magi nihil nisi virtute Diaboli possunt. 117.c.2
Malefici futura & secreta vtrùm prædicant. 30.c.1
Maleficæ quomodo decipiantur in mouendis tempestatibus. 35.c.1. quomodo in aliis ciuitatibus habentes, quos nunquam viderunt cognoscant. 40.c.2
Maleficos cur nocturnis bonis Dæmones ducant. 128.c.1
Media nullius momenti per se, quibus Maleficæ putant tempestates excitari. 35.c.2
Melusinæ historia. 28.c. 2
Merlinus diuinator. ibid.
Merlinus Britannus. 41.c.2
Mira Magica non sunt tribuenda virtuti humani intellectus. 3.c.2
Modi, quibus fit, vt res vna pro alia appareat. 36.c.1
Mulierculaꝛum imaginariæ ambulationes. 9.c.2
Mulierculæ in raptu ignem non sentientes. 10.c.1
Mulieres se catos esse putantes. 87.c.1
Mulier in equam mutata. 141.c.1
Mundi ens omne habet aliquid inimicum. 64.c.1
Murnerus de perspectiuis. 55.c.2
Mutationem creaturæ in aliam speciem ab alio quàm ipso creatore qui credit infidelis habebitur. 130. c.2

N

NAbuchodonosor Regis mutatio. 86.c.2
Naturam Dæmones non creant. 24.c.2
Naturaliter cur vni malè, alteri benè accidat. 54.c. 1
Natura libera non semper impeditur à Deo. 83.c.2
Naturæ opus est opus intelligentiæ. 59.c. 1
Naturæ ordo solùm naturæ subiacet auctori. 84.c.2
Natura non nisi ad vnum est determinata. 109.c.2
Naturalis virtus Dæmonis, Angelicæ coæquatur. 140.c.1
Nemo in terris videre Christum cupiat, in gloria cum videre sufficiat. 79.c. 1
Nemo operatur nisi actu per formam informatus. 92.c.1

Nemo

Nemo propter ſomnia punitur. 94.c.2
Nemo poteſt in ſomniis incurrere peccatum, ſed ſolùm per accidens. 146.c.2
Nemo poteſt probare ſpiritus ſolide niſi tentatus. 47. c.1
Nihil difficilius quàm ſe verè peccatorem agnoſcere. 49.c.1
Nihil noui à Deo. 54.c.2
Nil eſt cuius ortum non præcedat legitima cauſſa. 64.c.2
Non cuilibet datum eſt ſpiritus probare. 45. c. 2
Nouitius feruor citò fallitur. 47. c.2

O

OCuli quomodo proſpectum corpus inficiant. 8.c. 1
Oculi B. Macharij vt reliquorum intuentium non ſunt præſtigiari. 154.c.2
Oculi vetularum perurentes inficiunt infantes. 177.c.2
Oldradi de Lamiis opinio. 181.c.2
Oldradus de Ponte Lauſenſis I.C. inſignis taxatur. ibid.
Omnia quæ diuerſa ſunt ſecundum ſpeciem in corporalibus, ſunt quoque diuerſa ſecundum figuram. 152. c.1
Opiniones quinque circa actum ligationis. 59.c.2
Oſcula Maleficarum, quæ præbent infantibus, ſunt cauenda. 88.c.1

P

PActa cum Dæmone. 78.c.1. ſunt merę apoſtaſiæ..... quid importét. 182.c.1
Paſſio quęlibet ſuam habet ætatem, ſuum Dæmonium. 47. c.2
S. Pauli raptus in cœlum tertium. 118.c.1
Per caminum quædam demiſſa proditur. 112.c.2
Per quæ quis peccat, per eadem torquetur. 89.c.1
de Permiſſione Dei nemo aliter ſentire debet, quàm Eccleſia. 102.c.2
Perſonæ ſceleratæ à Diabolo deluſæ. 127. c. 1
Petens à Dæmone ipſius poteſtatem excedentia hæreticus eſt. 12.c.2
Petens à Dæmone, vt ſibi reuelet futura, credit eum non eſſe mendacij patrem. 15. c.2
Phantaſia fingit non viſa. 36.c.2
quid operetur. 86.c.1
de Phantaſtico incorporatio. 91. c.1
Pilati ſepulchrum lacus Lucernarum. ...
Poëtarum teſtimonia contra execrandam Magiam. 16.c.2
Poëtæ rectè hiſtoriam ſcripſerunt. 23.c.1
Poſſibilia naturaliter bonis Angelis, poſſibilia eadem ratione ſunt malis. 81.c.2
Poſſibili ineſſe propoſito nullum ſequitur inconueniens. 102.c.1
Poſſibili reſpondet potentia. 98.c.1
Poſſe quempiam ab alio quàm à ſolo Deo in aliam ſpeciem conuerti. 130. c. 1
Prædictiones ex naturalibus ſignis. 31.c. 1
Prædictiones Dæmonum fallaces. ibid.
Prælatio & ſubiectio eſt in ſpiritibus. 100 c. 1
Præſtantij pater an verè conuerſus in iumentum. 9.c.1
Præſtantius ſomnians ſe equum. 91.c.2
Præſtigiæ Dæmonum in nocturnis equitationibus mulierum. 9. c.1
Præſtigium quid ſit. 37.c.2
per Præſtigium an poſſit Diabolus in aliam ſimilitudinem conuertere creaturam. 117.c.2
Principum, nobilium & magiſtratuum fauor omnis ad inquiſitionem Sagarum deſideratur. 136. c.2
Priuatio maiorem appetitum generat. 169. c. 2
Priuilegia ſæpius à Papa inquiſitoribus conceſſa. 123.c.1
Probatio perſonarum & viſionũ. 48.c.1
Prohibitio irrationabilis & abſurda quæ. 121. c.2
Propter rariſſimè contingentia non debent omitti regulariter accidentia. 100.c. 1
Puerorum teſtimonium certiſſimum. 96. c. 2
Pugillus terræ maleficiatæ datur initiatæ Strigib. 112.c.1

Q

Qvadrupes si cadit, cur non bipes videt homo. 56.c.1
Quæ quis somnians, interdum efficit Dæmone. 93.c.1
Quædam vecta ad nocendum liberis. 108.c.2
Quædam voluitur in cellam vinariam. 209.c.1
Quantò effectus naturam excedit, tantò maiorem præcedit caussæ virtutem. 97.c.2
Qui semel homagium Diabolo fuerit, non facilè potest à proposito resilire. 140.c.2
Qui facit maius, potest & minus. 165.c.2
Quicumque sacram Scripturam aliter intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, hæreticus est. 149.c.1
Quicquid est contra naturam deficit in suis principiis. 162.c.1
Quidam pro hæreticis sunt habendi, etsi tales re vera non sint. 12.c.2
Quisquis per Strigum artem quouis modo curationem exquirit, peccat mortaliter. 143.c.2

R

Raptus sanctus non deceptionem, sed eruditionem capit. 126.c.1
Recipe pro ægrotis. 35.c.1
Religio quæ maximè regno Sathanæ aduersatur à Sathana impugnatur. 89.c.2
Remedia contra maleficia. 58.c.1
Reuelationes quomodo probandæ. 47.c.2
Reuelationes hodiernæ onerant religionem. 48.c.2
in omni Reuelatione requiritur Moyses & Elias. ibid.c.2
Rusticus in lupo de die equitans. 36.c.1

S

Sagæ à conuentibus redeunt famelicæ. 67.c.1. non deportantur 65.c.2
Sagis, quod in se est facientibus, liberatio à Dæmonibus succedet. 141.c.1
Sagis vnde potestas in pueros. 142.c.2
Sagæ cur longinquò deportentur. 170.c.2
Saltationi Strigum quidam superueniens earum aliquas, alloquitur. 108.c.1
Saluator in pinnaculo templi constitutus. 27.c.2
Sanctis quibusdam cur Dæmon noceat; quibusdam minimè possit. 21.c.1
Sancti patres abhorruerunt à visionibus. 49.c.1
Sancti charitate flagrantes sæpè pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. 176.c.1
Sanitatem facilè possunt turbare Dæmones. 8.c.1
Sapientia consentit bonis. 48.c.1
Sapientia vbi plurima, ibi inimica fortuna. 53.c.1
Sapiens, qui simul est & expertus, est fide dignissimus. 94.c.1
Sathan non potest sine permissu Dei porcos inuadere. 32.c.2
Sathan quæ finxerit in contumeliam natiuitatis Christi. 41.c.1
Sathan studet æmulari miracula sanctorum. 86.c.1
Sathan interdum dicit verum, vt validiùs fallat. ibid.c.1
Sathan abominatur scelus contra naturam. 177.c.1
Scimus illa quæ testimonio aliorum didicimus contra Ephacticos. 57.c.1
Sententiæ iniquè prolatæ inficiunt aërem....
Sepultura nominatur mater omnium. 20.c.2
Sicut Diabolus longè superior est homine tam natura, quàm arte: sic opera eius transcendunt naturalem hominum facultatem. 146.c.1
Signi Crucis efficacia. 44.c.1
Signum T. ibid.
Simonis Magi exemplum. 24.c.1
Simon Magus se filium Dei fingit. ib.c.2.
Simpliciani tractatus de exorcismis ab eo in captiuitate scriptus. 109.

Socij

Socij criminum contra Maleficos etiam audiuntur. 104.c.2
Solum esse verum Deum, & nihil penitus esse numinis præter ipsum. 126. c. 2
Somnij caussæ. 8. c.2. Deus vel Diabolus. 14.c.1
Somnia quædam sunt causæ futurorum euentuum. 13. c. 2. frigidæ naturæ sunt de aquis. 14.c.2
Somnia sunt motus simulacrorum. ibid. c. 1
Somnium somniando sæpè narratur. 46. c. 1
Somnians quidam concionatur. 92.c.2
Somniantes magister loquuntur inuicem. 138.c.1
Somnia limpida quæ. ibid.
Somnia determinata non potest homo causare. 98.c.1
in Somnis extra nos ipsos inducimur. 66. c. 1
in Somnis homines à Deo disciplinis instruuntur. 126.c.1
Somnus non nisi Dæmonis malitia peruncтis immittitur. 139. c.1
Spiritus quot modis probentur. 45.c.2
Spiritus improbatio ex officio Hierarchico. 46.c.1
Spiritus prophetarum non semper sunt in potestate prophetarum. ibid.c.2
Spiritus non extinguendus. 49.c.2
Spiritus, quadruplices quàm difficulter discernantur. 51.c.1
Spiritus & animæ diuisio. ib. c.2
Spiritus multi maligni in naturalibus superant bonos. 79. c.2
Spiritus non fatigantur aut lassantur. 80. c.1
Stabularium quid significet veteribus. 25. c.1
Statuit qui nouum ius inducit. 74. c.1
Strigum promissio de strigando. 70.c.1
Striges an curent strigatos. ib.c.2
an sugant sanguinem infantum. 87. c. 1
Striges in Episcopatu Comensi singulis annis mille incinerantur. 97.c.1
Striges cur sectaria dicantur. 103.c.2
Striges inobedientes castigantur. 110. c. 1
Striges in feles mutatæ necant infantem. ibid. c. 2
Strix vapulans sub forma felis malè habet. 111.c.2
Striges singulis septimanis bis languent. 112. c.1
Striges ex velocissima vectione vertigo vexat. ibid.c.2.
Strigum rarissimæ congregationes. 113. c. 1
Striges quot modis inducantur. ibid.c.2 quot modis foueantur in malitia. 114. c.1
Striges quomodo malitiam aggrauent. ibid. c. 2. rarissima conuersio ad Deum. ibid.
Strigiatus hæresis quomodo creuerit. 115.c. 2
Strigum conuentus circa Iordanem. ib.
Striges hodie non volatiles sed pedestres habentur. 116.c.1
Striges erroribus non paganorum inuolutæ. 129.c.1
Strigum dogmata non sunt de conuersione hominum in Deos. 131.c.1
Striges non semper euacuant arcas panis aut vini vegetes à cursu, neque semper famescunt. 132. c.1
Striges non omnes afflictæ ob delationem & choreas. ibid.
Striges non ad nutum obsequentes Dæmoni cæsæ. ibid.
Striges vt possint Dominam suam nosse pro Dæmone. 134.c.2
Strigum secta contra principum fidem ex vtilitate ad cursus deducitur. 137. c. 1
Striges delatæ corporaliter, 138.c.1. asserunt se vigilantes deferri à Dæmone. ibid. c.2
Striges multipliciter affliguntur in corpore conuersioni incumbentes. 141. c. 1

Striges in quibus Italiæ partibus & Germaniæ ſint frequentiores. 148. c.1
Striges vbinam turmatim pueros occidant, & ſtrigent diriſſima peſte. ibid.
Strigatorum puerorum quidam à doctis Strigibus curati. ibid.
Striges infectos à ſe pueros nolunt curari. ibid.
Striges cur aliquando (licet contra voluntatem) ſtrigarum amoueri. ib. c.2
Striges in quibus caſibus admittantur in teſtes contra ſtriges. 178.c.2
Studentes aſſiduè miras habent apparitiones & imagines. 9. c. 1
Subſtantiæ ſeparatæ corporibus præferuntur. 102. c.1
Succubi excipientes ſemen naturale, & incumbendo infundentes. 42.c.2
Superbia meretur illud. 49. c.1
Sibylla flumen Iordanis auet tangere. 67.c. 2
Sapiens Sibylla, Domina curſus Strigum. ibid.

T

Tempeſtates fieri diſpoſitione naturali. 34.c.1
Teſtimonia patrum de infantibus à maleficiis imperitis. 20. c.2
Teſtibus non veriſimilia deponentibus non creditur. 146.c.1
Tholoſani Albigenſis Inquiſitorum ordinis inſtitutioni anſam præbuerunt. 157. c. 1
Thomas Murner expertus eſt maleficia. 52. c. 1
Deos Deaſque inimicos habens fit monachus. ibid.c.1
Thomæ Murneri quadripartitum maius. 55. c. 2
Totus non poteſt eſſe nouus. 54.c.2

V

Vbi minimum ſapere, ibi plus capere. 53.c.1
Velocitas motus corporis noſtri ad quod determinata. 134.c.2
Veritatis & non falſitatis auctor eſt ſpiritus ſanctus. 158. c.2
S. Vvilielmus anguillas Lauſanenſes coniurat & relegat. c.2
Viliores quo ſunt homines, eo genere ſceleris ſunt peiores. 72. c.1
Vir ſapiens quomodò dominetur aſtris. 56. c. 1.
Virgilij muſca ænea an verè muſcas Neapoli abegerit. 4. c.2
Virtus Dæmonis excedit virtutem & potentiam hominis. 162.c.1
Viſio S. Petri ab Angelo liberati. 90.c.1
Viſio S.Pauli. ibid.c.2. Ezechielis. ibid.
Vitam hominis ſine ratione perdere, omnium iniuſtitiarum ſumma eſt. 95. c. 1
Vlyſſis à Circe ſocij in porcos mutati. 141. c.2
Vmbilici puerorum offeruntur Diabolis. 112. c.1
Vnctio ſpiritualis omnia docet. 45.c.2
Vnctionibus ſomnus inducitur. 140.c.1
Vnctione ſtrigum nullus intentum aſſequitur, niſi opere Diaboli. ibid.
Vncti non omnes vt vetulæ, deferuntur. 139.c.1
Vnguentorũ Diabolicorum vſus. 69.c.2
Vnguentum quo vngunt vecturas. 100. c. 2
Vnguentum execrabile muliercularum, quo vtuntur vt curſus ſuos perficiant & dira eiuſmodi. 136.c.1
Vnguentum ſpurciſſimum cum abuſionibus ſacramentorum factum. 138.c.1
Vnguenta ſua ſpurciſſima ex infantibus à ſe occiſis & ex materiis ſacramentorum quomodo Sagæ conficiant. 142.c.2

Z

Zoroaſtres riſit cùm naſceretur. 2. c. 2
Zoroaſtres viuum aſtrum dicitur. ibid.

FINIS.

MAGISTRI BERNARDI BASIN, CÆSARAVGVSTANENSIS Ecclesiæ Canonici, eximiíque ſacræ legis Diſquiſitoris,

DE ARTIBVS MAGICIS AC MAGORVM Maleficiis, Opus præclariſſimum, nunc recens à mendis quàmplurimis emendatum.

PROOEMIVM.

Præfatio ad auditores in lectorio habita.

VM vos in audiendis Magicæ artis diſceptationibus attẽtiſſimos conſpicio, & rei magnitudinem meis oculis ſubiicio, Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine purpurati cœtus particeps & ſacri concilij membrum, ſpectabilis Rector, ſacræ militiæ duces, proiudices incorrupti, aurati milites, & vos ſacratiſſimi Dei ſtudii expoſitores, à quibus abditiſſima quæque doctrinarum omnium intelliguntur: non mediocri moleſtia afficior, propterea quòd id onus ad me delatum intelligo, quod vel ad plures doctiſſimos & eloquentiſſimos viros impartitum impar eorum viribus videretur, præſertim hoc in loco celeberrimo, & apud cœleſtium artium præceptores, quibus de rebus magnis & grauibus iudicandi datur facultas. Itaque vereor, cùm non videam, quid tanto conſpectui dignum, aut elegantia dicendi, aut ſententiarum grauitate à me poſſit afferri, ſatis ne mihi parum hac in re conſuluiſſe iudicetis.

Verùm, quia in hoc eſt mea omnis diſpoſita viuendi ratio, vt nihil eſſe ducam magis meum, quàm dictis parere maiorum. Quapropter reſpondere dignum duxi ad quæſtionem, quam propoſuit ſacræ ſcientiæ ſummus interpres, grauitatis & concilij cuſtos, cuius eloquio (vt audire potuiſtis) & ſapientia, & vetuſtiſſimarum

Dictis parendum maiorum.

marum gentium memoria coniun-ćta eſt.

Articuli hi Parisienses habentur in Ioh. Bodini Dæmonomania de verbo ad verbum.

Proteſtari tamen primum neceſſe eſt, nihil pertinaciter me dicere aut defendere velle, quod ſacroſanctæ repugnet Eccleſiæ aut Doctoribus per eam approbatis, ſeu articulis Pariſiis condemnatis. Pauca tamen probabiliter me adducturum gratia conferentiæ habendæ cum præſtantiſſimis commilitonibus meis. Et quia diſceptationi locus eſt, non orationi: pro quæſtione propoſita: Vtrùm Chriſti doctrina fideles omnes à Magorum maleficiis purgentur.

Magi. Druydæ.

NOtandum primò, quòd Magus vocabulum eſt Perſicum id denotans quòd apud Græcos Philoſophus, & apud Latinos ſapiens dicitur. Hos Galli Druydas vocauêre. Vnde Plin. *lib.* 16. *naturalis Hiſtoriæ in fine*; Nihil, inquit, habent Druydæ: ita enim Galli ſuos appellant Magos. Aegyptij in ea ſignificatione, qua nos ſacerdotes & Græci prophetas dixêre. Inde Gymnoſophiſtas Græco vocabulo & ſua interpretatione vocabat. Babylonii necnon & Aſſyrii ſuos Magos ſeu ſapientes Chaldæos vocauere. Itaque Laërtio teſte, Magi apud Perſas Deorum cultui maximè inſiſtunt, preces illi ac vota & ſacrificia offerunt, de Deorum ſubſtantia & generatione diſſerunt, cultum & vſum auri interdicunt. Poſthac tractu temporis ij tantummodo Magi dicti ſunt, qui ob facinorum magnitudinem vulgò Malefici appellantur.

De inventore Magices.

NOtandum ſecundò, quòd ars Magica vt placet Plin. *lib.* 30. *naturalis Hiſtoriæ* ab ipſo Zoroaſtre (vt omnes auctores conueniunt) in Perſide ortum habuit: quæ (vt ait) fraudulentiſſima artium in toto terrarum orbe plurimis ſeculis valuit: & ſubditi:

Magica Medicinã Theologiam & Matheſin ſibi colligauit.

Auctoritatem ei maximam fuiſſe nemo miretur, quòd ſola artium tres alias imperioſiſſimas humanæ mentis complexa, in vnam ſe redegit. Nam primò de medicina nemo dubitauit hanc ſpecie ſalutari irrepſiſſe, velut altiorem ſanctioremque quam medicinam, ita deſideratiſſima blandiſſimiſque promiſſis addidiſſe vires religionis, ad quam maximè alligat humanum genus. Atque vt hoc quoque ſuggeſſerit, miſcuiſſe artes Mathematicas, nullo non auido futura de ſe ſciendi atque ea è cœlo veriſſimè peti credenti. Ita poſſeſſis hominum ſenſibus triplici vinculo, in tanto faſtigij adoleuit, vt hodie etiam in magna parte gentium præualeat.

De Zoroaſtris riſu cùm naſceretur.

De iſto Zoroaſtre dicit Solinus quòd riſit quando naſcebatur, & dicit Auguſt. quòd ille riſus monſtruoſus fuit, (riſit enim quando plorare debuit, vt plorant cæteri) nihil boni portenti, quod patuit. Inuentor artis Magicæ fuit, ſed ſua ars Magica ad infelicem terminum, ſicut & cæteros Magos duxit: quoniam in prælio Ninus Rex Aſſyriorum eum ſuperauit: & demum ictu fulguris occubuit: non obſtante, quòd Magus & Aſtrologus maximus eſſet: vnde Zoroaſtres viuens aſtrum dicitur. Poſtea verò Democritus & Orpheus Magicam ampliauerunt. His notatis ſit prima propoſitio talis.

Zoroaſtres viuum aſtrum dicitur.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

Sequuntur decem propositiones, probantes quòd Dæmones possunt propria virtute homines decipere.

MVlta per artem Magicam, in præstigiis & maleficiis possunt ostendi & fieri, quæ aspicientibus & causam ignorantibus videntur mira. Probatur primò per Augustinum *lib. 28. de ci. Dei* Cùm essemus, inquit, in Italia, audiuimus quasdam mulieres imbutas Magicis artibus, dato caseo statim homines in iumenta conuertisse, quæ vt alia iumenta, necessaria quæque portabant: & finita opera iterum homines ab illis restitui, quibus (vt ait) mens semper humana conseruata fuit. Apuleius etiam Platonicæ sectæ Philosophus scripsit, se in asinum apud Thessaliam veneficiis cuiusdam mulieris (dum per Magiam fieri auis conaretur) conuersum fuisse, & tractu temporis in hominem restitutum. Plinius, Seneca, & Cicero certissimè affirmant, messes in varios agros Magorum præstigiis traduci posse. Vnde Ouidius,

Homines mutati in iumenta.

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam.

Et Virgilius *in Bucolicis, Ecloga octaua*, Atque satas aliò vidi traducere messes. Medea quoque apud Ouidium *libro Metamorphoseos septimo* ex hac arte mirabiliora patrasse narrat: Cùm voluit, ripis ipsis mirantibus, amnes in fontes rediere suos, concussáque sisto, Stantia concutio cantu freta, nubila pello. Ex his & plurimis experientiis, quas breuitatis gratia missas facio, patet veritas propositionis.

SECVNDA PROPOSITIO.

SIcut mira multa per artem Magicam facta, corporibus cœlestibus minimè sunt ascribenda, ita, nec virtuti intellectus hominis, artibus Magicis vtẽtis. Probatio primæ partis: quia impossibile est, quòd effectus qui sunt proprij naturæ intellectualis ex virtute cœlestis corporis causentur. Nam propria operatio cuiuslibet rei sequitur propriam naturam eius: constat autem, quòd locutio est actus naturæ rationalis. In operibus autem Magorum aliqui colloquentes hominibus, & responsa dantes de diuersis negotiis expressè audiuntur: quare impossibile est, quòd huiusmodi effectus artis Magicæ causentur vniuersaliter ex virtute corporis cœlestis. Nec potest dici, quod huiusmodi locutiones quæ audiuntur in operibus Magorum, non fiunt secundum sensum exteriorem, sed solùm imaginariè & phantasticè: quia huiusmodi locutiones indifferenter audiuntur ab omnibus circunstantibus. Hoc autem esse non posset, si solùm fieret secundùm Magorum, quibus responsa dantur, imaginationes. Nam ea quæ fiunt intrinsecus in imaginatione vnius, non percipiuntur sensibiliter extrinsecus ab aliis. Igitur prima pars vera.

Corpor. cœlestib. non ascribenda mira magica.

Quomodo colloquantur Dæmones & Magi.

Secunda pars probatur. Primò quidem, quia cùm virtus sequatur essentiam rei, diuersitas vel identitas virtutis diuersitatem vel identitatem indicat essentialium principiorum. Intellectus autem communiter hominum talis conditionis inuenitur, quòd eius cognitio ex rebus sensibilibus causatur magis, quàm possit sua conceptione res sensibiles causare vel immutare. Si ergo sint

Mira Magica non sunt ascribenda virtuti humani intellectus.

aliqui homines, qui conceptione intellectus sui possint virtute propria res naturales transmutare, erunt alterius speciei ab aliis hominibus, & dicentur æquiuocè homines cum eis, quod constat esse absurdum. Igitur impossibile est, quòd virtute intellectus hominis, arte Magica vtentis, efficiantur operationes artis Magicæ.

Non discimus virtutem faciendi, sed solùm cognitionem faciendi.

Probatur etiam ista secunda pars, quia virtus agendi seu faciendi non adquiritur per disciplinam, sed solum cognitio faciendi. Videmus autem quòd per disciplinam, aliqui homines pestiferi adquirunt, quod huiusmodi effectus Magicos efficiant. Non igitur est in eis virtus realis aliqua, per quam huiusmodi effectus Magicos efficiant, sed solùm cognitio vel notitia in libris damnatis acquisita: igitur secunda pars propositionis vera.

TERTIA PROPOSITIO.

Artificialia Magorum non virtutem habent ex cœlo.

ARtificialia, quibus Magi vtuntur ad beneuolentiam, odium, vindictam, seu secretorum notitiam, aut alios quoscunque effectus artis magicæ, virtutem in se nullam habent ex cœlo nec aliunde. Probatio, quia figura secundùm sui rationem abstrahit ab omni materia sensibili, cùm sit quoddam Mathematicum. Sed talia Mathematici nullius actionis naturalis possunt esse principia, cùm non sint actiua nec passiua; igitur propositio vera.

Imagines seu figuræ Magorũ non sunt effectus corporũ cœlestiũ.

Item hominis figuræ vel imagines, quibus Magi vtuntur, non sunt effectus corporum cœlestium, sed potiùs hominis per artem illam operantis. Ergo opera artis Magicæ, quæ fiunt cum hominibus artificialibus, non sunt effectus corporum cœlestium. Nec dici potest, quòd sicut corpora naturalia subduntur cœlestibus: ita & corpora artificialia. Et ideo sicut corpora naturalia sortiuntur quasdam virtutes occultas, continentes speciem (sicut quod Magnes attrahit ferrum) ita & corpora artificialia, sub certa constellatione fabricata, sortiuntur virtutem occultam à corporibus cœlestibus ad aliquos effectus producendos (quæ videtur potissima ratio Astronomorum) quia non videtur simile de istis & de aliis corporibus. Nam virtutes naturales corporum naturalium consequuntur formas naturales eorum, quas quidem formas sortiuntur ex impressione corporum superiorum: & ex eorundem corporum impressione sortiuntur quasdam virtutes actiuas speciem continentes. Sed formæ corporum artificialium non sunt effectus corporum cœlestium, sed procedunt ex conceptione artificis, eas in materiam inducentis. Igitur ex impressione corporum superiorum nullam prorsus virtutem actiuam, in quantum sunt artificialia, sortiuntur.

Taxantur Astronomi.

QVARTA PROPOSITIO.

An imago leonis, sculpta in signo leonis curet renes. An Virgilij musca ænea veras muscas abigat.

EX hac tertia propositione infertur quarta. Quia sicut imago leonis sculpta in leonis neminem à passione renum vnquam liberauit: Nec Virgilij Magi musca ænea ab vrbe Neapoli veras muscas fugauit: sic nec per imaginem aliam, aut sculpturam, circulum, annulum, sigillum seu figuram immutantur hominum, aut brutorum corpora: immobilitantur vel fugantur animantia, nec reserantur ostia, patet propositio ex supra-dictis.

Et adhuc aliter probatur: quia vel talibus est impressa virtus vel forma à superiori agente, sicut luna illumi

illuminatur à ſole per lumen receptum. Vel hoc fit per ſolam motionem ſuperioris agentis, abſque forma aliqua ſeu virtute eis inhærente ad agendum : ſicut aqua maris fluit & refluit per motionem corporis cœleſtis. Non primum quia cùm operatio, quæ conſequitur formam impreſſam, communiter inueniatur in omnibus indiuiduis, quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, ſequeretur, quòd omnia artificialia eiuſdem ſpeciei vel figuræ ingeniorum artificialium ſimiles & conformes haberent actiones, quod falſum eſt. Nec ſecundum dici poteſt; quia cùm operatio quæ ſequitur ſolam motionem ſuperioris agentis non ſemper conueniat rebus motis, ſicut non ſemper Oceanus fluit & refluit, ſequeretur, quòd huiuſmodi artificialia non haberent actiones niſi ſolùm durante conſtellatione, ſub qua ſunt fabricata, cuius contrarium aſſeritur ab expertis. Igitur propoſitio vera.

QVINTA PROPOSITIO.

An carmina incantatorum operentur aliquid.

INcantatores, carminum violentia non inficiunt aut ſanant homines, nec incantationibus cogunt de latebris exire ſerpentes, cùm verba eorum ſcripta ſeu prolata de ſe, obſeruata etiam conſtellatione, talia, aut eis ſimilia nequaquam poſſint efficere. Probatur primò ratione, quia ars non producit materiam in qua operatur artifex: ſed ea præſuppoſita ſuperinducit formam. Verba autem humana habent materiam, ſonos ſcilicet ab ore hominis ſenſibiliter prolatos. Significatione verò quaſi formam habent ab intellectu. Vnde ad hoc datus eſt ſermo ſecundùm Philoſophum vt præſtò ſint nobis mutuæ voluntatis indicia. Igitur ſicut artificialia in quantum huiuſmodi non habent efficaciam ad determinatos effectus artis magicæ producendos ex virtute corporum cœleſtium: ita pari ratione nec verba incantatorum quantumcunque temporibus electis ſint ſcripta, aut ex intentione & deſiderio animæ rationalis formata.

Idem habetur 26. *quæſt.* 7. admoneant fideles, vbi habetur: quòd magicæ artes incantationéſque infirmitatibus hominum nihil poſſint remedij conferre, ſed hoc eſſe laqueos antiqui hoſtis.

Quomodo intelligendum aſpides obturare aures. S. Auguſtini error.

Nec quenquam mouere debet gloſſa ſuper illud Pſalmi, Sicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas. Aſpis, inquit, ne vocem incantatoris audiat, vnam aurem ponit in terra, alteram claudit, ac ſi timeat, quòd virtus verborum incantantis ad ſe perueniat. Non enim facit Aſpis ex eo, quòd verba incantantis intelligebat (vt dicit Auguſt.) Sed quia in prolatione verborum ſentit in ſe quandam immutationem : quam naturali inſtinctu refugiens (ſicut omne animal naturaliter refugit ſuum corruptiuum) claudit organa ſenſus auditus, ſicut & homo contra aliquem terribilem ſonum apponit ſubitò & quaſi ſine deliberatione manus ſuas ad aures, ne audiat ſonum illum. Prædicta autem immutatio, quæ fit in corpore ſerpentis ad verba incantatoris, non fit virtute verborum. Qua autem virtute fiat, dicetur in ſequentibus. Et ſic patet quinta propoſitio.

SEXTA PROPOSITIO.

De intellectu ſeparato, Magorũ operationibus ſe ...

EFfectus mirabiles artis magicæ efficiuntur ab intellectu ſeparato, Magorum operationibus ſe immiſcente. Probatur primò, quia magi in ſuis operationibus vtuntur

immiſcence.

quibuſdam vocibus, ſignificatis ad determinatos effectus producendos: quæ quidem voces nihil aliud ſunt, quàm quædam inuocationes adiurationes, ſeu imperia quaſi vnius ad alterum colloquentis.

An animæ ſint potiores in iis qui miracula edunt.

Vnde Aug. *de ciuitate Dei* dicit, quòd Pophyrius velut dubitans quærit: vtrùm in diuinantibus, & quædam mira facientibus, animæ ſint potiores quàm in aliis. An aliqui ſpiritus extrinſecus veniant: Et potius venire eos extrinſecus arbitratur, ſpiritus autem ſeparatus aut eſt bonus aut malus. Non poteſt autem dici, quòd huiuſmodi effectus, qui fiunt per artem Magicam, fiant per bonos ſpiritus. Primò quia non eſt boni ſpiritus ſe familiarem exhibere ſceleratis hominibus: aut præſtare eis patrocinium in his quæ ſunt contraria virtuti & veritati. Huiuſmodi autem artibus magicis vtuntur frequenter homines ſcelerati, plerunque etiam homicidia & maleficia per eos procurant.

Bonos ſpiritus non communicare Magis.

Nam ſecundùm Iſidorum *vnic. lib. etymo.* vtentes prædictis artibus Malefici vocantur. Quare manifeſtum eſt, quòd per ſpiritum bonum huiuſmodi effectus artis magicæ nullo modo efficiuntur.

Magorum opera ducunt ad mendacia.

Prætereà, ſpiritus boni eſt ducere quantum in ſe eſt ad veritatem: Sed in operibus Magorum multa plerumque fiunt, quibus homines ludificantur, decipiuntur, & in errorem trahuntur. Igitur per bonum ſpiritum opera magica non efficiuntur.

Boni ſpiritus non eſt, vt ſe ſubdat minori, ſi ſit ſuperior. Magi imperant iis quibus primò ſupplicabant.

Idem patet ex hoc, quia non eſt ſpiritus boni, vt ſi ſit ſuperior, minori, vel pari ſubdatur: aut ſi ſit inferior, vt ſibi à ſuperiori ſupplicationem fieri patiatur. Sed Magi & Necromantici in ſuis operationibus inuocant eos, quorum auxilio vtuntur, ſuppliciter quaſi ſuperiores. Cùm autem venerint, imperant eis quaſi inferioribus, vt patet per libros acres & ſacros illius artis. Quare manifeſtum eſt, quòd hominis effectus artis magicæ per bonos ſpiritus non efficiuntur. Relinquitur ergo, &c.

SEPTIMA PROPOSITIO.

Magica ars datur ad fallendum fallaces. Quomodo Deus dicatur decipere.

QVod tales effectus artis magicæ fiunt per malignos ſpiritus, quos nos Dæmones vocamus. Hoc expreſſè dicit Augu. 2. *de Tri.* Per Dæmones, inquit, magicæ artes poſſunt, quicquid poſſunt valere nec aliquid, niſi data deſuper poteſtate. Datur autem vel ad fallendum fallaces, ſicut Ægyptios: & in ipſos Magos data eſt, vt in eorum ſpirituum operatione viderentur admirandi, à quibus fuerant damnandi. Ex quo repellitur error gentilium, qui huiuſmodi operationes Diis bonis attribuebant: Contra quos dicit Auguſt. *lib.* 85. Deus per ſemetipſum neminem decipit, ſed per talem Angelum, qui pro ſuæ voluntatis peruerſitate, vel ad vindictam peccatorum, vel ad exercitationem eorum, qui ſecundùm Deum naſcuntur, ordinatur. Et idem 11. *ſuper Geneſ. ad literam.* Quòd enim, inquit putatur audire ſerpentes; vel intelligere verba Magorum, id eſt, incantatorum, vt eis incantantibus exiliant plerunque de latebris, in illis vis Diaboli operatur. Et ſubdit *infra.* Gaudent enim Dæmones hanc poteſtatem ſibi dari, vt ad incantationes hominum ſerpentes moueantur, vt quolibet modo fallant quo poſſunt.

OCTAVA

OCTAVA PROPOSITIO.

De aspectu fascinantium.

FAscinatrices suo aspectu maleuolo immutare possunt infantium tenerrima corpora, vsque ad grauem infirmitatem ea quandoque alterare. Hanc propositionem probat Auicenna: quia substantiis separatis multò magis obedit materia corporalis ad productionem alicuius effectus, quàm qualitatibus actiuis & passiuis in natura. Nam ad apprehensionem substantiarum separatarum fiunt multa in istis inferioribus præter cursum corporum cœlestium, & aliorum naturalium agentium.

Ex sola imaginatione animæ, calescit aut frigescit corpus.

Quod patet de anima, quæ si fuerit fortis in sua apprehensione, immutat corpus proprium: sicut ex sola imaginatione animæ corpus calescit, vt patet in concupiscentibus & irascentibus, vel etiam frigescit, sicut contingit in timentibus. Incurrit etiam quandoque ex hac in febrem, aut aliquam aliam ægritudinem.

An animæ purum & proprium corpus, & aliorum corpora obediunt.

Et per hunc modum dicit, quòd si anima coniuncta corpori fuerit depurata à vitiis, & fuerit fortis in sua apprehensione quòd tunc obedit ei non solùm corpus proprium, sed etiam corpora aliorum. Hinc & secundum eum, quòd aliqui sancti viri operantur multa mira præter solitum cursum naturæ, ita quæ ad eorum apprehensionem sanatur quandoque infirmus, vel aliquid huiusmodi. Et consimiliter dicit, quòd si anima fuerit fœdata vitiis, & habuerit fortem apprehensionem in malitia, obedit ei materia corporis alieni ad transmutationem, præcipuè in illis, in quibus materia est apta ad receptionem impressionum, sicut contingit infantibus propter teneritatem carnis, sicut cera mollis facilè recipit impressionem sigilli. Et istam Auicenna causam fascinationis.

Nam ex forti apprehensione vetularum obstinatarum in malitia, mutatur corpus infantis ad infirmitatem, vel ad aliquam passionem.

Quomodo aspectu fascinentur corpora infantiũ.

Sed ista ratio Auicennæ non valet, nec in se nec in confirmatione per exemplum quòd adducit. In se quidem, quia secundùm August. materia corporalis non obedit Angelis, nec multò minus animabus ad nutum quantùm ad corporalem transmutationem, sed soli Deo.

Exemplum autem quod adducit pro confirmatione non valet propter duo. Primò quidem quoniam ex sola apprehensione aut imaginatione animæ coniunctæ, non sequitur aliqua mutatio corporis nisi illi apprehensioni fuerit adiuncta aliqua affectio puta gaudij vel timoris, concupiscentiæ aut iræ, aut alterius passionis, per quas variatur motus cordis & etiam spirituum procedentium à corde, ex quibus quidem spiritibus vel retractis ad cor per passionem timoris, vel diffusis ad membra per passionem gaudij, sequitur alteratio aliqua in corde, quæ potest esse causa infirmitatis, si materia sit disposita.

Secundò, quia maior est colligentia animæ ad corpus suum, quàm ad corpora aliorum: & quia immutatio corporalis est per contactum, magis est natum corpus proprium transmutari ex apprehensione animæ quam corpora aliorum.

Dicendum est igitur quòd transmutatio corporis, quæ fit per fascinationem, non prouenit ex hoc quòd imaginatio vel apprehensio vnius animæ immutet immediatè corpus

Quomodo oculi prospectũ corpus inficiant

corpus alterius hominis. Sed ex hoc quòd mediante motu cordis & ſpirituum (vt dictum eſt immutatur corpus proprium coniunctum, quæ quidem immutatio ſpirituum maximè inficit oculos. Oculi autem infecti inficiunt medium, medium autem infectum inficit corpus proſpectum, ſi fiat facilè immutabile. Sicut videmus, quòd oculus menſtruatæ inficit ſpeculum, & præcipuè ſi ſit nouum, vt habetur *in l. de ſomno* & vi. Sic igitur ex forti apprehenſione alicuius vetulæ in malitia induratæ immutatur motus cordis & ſpirituum. Quæ quidem immutatio perueniens ad oculos inficit ipſos: Oculi autem infecti, inficiunt vicinum aërem, aër autem infectus inficit corpus infantis propter eius teneritatem: & ita ad maleuolum aſpectum vetularum inficitur modo prædicto infans & faſcinatur, ita quòd cibum euomat, & infirmitatem incurrat.

NONA PROPOSITIO.

Quomodo corporalia obediant Dæmonibus.

TAnta virtute Dæmones corporalibus rebus præſunt vt poſſint Deo permittente elementa commouere, mare concitare, montes & colles deſtruere, arbores herbáſque diſſecare, brutorum corpora atque hominum ſubintrare, vexationes, infirmitates & mortem ipſam procurare. Probatur propoſitio, quia corporalia obediunt Dæmonibus quóad motum localem, vt patet per Auguſt. 3. *de Trin.* Sed prædicta poſſunt fieri per tranſmutationem localem rerum corporalium. Patet de infirmitate & morte, de quibus minus videtur. Cùm enim ſanitas conſiſtat in conuenienti diſpoſitione & adæquatione humorum, poſſunt Dæmones commouere humores corporis & violenter exagitare, ad quod ſequetur perturbatio ſanitatis, dolor, infirmitas, aut corporalis vexatio, ſicut de Saul rege vexato à Diabolo legitur 1. *Reg.* 16. Spiritus nequam exagitabit eum. Erat autem iſta agitatio interior vehemens commotio. Patet etiam de ſtimulo carnis Paulo dato 2. *ad Cor.* 12. vbi dicit gloſſa Auguſtini, dolore quodam corporis traditur Apoſtolus vehementer exagitatus. Patet inſuper *Luc.* 13. de muliere detenta in infirmitate annos decem & octo, à qua Dominus ſpiritum infirmitatis eiecit.

Sanitatem facilè poſſunt turbare Dæmones.

Ergo duobus Dæmonibus in viæ inuicem ſuccedentibus vexatus eſt Iob.

Poteſt igitur Dæmon vexationes grauiſſimas cauſare, ad quas Deo permittente ſequetur mors. Poteſt etiam Dæmon ab intrinſeco violentias inferre, vt patet de ſeptem viris Saræ, *Tob.* 3. quos Aſmodæus interfecit. Et de Iob patientiſſimo, qui Satanæ poteſtatem in rebus ſecundis & corpore expertus, ſpiritu ſecundo edoctus ait, non eſt poteſtas ſuper terram, quæ valeat ei comparari. Et ſic patet veritas propoſitionis.

EX his infertur, quòd Dæmon propria naturæ poteſtate interius & exterius poteſt homines variis illuſionibus decipere. Probatio primæ partis, quia ea quæ ex motu locali aliquorum corporum cauſari poſſunt, naturali virtute Dæmonum ſubſunt, vt ex ſupradictis patet. Sed apparitiones imaginariæ cauſantur interdum in nobis per operationem naturæ ex locali mutatione corporalium humorum & ſpirituum, vt dicit Philoſophus *in libro de ſomno & vigilia.* Vbi reſpondit, cauſam apparitionis ſomniorum, dicens, quòd cùm animial dormit, deſcendente plurimo ſanguine ad principium ſenſitiuum, ſimul deſcendunt

De cauſa ſomnij.

dunt

dunt in ſpiritu animali impreſſiones relictæ ex ſenſibilium motionibus, quæ in ſpiritibus ſenſualibus conſeruantur, & mouet principium ſenſitiuum apprehenſiuum, ita quòd aliqua apparent, ac ſi tunc principium ſenſitiuum à rebus temporis exterioribus immutaretur. Tanta etiam poteſt eſſe motio horum ſpirituum & humorum, quòd non ſolùm dormientibus, ſed etiam vigilantibus huiuſmodi apparitiones fient, ſicut contingit in phreneticis, arreptitiis, & vehementer ſtudentibus.

Vehemẽter ſtudentes habent miras apparitiones & imaginationes.

Igitur apparitiones imaginariæ poterunt fieri in homine per Dæmones, humores, & ſpiritus interiores commouentes, ad quod ſequitur varia ordinatio phantaſmatum, vt varias repræſentationes faciant eis, quos decipere cupiunt. Et quia tunc anima conuertitur ad huiuſmodi ſimilitudines, ſicut ad res videtur homini, quòd ſit equus, oppreſſus onere. Quemadmodum videbatur patri ipſius Præſtantij ſe fuiſſe caballum & annonam cum aliis beſtiis portaſſe, vt recitat Aug. 18. *de ciui. Dei*, & dicit *ibi* Auguſt. quòd ita inuentum eſt. Quod eſt intelligendum, quod patet de Præſtantio & alijs (quos ibi recitat Auguſt. per Magas mulieres fuiſſe conuerſos in iumenta onera portantia, phantaſticè ſolum fuiſſe conuerſos in iumenta, ſed portatio prima onerum fuit vera, non onerum facta per homines, ſed per Dæmones.

De Præſtantio conuerſo in iumentum.

Sic etiam videtur aliquibus, quod transferantur de loco ad locum, cum ſocietate magna. Vnde quædam mulierculæ inſeruientes Sathanæ, Dæmonum illuſionibus ſeductæ, credunt ſe, & profitentur nocturnis horis cum Diuina paganorũ Dea in magna mulierum multitudine equitare, & alia nefãda agere, puta paruulos à latere maritorũ accipere, aſſare, & comedere, domos per carminos ſeu feneſtras intrare, & habitantes variis modis inquietare: Quæ omnia & conſimilia aliquando ſolùm phantaſticè accidunt eis.

Præſtigiæ Dæmonũ in nocturnis equitationibus mulierum.

Vnde Auguſt. 7. *ſuper Geneſ. ad literam*. Illa, inquit, quæ feruntur accidiſſe, vt quidam recordarentur, ſe in quorundam animalium corporibus fuiſſe, aut falſa facta narrantur, aut ludificationibus Dæmonum hoc in eorum animis factum eſt. Si enim contingit, vt quis in ſomnis fallaci memoria recordetur, ſe aliquid fuiſſe quod non fuit, aut feciſſe quod non egit, quid mirum, ſi quodam de iſto occultóque iudicio ſinantur Dæmones etiam in cordibus hominum vigilantium tale aliquid poſſe.

Idem videtur ſonare capitulum illud 26. *quæſt.* 5. *Epiſcopi*. vbi habetur, quòd mulierculæ illæ, quæ dicunt ſe ductas ad loca remota, imaginariè tantùm ducuntur. Et eſt illa ambulatio in imaginatione & non in greſſu pedum.

De imaginariis ambulationibus muliercularum.

Illud tamen decretum videtur reddere Maleficos audaciores ad introducendum alios in ſuam ſectam, & Iudices Eccleſiæ ad inquirendum de maleficiis remiſſiores & ſic videtur parare viam ad cultum idololatriæ. Propter quod dicendum, quòd decretum illud fuit ſumptum ex concilio quodam particulari: & non ex aliquo quatuor conciliorum generalium, & ideo non fulcitur tanta auctoritate, ſicut alia plurima decreta. Videtur etiam leuitate quadam fuiſſe factum: quòd patet in exemplo Ezechielis, quod adducit ad probandum, quòd deportatio illarum mulierum fiat ſolùm in

Decretum 26. q. 5. Epiſcopi infirmatur. Canones taxantur, quaſi malè allegent ſanctam Scripturam.

phantasia,& non realiter:vbi sic habetur: Quis verò tam stultus & hebes sit, qui hæc omnia, quæ in solo spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur, cùm Ezechiel Propheta visiones quæ Domini sunt, in spiritu non in corpore viderit: sicut ipse dicit, statim, inquit, fui in spiritu.

Quòd si Ezechiel existens in Chaldæa, dicit se fuisse in spiritu in Hierusalem, hoc non probat intentum, nisi adderetur, quòd Ezechiel non potuit ibi esse præsens, nisi in spiritu & non in corpore quod falsum est. Nam & Abacuc è Iudæis in Chaldeam confestim translatus est *Daniel.* 14.

Salutatio capituli Episcopi.

Veruntamen pro reuerentia sacri voluminis dicendum, quod si capitulum illud Episcopi, intelligatur, deportationes & apparitiones illarum mulierum aliquando fore imaginarias solùm, non negando, quin possint esse veræ & reales, & quin aliquando prædictum capitulum esse tanto volumine dignum. Si verò intelligatur,tales deportationes non posse aliter quam imaginariè fieri, dictis sacræ scripturæ manifestè repugnat. Et quòd subditur in illo capitulo, quòd qui talia credit infidelis est,& pagano deterior, hoc intelligitur de his, qui credunt diuinos cultus Dianæ, aut Herodiadi debere exhiberi, sicut illæ mulieres credebant.

De vetulis correptis, videntibus animas purgatorij. De correptis non sentientibus igné.

SEd quibusdam vetulis, quæ se in raptu dicunt videre animas purgatorij, & plura alia, vt furta & res perditas: quarum pedes pro tunc adusti non sentiunt ignem? Dicendum, quòd Dæmon phantasmata in imaginatione earum tantùm intendit,vt extra nihil sentiant. Exemplum de habentibus morbum caducum,qui etiam adustionem non sentiunt in infirmitate sua,quia interioribus passionibus pressi extra non sentiunt ignem. Augustin. etiam de ciuitate Dei recitat de quodam, qui ad modicum alicuius gemitum, se adeò ad interiora conuertere poterat, vt nec voces, nec puncturas; nec vellicantes sentiret, imò tanquam in defuncto nullus anhelitus sentiebatur.

Cur fœmininus sexus magis quàm masculinus propendeat ad Magiam.

SEd vnde est, quòd fœminæ in maiori multitudine reperiuntur superstitiosæ & Maleficæ, quàm viri? Respondeo, quòd triplici ratione. Primò, quia pronæ sunt ad credendum. Fidem autem malam Dæmon principaliter quærit, vnde *Ecclesiast.* 19. Qui citò credit, leuis est corde, & minorabitur. Secundo, quia à natura propter fluxibilitatem complexionis) facilioris sunt impressionis ad reuelationes capiendas per impressionem separatorum spirituum. Et Guillelmus Parisiensis dicit quòd cùm complexione sua benè vtuntur, multùm bonæ sunt: cùm verò malè, peiores sunt. Tertiò, quia linguam lubricam habent, & ea quæ mala arte sciunt, comparibus fœminis vix celare possunt, séque occultè cùm vires non habeant per maleficia vindicare quærunt. Vnde *Ecclesiastici* 25. Commorari Leoni & Draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam.

Quod Dæmones etiam exterius possunt homines deludere.

Ex supradictis patet prima pars propositionis, videlicet quæ Dæmones interius homines decipere & illudère possunt.

Secunda pars, scilicet, quòd exterius possint illudere.Patet primò ratione organi sensus particularis exterioris, quod cùm materiale sit, potest per Dæmonem malè disponi, ita

ita vt videatur res aliter esse quàm sit: quemadmodum febricitantibus propter indispositionem linguæ, dulcia amara esse videntur. Ex parte verò obiecti, circum ponendo aliquid circa obiectum: sicut quando corpus album videtur, mediante verò rubicundo, illud album videtur rubicundum.

Potest etiam illudere, quadam agitatione, occultando quædam, & alia ostendendo: sicut socij Diomedis fuerunt subitò subtracti, & ducti ad loca remotissima, & veræ aues insolitæ fuerunt ibi positæ quæ prope templum Diomedis multo tempore volauerunt: & sic illudebantur hi, qui credebant socios Diomedis in aues conuersos.

De sociis Diomedis in aues versis exemplũ.

Alio modo potest illudere, applicando res aliquas naturales, quarum virtus est, vt faciant apparere res aliter quàm sint: sicut herba quædam accensa fumigans, quæ facit trabes apparere serpentes.

Herba faciens trabes apparere serpentes.

Potest etiam assumpto corpore illudere, sicut apparuit lactuca Moniali, vt refert Gregorius *primo libr. Dialogorum.* Et sic patet propositio, quòd Dæmones variis illusionibus possunt homines illudere.

VIsis mirabilibus effectibus Magicæ artis, & magna Dæmonis potentia, paucis videre restat: Cur ad vota Necromanticorum, Hydromanticorum, Chiromanticorum, Augurum, Aruspicum, Fascinariorum, Pythonicorum, aliorumque Maleficorum, sua scientia extensissima, ac potestate quam maxima paratus assistat; Dicendum breuiter, quòd hoc prouenit quia Dæmones inuident saluti hominum, & ideo proni sunt ad nutriendum & detrahendum eos in errorem. Propter quod, secundùm quod vident vnumquemque circa diuersa curiosè & suspiciosè aliquid obseruantem ingerunt se spontè obseruationi eorum.

Dæmones alunt curiositates, & superstitiones.

Secunda ratio, quia homines in signum subiectionis & reuerentiæ Deo vero sacrificia offerunt, hymnos canunt, inuocationes, prostrationes, & alia huiusmodi ad cultum latriæ pertinentia faciunt. Idcirco Dæmones, quorum superbia ascẽdit, semper appetunt quàm maximè huiusmodi reuerentiæ signa sibi ab hominibus exhiberi: & ideò operationibus talia sibi exhibentium libentissimè se immiscent.

Cæco dæmonum superbia ascendit.

NOtandum secundò quòd inuocare ex parte inuocantis duo importat. Primum est, inuocantem credere alicuius rei, vtpote, scientiæ, potentiæ, pecuniæ, seu rei alterius se pati inopiam & defectum. Alterum est credere illum defectum non fore sibi immobiliter affixum, quin valeat per aliquem liberari, quod inuocans desiderat.

De inuocatione Dæmonũ in adiutorium.

Ex parte inuocati importat alia duo. Primum est, credere in ipso inuocato esse potentiam ad liberandum inuocantem à tali defectu. *Ad Rom.* 10. Quomodo inuocabunt eum in quem non crediderunt? Alterum est credere, quòd ille qui inuocatur, à tali adiutorio conferendo, si conferre voluerit, nullus poterit impedire. Vel saltem est amicus & familiaris illius, quem nullus potest impedire.

Ex parte finis inuocationis importat duo. Primum, quod credit inuocatum humiliationibus & obsecrationibus ad præstandum, patrocinium inclinari. Alterum, quòd

inuocans talia facit, vt ab inuocato iuuetur. His notatis ponuntur quædam conclusiones.

PRIMA CONCLVSIO.

SI Dæmon inuocetur, siue tacitè siue expresè, cùm sacrificio & adoratione, si credit ipse inuocans, Dæmonem fortè Deum, à quo petit auxilium talis inuocans hæreticus est. Patet, quia credere Dæmonem fore omnium creatorem, hæresis est. Ergo Dæmonem inuocans, & hoc credens, hæreticus est. Consequentia patet, antecedens fit euidens quia obuiat primo articulo fidei, & variis passibus sacri Canonis, vbi habetur, Dæmonem initium habuisse, deliquisse, & in malo obstinatum remansisse, quæ de omnium creatore nefas est dicere.

Dæmonem adorantes credunt eum amicum Deo.

SECVNDA CONCLVSIO.

INuocans quouismodo Dæmonem, non credens eum esse Deum sed Dei amicum & clarum, & ideo ipsum inuocat, vt cum Deo, quod petit sibi obtineat, talis inuocans Hæreticus est. Patet, quia credere Dæmonem non esse in culpa obstinatum, hæresis est, ergo credere, ipsum fore Deo charum & amicum, hæreticum est. Consequentia claret, & antecedens patet: quia in multis passibus sacræ Scripturæ habet, quod Diabolus est obstinatus. Vt patet *Apocalypseos* 12. & 13. *Et extra, de summa Trinitate & fide Catholica c.* 1.

TERTIA CONCLVSIO.

INuocans Dæmonem, & non credens ipsum esse Deum aut Dei amicum, imò in malo obstinatum, credat tamen ipsum inuocare non esse peccatum, aut saltem non graue peccatum, hæreticus est. Patet, quia in multis sacræ scripturæ locis habetur, quòd inuocare, consulere, vel aliquid ab eis expetere, graue peccatum est. Vnde *Deuter.* 20. Anima, quæ declinauerit ad Magos & Ariolos, interficiam illam, de medio populi mei. Item quia in omni inuocatione Dæmonis fit pactum cum eo. Qui cùm verum aliquando dicit, hoc facit, vt assuefaciat ad hoc vt ei credatur.

QVARTA CONCLVSIO.

INuocans Dæmonem tacitè vel expressè, non credens ipsum fore Deum nec Dei amicum, sed potius in malo obstinatum, & quod inuocando grauiter peccat. Sed hoc facit, vt quod optat à Dæmone obtineat, talis in re hæreticus non est, licet pro hæretico sit habendus. Probatur prima pars, quia talis non discedit corde à fide. Igitur hæreticus non est. Secunda pars patet, quia Ecclesia iudicat de interioribus per exteriora.

Diabolus aliquando dicit verum vt falsum obtineat. Quidam pro hæreticis sunt habendi, etsi tales in re non sint.

QVINTA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone inuocato ea quæ excedunt Dæmonis potentiam inuocans tamen, credit Dæmonem ista posse: puta mortuum suscitare (vt Saul videbatur credere posse Pythonissam facere) talis inuocans, sic petens & credens hęreticus est. Patet quia qui credit alium à Deo à se posse facere, quę pertinent pręcisè ad diuinum posse, hęresis est. Quia tunc alius à Deo non foret, sed Deus ipse foret: ergo hoc à Dęmone petens, & sic credens, hęreticus est. Antecedens & consequentia ex se patent.

Petens à Dæmone ipsius potentiam excedentia hæreticus est.

SEXTA

SEXTA CONCLVSIO.

PEtens à Dęmone ea quę sunt contra humani arbitrij libertatem, vt quòd cogat mulierem ad consuetudinem libidinosi hominis voluntati, vel ad aliquid, super quo habet dominium sui actus faciendi, & credat inuocans Dęmonem ista posse, hęreticus est. Patet. Nam credere liberum arbitrium hominis à Dęmone posse cogi, est hęresis: quia directè obuiat dictis sacrę Scripturę. Dicitur enim *Ecclesiastici* 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui, Et *Genesis decimo*: Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illi. Et *ad Rom.* 8. Scio quòd neque Angeli, neque principatus, neque potestates poterunt me separare à Charitate.

Dæmon liberum arbitrium hominis cogere non potest.

SEPTIMA CONCLVSIO.

PEtens à Dęmone ea quę non excedunt eius potentiam, vt puta, ligare virum, ne carnaliter vxorem cognoscat, aut quod domum alicuius euertat, & credat Dęmonem talia posse, etiam si non sit permissum à Deo: talis inuocans & petens hęreticus est. Patet, quia talis de primo articulo fidei, (nempe de Dei omnipotentia) malè sentit, ergo hęreticus est. Malè etiam sentit de sacra Scriptura: quia hominem percutere, ignem immittere, ventum commouere, & domum euertere, (secundum beatum Aug. & recitatur 26.*q.* 5. *c.* Nec mirum) non excedunt naturalem Dęmonis potestatem, & tamen ista non egit Satan contra beatum Iob, nisi à Deo permissus & licentiatus, vt patet Iob primo. Patet etiam in Magis Pharaonis qui impediri à dño cinifes facere non potuerunt. *Exod.* 8.

OCTAVA CONCLVSIO.

INuocans Dęmonem, & petens ea quę excedunt Dęmonis naturalem scientiam, vtpote, futura, quę non habent causas determinatas in natura, sed dependent à Dei, vel hominis voluntate, vt quis bella geret, quis auatitię inseruiet, quis gladio aut veneno peribit, quis damnabitur, aut quando extremi iudicij dies erit: talia petens & credens Dęmonem ista scire, hęreticus est. Patet, quia scire prędicta futura, est solius Dei, *Psal.* 41. Annunciate quę ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dij estis vos. Et *Act.* 1. Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quę pater posuit in potestate.

Excedentia naturalem Dæmonum sciétiam.

Ex hoc patet error Genethliacorum, qui ex die natiuitatis fortunam hominis, ac successum, etiam in singulis actibus pręnunciare se posse iactant: quos irridens. Iuuenalis ait: Si prurit fructus ocelli Angelus, inspecta genesi collyria poscit. Nec obstat, si Astrologi de talibus sępius vera prędicunt, quia vt plurimùm homines passiones partis sensitiuę sequuntur, secundùm quam astris subiicientur. Patet etiam error diuinantium per somnia futuros hominum euentus, à libero arbitrio dependentes.

Genethliacorũ error.

Secundũ passioné, partis sensitiuæ homines astris subiiciũtur.

EST tamen hîc sciendum. Quòd quędam sunt causę futurorum euentuum: vt quando ex his quę somnians vidit, mouetur postea in vigiliam ad aliquid agendum aut vitandum, vt recitat Galenus de quodam. Græco, qui somniauit, quòd si minueretur inter duos digitos, sanare

De somniis quæ sunt causæ futurorum euentuum

naretur: qui cùm euigilasset, fecit minui & sanatus est.

Alia sunt somnia, quæ solùm sunt figura futurorum euentuum, & non causa, vt sunt illa, quæ habent causam conuenientem eis, & futuris euentibus siue illa causa fuerit corporalis, siue spiritualis. Corporalis quidem, vt quando ex impressione cœlestium corporum, & etiam aëris circunstantiis immutatur corpus & imaginatio dormientis. Sic dormienti apparent aliquæ visiones, conformes dispositioni corporum cœlestium & elementorum: prout sunt causæ aliquorum euentuum futurorum sicut quando disponuntur elementa ad serenitatem, vel pluuiam, aut aliqua huiusmodi apparent dormienti aliquæ phantasiæ, conformes illi dispositioni. Vnde & bruta animalia percipiunt frequenter futuros temporum euentus serenitatis & pluuiæ ex circunstantis aëris immutatione. Et ita dicit Philosophus *octauo Physicorum* quòd è continente nos, fiunt multæ mutationes in nobis.

A continente nos, multæ fiunt mutationes in nobis.

Spiritualis autem causa somnij est quandoque Deus, quandoque Diabolus. Deus quidem, vt quando ministerio Angelorum reuelat in somniis aliqua futura, quorum ipse est futurus causa, secundùm illud *Num.* 12. Si fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei vel per somnum loquar ad eum. Diabolus autem, vt quando ad deceptionem hominum disponendo interius phantasmata, facit apparere aliqua futura, quæ est facturus.

Causa somniorum, Deus vel Diabolus.

Alia sunt, omnia, quæ nec sunt causæ futurorum euentuum, nec signa, sed sunt solùm motus simulachrorum: sicut sunt omnia illa somnia, quæ causantur in dormiente ex aliqua causa interiori: quæ duplex est, animalis .s. & corporalis. Animalis quidem, vt quando occurrunt homini dormienti phantasmata conuenientia eis, circa quæ eius cogitatio vel locutio fuit in viglia immorata. Vnde homines solliciti & cogitatiui circa aliqua, frequenter somniant de illis. Ideò dicit Macrobius super somnio Scipionis: Sæpè fit, vt cogitationes sermonésque nostri appareant aliquid in somno tale, quale vigilans sæpissimè solebat agitare vel loqui. Propter quod Claudian. dicit.

De somniis quæ sunt motus simulachrorum.

Omnia quæ sensu voluuntur vota diurno.
Pectora sopito reddit amicitia.
Quis Venator defessa thoro cùm membra reponit;
Mens tamen ad syluas, & sua lustra redit.

Corporalis autem, sicut quandoque ex aliqua interiori dispositione corporis formatur aliquis motus in phantasia dormientis, conueniens illi corporali dispositioni sicut homini; qui abundat in frigidis humoribus: occurrit in somno phantastico, quòd sit in niue vel in aqua. Propter quod Medici dicunt: intendendum esse somniis ad cognoscendum interiores hominis dispositiones.

Frigidæ naturæ somnia sunt de aquis.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia somnia sequentia complexionis hominum. Sicut Cholerici somniant ignea & agilia: vnde somniant frequenter se volare, comburi. Phlegmatici somniant nigra aquatica vt quòd sint in aqua vel niue. Et Melancholici somniant nigra & discolorata: Sanguinei verò læta.

Cholerici somniant ignea. Cibus variat somnia. Affectiones formant somnia.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia somnia, quæ sequuntur naturas

naturas ciborum. Nam quod complexio facit per naturam, hoc sibi faciunt per accidens.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia somnia, quæ sequuntur appetitum hominis & affectionem, sicut auarus somniat de auro & argento, famelicus de cibo, studiosus de lectione & disputationibus & sic de aliis.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia sequentia naturas & conditiones infirmitatum. Tales tamen causæ somniorum, non sunt causæ futurorum euentuum sicut primæ. Vnde huiusmodi somnia per accidens se habent ad futuros euentus, & si quandoque simul concurrant, hoc erit casuale & fortuitum.

Si quis ergo vtatur somniis ad præcognoscenda futura, secundùm quod somnia procedunt ex eleuatione diuina, vel ex causa naturali intrinseca, quantum potest virtus talis se extendere, non erit Diuinatio illicita. Si autem huiusmodi Diuinatio causetur à Dæmone, cum quo pacta habentur expressa (cùm ad hoc inuocatur) vel tacita, tunc erit illicita & superstitiosa.

De iis, qui diuinant per ficta dictaque puncta & plumbum liquefactum.

Sed quidam de Magis, Geomanticis, Hydromanticis, Pythomanticis, & aliis Diuinatoribus consimilibus, qui ex protractionibus punctorum factis sine deliberatione, & ex proiectione plumbi liquefacti in aqua, aut ex aliis huiusmodi vanitatibus futura prænunciare videntur. Dicendum, quòd prænunciationes quæ fiunt ex talibus signis, originem habent à Dæmone, qui se immiscet descriptionibus punctorum, & aliis superstitiosis obseruantiis, & eius operatione disponuntur prædicti motus præter deliberationem existentes, secundùm quod congruit dispositioni futurorum euentuum, eorum quidem quos naturaliter ipse cognoscit.

NONA CONCLVSIO.

SI petantur à Dæmone pronunciari certitudinaliter futura, quæ habent causas determinatas in natura non de necessitate producentes, sed vt in pluribus & frequenter, vt prædicere, si pluuiæ, siccitates aut sterilitates erunt & credat inuocans Dæmonem scire ista certitudinaliter euenire, talis hæreticus est. Patet, quia talis certitudinalem huiusmodi futurorum cognitionem, quæ pertinet soli Deo, credi pertinere etiam creaturæ, & per consequens creaturam fore Deum, ergo sic credens hæreticus est.

DECIMA CONCLVSIO.

Qui petit à Dæmone vt sibi reuelet futura, credit Diabolum esse mendacii patrem.

SI petantur à Dæmone reuelari præterita, vel præsentia nobis abscondita, Dæmoni autem manifesta, & credat inuocans, talia per Dæmonem reuelata infallibiter ita esse, sic credens hæreticus est. Patet, quia credere Dæmonem non fore mendacij patrem, & verum semper esse eius sermonem vel reuelationem, hæresis est, quia repugnat sacræ Scripturæ. Vnde *Ioan.* 8. habetur: Ille homicida erat ab initio & in veritate non stetit, cùm loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est.

Vnde Chrysost. super Matth. super illo verbo quod dixit Iesu Dæmoni: obmutesce. Salutiferum, inquit, nobis dogma datur, ne credamus Dæmonibus quamcunque denunciet Veritatem. Et quia Magi, Malefici incantatores, & Dæmonum incantatores talia multa de Dæmonis potentia & scientia pertinaciter credunt,

credunt, meritò tales à Christi fidelibus tanquam Hæreticis sunt euitandi.

Contra, Magistrum quendam, qui defendebat Magicas artes ad salutem conducere fidelium.

EX supradictis infero, quòd artes Magicæ, quæ inuocationes Dæmonum & pacta cum eis consulunt, meritò omni iure sunt prohibitæ: quia malæ & perturbatiuæ omni politiæ. Cuius oppositum tenuit præclaræ intelligentiæ vir Magister & Dominus nouissimè Vespetiatus in simili actu dicens, quòd studium Magicarum artium valet ad salutem fidelium. Et quia probatio corollarij mei est sui dicti confutatio.

PRobatur primò quòd Iure naturali hæ artes sunt prohibitæ & malæ: quia nocere innocenti, Iure naturæ est vetitum. Sed Malefici Magicis artibus plerumque nocent innocentibus, vt patet de fascinariis, & aliis Maleficis. Ergo iure naturæ tales artes sunt prohibitæ. Quòd Iure diuino patet Exodi. 12. Maleficos non patieris viuere. Et *Leui.* 20. Vir, siue mulier, in quibus Pythonicus, vel spiritus diuinationis fuerit, morte moriantur, lapidibus obruent eos: sanguis eorum sit super eos. Vnde propter hoc peccatum Ochozias infirmus mortuus est 4. *Regum* 1. & Saul. 1. *Parali.* 10.

Pœna Magorum statuta in Iure Canonico.

QVòd iure Canonico sint prohibitæ, patet, quia Diuinatoribus & Maleficis occultis imponitur pœnitentia 14. dierum, extra de Sortilegiis *cap.* 1. Si notorij sint, Eucharist. negatur. *de consec. d.* 2. *pro dilectione*. Si sit clericus deponendus est, & in monasterium retrudendus. 26. *q.* 5. *Si quis Episcopus.*

Vbi sic habetur: Si quis Episcopus est, aut presbyter, aut Diaconus, vel quilibet de ordine clericorum, Aruspices, aut incantatores, aut ariolos, aut certè augures, vel sacrilegos, vel qui profitentur artem Magicam, aut aliquo eorum similia exercentes consuluisse fuerit deprehensus ab honore dignitatis suæ suspensus, monasterij curam excipiat vbi pœnitentiæ perpetuæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat.

Clericus diuinator vel Magus in Monasterium detruditur, ac in perpetuũ carcerem.

Si laicus excommunicationem incurrit. 26. *quæst.* 5. Si quis ariolos. Tales etiam infames sunt, & qui ad eos concurrunt, vnde nec ad accusationem debent admitti. 2. *quæstio.* 8. quisquis.

Pœna constituta Magis à Iure ciuili.

QVòd Iure Ciuili prohibeantur patet, quia insectatores earum habent mortis supplicio subiacere. C. de maleficiis. l. nemo culpa. & l. multi. vbi sic habetur: Multi magicis artibus vsi, elementa turbare, vitas infantium labefactare non dubitant, & manibus accitis audent ventilare, vt quisque suos conficiat malis artibus inimicos. Hos quando naturæ peregini sunt, feralis pestis absumat. Et legibus duodecim tabularum pœnæ grauissimæ Maleficæ sunt impositæ: patet per Tullium libro de legibus.

Poetarum testimonia contra execrandam Magiam.

POëtæ etiam sentiunt has artes esse vitandas. Vnde Virgilius 4. *Æneidos*, vbi Dido sororem sic alloquitur:

Testor chara Deos & te germana tuúmque.
Dulce caput.
Magicas inuitam accingier artes.

Nec valet dicere, vt videtur, quòd notitia istarum artium in se sit bona & vtilis, quanquam vsus earum sit perniciosus, *quoniam* 26. *q.* 2. *habetur*, quòd Christiana pietas condemnat Mathematicas, etiam si vllum sacrificium vel vllæ preces

ces ad aliquem ſpiritum dirigantur.

Cur non ſtudendũ Magiæ.

Si autem dicatur quòd ſtudium iſtarum artium ſit licitum ad eas confutandum & reprobandum. Hoc non placet, (ſaluo meliori iudicio) primò, quia per hoc retardarentur homines à ſtudio vtilium artium. Secundò, quia cùm homines naturaliter ſcire deſiderant, & ea magis quæ admirationem ſecum ferre videntur, vix eſſe non poſſet, quin imbuti his perniciosis artibus, experimento ſcire cupiant, mira illa quæ per eas fieri poſſe pollicentur. Et ſic patet confutatio ſui dicti.

In Hiſpania quondam non tolerabãtur artes Magicæ. Per marmoream ſtatuam Satan paſcitur in Hiſpania cum magis.

Ex quibus ſimul cum optima illius regni politia infero, quòd nec apud Toletum, nec apud Salmanticam, aut quamlibet aliam Heſperiæ partem hac tempeſtate Magicæ artes tolerantur.

Sed eſt ſciendum, quòd iam olim apud Salmanticam vrbem, Idolum marmoreum in profundiſſima cauea poſitum celebrabatur, cui Dæmon aſſiſtebat, inſtruens in huiuſmodi artibus eos, qui ſibi certis pactis & inuocationibus ſubiicere volebant, qui poſt tractum temporis in quibuſdam affectibus admirabiles apparebant. Verumtamen non modò à diebus multis, verùm & ab annis antiquiſſimis cauea illa obſtructa eſt, & deſuper Eccleſia fabricata. Idolum verò prædictum ante Eccleſiam, in via publica à pertranſeuntibus conculcatur, adeò vt vix ſculpturæ veſtigium appareat. Et ſic patet corollarium.

ET quia ea, quibus Magicæ artes acriùs ſunt improbatæ ex Chriſti doctrina ſunt accepta, infero finaliter, quòd Chriſti doctrina fideles omnes à Magorum Maleficiis purgantur. Quod eſt corollarium reſponſiuum ad quæſtionem per ſacræ legis Doctorem mihi propoſitam. Cui, atque vobis diuinarum literarum in terris arbitris dicta mea ſubmitto corrigenda.

TRACTATVS VTILIS ET NECESSARIVS, PER VIAM DIALOGI, DE Pythonicis mulieribus.

Præfatio ad Illuſtriſſimum Principem, Dominum Sigiſmundum Archiducem Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, &c. De Pythonicis mulieribus per Vlricum Molitoris de Conſtantia ſtudij Papienſis Decretorum, & Curiæ Conſtantienſis cauſarum Patronum, ad honorem eiuſdem Principis ac ſubditæ Celſitudinis emendatione ſcriptus.

EXcellentiſſime Princeps & Domine, Domine Archidux colentiſſime, humilis Vlricus Molitoris de Conſtantia Doctor, tuæ Celſitudini ſeſe in obſequium offert.

Cùm ſuperioribus annis peſtis quarundam incantatricum mulierum terræ tuæ Excellentiæ inuaſiſſe diceretur. Itaque cùm nouellæ tuo ſub imperio mulieres de huiuſmodi hæreſi ſuſpectæ, captæ forent, apudque torturam interrogatæ, varia reſponderent, vnde tuis conſulibus varia ea de re inter ſe opinantibus, vno quippe in illam, altero in aliam partem declinante, tandem apud tuam Clementiam mei memoria incidit. Itaque pro infinita tua auiditate veritatem cognoſcendi, per tuæ dignationis conſules demandatum ſuſcepi, vt quid ego in ea re ſentirem, id tuæ

tuæ excellentiæ ſtylo officioſo deſignare non omitterem.

Verùm quamuis iſtud laborioſum & periculoſum ſit; laborioſum quidem mihi in aliis occupato, & victum quærere curanti. Periculoſum autem, propter inuidos & detractores, qui cuncta, quæ nequeunt imitari, non tamen ceſſant calumniari: & quia ipſi ſua inertia experiri non poterunt venenoſo dente veluti greges hircus lacerare non omittent.

Quamuis inſuper iſta materia præclaros etiam doctores in dubium aduocauerit: tamen dignum exiſtimaui, quia pro tua excellentia corpuſculi mei membra tuis obſequiis obtines deuincta, eius etiam ſi quæ ſunt animi vires poſſideat, vt dum exterioris hominis partes ſeſe ad tua deuouent obſequia, debilis quoque & rudis intellectus meus ad tuæ Celſitudinis gloriam non dormiret.

Conrad. Sturkel I.V.D.

Opus itaque præſens ſub tua tuorúmque ſapientiſſimorum conſulum correctione præſertim clariſſimi viri Conradi *Sturkel* vtriuſque Iuris Doctoris, ac tuæ præcellentiæ maximi Secretarij cuius quippe correctioni hunc Tractatum ſpecialius ſubmiſi. Quoniam eundem priſcis temporibus in præceptorem, & Magiſtri loco habui. Eloquentiæ etiam emolumenta, iuríſque ſententias ſuxi, hodiéque ſugere deſiderarem. Et ſic aggreſſus ſum.

Trilogus.

Etenim cùm apud priſcos oratores Dialogus plerumque aliquid iucundioris delectationis afferri exiſtimatum ſit, idcirco præſenti in tractatu per viam Dialogi, imò Trilogi, vt procederem decreui. Verùm quia multi ea de re diſputatione digna cum prouido & præſtanti viro

Conrado Eſchak.

Conrado *Eſchak* huius inclytæ ciuitatis Conſtantienſis plurium annorum prætore & magiſtratum gerente, viro vtique ſpectato & facundia florente, recenſui: qui tanquam prætor huiuſmodi mulierum confeſſiones didicit. Itaque ipſum præſentem Dialogum ſub tuo excellentiſſimo, ipſiúſque Conradi, & meo, nominibus expedire arbitratus ſum. Idcirco ſub benignitatis venia ad materiam accedens quaſdam quæſtiones pro claui huius materiæ diſcutiendas præmiſi.

CAPVT I.

Exorditur itaque clementiſſimus Archidux Sigiſmundus Auſtriæ.

SIGISM. Fidelis nobiſque dilecte Doctor Vlricæ, quoniam ſingulari fauore ob tua in nos merita te proſequitur: idcirco præſenti de materia tecum præ cæteris diſputare decreuimus.

VLRIC. Illuſtriſſime Princeps, quamuis gratum ſit vt pro tua in me dignum inter diſputandum fore iudiaueris, attamen ecce adeſt Conradus *Schak*, Prætor meæ ciuitatis, vir vtique ingenio præſtans, in conuerſationéque argutus conſodalis meus. Placeat igitur eius induſtriam hac in re prius experiri.

SIGISM. Placeat, nam & eundem conſilio maturum, conuerſationéque facetum noui. Idcirco quia nobis ſermo de incantatricum maleficiis habendus erit quærendum primùm duxi. Vtrùm de facto incantatrices poſſint prouocare tonitrua & grandines?

CONRAD. Quamuis in huiuſmodi difficultate, quæ etiam doctiſſimos viros pro diſcuſſione terrere ſolet me inſcium putem, iuxta verbum Socratis, qui ſolitus fuit dicere, ſe hoc ſolùm ſcire quod neſciret,

ciret, attamen ne videar clementis Principis monitis non acquiescere, loquar pauca, vt initium dem moueri maiora.

Fama quam omnes famāt non vana habenda.

SIGISM. Dic igitur.

CONRAD. Apud Philosophum tritum est sermone prouerbium, vt fama quam omnes famant non omnino perdatur. Fama autem communis est quòd ipsæ strigæ tonitrua& grandines fecerint,magnáque damna segetibus & hominibus intulerint. Ex confessione quoque earum in tortura facta, se talia fecisse, & modum faciendi tradidisse compertum est.

Recta disputatio auctoritate & ratione concluditur.

SIGISM. At ego nudæ famæ non intendo. Facilè enim dictum sequitur vulgus, nec confessione tortuali satiabor, cùm metu tormentorum quis inducitur quàndoque ad confitendum id quod in rerum natura non est. Verùm ea quæ oculis non conspeximus, auctoritate vel concludenti ratione percipere desideramus. Nam tecta, disputatio auctoritate & ratione concluditur.

VLRIC. Profectò experientia in dicendis causis contemptibilis non est, cùm experientia dicatur esse rerum Magistra, vt dicitur *in c. vbi periculum, de elect.lib.* 5 .vnde tritum est apud populares prouerbium. *Experto crede Roberto.*

Si Magæ inimicis pro libitu damnum dare possent non opus haberemus militibus.

SIGISM. Ad ostendendum igitur, quòd Maleficæ mulieres nihil sciant, me istud monet videlicet. Nam si talia istæ maledictæ mulieres scirent, & efficere possent, non esset opus Principibus, temporibus belli clientulos militésque conducere qui in terras hostium irruerent,agrósque deuastarent, incendiis domos & villas concremarent. Verùm satis esset talem mulierem Pythonicam aduocare, eidémque saluum conductum addicere, & hortari, quatenus super hostium terras talis maledicta mulier grandines, fulmina & tempestates prouocaret,vt sic hostium terram periclitari moliretur. Etenim quia videmus, quòd ipsæ talia facere non possunt, etiam si vellent, ad faciendumque etiamsi à Principibus(quod tamen absit) inducerentur. Vnde inferendum censeo ipsa talia facere non posse.

Absit, vt princeps vtatur opera Sagarum.

Præterea, ex fide habemus, solum Deum stellarum & elementorum esse gubernatorem, qui legem pati sydera iubet, & qui iuxta Boëtium in libro de consolatione, perpetua mundum ratione gubernat, stabilisque manens dat cuncta moueri. Quomodo igitur mulieres lamiæ adiutorio, dæmonum illum summum motorem, qui certa ratione cuncta gubernat, in huiusmodi suo motu impedire, & in alium motum dirigere possent.

Lamios & Magos prodigia facere posse,probatur ex Scriptura.

CONR. Ponderanda quidem est magni Principis ratio, sed non minus ponderandum est illud quod *Exod. c.* 7. dicitur. Nam quamuis Moyses ante faciem Pharaonis regis Ægypti multa signa & prodigia fecisset: nihilominus Malefici similiter effecerunt, qui incantationibus suis aquam in sanguinē verterunt, & ranas super terram produxerunt. Ecce igitur ex sacra Scriptura veteris Testamenti claret, quòd Malefici adiutorio Dæmonum aquas turbarunt, quia eas in sanguinem verterunt: & agros prædiáque ranis confuderunt.

Item lib. *Iob ca.* 1. legitur, quòd Diabolo procurante ventus vehemens irruit à regione deserti:& concussit quatuor angulos domus, quæ corruēs oppressit liberos Iob,&mortui sunt.Ecce, quòd Diabolus, potestate sua aërem prouocauit, puerósque oppressit. Dicitur etiam eodem libro, Diabolum fulmina ignis prouocasse.

uocasse. Dicit enim textus: Ignis Dei cecidit de cœlo, & vaccas, oues, puerósque consumpsit.

Angeli tenentes Ventos interpretantur Diaboli.

Item Ioan. *Apoca.cap.*7. ait: Post hæc vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ ne flarent super terram, neque mare, neque in vllam arborem: vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu Solis habentem signum Dei, vidi, & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ & mari, dicens: Nolite nocere terræ neque mari, neque arboribus, quousque signemus seruos Dei in frontibus.

SIG. Doctor, qui sunt illi quatuor Angeli, quibus Ioannes ait esse datum, vt possint nocere terræ.

VLR. Sunt Diaboli.

SIG. Appellaturne diabolus Angelus?

VLR. Ita. Nam Diabolus ibidem, & etiam alibi sæpius Angelus dicitur: quia etiam missus à Deo, vt ibidem dicit glossa ordinaria.

SIG. Fortè Ioannes hoc in spiritu vidit, dans nobis suæ visionis exẽpla.

CONR. Dignissime Princeps non opus est exemplis, dum res ante oculos existit, vt audisti à Maleficis coram Pharaone, & à gestis Iob: Si igitur hæc facta fuisse leguntur, igitur & iam fieri posse quis dubitat?

VLRIC. De illo passu in fine & pòst clariùs loquemur.

CAPVT II.

Vtrùm Incantatrices possint adiutorio Diaboli hominibus & infantibus nocere, ac morbos eisdem inferre, eosdémque debilitare.

SIGIS. Quia de corruptione & turbatione elementorum nobis sermo est, non incompetenter quærendum duximus. Si etiam incantatrices homini, & maximè infantibus morbos inferre, & adiutorio Dæmonum eiusdem nocere possunt, & eos debilitare.

CONR. Audiui à plerisque mulieribus, quomodo pueris in cunabulis iacentibus variæ ægritudines acciderunt, nunc quippe illi puero nasus apparuit curuatus: nũc alteri oculus erutus, quódque maledictæ mulieres quandoque comprehensæ, asseruerunt, in torturáque recognouerunt, ob inuidiam parentum se talia pueris auxilio Dæmonis irrogasse.

SIG. Audisti quòd confessionibus talibus per metum extortis non saturabor: quid igitur aliud rationis seu auctoritatis in medium adducis?

CONRAD. Iam superius pro auctoritate in libro primo Iob cognouimus, quòd Diabolus filios eiusdem ventum prouocando inuasit & mortui sunt. Digneris vtique audire. B.Aug. 21. *li. de ciuit. Dei c.*18. dum ait: Prorsúsque scriptum est, graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepulturæ matrem omnium vsque adeo impleri est necesse, vt ipsi paruuli per lauacrum regenerationis ab originali peccato quo solùm tenebantur, vinculo iam soluti, multa patientes, nonnulli incursus spirituum malignorum patiantur. Ecce quòd Augustinus sentit, pueros incursus Dæmonum pati. Item B. Hierony. ad Paulam de dormitione Blesillæ in epistola ait: Quid causæ est, vt sæpè ibi noli & moli, ac vbera materna hactenus à Dæmonio corrumpuntur. Ecce igitur sacra Scriptura & sanctorum patrum auctoritate ostensum esse, Diabolum potestatem quandoque habere corrumpendi pueros & infantes, eísque nocendi.

Sepultura nominatur mater omnium. Testimonia patrũ de infantibus à Maleficis impositis.

SIG.

SIG. Locuti modò ſumus de infátibus,quid igitur in ſenibus & adultis?

CONRAD. Multos vidimus ſenes claudicantes & contractos , qui aſſeruerunt , ex maleficio illarum maledictarum ipſis illud eueniſſe.

SIG.Quid autem ſentit Scriptura?

CONR. In legenda ſanctorum Simonis & Iudæ legitur,quomodo coram rege Babyloniæ Larochi & Arphaxat Malefici fuerunt conſtituti , qui ipſius regis oratores & rhetores mutos & claudos atque cæcos effecerunt , ac viſum & greſſum eiſdem denuò reddiderunt. Ecce apertum teſtimonium, quòd Malefici nocere poſſunt hominibus , etiam ſenibus ac claudos & cæcos facere , & rurſus eoſdem ſanare.

SIG. Hi namque oratores,quibus huiuſmodi maleficia euenerunt, pagani extiterunt , & in Chriſtum non crediderunt,nec ſigno crucis muniti fuerunt.

VLR. Prudenter loqueris,ô inclíclyte Princeps : quoniam in eadem legenda canitur , quòd poſtquam dicti oratores & rhetotes in Chriſtum crediderunt , & per Apoſtolos ſigno crucis muniti fuerunt : dicti Magi eiſdem vltra nocere non poterant , quamquam Magi ipſi irritati iteratò eiſdem nocere attentaſſent.

Cur quibuſdam ſanctis Dæmon noceat , quibuſdam nocere non poſſit.

CONR. Aie , aie , quomodo igitur poterat Diabolus nocere Iob : nam eundem grauiſſimo vlcere percuſſit adeóque eundẽ læſit vt in fimo iacens,vir ſuſpirare poſſet , vt legitur *in lib.* Iob, & tamen ipſe *Iob* erat vir ſanctus in voluntate Dei , vt teſtatur Scriptura, ambulans. Item in legenda S.Antonij legitur,quomodo Dæmones eundem valdè percuſſerunt : qui tamen vir ſanctus & Deo placens fuit. Ecce ergo ex his conſtare. Dæmones ſuper ſanctos etiam viros poteſtatem nocendi eiſdem habuiſſe. Si igitur viros ſanctos turbare potuerunt : cur igitur aliis de quorum ſanctitate nobis non conſtat , nocere non poſſent ?

SIG. Ex his magis magíſque hæſitare incipio , quid igitur ſentiendum ſit,audire deſidero.

VLR. Sine modò,prope finem quid ſentiendum ſit latius de hoc & aliis loquemur.

De impedimento coitus.

SIG. Ex priori dubio oritur aliud: Vtrùm poſſint hominem in coniugali ſtatu exiſtentem inficere , & ad coëundum impotentem reddere ?

CONR. Vidi plures iuuenes, qui in coitu paucum aut nihil valuerunt imò proprias vxores carnaliter cognoſcere non potuerunt , aſſerentes , ex maleficio hoc ipſis contigiſſe.

SIG. O multi multa loquuntur.

VLR. Profectò Canones in hoc conſentiunt , aſſerentes : per maleficia fieri poſſe , vt homo , qui natura frigidus non eſt , ad coëundum inhabilis reddatur , itaque in Decretali ſpecialem titulum de frigidis & maleficiatis habemus. Vnde Hiſmarus etiam Papa *in c. ſi per ſortiarias. 34. q.1.* ait. Si per ſortiarias atque maleficas artes , occulto , ſed nonnunquam Dei iuſto iudicio permittente , & Diabolo præparante , concubitus non ſequitur , hortandi ſunt quibus iſta eueniunt,vt corde contrito , & ſpiritu humiliatis Deo & ſacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciant , &c. Ecce dicit enim textus , præparante diabolo concubitus non ſequitur.

Canones ab hominibus debent approbari.

Et quamuis pro deciſione huius dubij ad credendum ſatis foret Canon , quia Canonum conſtitutiones ab hominibus debent approbari : vt dicitur *in c. 1. de conſt.* Nihilominus tamen hoc idem aſtruunt Doctores.

Vnde B.Thom. *in quarto super sententiis , dist.* 3. ait quòd ex maleficio potest quis esse impotens ad vnam , & non ad aliam. Itaque dominus Host. in summa *lib.* 4. *Rubr.* 17. *de frigidis & maleficiatis* dixit. Aliquando maleficiantur homines , ita quòd redduntur per sortilegium impotentes omnibus præter quam vni. Aliquando etiam maleficiantur adeo vt non possint cognoscere vxorem, sed omnes alias.

duplices impotentiæ concubitus.

SIGISM. Animum meum hæc mouent , quia mira sunt. Nam cùm coitus à natura nobis detur, admirandum certè est quomodò Diabolus cursum naturæ impedire nobis ignorantibus possit.

VLRIC. Nam & ego Vlricus ad decem & octo annos in curia Constantiensi causarum Patronus & Aduocatus , prout hodie sum , etiam huiusmodi causas frigiditatis & maleficij in practica plures habui , vbi mulieres accusabant coram Iudice maritos de impotentia coëundi.

SIGISM. Quid igitur decretum fuit in talibus causis ?

VLRIC. Decreuerunt iudices eos taliter infectos medicis curiæ huiusmodi iuratis ostendere se debere pro examine Medicorum faciendo.

SIGISM. Quid inde ?

VLRIC. Itaque plures comperi per Medicos curiæ iuratos inspectos : quos ipsi Medici asseruerunt natura non frigidos , sed sortilegio maleficiatos esse.

Impotentes Medicis exhibendi.

SIGISM. Et quid super huiusmodi Medicorum examine finaliter sententiatum extitit ?

VLRIC. Decreuerunt iudices, partes ad triennium mutuo cohabitare debere , opus carnis huiusmodi attentando , quoque largiores in ieiuniis & Eleemosynis forent, vt Deus,qui institutor est matrimonij , huiusmodi maleficium ab eis auferre dignaretur. Verùm quia de huiusmodi articulo opinionem meã in fine cum præcedentibus dubiis latiùs declarare intendo , interim ad alia dubia te conuertere , si velis , poteris.

CAPVT. III.

SIGISMVNDVS quærit , Vtrùm dictæ mulieres incantatrices possint facies hominum in alias formas immutare ?

Vtrum forma hominum immutetur.

VLRIC. Quid tibi dignissime Princeps videtur ?

SIGISM. Quòd non.

VLRIC. Quo hoc asseris motiuo ?

SIGISM. Dicitur enim in decreto *in c. Episcopi,* 26. *q.* 5. vbi inquit text. Quisquis ergo credit , posse fieri aliquam creaturam , aut in melius aut in deterius immutari aut transformari posse in aliquam speciem aut aliquam similitudinem,nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta sunt,infidelis est , & pagano deterior.

CONRAD. Canoni aduersari non intendo. Sed quæ apud Historiographos me legisse memini recitare cupio.Quid igitur ad Virgilium dicitur,qui in Bucolicis ecloga octaua recenset : quòd cùm Vlysses suis cum sociis à Troia exulando ad Circen Reginam declinasset : ipsa quoque Circe hospites tales suscipiendo pocula malefica eisdem ministrasset : itaque ipsi hospites postquam venenata pocula bibissent , in animalia diuersarum specierum conuersi sunt , vnusque in lupum , alter in asinum , alius verò in leonem.

SIG

SIGISM. Fabulam recitas: poëtæ finxerunt quibus non eſt credendum.

Poëtæ recte Hiſtorias ſcripſerunt.

CONRAD. Certè reiiciendi non ſunt. Nam Cœlius Lactantius ait poëtas hiſtorias ſcripſiſſe: ſed ſub occulto figmento velaſſe. Attamen hoc recitat Boëtius Doctor Catholicus in libro quarto de conſolatione, & ait:

Vela Natitij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſulæ
Pulchra qua reſidens dea
Solis edita ſemine
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula.
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus,
Hunc apri facies tegit,
Ille Marmaricus leo
Dente creſcit & vnguibus.
Hic lupus nuper additus
Flere dum parat, vlulat:
Ille Tigris vt Indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet variis malis
Numen a chaclis alitis
Obſitum miſerans ducem
Peſte ſoluerit hoſpitis.
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant,
Iam ſues Cerealia
Glande pabula verterant,
Et nihil manet integrum,
Voce & corpore perditis.
Sola mens ſtabilis ſupra
Monſtra quæ patitur gemit.
O leuem nimium manum!
Nec potentia gramina
Membra quæ valeant licet,
Corda vertere non valent
Intus eſt hominum vigor
Arte conditus abdita.
Hæc venena potentius
Detrahunt homines ſibi
Dira quæ penitus meant
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere ſæuiunt.

Hæc Boëtius decurtatis metris canit.

SIGISM. Tametſi præclaro ſtylo Boëtius Vlyſſis Sociorúmque geſta recitet, hæſito tamen an vera ſint & ſi talia geſta vera fuerint, non mirum, ſi iſtud his hominibus accidit qui pagani fuerunt, Idola venerantes, ſtatuas Dæmonum adorantes: vnde Diabolum ſuper homines tales maiorem poteſtatem habuiſſe credimus. Cum autem nos Deum cœli adoremus & in Chriſtũ credamus per quem ab imperio Diaboli liberati ſumus, vnde nobis talia contingere poſſe non exiſtimo.

CONR. Inſuper his ſimile factum audiuimus. Narrat enim Apuleius prout de eo recitat Auguſtinus, eidem aſini aures accidiſſe, accepto veneno humano animo percipiente ſe aſinum factum fuiſſe.

SIG. Dixi iam differentiam eſſe inter Idola adorantes, & Deum cœli colentes.

Etiam inter Chriſtianos quoſdam mutatos in beſtias

CON. Procedamus igitur ad eos, qui Deum cœli adorant, vt oſtendamus eidem venefica arte talia pariter accidiſſe.

SIG. Procedamus igitur.

CONR. In hiſtoria ſancti Clementis recitatur, quomodo facies Fauſtiniani, qui pater ſancti Clementis extitit, & cum Beato Petro Apoſtolo conuerſabatur, per ſimonem Maleficum immutata fuerit, Dicitur enim in eadem hiſtoria, quòd cùm Imperator Cornelium centurionem miſiſſet Antiochiam, vt illic Magos & Maleficos caperet. Fauſtinianus licentiam ſalutandi Apionem Anubionem à Beato Petro petiit.

Cùm

Cùm autem idem Faustinianus apud Simonem Maleficium declinasset, Simon Anubiani & Apioni exposuit, quomodo idem illa nocte Cornelium fugere vellet, eò quòd audisset eundem Cornelium Imperatoris ex præcepto se comprehendere velle: vnde ipse Simon omnem furorem in Faustinianum conuertere proposuerit. Tantùm, inquiens facite Faustinianum cœnare vobiscum: At ego, ait, quoddam interim vnguentum componam quo cœnatus faciem suam perungam, ex eo quoque vultum meum habere videatur. Vos autem herbæ cuiusdam succo faciem perungimini prius, vt non fallamini de mutatione vultus eius. Volo enim vt comprehendatur ab his qui me quærunt, & luctum habeant filij eius, qui me relicto fugerunt ad Petrum, itaque facies Faustiniani fuit mutata, vt nemo eundem præterquam Petrus cognosceret, admodum quippe, vt qui Faustinianum intuebantur, existimabant Simonem Magum videre, Ecce igitur quòd per maleficas artes vir sanctus erat immutatus.

De Simonis Magi exemplo.

Faciem alterius in suam mutare.

SIG. Fortè pro tunc Faustinianus cathecumenus fuit: necdum baptizatus à Petro: vel Deus hoc ideò permisit vt dolus Simonis Magi proficeret in gloriam Petri, provt factum fuit.

CONR. Quocunque modo permissum extiterit, attamen ex historia claret, quòd facies eius per maleficium immutata fuit.

Item in historia B. Petri recitatur, quòd cum Simon Magus ante faciē Neronis Imperatoris staret, eius effigies subitò mutabatur, vt modò senior, modò adolescentior videretur. In eadem quoque historia legitur, quòd Simon Magus hircum in speciem hominis secundùm ipsius Simonis mutauit. Fertur enim Simonem Neroni dixisse, vt scias optimè Imperator, me filium Dei esse, iube me decollari, & tertia die resurgam. Præcepit ergo Nero carnifici vt decollaret eum: qui cum putaret Simonem decollare, decollauit arietem. Simon autem arietis membra recolligens, & se illa tribus diebus abscondit. Tertia verò die ostendit se Neroni, dicens: Fac sanguinem meum abstergi qui effusus est: quoniam ecce Ego qui decollatus fueram sicut promisi, tertia die resurrexi. Nero verò his visis obstupuit, & eum filium Dei putauit.

Hircus muratus in speciē hominis.

Simon Magus se filiumDei fingit.

SIG. Bone Doctor, quid tu affers in medium?

VLRIC. Maiorum Doctorum testimonia in eam rem adducam. Dicit enim Beatus Aug. *in libro de spiritu & anima.* Humana opinio dicit, quòd quadam arte & potestate Dæmonum homines conuerti possunt in lupos & iumenta & portare quæque necessaria, post peracta opera iterum ad se redire, nec bestialem mentem in eis fieri, sed rationalem humanámque seruare. Hoc intelligendum est, quòd Dæmones quidem naturas non creant, sed solùm aliquid tale facere possunt, vt videatur esse quod non est. Hæc Aug. Ecce ergo quòd Aug. concepit, quòd aliquid tale facere possunt.

Naturas Dæmones non creāt

SIG. Sed subdit vt videatur esse quod non est.

VLRIC. De hoc latius in solutione finali dicemus. Insuper August. *in lib.* 18. *de ciuitate Dei*, ait: De ludificationibus Dæmonum quid dicemus, nisi de medio Babylonis esse fugiendum: quantò enim in hoc maiorem potestatem Dæmonum videmus: tantò

tò tenacius Mediatori inhærendum, per quem de imis ad summa conscendimus. Nam cum essemus in Italia audiebamus talia de quadam regione illarum partium, vbi stabularias mulieres imbutas his artibus in caseo dare solere dicebant, quibus vellent, seu possent viatoribus, vnde in iumenta illicò verterentur, & necessaria quæque portarent, postquam perfuncta opera ad se redirent, nec in his vitam bestialem fieri, sed rationalem seruari. Hæc Augustinus.

SIG. Hîc Aug. loquitur de auditu alieno, dicens, se á quibusdam recitatoribus audiuisse, vnde dictum Augustini nihil in hoc concludit, quia testis de auditu alieno loquens non probat.

VLRIC. Sapienter loqueris, attamen audiamus propinquiora. Vincentius in speculo naturali *lib.* 3. *cap.* 3. refert, & cuius verba hîc exponit Guillelm. Malmes Beriensis monachus, in historia sua, quòd tempore Petri Damiani fuerunt duæ vetulæ in strata publica, quas Augustinus appellat stabularias, item transeuntes ad hospitia. Pro mercede suscipientes. Nam stabularium propriè hospitium venale & publicum dicitur: Hæ vno commorantes tugurio, vno quoque vtentes maleficio, hospitem, si quando superueniebat solus in equum, vel suem vel asinam mutabant, & mercatoribus vendentes, pretium habebant.

Guillelmi Malmes Beriensis historia.

Stabularium quid significet veteribus

Quadam die iuuenem histronicis gestibus victum exigentem hospitio susceperunt, susceptúmque asinum fecerunt, multum inde lucrantes per asinum, scilicet qui miraculo gestuum distinebat transeuntes. Nam quocunque modo anus præcepisset, mouebatur. Non enim amiserat intellectum, sed loquelam: multum inde quæstuum conflauerant vetulæ. Audiens hoc vicinus diues, asinum emit magno pretio. Dictum quoque est ei ab illis vetulis vt custodiret eum, ne in aquam intraret: seruatúsque asinus diu ab aqua tandem incautiorem nactus custodiam, in locum proximum, se proiecit: & ibi se diu volutans asininã figuram perdidit, propriámque recepit. Cúmque custos eius sciscitaretur ab eodem obuio si asinũ vidisset, ille se esse dixit, famulus ad dominum retulit, dominus ad Apostolicum Leonem illo seculo sanctissimum, conuictæ etiam anus idem fatentur.

Histrio in asinum ludicrum mutatur.

Dubitantem Papam confirmauit Petrus Damianus vir eruditissimus, producto exemplo de Simone Mago qui Faustinianum videri fecit in figura Simonis. Ecce ergo quòd Petrus Damianus vir magnæ auctoritatis apud Papam conclusit hoc fieri potuisse.

SIG. Sanctis historiis & auctoritatibus me impellis vt nesciam quorsum me vertam.

VLRIC. In fine latius loquemur de hoc.

CAPVT. IV.

VTrùm dictæ mulieres incantatrices proficiscantur ad conuiuia, vel possint super baculum vnctum, vel super lupum, seu aliud animal equitare, & ad sui conuiuij ludũ de loco ad locum traduci, vbi bibant comedant, ac se mutuò cognoscant atque delectentur.

De profectionibus nocturnis Incantatricum.

SIGISM. Vlterius quæro, vtrum super baculum pinguetudine quadam vnctum, aut super lupum, vel aliud animal possint tales mulieres maledictæ equitare, & an Diabolus posset eas deferre de loco ad locum, vt bibant &

& conuiuia celebrent, séque mutuò cognoscant atque delectentur.

VLR. Audienda est tua opinio benigne Archidux.

SIGIS. Nouimus quòd Diabolus spiritus est, qui non habet manus, neque pedes, nec etiam alas, qui etiam non commensuratur loco, quomodo igitur hominem qui corporeus est portare posset?

De propheta Abacuc translato per angelum.

CONR. Fortè spiritus ingrediuntur aliqua corpora, & assumunt sibi talia ad opus illud quod facere volunt. Nam in sacra Scriptura legimus, Danielis *vl imo*; quòd Angelus Domini apprehendit Abacuc in vertice eius, & portauit eum capillo capitis sui, posuítque eum in Babylonem. Ecce quamuis Angeli spiritus sint, & non habent manus neque pedes, tamen concludendum est, quòd Angelus corpus assumpserit, quo Abacuc capillis tenere & portare potuit. Sic *Actuum Apostolorum*. 8. legitur: Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuentus est in Azoto.

SIG. Hoc in spiritibus & Angelis bonis fieri posse concedo, in quibus maior est potestas.

Diabolus ducit Hermogenem ad S. Iacobum.

VLR. Loquamur ergo de malis, & sic de Diabolo. Nam in legenda S. Iacobi legitur, quòd Diabolus Hermogenem constrinxit, & ligatis manibus & pedibus eundem ad sanctum Iacobum detulit.

CONR. Referam autem ego, quod temporibus nostris quibus adhuc iuuenes mutuò in scientiis humanitatis constudentes fuimus, accidit ante lapsum multorum annorum, vidi ergo in iudicio prouincialis ciuitatis Constantiensis duos mutuò litigantes, vbi accusator in forma Iuris se inscribens contra quendam rusticum, quem Maleficum asseruit, actionem proposuit,

Equitans lupum in die.

quòd idem rusticus super lupum quendam equitans obuiā accusatori venerit, quo obuiante ipse accusator subitò contractus, & membris languidis factus fuerit. Itaque rogāte eo Maleficum, vt sanitatem sibi restitueret, annuerit Maleficus: Qui abiens rem aliquantulum temporis tacitus continuit. Verùm quia idem rusticus etiam aliis suo Maleficio dāna intulisse dicebatur, vnde tandem accusator eundem publicè insignem iudici accusauit.

SIG. Quid ad huiusmodi accusationem rusticus respondit?

CONR. Negauit ille.

SIGISM. Ad torturam fuitne positus?

CONRAD. Non.

SIG. Quomodo igitur conuinci potuit?

CONR. Per testes.

SIG. Quam causam dicti allegarunt testes?

CONR. Asseruerunt per eorundem iuramenta publicè præstita, quòd ipse rusticus Maleficus, etiam ipsos testes in corpore & rebus damnificauerit.

SIG. Datus fuerat ipsi accusato orator ad deffendendum.

VLR. At ego tali iudicio affui, & ego illud cū grauitate & maturitate fieri vidi; ipsas etiam partes duos magnæ eloquentiæ viros prolocutores habuisse memini.

SIG. Quinam hi fuerunt?

VLRIC. Conradum quondam *Schak* patrem nostri disputantem, ac Vlricum quondam *Blaser* nostræ ciuitatis Prætores, viros rememoratione dignos pro oratoribus habuerunt. Vlricus Blaser.

CONRAD. Ordinato itaque iudicio, ex dictis testium ipsum accusatum conuictum condemnari, condemnatum concremari vidi.

SIG.

SIGISM. Quæſtio iſtâ aliam etiam particulam continet : videlicet, quòd huiuſmodi mulieres quandoque conueniant mutuóque confabulentur, bibant & ſe inuicem agnoſcant.

De conuentibus & conuiuiis Maleficarũ.

CONR. Sic fieri ſolere vulgus clamat, ipſæque mulieres talia confitentur,& propinqua iudicia confeſſionis aſſignant.

SIGISM. Nonne ait Canon. *in cap. Epiſcopi* : 26. *quæſt.* 5. vbi textus. Illud etiam non omittendum eſt quòd quædam mulieres ſceleratæ retrò poſt Satanam conuerſæ Dæmonum illuſionibus, phantaſmatibus ſe ſeductas credunt, & profitentur, ſe cum Diana nocturnis horis, Dea Paganorum & cum Herodiade, & innumerata multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multa terrarum ſpacia intempeſta nocte pertranſire, eius iuſſionibus obedire, veluti dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari, ſed vtinam hæ ſolæ in perfidia, periſſent, non multas ſecum ad infidelitatis interitum prouocaſſent. Nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta, vera hæc eſſe credit, & credendo à recta fide deuia, errore paganorum inuoluitur.

De Incubis.

CONR. Si itaque iuxta verba Canonis opinione decipiuntur, vnde igitur prouenit, quòd ipſæ mulieres ex aliis ciuitatibus homines noſcunt, quos etiam conuiuio interfuiſſe aſſerunt : & iudicia cognitionis ſuæ oſtendunt, quos tamen prius nunquam viderunt, neque in huiuſmodi ciuitatibus cum talibus priùs conuerſatæ fuerunt?

VLRIC. Hanc inſtantiam,etiamſi vrgeri videatur, tamen prope finem huius tractatus exemplo S. Germ. ſoluemus.

CAPVT. V.

SIGISMVNDVS. Quærendum inſuper fortè exiſtimo, vtrum Diabolus in forma hominis poſſit apparere, & cum huiuſmodi maledictis mulieribus poſſit incubando commiſceri.

CONR. Nemo dubitat quin Diabolus in forma hominis apparere poſſit. Nam in legenda Sancti Martini legitur, quòd cùm Martinus Mediolanum præteriiſſet, Diabolus ei in humana ſpecie obuius fuit. Sic in legenda Sancti Antonij legunt, quòd Diabolus in ſpecie pueri nigri proſtratus apparuit. Item in legenda Sancti Eligij legitur, quòd Diabolus in ſpecie pulchræ mulieris eundem apud fabricam ſuam alloquebatur. De Saluatore quoque noſtro *Matthæi quarto* legitur, quòd aſſumpſit eum Diabolus & ſtatuit eum ſuper pinnaculum templi. Vnde in hanc partem aſſentior, quòd Diabolus in ſpecie humana poſſit hominibus apparere, & cum eis conuerſari. Legitur quòd Plato Dæmone domeſtico, quaſi famulo vſus ſit.

De ſaluatore in pinnaculum templi conſtituto.

SIG. Sed quid de alia parte quæſtionis, an Dæmones poſſunt cum talibus mulieribus dormire,& coire cum eiſdem?

CONR. Hoc namque mulieres confitentur, quod incubis commiſceantur, & ſicut ab amatoribus tractentur.

SIGISM. Vana mulierum opinio, multa garrulant, quæ vera eſſe putant.

CONR. Profectò quandoque perſeuerant in huiuſmodi eorum confeſſione, etiam cùm ad mortem ducuntur, & nihil aliud vident, quàm moriendum eſſe. Veruntamen audiamus geſta aliorum magis authoriſata. Legitur enim in hiſtoria Sancti Bernardi, quòd Dæmon ſiue incubus, pluribus annis cum quadam muliere dormiuit etiam marito mulieris in eodem lecto condormiente, attamen hoc nefas ignorante. Itaque tandem mulier pœnitentia ducta, voluit deinceps licentiare & expellere Incubum, verùm non potuit: vbi Beato Bernardo conquerens, qui ipſum Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit. Ac ſic eundem à dicta muliere effugauit.

S. Bernardus Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit.

Item beatus Augu. *in 15. lib. de ciuitat. Dei*, ait: Creberrima facta eſt, multique experti ſunt, vel ab illis, qui expertos ſe audiſſe affirmant, Syluanos atque Faunos, quos vulgò Incubos vocant improbos, ſæpè mulieribus extitiſſe: & earum appetiiſſe & peregiſſe concubitum.

Item in hiſtoriis Arcturi regis Britanniæ ſæpius leguntur huiuſmodi accidiſſe.

Hiſtoria Arcturi Regis Britanniæ

SIGISM. Quid igitur reſpondetur ad auctoritatem Gaſſiani, qui ait, Nullo modo credendum eſt, ſpirituales naturas cum fœminis carnaliter coire poſſe. Nam ſi hoc aliquando poſſet fieri, quomodo nunc vel nunquam vel rarò videremus aliquos ex eorum concubitu de mulieribus abſque virili ſemine naſci, cùm præſentim conſtet eas libidinum ſordibus admodum delectari, quas proculdubio per ſemetipſas potius quàm hominibus exercere mallent, ſi illud vllo modo effici poſſet. Hæc ille.

VLRIC. Hæc auctoritas induxit ad aliam quæſtionem An videlicet ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer?

De natis ex Incubis

CAPVT. VI.

SIGISM. An ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer?

CONR. Tritum eſt ſermone prouerbium, ex huiuſmodi concubitu filios natos eſſe, quos vulgus abiectos nominat, qui etiam Alemanico idiomate *mechſelbalch.* appellantur, vnde fabulantur de quadam Meluſina incuba, quæ cuidam Comiti adhæſiſſe dicitur, pluréſque filios ex ea natos fuiſſe, At vnumquemque huiuſmodi filiorum aliquid prodigij in membris habuiſſe, illum namque tres oculos, alium dentes aprinos contraxiſſe fama eſt.

Hiſtoria Meluſinæ

SIGISMVND. Fabula hæc ab incerto auctore orta fidem non facit.

CONR. Apud Vincentium *libro hiſto iali 21. lib capite 30.* narratur, quòd Vortigernus Rex conſilio inito cum ſapientibus quid agere deberet ad ſui tutamen? conſilio autem capto, iuſſit conueniri artifices, vt ei turrim fortiſſimam conſtruerent, ſed cùm opera eorum tellus abſorberet, ſuaſum eſt regi, vt hominem ſine patre quæreret, & eius ſanguine lapides in cementum aſpergi perciperet, & quaſi hoc facto demum ſtare potuiſſet. Inuenerunt igitur adoleſcentem, cui nomen erat Merlinus, qui cum matre ſua adducitur coram Rege, quæ confeſſa eſt, de ſpiritu in ſpecie hominis

Homo ſine patre.

Merlinus Diuinator.

minis illum concepisse. Merlinus autem multa obscura reuelauit, multa prædixit futura. Aperuit enim, sub fundamento esse lacum, sub lacu duos latere Dracones, quorum vnus rubeus, populum Britannum, alter verò albus Saxonum designaret, & quis in conflictu suorum alterum vinceret, prædixit & Aurelium Ambrosium deuicto Hengisto & combusto Vertigerno regnaturum. Ex illa enim historia habetur, Merlinum ex Incubo Diabolo genitum. Item & de illo Merlino B. Aug. & cæteri Doctores faciunt mentionem.

Color rubeus Britannos, notat albus Saxones.

SIG. Quid igitur sentiunt de Merlino Doctores?

VLRIC. Prope finem tractatus latius explicabitur. Nunc de illa particula Incuborum amplius progrediamur. Glossa ordinaria super 6.c.*Gen.*1.*lib.*vbi textus ait, Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filij Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, isti sunt potentes à seculo & viri famosi. Hæc textus. Glossa autem desuper dicit. Non est incredibile ab hominibus, non ab Angelis vel quibusdam Dæmonibus, qui sunt improbi, huiusmodi homines esse procreatos, quia post diluuium corpora non solùm virorum, sed & mulierum incredibili magnitudine extiterunt. Hæc glossa.

De Gigantibus post diluuium.

SIGIS. Mirabilis hîc foret glossa, si Diabolus posset procreare pueros.

VLRIC. Iosephus Iudæorum nobilis Princeps, vir vtique multarum rerum discretus, quem etiam Hieronymus laudibus effert, hoc idem super illum passum scribens, asserit, illos ex concubitu spirituum Incuborum cum mulieribus patrato natos fuisse.

CONR. Adducam etiam propinquiores historias, Ganfridus Athioderus prout eumdem Vincentius *in naturali libro tertio* recitat, dicens, quomodo quidam Decanus sacerdotum cum sorore Ducis Burgundiæ Regis Siciliæ Rogerio desponsata aliquandiu regnum inhabitauit, ibi certissimè competit quod natabat quidam strenuus iuuenis: & natandi arte peritus, circa crepusculum noctis lucente luna in mari balneans mulierem post se natantem per crines apprehendit, tanquam vnum ex sociis, qui eum vellet mergere, eámque alloquens, nullum verbum extorquere potuit, opertámque pallio in domum duxit: & tandem in vxorem solenniter accepit. Increpatus aliquando à socio quodam quòd phantasma accepisset, expauescens arripuit gladium, minatus in conspectu eiusdem mulieris, filium quem ex ea susceperat interfecturum, nisi illa loqueretur, & diceret vnde esset. Quid inquit: Væ tibi misero, vtilem perdis vxorem dum cogis affari. Tecum essem, & tibi benè foret, si iniunctum mihi silentium tenere permisisses. Nunc autem deinceps me non videbis, & mox euanuit. Puer autem creuit, & marinum balneum frequentare cœpit. Tandem vna dierum phantastica illa mulier coram multis eundem puerum in eisdem fluctibus occurrentem rapuit: quem si verus filius fuisset, mare ad littus expellere debuisset.

Quidam vnam ex Sirenibus ducit.

SIGISMVNDVS. Fuit ne igitur talis puer verus vel phantasticus?

CONR. Ex historia deprehenditur, quòd talis puer comedit bibit, ambulauit, multis annis educatus fuit.

VLR. Pro quo Merlinus & hcpuerhabiti fuerint prope finem enoi dabimus: nunc interim ad alias historias pergamus.

Iuuamen arx ad Rhenum, Cygnus trahit nauem in Rheno.

SIGISM. Perge igitur.

CONR. Helimandus *quarto libro*, quem Vincentius refert, pariter narrat, cuius verba hæc ſunt. In Colonienſi Diœceſi famoſum & immane palatium Rheni fluminis ſupereminet, quod Iuuamen nuncupatur, vbi pluribus olim congregatis principalibus improuiſo aduenit nauicula, quam collo alligatam cygnus trahebat argentea cathena. Exindè miles nouus & incognitus omnibus exiliit: & cygnus nauem reduxit. Miles poſtea vxorem duxit, liberos procreauit. Tandem in eodem palatio reſidens, & cygnum inſpiciens aduentantem, cum eadem nauicula & cathena ſtatim in nauem ſe recepit, & vlterius non comparuit, progenies autem eius vſque hodie perſeuerat. Hæc Helimandus.

Progenies in Germania ex cygno.

SIG. Quanquam huiuſmodi hiſtoriarum auctores graues ſint, graue tamen non minus eſt credere talia facta fuiſſe, & facta, quomodo talia intelligenda veniant. Etenim, quia dicis te in fine, huiuſmodi dubia pro tua capacitate reſoluere, inquantum poſſis, velle, ideò ad vlteriorem quæſtionem progredior, videlicet vtrum Maleficæ poſſint futura prædicere, & ſecreta Principum conſilia reuelare.

Vtrùm Malefici futura & ſcreta prædicant

CONR. Audimus, quòd Merlinus multa futura prædixit, quæ etiam facta ſunt, prout ex hiſtoriis deprehendimus. Item, nonne Balaam, vt teſtatur Scriptura, Ariolus fuit, & tamen multa futura prædixit. Item nonne Diabolus in ſpecie Samuelis ad prouocationem Pythonicæ mulieris prædixit Saul & omnem ſuam familiam in bello manſurum, quod factum fuit, vt dicitur *Reg.* 1. Cecidit enim Saul & Ionathas filius eius in bello, & mortui ſu nt.

SIG. Nonne futurorum cognitor ſolus eſt Deus, ſecretorúmque inſpector, qui eſt prima cauſa & primus motor omnium?

VLR. Eſt verè, ſed nihilominus tamen Diabolus futura prædicere poteſt. Videmus enim quòd Medici & Aſtrologi, & alij ſapientes homines ſæpè futura pronoſticant.

SIG. Quanuis futura prædicant, tamen non eſt neceſſe, vt ita eueniant, vnde neceſſariò futura prædicendo non concludunt.

VLR. Rectè arguis, colendiſſime Princeps, quia omnia in poteſtate Dei, cui nemo eſt conſiliarius niſi ipſe ſibi.

Quomodo Dæmones futura & ſecreta ſciant.

SIGISM. Vellem enim ſcire, quomodo Diabolus futura prædicere poteſt.

VLR. Audi verba B. Auguſtini in Decreto poſita, *in c. Sciendum.* 36. *q.* 4. *vbi text.* Sciendum hanc eſſe naturam Dæmonum, vt aëri corporis ſenſum terrenorum corporum ſenſum facilè præcedant celeritate, & propter aërei corporis ſuperiorem nobilitatem non ſolùm curſus quorumlibet hominum vel ferarum, verùm etiam volatus auium incomparabiliter vincunt, quibus duabus rebus quantùm ad aëreum corpus attinet præditi, hoc eſt, acrimonia ſenſus, & celeritate motus ante cogitata pronunciant, quæ homines pro ſenſus terreni tarditate mirentur.

Experientia Dæmonum.

Acceſſit & Dæmonibus per tam longum tempus, quod eorum vita protenditur, longè maior experientia, quam poteſt hominibus propter breuitatem vitæ peruenire. Per has

efficacias,

efficacias quas aërei corporis natura sortita est, non solùm multa futura prædicunt Dæmones, verùm etiam multa faciunt, quæ quoniam homines dicere aut facere non possunt; eos dignos quibus seruiant & quibus honores diuinos deferant arbitrantur, instigante maximè vitio curiositatis, propter amorem fœlicitatis falsæ atque terrenæ excellentiæ temporalis.

De diuinationibus Dæmonum.

Nunc quia de Diuinatione Dæmonum quæstio est. Primùm sciendum est, illos plerumque prænunciare quæ ipsi facturi sunt. Accipiunt enim sæpè potestatem & morbos immittere, & ipsum aërem vitiando morbidum reddere & peruersis & maioribus terrenorum commodorum malefacta suadere, de quorum moribus certi sūt, quòd eis talia suadentibus cōsensuri sunt. Suadentibus miris & inuisibilibus modis per illā subtilitatem corpora hominum non sentientium penetrando, se cogitationibus eorum per quædam imaginaria iussa miscendo, siue vigilantium, siue dormientium. Aliquando autem nonnunquam ipsi faciunt.

Ex naturalibus signis prædictiones.

Sed quandoque naturalibus signis futura prænoscunt, quæ in omnem sensum venire non possunt ante prædicunt: neque enim, quia præuidit medicus, quod præuidere nescit huius artis ignarus, ideo diuinus habendus est. Quid autem mirum si quemadmodum ille corporis humani perturbata vel mortificata temperie, seu bona vel mala futura, prouidet valetudines, sic Dæmones in aëris affectione sibi nota nobis ignotas futuras præuident tempestates. Aliquando etiam hominum dispositiones non solùm voce prælatas, verùm etiam cogitatione cum suis quædam ex animo exprimuntur in corpore facilitate prædicunt, atque hinc etiam multa futura prænunciant alij, videlicet mira iis qui ista disposita ignorarunt. Hæc Augustinus.

SIG. Est igitur ipsis credendum?

VLR. Prorsus non.

SIG. Quare?

VLR. Quoniam ipsi etiam Dæmones quandoque falluntur, & etiam homines fallunt & decipiunt.

SIG. Da exemplum vbi falluntur.

Dæmonum prædictiones fallaces sunt.

VLR. Legitur in legenda sanctorum Simonis & Iudæ, quòd cum Varradach Princeps regis Babyloniorum aduersus regem Indorum bello decertare vellet, Magos & Ariolos consulit, vt super euentu belli responsa ab Idolis & Dæmonis reciperent. At Dæmones responderunt & prædixerunt grande bellum futurum fore & ex vtraque parte interfici præliantes. Postquā hoc Varradach audiuit, in tristitiam incidit. Apostolis autem Simone & Iuda in risum excitatis, ait Dux, me timor inuasit, vos autem ridetis. Dicunt Apostoli, cesset timor tuus, nobiscum pax intrauit istam prouinciam hodie intermitte profectionem & cras hora tertia veniens quos præmisisti cum legatis Indorum, qui pace vestra ad quascunque conditiones gratanter consentientes pactum firmissimum stabilient. Simili modo Arioli ridentes dicentes Duci: Noli Domine hominibus illis credere mēdacibus, aduenis & ignotis qui ideo aliqua loquuntur, ne exploratores teneantur. Isti Dij qui nunquam fallunt, dederunt tibi responsum, vt cautus & sollicitus sis. Quid multa? Crastino die venerunt nuncij, qui missi fuerant, & nunciauerunt ita esse prout Apostoli dixerunt.

Ecce quòd Dæmones falsi extiterunt, mendacia prædixerunt & procul dubo ipsi Dæmones si potuissent,

&

& si sciuissent, libenter vera responsa dedissent: cùm illud mendacium eisdem Dæmonibus in præiudicium exierit. Sed quia futura ignorabant, ideo seipsos fefellerunt? Ita habes, quòd etiam ipsimet Dæmones falluntur.

Quomodo Dæmones consulant ambiguitate suis prædictionibus.

Sed istud notandum est, quòd ipsi Dæmones dubitant de euentu eorum quæ prædicunt. Quid igitur faciunt cùm dubitant? Ait Aug. *in d.c.sciendum.* Sed ne, inquit: apud cultores suos pondus auctoritatis amittant, id agunt, vt interpretibus suis signorum suorum coniectatoribus culpa tribuatur, quando ipsi decepti fuerint vel mentiti, hæc Aug.

SIG. Pone exemplum.

VLR. Legitur de quodam Principe, qui aduersus Romanos pugnare volens Deos suos, id est Dæmones & Ariolos super victoria consuluit, qui euentum ignorantes, vt tamen aliquid responderent, ne futura ignorare, arbitrarentur, dixerunt, Romanos te vincere certum habe. Potest autem accusatiuus ille, Te, variis modis construi, ita vt si ipse Dux Romanos vicisset, consonum responsioni fuisset: si verò à Romanis victus fuisset responsioni imputari Dæmonibus non potuisset. Vnde igitur ambigua obscuritate responsa solent dare.

Alij sic referunt, Aio te Æacida Romanos vincere posse.

Item sæpè etiam sua eorum voluntate fallunt & mendacia dicunt: quoniam pleni sunt inuidia, & gaudent, dum homines, in errorem mittunt & decipiunt. Vnde periculosum est eis credere, quoniam nescit homo, quando ipsi fallunt, vt fallere pro eorum consuetudine nos volunt. Sic itaque clementissime Princeps habes, quando ipsi secreta scire & futura prædicere possunt: & quòd fides in eorum dictis ponenda non est, quia in eis ponẽda non est veritas.

SIG. Satis iam dubiorum nostrorum occasione vos hinc inde allegantes audiuimus. Nunc nostri propositi mens finem determinationis appetit, quid igitur tu sentias placet vt detegas.

VLRIC. Quæ igitur dubia resolui cupis?

CAPVT VII.

De turbationibus aëris Maleficarum.

SIGIS. Vtrùm Dæmones, seu homines ministerio Dæmonum possint turbare aërem, prouocare grandines, & nocere terræ atque hominibus, morbos inferre, seu hominem sterilem facere.

VLR. Dico quòd non possunt, nisi quando & quibus, ac quantum à Deo ex causa Maiestatem suam mouente conceditur.

SIG. Super quo fundas hanc conclusionem.

VLR. Super priùs deductis. Insuper Ioannes Damascenus, *lib.* 2. ait: Non habent Dæmones virtutes aduersus aliquem, nisi à Deo dispensante, concedatur, sicuti in Iob. & in porcis. Percussione verò Dei facta & fortitudinem habent & transmutantur, & transfigurantur, in quamcunque volunt figuram, secundùm imaginem, id est, phantasiam.

Nec Sathan porcos sine Dei permissu inuadere potest.

Item Gregor. *in Dialogo lib.* 3. ait. Absque omnipotentis Dei concessione, nullam habet potestatem contra hominem malignus spiritus, qui etiam in porcos transire non potuit nisi permissus.

SIG. Quid est hoc dicere, in porcos transire non potuit?

VLR. In Euangelio legitur, quòd cùm Christus Dæmoniacum curasset & multas legiones Dæmonum ab eo eiecisset, petiuerunt Dæmones licentiam à Domino, vt porcos ingredi

gredi possent qua data intrauerunt porcos, & in mare irruerunt, &c. Ecce quòd Dæmones non audebant porcos intrare, & eos molestare, nisi priùs à Deo obtenta licentia.

SIG. Cognosco itaque quòd cùm eisdem à Deo permissum fuerit, quòd ex tunc nocere possunt.

VLR. Rectè cognoscis. Vnde ait Hier. *super Ps.* Itaque qui quibusdam in Psal. dicitur: Fiat Angelus Domini persequens eos. i. Diabolus seu spiritus malus: quia Dominus creauit illum, & in sua habet potestate. Ecce ex hoc habes, quòd sæpe Deus concedit Diabolo, vt persequatur homines.

Item Beatus Aug. *de diuinatione Dæmonum ait*: Accipiunt autem sæpè potestatem & morbos immittere: & aërem vitiando morbidum reddere, & peruersis malefacta suadere. Nam beatus Aug. *in l. 3. de Trinitate* ait: Ex ineffabili autem Dei potentia fit, quòd possint mali Angeli, si permitterentur: ideò verò non possunt, quia non permittuntur.

SIG. Cùm autem Dæmonibus talia facere à Deo permittitur, possunt ne tunc, pro eorum libito facere quantum volunt?

VLRIC. Non, nisi tantum quantum eis facere permittitur: & ideò August. *eodem loco in lib. 3. de Trinitate*, ait: Ideò non possunt, quia non permittuntur. Subiungit etiam, dicens: Neque enim alia occurrit ratio, cur Magi non potuerunt facere cinifes, qui ranas serpentésque fecerunt, nisi quia maior aderat prohibitis Dei dominatio per spiritum sanctum, quod etiam Magi confessi sunt: Digitus Dei est, &c. prout. *Exod. c. 7.* dicitur.

Aliquando maior al. quando minor digitus Dei.

Vnde Ioannes Chrysostomus super Matthæum libro primo, ait: Homines autem, non quantum vult, tentat Diabolus, quoniam quantum ad se, nunquam cessaret à tentatione, neque enim habet alium actum. Non enim manducat, nec dormit, nec aliud operatur: nisi vt tentet, fallat, & subuertat, hic cibus illius est. Ecce ergo, quòd Ioannes Chryso. dicit, non quantum vult, &c. tentat &c. Vnde *in lib. 2. sent. dist. 7.* Petrus Lombardus ait: Dæmonum autem scientia & virtute exercentur etiam artes Magicæ, quibus tamen tam potestas quàm scientia à Deo data est, vel ad fallendum fallaces, sicut Ægyptios, & etiam in ipsos Magos data est vt eorundem spirituum operatione viderentur admirandi, à quibus erant damnandi, vel ad mouendum fideles, ne tale quid facere pro magno desiderent, vel ad exercendum seu probandum iustorum patientiam? Nec putandum est Dæmonibus hanc rerum visibilium materiam ad nutum seruire, sed Deo potiùs, à quo hæc postestas datur.

Cibus Diaboli sunt tentationes.

Dæmonibus potestas datur fallendi fallaces habere Magos.

SIG. Nunc si possibile foret, te duce cuperem scire, quando Deus gloriosus Dæmonibus concedat & permittat nocere terræ & hominibus, ac subuertere aërem & aquas, &c.

VLR. Grauis est hæc quæst. quis enim nouit Dei voluntatem? vnde clamauit Apost. Paulus *ad Rom. 11.* O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia Dei, & inuestigabiles viæ eius quis enim cognouit sensum Domini, aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?

SIG. Et si arcana cuncta Dei inuestigare non liceat, loquamur tamen quantum nobis ab alto de gratia concedit.

V L R. Dico itaque, sæpè numero aëris perturbationem, tempestates, tonitrua & alia absque ministerio

Tempestates fieri dispositione naturali.

Dæmonum posse fieri, & dispositione naturali, Planetarumque motu, diuina bonitate astra cursus suos agere permittente, & de illis causis satis Philosophi tractant, prout Aristoteles *in libro Meteororum* scribit.

SIGISM. De hoc non est dubium, quin naturali motu talia fieri possint. Sed quæstio est, quando Diabolo concedatur hæc faciendi potestas.

Quando Diabolo detur potestas excitandi tempestates.

Deus quãdoque punit scienter, quandoque ignoranter.

VLRIC. Misericordissimus Deus, qui singulari sua piissima prouidentia ob vtilitatem hominum disponit quandoque talia permittit, in pœnam correctioni peiorum, quandoque in tentationem augmentandorum meritorum, quandoque in prodigium futuræ gratiarum actionis.

SIGISM. Quomodo igitur Deus peccata in hoc punit?

VLRIC. Quandoque scienter, quandoque ignoranter.

SIGISM. Quomodo scienter?

VLRIC. Vt cùm homines puniuntur manifestè, scienter aspiciunt propter delicta se punitos fuisse. Sic cognouerunt homines in Sodomæ & Gomorrhæ subuersione, se ob peccata eorum punitos fuisse. Sic etiam, cum cunctis videntibus Abyron & Dathan terra absorbuit.

SIGISM. Sed quomodo ignoranter?

VLRIC. Hic punctus respicit præsentem materiam, ignoranter itaque quandoque Deus punit peccatum per Angelum, quandoque per hominem, quandoque per Diabolum.

SIGISM. Præbe vbi per Angelum correxit?

Deus per Angelum puniens.

VLRIC. Dicitur *Esaiæ* 37. Cùm Sennacherib venisset ad obsidendum Hierusalem, egressus est Angelus Domini, & percussit in castris centum & octoginta quinque millia virorum ecce itaque, quòd Deus per Angelum suum punit superbiam Assyriorum, tot millia eorundem occidendo. Sic duritiam Pharaonis & Ægyptiorum puniuit per Angelum omnes primogenitos Ægyptij interficiendo.

Deus per homines puniens.

SIG. Quomodo autem punit per homines?

VLR. Exempla plura habes *in c. Remittuntur.* 23.*q.* 5. *in ver. Hinc. notandum*, &c. Itaque populus Hebræorum per Nabuchodonosor. Item per Antiochum. Item per Titum & Vespasianum punitus est &c. Dicit enim ibi text. Assur.r. Sennacheribus erat virga furoris Domini, quia per eum innumeras gentes diuina iustitia flagellare disposuit. Sic Attila Rex Hunnorum flagellum Dei sese nominauit. Item subiunxit textus: Ipse verò Assur non cognouit, quia in superbiam elatus, victoriam quam affecutus fuerat, non diuinæ potentiæ, sed suis viribus attribuit. Vnde contra eius superbiam loquitur Dominus, Nunquid gloriabatur serra contra eum qui secat, aut exaltabitur securis contra eum qui cedit in ea hæc textus *in di.c. Remittuntur* 23. *q.*5.

Deus vtitur Tyrãnis vt faber ferra & securi.

SIG. Nunc ad tertiam speciem. s. quomodo per Diabolum punit.

VLR. Et hoc ad materiam facit. Audiuimus enim suprà in Psalmo per Prophetam dicentem. Fiat Angelus Domini, Diabolus persequens eos, &c. cum aliis enumeratis auctoritatibus. Et ita affligitur quandoque peccatur in corpore, quandoque in rebus.

Deus puniens per Diabolũ. In corpore afflicti à Dæmonibus.

In corpore videmus torqueri Energumenos, Dæmoniacos, & obsessos. Sic etiam videmus propter peccata, multas infirmitates homines

nes contrahere. Et ideo dixit textus *in cap.* Cùm *infirmitas de pœnit. & remiss.*vbi ait.Cùm infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat dicente Domino languido, quem sanauerat. Vnde & noli amplius peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Præsenti decreto statuimus & præcipimus Medicis corporum, vt cùm eos ad infirmos vocari contigerit ipsos ante omnia moueant & inducant, vt medicum animarum,aduocent 24. postquam fuerit homini de spirituali remedio prouisum,ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedat, cùm cessante causa cesset effectus, &c. hæc textus.

Recipe pro ægrotis.

Exemplum habes de Nabuchodonosor Rege Babyloniorum, qui propter peccatum superbiæ tantis calamitatibus mentis corporis afflictus fuit, vt quadrupes incederet, bouem se fore arbitratus, gramina comedisse dicitur, & vnde succedit tex *in c. Si per sortiarias* 13. *q.* 1.vbi textus. Si per sortiarias atque maleficas artes occulto, sed nunquam iniusto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante concubitus non sequitur,&c.Ecce canonē determinare,quo oculo Dei iudicio procurante Diabolo homo maleficari potest. Et sic habes,quòd Deus in ferendis pœnis vtitur Diabolo pro ministro.

SIG. Quomodo igitur Maleficæ mulieres asserunt, & credunt,seipsas talia facere videlicet turbare aërem, procreare tempestates, morbos inferre hominibus?

VLR. Ipsæ duntaxat pro earundem stultitia se talia facere credunt: & tamen sua credulitate decipiuntur.

Quomodo decipiantur Maleficæ in remouendis tēpestatibus

SIG. Quomodo.

VLR. Nam cùm vt Diabolus ex motu elementorum cognoscit mutationem aëris & tempestates fieri debere, quas tamen ipse Diabolus, *vt supra* diximus facilius & citius quam homo præscire poterit: Vel dum diuina permissione aliqua plaga, & peccatorum correctio super terram iusto Dei iudicio cadere debet cuius quidem plagæ, & correctionis ipse executor diuina prouidentia deputatur, ita vt huiusmodi plagam prænoscit futuram, ex tunc commouet mentes huiusmodi Maleficarum mulierum aliquando eisdem persuadendo, aliquando ob inuidiam,quam tales sceleratæ mulieres aduersus proximum gerunt, in vindictam mouendo easdem sollicitat,quasi ipsas mulieres doceat huiusmodi tempestates, & aëris turbationes prouocare.

SIG.Quid facit igitur,cum easdem docet: aut quomodo ipsas instruit, vt ipsæ mulieres huiusmodi incommoditates prouocent, & suo maleficio perficiant?

VLR.Consulit & docet eas aliquid stultum & fatuum facere,& quod ad eiusmodi factum nihil pertinet.

SIG. Si stultum, quid igitur eos docet, vnde namque prouenit, quòd postquam mulieres huiusmodi documenta sequuntur pro earundem voluntate tales tempestates succedunt & eueniunt?

VLR.Ecce cùm Diabolus præuidit, vel ex cursu naturæ, & elemētorum, vel ex permissione diuina, super aliquam terram plagam infligere debere, sibique potestatem faciendi concessam esse,& sic huiusmodi euentum aliàs futurū fore, perficit vt mulieres huiusmodi sceleratæ credant, se ex doctrina Diaboli alia efficere: Diabolus instruit easdem, vt quandoque accipiant lapides silicis & versus Occidentem post tergum proiiciant, aliquando vt arenam aquæ torrentis in aërem proiiciant

Media nullius momenti per se, quibus Maleficæ putant tempestates excitari.

 aliquan

aliquando quòd in vna olla pilos porcorum bulliant, aliquando quòd trabes vel ligna in ripas transuersaliter collocent, & sic de aliis facultatibus. Et tamen talibus faciendis communiter Diabolus præfigit eis diem & horam, vnde fatuæ huiusmodi mulieres Diaboli doctrinæ credentes, talia & alia his similia faciunt. Itaque postquam ipsæ talia fecerunt, ac succedentibus tempestatibus, grandinibus & aliis incommoditatibus, quas Diabolus alias in tali tempore nouit, vt præmissum est profuturas, ex tunc credunt illæ sceleratæ fatuæ mulieres euentum huiusmodi ex facto earum processisse, cùm tamen talia earum facta non possent vnicam guttam prouocare. Verùm est tamen, quòd post huiusmodi mulieres gratificantur Diabolo, adorantes eum, & immolantes ei holocaustomata, vel quid aliud eidem offerentes. Nam quis tam hebes mentis est, qui credere posset quòd ex huiusmodi fatuitate & mulierum stulta operatione, vna tam immensa sphæra aëris & alia elementa deberent commoueri inde vt grandines & fulmina prouocarentur?

SIG. Sed qui ad hoc dicis? videmus namque vnam totam sæpè terram periclitari, in qua non omnes homines deliquerunt.

Iustus perit cum impio quando Deus punit.

VLR. Sæpè iustus perit cum impio, si etiam quis punitur pro alio. Nam *Gen.* 19. legitur, quòd dum Sodoma & Gomorra propter peccatum submersæ fuerunt, certè pariter aliæ ciuitates cum eis perierunt propter vicinitatem, vt Segor & Iegor: & tamen hæ ciuitates non peccauerunt. Sic *Regum* 2. videmus, dum Dauid coram Domino populum numerando peccasset, quòd propter peccatum Dauid, & sic vnius hominis, multitudo hominum, & sic multa millia hominum, perierunt & mortui sunt. Cùm autem legimus, Deum tam innumeram multitudinem hominum percussisse propter pecatum numerationis vnius duntaxat hominis, quomodo igitur puniet Dominus populum suum propter grauiora peccata, vt puta propter hæresim & blasphemias, Cùm autem tales mulieres, vt textus *in c. Episcopi. 26. quæstione quinta.* Deum abnegant, & se Satanæ tradunt, Diabolum adorantes, & sacrificia sibi offerentes, quis dubitat quin vna tota ciuitas, in qua tales sceleratæ mulieres degunt & tolerantur, infeliciora omnia & huiusmodi ruinã diuinæ ex maiestatis vltione timere habeat.

SIG. Videmus itaque determinationem duarum causarum, quibus Diabolus nouit futuras tempestates, videlicet causam motus astrorum & dispositionis naturalis: alteram diuinæ vltionis seu correctionis peccatorum. Quid igitur erit, cùm huiusmodi nocumenta probis & iustis hominibus euenerint?

Pro exploranda fide piorum Diabolus interdum sæuit.

VLR. Posuimus superius etiam alias vias diuinæ permissionis, videlicet, quod quandoque in tentationem iustorum ob augmentandum meritum permittit Deus.

SIG. Ostende.

VLR. Nonne Iob iustus, & laudans Deum erat. Et tamen tentauit eum dominus in bonis, agris, armentis, & gregibus: & tandem in corpore, dando tentandi potestatem Diabolo, qui etiam eum grauissimo vlcere percussit, & quia his omnibus repertus est Iob patiens & humilis, vnde apud Deum meruit.

De S. Antonio eremita à Diabolis pessimè vexato.

Nonne Beatus Antonius eremita, vir religiosus & Deo amabilis fuit, nonne sæpius à Diabolo tentatus, & grauiter percussus, donec quasi

quasi defecisset, ac vt sic metirum ampliatum eius fuit. Legitur enim in legenda eiusdem, quòd Antonio in quodam tumulo latitante multitudo Dæmonum eum ita cæde varia lacerauit, quòd minister eius de villa veniens, quasi mortuum propriis humeris ad villæ hospitium reportauit: quo audito conuenerunt vicini, & cùm post planctum funeris media iam nocte dormirent, Antonius subitò reuiuiscens, vocato ministro, fecit se in silentio ad tumulum reportari, ibique ex priorum vulnerum dolore prostratus, cum ex animi virtute conflictum Dæmonum prouocasset, & statim illis in varias bestiarum formas mutatis, ab eorum dentibus, cornibus, vnguibus laceratus fuisset, subitò radius quidam lucis Dæmones & tenebras fugauit, statimque sanatus Christum præsentem intelligens dixit: Vbi eras Iesu bone, vbi eras, quare à principio non affuisti, vt curares vulnera mea. Et vox ad eum facta Antoni, inquit, hic eram, sed expectabam videre certamen tuum: nunc autem, quia viriliter dimicasti, in toto orbe te faciam nominari. Hæc Vincentius *in historia lib.* 14. recitat Athanasium notasse. Vnde dicitur *Iacobi* 1. beatus vir qui suffert tentationem, quia cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.

Fama de Antonio vnde tam celeb.

CAPVT. VIII.

SIGISM. Nunc satis habeo, ex facto talium mulierum, neque tempestates, grandines, seu alia mala fieri posse, sed duntaxat vel ex motu naturali vel impressione diuinæ bonitatis: qua vel in pœnam vel in meritum ex sua ineffabili pietate talia euenire Diabolorum ministerio permittit. Idcirco placet iter nunc ad alias quæstiones dirigere. Vtrum Maleficæ & Strigæ possint ministerio Dæmonum seipsas, ac alios homines in alias formas specierum seu animalium mutare?

De mutationibus formarum.

VLR. Ex causis supradictis possunt, attamen apparenter & sic præstigiis facere.

Quid præstigium fit.

SIG. Quidnam est præstigium?

VLR. Ars transformandi formas iuxta apparentiam. Præstigium dicitur quasi præstringens oculos: provt ait Isidorus *Etymologiarum lib.*8. ita vt ipsi Dœmones perstringendò oculos faciant apparentiam, qua homo iudicat rem alterius formæ esse, quàm sit, ita vt quis videns hominem, credat eum esse asinum, vel lupum & tamen vnusquisque retineat formam suam, quanquam oculi nostri decipiantur, & ad aliam speciem erroneo iudicio deducantur. Sic Simon Magus perstrinxit oculos Neronis, & carnificis, qui decollando arietem credit se Simonem decollasse, in oculis suis ministerio Diaboli præstrictis deceptus.

Item legitur de Sancto Machario Ægyptio eremita, provt recitat Vincentius *lib. Hymn.* quòd cum Ægyptius quidam amore vesano alienæ vxoris arderet, nec ad effectum concupiscentiæ peruenire posset: eò quòd illa virginitatem suæ coniugis nimis amaret, ipse Maleficum precatus est, vt aut ab ea amari faceret aut à marito proprio repudiari: qui multis illectus muneribus, solito suæ artis ingenio fecit illam equam videri: Itaque vir eius turbatus, quum equam suo lectulo iacentem videret, ingemiscens flebat: eo quòd illam alloquens, nullum responsum audire poterat. Adductis ergo presbyteris, quid illa pateretur ostendit, & ne sic quidem calamitatis causam

Exemplũ de S. Machario.

agnouit. Illigatam igitur eam in morem iumenti ad desertum duxit. Cùm autem iam villæ sancti Macharij propinquarent, monachi arguebant eum cur cum equa ad monasterium veniret. Et respondit. Vxor inquit, mea hæc fuit, sed in equam conuersa. Iam tertia dies ex, quo cibum non sumpsit. Quod cum sancto Machario, cui iam Deus hoc ipsum notum fecerat retulissent. Vos, inquit, equi estis, & equorum oculos habetis. Illa namque mulier est: nec in illam naturam transfigurata videtur, nisi in eorum oculis qui præstigiis vanitate falluntur. Mox aquam ei benedictam infundens oratione completa, subitò eam omnibus videri fœminam fecit, eámque refici iussit, & cum viro suo reuerti: dicens, Nunquam à communione sanctorum mysteriorum, neque ab Ecclesiæ oratione discedas Hæc enim idcirco perpessa es: quia per quinque septimanas mysteria diuina non attigeras. Ecce igitur quòd non omnium oculi erant perstricti, quia oculi beati Macharij non erant præstricti.

Sic multi oculos asinorum habent qui alios asinos putant.

SIG. Profecto hæc Historia multùm facit ad propositum.

VLR. Certè quadam vice ea de re cum colendissimo domino Ottone, ex Comitibus de *Sonnenberg*. Episcopo Constantiensi, qui etiam multarum rerum cognitionem habet, ac literis pro magno desiderio intendit, disputaui: Hic eandem historiam in medium attulit, quæ me in materia præstigij propter eiusdem domini Episcopi auctoritatem, & frequens studium suum, cuius etiam ego humilis famulus existo, & sub clementiæ etiam aliis me foueo plurimùm mouit.

Modi quibus fit vt res vna pro alia appareat.

SIG. Cuperem audire aliquos modos, quibus apud oculos hominum vna res apparere pro alia possit.

VLR. Saluo iudicio melius sentiendum, duos vel tres adducam secundum quod ego meo ignaro ingenio colligere potui. Et iuxta mentem beati Thomæ *super 2. sententiarum, distinctione octaua*, ac aliorum Doctorum videtur mihi dici posse quòd vno modo Diabolus possit ludificatione sensus nostros ab inferiori mouendo phantasmata & similitudines rerum existentium in virtute imaginatiua facienda eas ad organa sensuum exteriorum defluere: sicut quandoque contingit in somniis. Nam ex motu phantasmatum in somniis cum defluxu coram ad organa sensuum exteriorum sicut ad oculum vel tympanum, in quo fundatur auditus. Et sicut visus in oculo apparet nobis, quòd multa videamus atque audiamus. Ita nobis vigilantibus aliquãdo apparet quòd multa videamus, sicut patet in phreneticis, & acutè febricitantibus, &c.

Phantasia fingit non visa.

Secundo modo ex vehementi conuersione intentionis ad phantasmata quæ facit vt similitudo rei res ipsa videatur, sicut *Aug.* dicit, quòd quidam tanta conuersione recogitabat cuiusdam mulieris imaginem, quod ei carnaliter commisceri vigilans videbatur. Cùm igitur Dæmon non ignoret hos modos, dico, quòd Dæmon possit ita organa sensuum disponere, quòd vna res apparebit alia.

Exempla de complexionibus.

Sicut ex abundantia humoris cholerici, videtur gustu quòd omnia sint amara, cùm tamen aliquando sint dulcia & descensu humoris sanguinei vel vaporis ignei ad oculos, videtur nobis quæ exterius apparent quòd sint rubea.

Secundò dico, quòd Diabolus potest ita disponere medium quod vna res videtur alia. Et *secundum sanctum Bonauenturam*, aliquando ex dispositione candelæ, per artem confectæ,

paleæ

Candelæ facientes paleas videri serpentes. Ioculatorum siue histrionū Magister est Diabolus.

paleæ videntur serpentes esse: & huiusmodi experimenta etiam multa fiunt à ioculatoribus. Cùm autem Diabolus Magister sit ioculatorum, nemini dubium, quin subtilius Diabolus hæc operari possit.

De visionibus.

Item aliquando non res sed similitudo rei & figura videtur, ita *secundùm glossam Beati Augustini*, Beatus Petrus vidit istud vas submitti de cœlo in terram, in quo erant omnia, quadrupedia, serpentia terræ & volatilia cœli, vt dicitur *Actorum Apostolorum decimo*, quæ nempe non corpora erant, sed imagines. Eadem visione beatus Benedictus totum mundum vidit. Nam in legenda sua dicitur, quod totus mundus, velut sub vno solis radio collectus, ante oculos eius adductus est, ecce quòd erant rerum imagines. Ex præmissis itaque inducitur ad alias quæstiones.

CAPVT IX.

VTrùm dictæ mulieres conueniant ad conuiuia, mutuò bibant & comedant, & sibi mutuò loquantur, ac se inuicem cognoscant.

SIG. Gauderem super hæc opinionem tuam audire.

VLR. Ex prædictis satis cognouisti, quomodo quandoque in somno, quandoque in vigiliis fit repræsentatio imaginationum, tam fortium, quòd homo credit se essentialiter hoc vel videri vel facere. Audisti etiam, quòd Diabolus quandoque perstringit oculos & alios sensus hominum vt homines autument, se hoc vel hoc facere.

Exemplū de nocturnis cōessationibus Maleficarum.

Etenim vt me satiùs intelligere possitis, introducam historiam in legenda Sancti Germani. Dicitur enim ibidem cùm prædictus S. Germanus quadam nocte hospitatus fuisset, in vna domo, & post cœnam mensa iterum pararetur, admiratus S. Germanus ipse quæsiuit ab hospitibus cui denuò mensa pararetur. Qui cùm dicerent, quòd illis bonis viris & mulieribus, quæ nocte incedunt, mensam præpararent. Nocte itaque illa statuit S. Germanus vigilare. Et ecce vidit multitudinem ad mensam in formas & figuris virorum & mulierum venientem, qui eis præcipiens ne abirent vel recederent: cunctos de familia domus istius excitauit, quæsiuitque ex illis si personas illas cognoscerent? Qui cùm omnes vicinos & vicinas dicerent esse, misit ad domos singulorum, & ecce in suis lectulis sunt inuenti & admirati. Posteà Dæmones per sanctum Germanum se esse spiritus malignos & peruersos dixerunt: qui sic hominibus illudebāt. Ecce quòd spiritus se loco illarum personarum ostendere possunt, ita quippe vt homines existiment, huiusmodi imagines veras personas esse. Et sic ex illa habes historia, quòd eadem hora potest esse in vno loco: & nihilominus per spiritum apparere in alio, sicut illi homines hora noctis fuerunt in domibus, & in lectulis suis: & eadem hora eorum imagines præstigio Diabolico apparuerunt in domo hospitis cœnantes.

Dæmones in figura humana adsunt conuenticulis nocturnis.

Sic etiā de Simone Mago dicitur in legenda sancti Petri, quòd Simon eadē hora in conclaui erat cū Nerone & foris loquebatur populo, id est, imago eius per diabolū foras loquebatur populo. Sic idē in bonis spiritib; & Angelis cōtingere solitū fuisse legimus.

Nam beato Ambrosio apparuit, quando faceret officium in exequiis sancti Martini in ciuitate Thuronensi. Dixit ei: Ego funeri exequium præbui: sed vltimam orationem vobis excitantibus explere

Angelus missam in forma S. Ambrosij administrat.

non

non valui. Et reuera ita inuentum fuit, ſicuti ipſe retulit, & tamen ipſe Ambroſius cum eo tunc in ciuitate Mediolanenſi fuit, quæ ad plures diætas diſtat à Thurone. Vnde ſecundùm Ægidium in quodam quodlibeto dicitur: quòd bonus Angelus in forma Ambroſij fuerit in ciuitate Thuronenſi, & corpus beati Ambroſ.fuerit in ciuitate Mediolani.

SIG. Ad quem finem properat hæc inſtructio.

VLR. ad hoc, vt concludam,quòd homines ſæpè exiſtimant ſe videre alios homines in certo loco conſtitutos,quorum tamen imagines dumtaxat vel in ſpiritu bono vel malo vident.

SIGIS. Sed quod econtrà. anne quandoque Pythonicæ mulieres credunt, ſe proficiſci in alium locum cùm tamen remaneant in domo ſua?

Sapius credere homines ſe eſſe in aliquo loco, vbi non ſunt.

VLRIC. Superius iam audiuimus exempla: vnde ſæpius credit homo ſe eſſe in alio loco vbi non eſt: ergo benè dicit textus *in capitulo Epiſcopi*, 26. *quaſt.* 5. vbi ait: Illud etiam non eſt omittendum, quòd quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ, Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt & ſe profitentur cum Diana nocturnis horis, Dea Paganorum vel cum Herodiade & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias: & multarum terrarum ſpacia in tempeſtæ noctis ſilentio pertranſire: vel eius iuſſionibus obedire velut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari: ſed vtinam hæ ſolæ in perfidia ſua periiſſent,& non multos ad infidelitatis interitum pertraxiſſent.Nam & innumera multitudo hac falſa opinione decepta, vera eſſe credit, & credendo à recta fide deuiat, hæc textus.

SIGISMVND. Nonne cæteri homines poſſunt equitare & ambulare de loco ad locum, tam de nocte, quàm de die? Quid igitur ipſis talibus mulieribus obſtat?

VLRIC. Certè non denego, quin huiuſmodi mulieres & equitare & ambulare,tam ſuper aſinum, equum bouem ſeu camelum poſſint, &c. ſicuti alij homines, & more aliorum hominum. Et ſic ſecundùm curſum naturalem. Nos autem in eo caſu loquimur, qui ſe vltra communem hominum curſum extendit: videlicet, vt non poſſint in vna hora ad decem vel viginti milliaria proficiſci.

SIGISM. Si igitur non vadunt de loco ad locum, & conuiuia viſitant, vt dicit ſupradictus textus, vnde igitur prouenit, quòd homines in aliis ciuitatibus exiſtentes, quos nunquam antea viderunt, cognoſcunt.

VLRIC. Ex præmiſſis patet ſolutio: quoniam per impreſſiones imaginationum ſeu repræſentationum imaginum miniſterio Diaboli factam, hoc percipiunt: credentes ſe ſenſus corporalis præſentia cognouiſſe.

Quomodo Maleficæ in aliis ciuitatibus habitantes, quos numquã viderunt, cognoſcunt.

SIGISMVND. Saturati ſumus de præmiſſis diſputationibus nunc de vlteriori quæſtione interrogemus videlicet, an Diabolus poſſit in forma hominis cum huiuſmodi mulieribus incubando commiſceri, & an ex huiuſmodi coïtu poſſint pueri naſci?

CAPVT

CAPVT. X.

AN Diabolus possit in forma hominis cum huiusmodi mulieribus commisceri.

Ex Incubo & muliere non procreatur homo

VLR. Quamuis in superioribus plenæ tum autoritates & rationes, tum exempla & historiæ pro decisione huius satis sint introductæ, vt tamen finem materiæ aggrediamur. Dico, quod ex Incubo & muliere non procreatur homo. Nec vnquam inuentus est homo, qui ex spiritu & muliere natus sit, præterquam Saluator Dominus noster Iesus Christus, qui summi Dei patris misericordia dignatus est, sine commixtione virili, de Spiritu sancto ex gloriosissima virgine in mundum nasci. Absit igitur apud me, quòd homo sine homine de spiritu & maledicta muliere debet nasci.

In contumeliam natiuitatis Christi Satan hæc de Incubis finxit. De Gigantibus.

Nec obstant, quod in comœdia Plauti poëtæ de Amphytrione legitur, quòd Hercules ex Ioue Deo, & Alcmena muliere Amphytrionis natus sit: & sic Medius fidius dicatur, quasi medius filius: quia fabula Poëtarum nefandissima fictio est.

SIG. Quid igitur respondes ad allegatam glossam *Geneseos* 1. vbi dicit. Gigantes ex tali coitu natos extitisse?

VLR. Dico, quòd glossa nominatiuè loquitur, & non concludit.

SIG. Quomodo autem saluas textum, qui dicit, quod exinde nati sunt Gigantes?

VLR. Dico, quòd eo tunc surrexerunt Gigantes, hoc est, homines potentes & magnifici, qui propter eorum potentiam & magnanimitatem dicti sunt Gigantes.

SIG. Quid igitur de Merlino in Britannia supradicto?

VLR. Sentio quòd fuerit verus homo.

SIG. Sentis? Cuius filius.

De Merlino Britanno.

VLR. Vtriusque hominis, tam viri quàm mulieris.

SIG. Quomodo igitur mater eius coram Rege Britanniæ confessa fuit, eum de Incubo concepisse?

VLR. Me iudice errauit mulier, à Dæmone illusa credens se Merlinum de semine Incubi genuisse.

SIG. Vnde igitur conceptus est talis Merlinus?

VLR. Sic arbitror, quia fortè mater Merlini se Diabolo, proh dolor! dedicauit: vnde Diabolus imaginationem eius, vt præmissum, seducens sensúsque eiusdem perstringens, quasi eidem commisceretur, cuius etiam corpus fortè per præstigium tumidum fecit, quasi fœtu grauida incederet: ac adueniente tempore, ficti partus flatum diuina permissione propter eiusdem mulieris incredulitatem in corpore eiusdem moueri, vnde ipsa existimans se grauidam & fœcundam, ac prolem parere debere. Itaque ipse Diabolus diuina permissione ob incredulitatem mulieris in ventre eiusdem dolorem immisit, & huiusmodi flatum extinguendo & alium puerum hominis alicubi furatum supponendo, apparentiam fecit occulto suo præstigio, quasi talis puer de tali muliere natus fuisset, quem post mater suscipiens, credens de corpore suo exiisse, enutriuit, cùm tamen talis puer ab aliis hominibus prænatus fuerit, & per Diabolum subtractus.

Subtracti infantes & suppositi à Diabolo.

SIG. Sic audio, quòd Diabolus potest homini subtrahere puerum suum: & deferre ad alium locum, & supponere alteri.

VLR. Permittente Deo potest, præsertim non baptizatos pueros surripere.

In non baptizatis Diabolum habere potestaté.

SIG. Ostende hoc exemplo vel auctoritate.

VLR. Diabolum super puerum non baptizatum habere potestatem, suscipe auctoritatem ex decreto. *in. c. Posteà, in c. sacerdos de conse. dist.* 4. vbi text. Sacerdotes cùm per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare maligno spiritu in eorum mentes contradicunt? quid aliud faciunt, nisi quòd Dæmonia eiiciunt? Item *tex.* : . *c. Dehinc eadem dist.* dicit: dehinc iterum exorcizatur Diabolus, vt suam nequitiam cognoscens, iustum super se Dei iudicium timens, recedat ab homine, nec iam contendat arte sua subuertere. Ecce quòd Diabolus arte sua potest subuertere pueros non baptizatos. Ex his infero ad proles & pueros, quos vulgus opinatur de milite Coloniensi per mulierem procreatos, prout superius in historia latius tractatum est.

SIG. Dic quæso, pro quo habuisti illum militem incognitum?

VLR. Pro Incubo & Dabolo.

SIG. Pro quo autem filios?

VLR. Ego saluo tamen iudico melius sentientium, reputo illos pro veris hominibus: alicui tamen subtractis, & ibi vt præmissum est, suppositis.

SIG. Qualem autem existimas illam mulieré fuisse, *vt suprà* dictum est, quam ciuis ille Siciliæ in mari accipiens vxorem duxit?

VLR. Pro succuba, & sic pro Diabolo.

SIG. Pro quo autem reputas filium per ipsam, vt putabatur genitum, & posteà in mari per eundem ereptum?

VLR. Pro Diabolo qui sic in forma pueri apparuit. Nam & Helimandus eadem historia sentit, inquiens, si talis puer verus homo fuisset: nemini dubium, quin postquam mater eundem in mari arripuit, & submersit, mare ipsum tanquam cadauer ad littus eiecisset, quod tamen non fuit factum, quia talis puer disparuit, & amplius visus non fuit: natura autem maris est, omnia cadauera ad litus proiicere.

SIG. Nonne plures opinantur, quòd Diabolus vt succubus possit cum viro coire, & sperma assumere, ac ex pòst, vt incubus in muliere proiicere, & exinde prolem generare?

De succubis excipientibus semen naturale, & incumbendo infundentibus.

VLR. Mihi non videtur fieri posse, dato enim quòd sperma taliter colligere & immittere posset: hoc tamen ad generandum non sufficit, quoniam Conciliator *differentia* 15. ait sic: Scire debes, quòd istud membrum, puta testiculi, non est princeps virtutis generatiuæ, quamuis virtus in eo sit, vt opinatur Galenus: quia illud non potest agere suam operationem per se: nisi per spiritum emissum à corde, temperatum quantitate & qualitate, propter quod virtus cordialis, quæ mensurat hunc calorem, vt possit facere suas operationes, sit principaliter generatiua, & virtus quæ est in hoc membro est eius seruiens: & si aliquid in hoc habet dominium est illud particulare. Vnde mihi videtur ex illa Theorica, quòd cum Diabolus huiusmodi spiritum à corde principiantem & illam generationem virtutem assumere non posset, clarum erit quòd quamuis fortè assumat sperma ex proiectione duntaxat huiusmodi spermatis, aliis non comitantibus nihil generare poterit.

Pulchrum argumentum ex Medicina contra generationem Incuborū.

S I G. Ex supra dictis & iam deductis video, te pedem figere super eo, quòd aut huiusmodi pueri sint

ſint phantaſtici: aut verò alibi ſurrepti & ſuppoſiti.

VLR. Bene habet, & in illam partem videtur declinare Vincentius *in 4. lib hiſtoriæ naturalis in c.128.*

Epilogus præcedentium per octo determinationes.

SIG. Nunc ſatis mutuò inter nos hac de re diſputauimus. Expedit pro memoriæ tenacitate, vt nunc determinationis concluſiones paucis verbis per epilogum detegere coneris.

VLR. Saluo igitur iudicio Doctorum quorumcunque melius ſentientium, quorum determinationi me ſubmittere non recuſo, quantum mihi viſum fuerit, dicam. Eſt igitur meæ opinionis determinatio. Prima, quòd Diabolus, neque per ſe, neque miniſterio hominum poteſt elementis, hominibúſque & animalibus nocere: vel homines ad generandum impotentes reddere: niſi quando occulto Dei, ſed nunquam iniuſto iudicio, vel ob pœnam delictorum noſtrorum, vel ob meritum tentationis noſtræ augmentandum: ſiue ob diuinæ Maieſtatis gloriam magis timendam, & per nos colendam: ſeu aliam cauſam Deum mouentem, ipſa clementiſſima Pietas permiſerit.

Secunda determinatio eſt, quòd cùm ipſa Dei prouidentia occulto ſuæ bonitatis iudicio Diabolo nocendi poteſtatem permiſerit: quòd ipſe Diabolus huiuſmodi poteſtatem amplius extendere, quam ſibi à ſummo Deo conceſſum fuerit, non poterit, &c.

Tertia determinatio, quòd quamuis Diabolus permittente diuina Clementia ob incredulitatem hominum, vel aliam cauſam ſuperiùs enarratam, poſſet perſtringere oculos, alióſque ſenſus hominum obſtruere: ita vt homines credant ſe alicubi eſſe, vbi tamen non ſunt vel videre id quod in ſe tale non eſt, vel apparere aliter quàm ſit: hominem tamen vel animalia in aliam ſpeciem veraciter immutare non poteſt.

Quarta determinatio, quòd huiuſmodi malæ mulieres per multa milliarium ſpatia in noctis ſilentio non proficiſcuntur, nec mutuò taliter proficiſcendo conueniunt. Sed duntaxat ipſis ſomniantibus, vel imaginatione forti, vt præmiſſum eſt, laborantibus, per repræſentationem ſpecierum ſimilitudinarium à Diabolo eis impreſſarum, hæc & alia ipſis apparent, quæ poſteà vigilando verè ſibi accidiſſe, ſic illuſæ credunt.

Somniantes mulierculæ ſomniant nocturnas excurſiones.

Quinta determinatio, quòd Diabolus, ſiue vt Incubus, ſiue vt Succubus pueros generare nullo modo poteſt. Sed huiuſmodi pueri niſi inuenti fuerint, vel ſuppoſiti pueri, vel phantaſtici exiſtunt.

Sexta determinatio, quòd ſolus Deus futurorum certus eſt inſpector, & ſolus cogitationes hominum nouit, quódque Diabolus per ſe, ſiue Magos ſeu Maleficos vera & futura prædicere alteri non poteſt, niſi ea quæ ipſe pro ſubtilitate naturæ ſuæ prior ex conſideratione aſtrorum, & elementorum diſpoſitione accidere debere noſcit vel quæ accepta licentia à Deo facere intendit, vel hominibus ad faciendum perſuadere in eorum mentes ſuggerendo propoſuit: vel quæ ex moribus & geſtu hominum coniecturando deprehendit: nihilominus tamen ipſe ſæpè fallit, & fallitur.

Quomodo Dæmon futura prædicat.

Septima determinatio, quòd quamuis effectualiter huiuſmodi maledictæ mulieres nihil efficere poſſunt, nihilominus tamen, quia inſtigante Diabolo tales mulieres, vel ob deſperationem, vel paupertatem, vel odio vicinorum, vel alias tentationes per Diabolum immiſſas, quibus

non resistunt, à vero & piissimo Deo recedentes: sese Diabolo deuouendo, ac eundem colendo, sibíque Diabolo holocaustomata & oblationes offerendo, apostatant: hæreticam prauitatem sectantes, & propterea succedit.

Vltima determinatio, videlicet, quòd propter huiusmodi apostasiam & corruptam voluntatem de Iure ciuili tales sceleratæ mulieres, quæ à Deo largissimo apostatarunt, & Diabolo sese dedicarunt, morte plecti debent: prout dicitur *in l. multi. C. de Maleficis, & Mathematicis.*

Cohortatio ad mulierculas.

Vos igitur, ô mulieres, mementote professionis vestræ in baptismo factæ, ac cùm Diabolus vos tentauerit, estote fortes, & suis suggestionibus resistite & resistendo signo crucis vosipsas armate: scientes, quòd aduersum vos nullam habebit potestatem: quoniam contra signum crucis nullum stat periculum. Sumite exemplum beatæ Iustinæ, in cuius legenda ita legitur.

Signum crucis efficax exemplū S. Iustinæ.

Erat enim quædam virgo in Antiochia ciuitate, Iustina nomine, quam quidam scholasticus, nomine Agladius, videns frequenter ire ad Ecclesiam, in amorem eius incidit, multósque ad eam transmittens, petiit in vxorem, quæ cùm omnibus diceret, Christo cœlesti sponso se esse desponsatam: ille congregata virorum multitudine voluit eam per vim rapere, sed non potuit: tunc iratus abiit ad Cyprianum Magum, promittens ipsi duo talenta auri: vt Iustinam per maleficia sua caperet: qui per magicas vocauit Dæmonem & ait illi: amo virginem de Galilæa, potes-ne eam persuadere & adducere mihi? Qui promisit ei, dicens: accipe hoc medicamentum, & sparge circa domum eius: & ego superueniens, paternum sensum ei iniiciam, & statim obediet mihi. Cumque Cyprianus ita fecisset, sancta virgo tertia noctis hora surgens ad orationem, sensit impetum Dæmonis. Signauit itaque se & domum suam signo crucis & Dæmonem signo crucis exsufflauit. Qui veniens ad Cyprianum confusus, & cur virginem non adduxisset requisitus, ait: vidi quoddam signum Thau. Iterum Cyprianus per artem magicam aliū Dæmonem fortiorem vocauit, & simili modo fecit: & similiter eidem accidit: tandem vocauit ipsum Dæmonem patrem, & ait illi: quænam est infirmitas vestra? victa est ab vna virgine omnis vestra virtus? Respondit Diabolus: Nunc adducam tibi eam ad desiderium incorruptionis, tu tantùm paratus sis. Tunc Diabolus in specie virginis ad Iustinam intrauit. Et sedens super lectum eius eandem tentando dixit: Hodie missa sum à Christo ad te, viuere tecum in castitate, multùm autem te video vexatam abstinentia, Sancta autem virgo dixit: merces quidem multa, labor verò modicus. Dixit ei diabolus: Deus in paradiso benedixit Adam & Euam, dicens: crescite & multiplicamini. Puto ergo, quòd si in virginitate manserimus, in iudicium incidamus, quia verbum Dei contemnimus. Cúmque virgo turbata surrexit, & per spiritum sensit, quis esset qui ei loqueretur, signo crucis se signans Diabolum exsufflauit, qui disparuit. Deinde diabolus Cypriano confusus apparuit, qui dixit ei: & tu númque victus es vt cæteri subiecti tui? quomodo enim victi estis ab vna virgine Christiana? dic mihi quæ sit victoriæ eius. Qui respondit, dicere tibi non possum, quoddam vidi terribile signum & Thau. Si autem virtutes huius signi vis addiscere,

Crescite & multiplicamini: allegat Sathan contra virgines.

Christiani vocabantur Galilæi.

De signo T.

intra

iura mihi, quod nunquam à me velis diſcedere: qui cùm iuraſſet, ait illi, vidi ſignum crucifixi & Thau: & ſicut cera à facie ignis fluxi. Cui dixit Cyprianus. Ergo crucifixus maior eſt. Qui reſpondit: etiam maior omnibus eſt, quia deſertores Dei accipiunt ab eo ſententiam ignis. Cyprianus autem ait, Feſtinabo igitur, vt amicus fiam crucifixi, ne talem pœnam incurram: Diabolus reſpondit. Iuraſti namque mihi; Cyprianus ait: Contemno te, & omnes fumigantes virtutes tuas, méque ipſum tibi denego: & me conſignans, dico: Gloria tibi Chriſte, & tu Dæmon recede à me. Abiit ergo Diabolus confuſus: vnde Cyprianus Chriſtianus factus eſt. Ecce ergo quãtæ virtutis fuerit, & hodie exiſtat ſignum ſanctæ crucis, quo nos ſignare dignetur Chriſtus, qui pro nobis in ſigno crucis ſeipſum offerre & nos ſaluos facere dignatus eſt, qui viuit & regnat in ſecula benedictus, Amen.

Cyprianus Magus ad fidem Chriſti conuerſus

Chriſtus ſignet nos cruce.

IOANNIS DE GERSONO

Docti & acutiſſimi in ſacra Pagina Doctoris, Cancellarij Pariſienſis,

TRACTATVS PERVTILIS de probatione Spirituum, incipit fœliciter.

PROBARE Spiritus ſi ex Deo ſunt, iubet diſcipulus ille, quem diligebat Ieſus. Neque enim neſciebat illam Coapoſtoli ſui ſententiam, Angelum Satanæ transfigurare ſe in Angelum lucis, ſic vt fiat Dæmonium meridianum, dum pro tenebris erroris, quas ad tempus celare permittitur, lucem veritatis claram ſe fingit offerre. Patuit hoc apud Sanctum Martinum viſibiliter, & patet apud alios plurimos inuiſibiliter, dum teſte Bernardo, ſub ſpecie magni boni & ardui, grande peccatum aperit, ſuggerit, & inducit.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, non cuilibet datum eſt, ſed aliquibus per Spiritum ſanctum, qui vnus exiſtens, diuiſiones gratiarum diſtribuit ſingulis, prout vult, ad glorificationem corporis Chriſti, & eſt Eccleſia, cui nunquam deficit in neceſſariis. Sicut igitur non omnium eſt prophetare, nec omnium euangelizare, nec omnium interpretari ſermones, ſed aliquorum ex officio, vſque in finem ſæculi, ſic non omnium eſt probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, ſed quibus datum eſt. Quales ſunt ſpirituales, quos vnctio docet de omnibus, qui & de omnibus iudicant etiam inter diem & diem quare donum beatus Martinus, Antonius & plures alij leguntur habuiſſe.

Non cuilibet datum ſpiritus probare.

Vnctio ſpiritualis omnia docet.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, contingit multipliciter. Vno quidem modo, per modum artis & doctrinæ generalis, ſicut per eruditionem ſacrarum ſcripturarum diligenti pioque ſtudio conquiſitam. Sunt nimirum ſcripturæ, in quibus putamus nos fidem habere, continentes autem falſos Prophetas à veris, & ab illuſionibus reuelationes cognoſcendi.

Quot modis Spiritus probentur.

Alius inuenitur modus per inſpirationem intimam, ſeu per internum ſaporem, ſiue per experimentalem dulcedinem quandam, ſiue per illuſtrationem à motibus æternis effugantem omnes tenebras dubietatis. Hoc autem eſt, Manna abſconditum, & nomen nouum in calculo ſcriptum quod nemo nouit,

nisi qui acceperit. Hoc Greg. *in Dialog.* hoc Aug. *in de conf.* de se ipso & matre; hoc Hugo *de Arra animæ* cum pluribus aliis notauerunt.

Probare spiritus si ex Deo sunt, per regulam artis generalem & infallibilem pro particulari quolibet casu, aut non potest, aut vix potest humanitus fieri. Sed requiritur donum spiritus sancti, quod Apostolus nominauit discretionem spirituum, quo dono fit, vt mens nedum in se & de se sciat probare spiritus, si ex Deo sunt, sed etiam de aliis, & in aliis noscit.

Spiritus improbatio ex officio Hierarchico

Hic autē est modus certior alius à prædictis probādi spiritus, quoniam primus est doctrinalis, secundus experimētalis, tertius officialis, scilicet officio hierarchico atq; spirituali dono cōcessus. Itaque sicut nemo nouit quæ sunt spiritus nisi spiritus: ita nemo cognoscit infallibili certitudine ea quæ per solam experimentalem notitiam, sentimentum interius & sensum aguntur in alterius animo.

Quemadmodum ergo tradere regulam generalem, quæ distingueret ineffabiliter inter visionem somnialem & illam quæ fit in vigilia nullus facilè posset propter varias similitudines inter vtrasque visiones, multò magis in proposito. Scit nihilominus homo vigilans: se certitudinaliter & experimentaliter videre, quamuis non ignoret se habuisse in somniis visiones valdè vicinas & similes suæ vigiliæ, adeo quòd somnium suum narrare somniando quādoque videatur: quamuis dicat Seneca, esse vigilantis omnia narrare. Scit similiter homo spiritualis in vigilia veræ lucis diuinæ positus, videre se diuina, quæ iuuat verè sentire, odorari & sapere, quia vigilat. Potest nihilominus recogitare ex se, vel aliis, quòd nonnunquam homo ponitur in quodam somnio naturalis cognitionis, aut diabolicæ illusionis, qui dum sic se habet, & quodammodo dormit ad diuina, putare potest quod vigilat ad ea: sicque vidit hæc B. Grego. asserens, spiritus Prophetarum, non semper esse in potestate, vel in distincta cognitione Prophetarum, probans hoc per Nathā, qui ad Dauid cogitantē ædificare domum Deo respondit: Omne quod est in corde tuo, vade & fac quoniā Dominus tecū est. Cuius cōtrarium ipsa nocte reuelauit ei Deus.

Somnium somniando sæpè narratur.

Spiritus Prophetarum nō semper sunt in potestate Prophetarum.

Probare spiritus si ex Deo sunt, ex primo modo, qui magis est ad propositum, videlicet per Scripturam sacram & per bonos eruditos in eadem, quia verè peruersè viuentibus, quale iudicium inter peruersum & illusorium reportare sperabimus contingit multis, & sufficienter, quantum ad præsentem materiam, & ad communem statum vitiorum.

Occasio huius scripti.

Qua super re nedum vnum, & ab vno, sed plures à diuersis tractatus compositos inuenimus, quos nunc manualiter habere fas esset, & diligenter inspicere, dum in hoc sacro consilio quæritur tractari de canonizatione sanctorum & examinatione doctrinarum suarum: præsertim vnius, quæ Brigida nominatur, assueta visionibus, quas nedum ab Angelis, sed à Christo & Maria, Agnete & cæteris sanctis familiaritate iunctis, sicut sponsus ad sponsam loquitur se asserit diuinitus suscepisse.

De canonizatione S. Brigidæ

Est autem vtrobique, vel in approbatione, vel in reprobatione periculum. Approbare enim falsas aut illusorias, aut friuolas visiones pro veris & solidis reuelationibus, quid indignius, quid alienius ab hoc sacro consilio? Reprobare verò nunc

De visionibus S. Brigidæ quas a S. Maria & S. Agnete habuit iudicium.

eas quæ multifariè, multisque modis per diuersas nationes probata dicuntur, non parua exinde scandalorum in Christiana & religiosa deuotione populorum formidatio. Denique in ipso etiam silentio & dissimulatione ex qua res in medium posita est, nonnihil esse discriminis pertimescimus: inuenire verò medium aliquod, vel expediens inter hæc extrema laudabile quidem sit, an affectabile nec dum satis cernimus exploratum.

Nemo probare spiritus solidè potest, nisi tentatus

Probare spiritus per modum artis & doctrinæ, sicut tota deinceps versabitur intentio, nemo perfectè potest per solam sacræ Scripturæ eruditionem, qui non etiam expertus sit in semetipso variam affectionum spiritualium pugnam, tanquam ascenderit nunc in cœlos, nunc descenderit in abyssos, & viderit mirabilia Dei in profundo. Nam, qui nauigant mare hoc mysticum diuersarum affectionum, quasi collidentium se fluctuum, enarrant mirabilia eius, inexpertus autem talium quid nouit eorum?

Hic autem est quartus modus probationis spirituum. Cæterùm, puto differentiam inter homines, quos loquimur, vnum Theologum, alterum contemplatiuum talem esse, qualis est inter peritum in arte medicina, & inter expertum seu practicum in eadem, quæ duo posse conuenire in eodem, nullus dubitauit. Sic fit & fieri potest Domino propitio, vt idem sit in Scripturis sacris eruditus, qui similiter in contemplationis exercitatione probatus est. Hunc verò talem vult habere materia præsens: sicut alia scripsisse, dum de tractatu quodam spiritualium nuptiarum sermo fieret, inuenimus.

Probare verò spiritus isto modo doctrinaliter, dum quærimus in aliquibus personis, quarum corda neque videre, neque scrutari datur, opus vt ab operibus signa sumamus, dicente Christo: A fructibus eorum cognoscetis eos. Fallit tamen vnum signum vel pauca, si non in vnum plura conglobauerimus: ita enim tradit Tullius, ita Boëtius, ita Aristot. in coniecturali causa faciendum. Sed quoniam infinita est quidem huiusmodi signorum confusio, coarctemus ad pauciora, & dicamus sub hoc metro. Tu quis, quid, quare, cui, qualiter, vnde require. Quis est cui fiat reuelatio? Quid ipsa continet & loquitur? Quare fieri dicitur? Cui pro consilio detegitur? qualiter venire & vnde venire reperitur?

Reuelationes quomodo probandæ.

Probatio spirituum dum quæritur fieri, consideretur in primis persona suscipiens, visiones, si sit boni & discreti iudicij, rationis naturalis: quia læso cerebro turbatur quoque iudicium. Cúmque læsus phantasias patiatur, non magnopere quærendum est, à quo spiritus veniant melancholicæ illusoriæque visiones, vt patet in phreneticis, in ægrotis variis, qui vigilantes se talia videre putant, audire, gustare, &c. qualia somniantes patiuntur.

De visis per læsionem cerebri.

Qualibet passio habet suam ætatem, suum Dæmonium.

Habet prætereà qualibet passio profundata suam læsionem, suam ætatem, suum, vt Origenes loquitur, Dæmonium, patet in philocaptis, zelotypis & iracundis, in inuidis & auaris. Vnde Poëta:

Qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Quæratur ergo, si persona sit nouitia in zelo fidei, quia nouitius feruor citò fallitur, si caruerit regente præsenti in adolescentibus & fœminis, quarum est ardor nimis auidus, varius, effrenis, ideóque suspectus.

Nouitius feruor citò fallitur.

Rursus

Diuites habentur elati: Pauperes hypocritæ. Superbiã spiritualem Bernardus vocat subtile malum. Ipsa virtus non tuta est à superbia.

Rursus plurimum refert attendere, qualis sit & fuerit persona, qualiter erudita, quibus assueta, quibus delectata, in quibus conuersa, sit diues vel egena. In prima superbiam secretámque voluptatem: in altera fictionem timebimus. Hoc super omnia conuenit obseruare, ne lateat interior superbia spiritualis: quam Bernardus verè nominat subtile malum: quoniam & hæc de humiliatione sua nascitur, de sordibus & cilicio, de ieiuniis & de virginitate. Imò & de sua morte, suóque contrario trahit originem. Quid igitur erit tutum in superbia, cum nec ipsa virtus tuta sit ab ea?

Hactenus de probatione personarum, nunc visionum.

Est autem superbia quædam in intellectu, dum non vult subiici alieno iudicio, sed innititur propria quadam voluntate, dum renuit obedire, & hæc citius deprehenditur, ideóque facilius corrigitur, quàm prima qualitas visionum.

Probatio spirituum refecit nedum personam, quæ visiones patitur, sed visionum qualitates, si vera sint omnia, etiam vsque ad minimam propositionem, quoniam in spiritu veritatis falsitas non est: in spiritu autem mendacij mille sunt viæ apertæ, vt in vnica latenti falsitate decipiat. Hac ratione prohibuerunt à testimonio veritatis, quam fatebantur Dæmones, Christus Dæmoniacos, & Paulus Pythonissas.

Sapientia consentit bonis.

Si præterea sit in visionibus sapientia, quæ sursum est, cum suis titulis, quos Iacobus enumerat: primò inquit, pudica est, deinde pacifica, modesta, suasibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, iudicans sine simulatione.

Si rursus excedant hæ visiones communem intelligendi modum, vel in Scriptura sacra positum, vel in ratione naturali vel morali collocatum. Quòd si non videretur illud ascribi frustra reuelationi, quod in scriptura sua semel locutus est, & sicut Iob loquitur, idipsum non repetit. Quorsum quippe esset, ne dicamus vanum, visiones super visiones in immensum multiplicatas, debere recipere tanquam ab ore Dei prolatas, ac deinde certissima fide credendas. Sicque demum nostra fides nostráque religio, quàm Deus, teste Augustino, voluit in paucissimis contineri articulis, redderetur plus absque vlla comparatione quàm lex vetus onerosa. Hinc claræ memoriæ. M. Henricus de Bassia, comprimendam esse tot hominum canonizationem scripsit.

Reuelationes hodiernæ onerant Religioně

M. Henricus de Bassia scripsit contra nimiã hominum canonizationem.

Hîc alia ratio sumitur, quoniam omisso diuinarum scripturarum studio magna pars Christianorum ad has visiones, ideo placentiores, quia recentiores, adduceret oculos & aures prurientes, sicque nec iam nescirent: quia, iuxta Senecæ verbum superuacua didicisset. Sicut opus in omni reuelatione Moyses & Elias, hoc est, secundum venerabilem Richardum, testimonia legis & Prophetarum alioqui, suspecta est. Et inde fit perspicuum, quam necessarij sunt Theologi, in canonizationibus sanctorum, & examinatione doctrinarum.

In omni reuelatione requiritur Moyses & Elias.

Probatio spirituum requirit, vt persona, cui visiones recitantur, habeat se prudenter, præsertim in principio consideret acriter quare mouetur hæc persona secretum suum reuelare super quo fiet alia consideratio.

Caue ergo, quisquis erit auditor aut consultor vt non applaudas tali personæ, & non laudes eam: non mireris quasi sanctam dignamque reuelationibus atque miraculis: Obsiste

siste potius, increpa durè, sperne eam cuius sic exaltatum est cor, elati sunt oculi, vt ambulent in magnis & mirabilibus super se, vt digna sibi videatur, quæ non humano aliorum more operetur salutem suam per doctrinam, scilicet scripturarum & sanctorum, cum dictamine rationis naturalis, nisi consilium habere præsumat, & putet nedum ab angelis, sed à Deo, nedum semel in necessitatibus, sed pene iugiter, velut in quotidianis collucutionibus, talem admone non sublime sapere, sed sapere ad sobrietatem: quoniam verissimè ait, qui dixit, Superbia meretur illudi. Et eo dignius, quò instar Pharisæi, latentem hærentémque ossibus superbiam, sicut nec Physicus febrilem calorem superbus attendit. Quid enim facilius, quàm se vilissimum peccatorem dicere, sed veraciter simplicitérque ita sentire ex intimis, hoc diuini muneris est, non humani solius exercitij.

Superbia meretur illudi.

Nihil difficilius, quã verè se peccatorem agnoscere

Enarrantur exempla sanctorum patrum qui curiositatem huiusmodi visionum vel miraculorum, tanquam perniciosissimam fallacissimamque refugerunt. A qua se Augustinus liberatum in suis confessionibus gloriatur in Domino. Quam propterea D. Bonauentura abhorrendam nimis esse determinat, totoque conatu repellendam. Nunc orationibus, nunc increpationibus seu flagellationibus propriæ mentis & corporis: exemplo illius, qui vt tentatione careret superbiæ, quæsiuit & obtinuit à Domino, vt per tres menses Dæmoniaca vexaretur obsessione.

Sancti Patres abhorruerũt à visionibus.

Alter sanctorum Patrum, dum sibi Dæmon transfiguratus in Christum, diceret, ego sum Christus personaliter visitans, quia dignus es: confestim clausit oculos vtraque manu, vociferans: nolo hîc Christum videre, satis est ipsum in gloria si videro, moxque disparuit.

Nemo in terris videre Christum cupiat, in gloria cum videre sufficiat.

Alter sub aliis verbis similem in huiusmodi illusione seruauit humilitatem. Vide, inquit ad quem missus sis. Ego certè talis non sum, quòd dignus sim hîc videre Christum.

Alterum, quia nolebat intrare templum, dicens sibi satis esse, quòd oculis corporeis aspexisset Christum: colligauerunt catenis, soluere ieiunium, carnibus vesci, vtrumque bibere compulerunt. Sicque timore compresso sanatus est.

Opponet forsitan aliquis ex Apostolo iubente: nolite inquit, spiritum extinguere. Si sit ergo visio verè à Spiritu sancto, qui nihilominus repellitur: quid hoc est, nisi spiritui sancto resistere, suámque nascentem generatiuam suffocare. Sed profectò spiritus sanctus, qui se dat humilibus nequaquam ex humiliatione quam prædiximus, se subtrahet, intrabit potius, exaltabit, & in beneplacito suo deducet victor super excelsa animam hanc in oculis suis vilem & absque vlla ruga fictionis humilem & simplicem.

Quomodo spiritus non extinguẽdus.

Rugæ hypocriticæ.

Porro dici non potest, quantùm hæc curiositas vel cognoscendi futura & occulta, vel miracula videndi vel faciendi, fefellit plurimos, & à vera religione frequenter auertit. Hinc superstitiones in populis quæ religionem inficiunt Christianam, dum, sicut olim Iudæi, sola signa quærunt, dum imaginibus exhibent latriæ cultum dum insuper hominibus nec dum canonizatis scripturis quoque non Authenticis plus quàm sanctis vel Euangelio fidem præstant.

Curiositas quærendi signa est Iudaica.

Probatio spirituum considerat causam, quare fieri dicuntur visiones præsertim, quo fine, nedum proximo,

ximo, nedum aperto, sed occulto & longinquo. Potest itaque finis proximus apparere bonus & salubris, & deuotus ad ædificationem aliorum, qui tandem prolabetur in multiplex scandalum, dum vel non respondebunt vltima primis: vel alias falsum fictumque deprehēdetur in personis fuisse: tantæ reputari sanctitatis deuotionisque docuit hæc ætas nostra deprecationibus dominorum Ioānis de Varenis & Ioan. Huss. & similium.

Rursus dum aliquid fieri potest per humanam industriam, sit hoc in vita, sit hoc in doctrina, quare necesse est vel quærere vel expectare diuinam cœlitus allocutionem? Hoc namque tentationi Dei, quàm honorationi apparet similius.

Cæterùm finis attendendus est, quare sit communicatio talium visionum, & quali personæ. Vtrùm ad ostensionem, vel ad necessitatem. Vtrùm ad dandum vel ad recipiendum consilium. Vtrùm fiat experto vel inexperto talium.

Quòd si videatur hæc persona quærere tantum modò consilium ne fallatur, videndum est, si paratam se monstrat obedire consilio: Alioquin tam de curatione vix spes erit. Quoniam talis, vt dicit Io. Climacus, non iam eget Dæmone tentante se, quia factus est sibi Dæmon.

Io. Climacus. Qui semet tentat sibi Dæmon est.

At verò dicet aliquis. Hæc idcirco persona non credit alieno iudicio, quia de suo certa est per reuelationem intimam & secretam. Sed profectò non est diuisionis Deus vt vni timenti se reuelet vnum, & per alterum similiter timentem eum, dicat vnum contrarium. Itaque si visio ex Deo est, non dissipabitur in humiliantes se sub alieno iudicio propter Deum: sed vigorabitur amplius, & vincet.

Cautela ad propellendas visiones.

Quocirca tradimus pro cautela, quod in huiusmodi visionibus nedum suspensum teneatur iudicium exemplo B. Amb. & Lucan. presbyteri, sed dicatur reuerenter cum Petro: Exi à me Domine, quia peccator sum, quia visionibus tuis indignus sum, quas hic neque quæro, neque accepto, sed repello. Sed in alio, non in hoc seculo visio tua tota merces mea domine Deus & sufficit. Quid ad me de visionibus tuis in hac vita, quid de superiorum meorum monitionibus? mitte potiùs obsecro alium, quem missurus es: & me meus spiritus humilis regat, obscuróque loco.

Altera potest addi super huiusmodi visionibus recipienda cautela qualem de somniis tradidit vnus dicens: Si monitiones aliquæ bonæ, inquit, fieri videantur in somniis, vel ex persona defunctorum, vel aliunde recipiantur, quasi somnia non penitus abiiciendo neque eis ex aduerso velut authenticis, vel diuinis adhærendo: recogitantur potiùs tanquam rememorationes aliquæ ad faciendum bona, vel mala declinandum, iuxa somniorum qualitatem.

Probatio spirituum considerat, qualiter & quomodo persona, quæ visiones se habere dicit, conuersatur, an in secreto vel in publico, an in vita actiua vel contemplatiua, aut in deuotione, quæ notam affert vestimentis, & cæteris, aut si communem habet conuersationem accommodatam his quibus conuenit.

Hoc præcipuè considerare necesse est, si sit mulier, qualiter cum suis confessoribus conuersatur, & instructoribus. Si collocutionibus intendit continuis, sub obtentu nunc crebræ confessionis, nec prolixæ narrationis visionum suarum, nunc alterius cuiuslibet confabulationis: expertis credite, nominatim Aug. &

D.

D. Bonauenturæ: Vix est altera pestis, vel efficacior ad nocendum, vel insanabilior: quæ si nihil haberet aliud detrimenti, nisi temporis preciosi latissimam hanc consumptionem, abundè Diabolo satis esset. Habet aliud, scilicet insanabilem viuendi, loquendique, vt interim de tactu, sileam, pruriginem; Euenitque illud de Didone apud Poëtam: Hærent infixi pectore vultus, Verbaque, nec placidam dat membris cura quietem. Cùm tamen in pace sit Dei locus. Nullus idcirco mirabitur, si tales ad fabulas conuersi, auertũtur à veritate. Si præterea mulieres hæ curiosæ agentes sunt, quales notat Apostolus, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Vbi autem non est veritas, fit falsitas & vanitas necesse est.

Probatio spirituum considerat vnde spiritus veniat, aut quò vadat. Itaque Bernardus testatur, hoc in se nunquam sciri datum esse, qui tamen expertum se pluries asserit humiliter Spiritus sancti præsentiam, & intimo motu cordis siue mentis sensisse.

Mirabitur modò fortassis aliquis quo pacto persona status inferioris dicat se frequenter agnoscere, vnde spiritus veniat. Præsertim cùm dixerit Christus Nicodemo, Vocem, inquit, eius audis, & nescis vnde veniat, aut quò vadat.

Quadruplices Spiritus quàm difficulter discernantur.

Quid porrò, quòd in spiritibus diuersis multa inspirationum inuenitur similitudo: Est enim spiritus Deus, spiritus Angelus bonus, spiritus Angelus malus, spiritus humanus, tam rationalis, quàm animalis. Potest autem similis visio spirari per quemlibet hunc spiritum suo modo longè tamen diuerso, sed nec diuersitas faciliter percipi, neque similitudo scitur apud inexpertes talium, qui neque per seipsos ex acumine ingenij, neque philosophicis disciplinis, neque per aliorum traditionem sciunt talia distinguere.

Certè nec mirandum cùm paucissimos inueniamus, qui benè sciant secernere cogitationes & affectiones suæ rationalis animæ, vt rationalis est: ab illis qui sunt animales, videlicet in sensu communi, vel organo phantasiæ.

Difficile est discernere sensum à consensu.

Quem inuenies, precor, ex timentibus Deum, peccatáue fugientibus, qui semper & in omnibus ad liquidum prospiciat, dum tentationes vigent, si sensus eorum sit tantummodò in imaginatione vel consensus in ratione. Adeò non facilè est discernere sensum à consensu.

Quantò plus habet difficultatis, probatio quadruplicis prænominati spiritus: dũ videlicet instinctus vnus vel inspiratio vehemẽs tãgit mentẽ, si sit à Deo, vel ab Angelo bono vel malo, vel à proprio spiritu humano.

Diuisio spiritus & animæ.

Cuius rursus sensus portio duplex, superior & inferior adscripta est. Cuius sentire diuisionem, perfectè dat illud verbum Dei, quod pertingit vsque ad diuisionem spiritus & animæ: qualem in se diuisionem passa erat, quæ exclamauit: Magnificat anima mea Dominum. Dehinc secernens spiritum ab anima subiunxit: Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.

Hæc interim sub compendio cursim notata sint, quatenus cùm ad singularia descendendum erit, facilius hac occasione data sapientiores diiudicent: persuasum habentes, viuere hominem, cuius nomen sit in libro vitæ, cui plures, & in pluribus personis breuis temporis spacium datum est experiri & practicare omnia quæ dicta sunt.

FRATRIS THOMÆ MVRNER

Liberalium artium Magistri, Ordinis Minorum,

TRACTATVS PERVTILIS de Pythonico Contractu, ad instantiam generosi Domini Ioannis Mornher *de* Mersperg *Compilatus.*

N nomine ergo summi Dei exordium illud quod volumus narrare. Gratia ordinis & formæ præsentem tractatum triplici personarum distinximus colloquio, vt non minus materiæ amœnitas, quàm bonitas, lectorem amicum alliciat. Tum quia & alium eiusdem materiæ, per quàm fidelem serenissimo Principi Sigismundo Archiduci Austriæ transmissum, & per Conradum *Sturkel* vtriusque Iuris Doctorem excellentissimum vigili indagine correctum, Dialogo distinctum conspexi. Qui licet (vt dixi supra) fidelis sit, & huius sententiæ diffinitiuus, non poterit tamen eodem curiosus rerum indagator quietari. Quare vt promisi procedam.

Innuit de libro Doctoris Mulleri suprà inserti.

Ioannes Mornher. O Thoma mi dilecte, tibi vt compatiar humana coëgit natura. Quid est, quòd cæteris plus te malè fortunatum natura constituit, maleficiatum reddit, à Pythonica dico muliere cõtractum? Quæ, inquam tuæ genitrici, vt maleuola nocumentum asportaret, amicissimo sibi obesse spopondit, tuo vt percepit relatu. Sic equidem matris dilectio (instigante natura) in peiorem partem secessit. Est ne pium tuis dictis fideles præstare aures? Bonam, inquam, fortunam Augustinus Deam pluribus in locis retulit: & tibi cum dissona non solùm homines sed & Dij Deæque nocere præsumunt, quod in tuo studio clariùs innotuit, vbi non semel, sed pluries, quæ sumpseris nocumenta, claret quàm apertissimè.

Ipse autor huius Tractatus expertus est Maleficia.

Tomas Murner. Quàm gratum foret, generosè domine (si ingenij adesset copia) vt quia me dignum inter disputandum iudicasti: angorque solicitus, quòd ita me isto tempore videam imparatum, vt vix grandinis aliquod vestigium satis dignè tibi testatum possim relinquere. Vt autem famulandi clarius innotescat voluntas locum dabo verecundiæ, responsurus ad materiam propositam me conuerto. Mihi quia compateris benè dicis illud esse humanæ naturæ, ratione; nec animal aliquod simile sibi specie manducat.

Quæris demùm rem grandem, & humanæ indagini haud possibilem, cur natura me plus cæteris malè fortunatum reddidit? Secundò, cur contractum? Tertiò, vtrúmne pium sit, credere si sit? Quare his tribus quæstionibus præsentem absoluam tractatum. Et quia præteritos ad memoriam casus deduxisti magis flere quàm scribere libet: res pauca homines insidiati? quoniam cunctis qui placeat, non credat quòd modò viuat, sed Deos Deásque inimicos habere, graue valdè. Augustinum autem quia allegas quid respondeam latet penitus, nec aliquod patet refugium, nisi hoc vnicum, vt studium meum relinquam Deo (vt pollicitus sum) in Monasterio famulaturus, & modo

Deos Deásque habens inimicos fit monachus.

modo illo ſuperos meis precationibus reddere placatos.

Gaſpar de Morſperg. Ab inceptis fide dignis, quia recalcitrare turpiſſimum, & tu ô Thoma, ſtudium ad finem quaſi deductum aſſeris relinquere velle. Neſcis quia multis in rebus beſtiis ſumus inferiores. Hoc ſolùm maximè excellimus quòd ſapimus. Quantum ergo homo à Sapientia recedit, tantum ab homine alienatur, naturæ beſtiarum proximatus. Quanto autem Sapientiam ſequitur, tanto à brutis elongatus, in hominis natura excellit. Fortuna quidem cæca nec probum, nec improbum, nec vllam hominis dignitatem aut ordinem diſcernit: ſed ſe vel citius peruerſis moribus animóque ignobili, quippe ad votum eius procliuiori concedit. Et tu ſcientiam refutando fortunam expoſcis. Nec eſt in mundo aliqua fortuna, quam non augeat literarum notitia. Nam dixit Ariſtoteles vbi plurimus intellectus & ratio, ibi minima fortuna: vbi plurima fortuna, ibi minimus intellectus. Multò ergo magis ea Sapientiæ pars appetenda quæ hominem etiam ſupra hominem efferens ſuperis quàm proximum reddit.

Nulla fortuna eſt, quam non augeat literarum notitia.

Vbi plurima ſapientia, ibi inimica fortuna.

Quod autem de Auguſtino dictum eſt, nihil concludit, nam ſeipſum reprehendit, in *primo retracta. c.* 1. Cœpto igitur adhærere ſtudio licèt, & ſic tui nauigij laudabimus felicitatem cùm perueneris ad portum, te magnificabimus poſt rerum conſummationem.

Vbi minimum ſaperet, ibi plurimum capere.

Ioan. Mornher. Iam oro ediſſere Thoma cur te plus cæteris natura malè reddidit fortunatum? Eſt enim in Deo duplex prouidentia, generalis prima qua Deus ipſe res regit, ſecundùm quod natæ ſunt regi, vt dicitur 7. *de Ciuitat. cap.* 3. Sic Deus res, quas condidit, &c. Male regeris, quia diſſortunij cauſa tu ipſe es, aut ſaltem aliquid tui, ex parte corporis animáve conſtitutum.

De duplici prouidentia Dei.

Secunda prouidentia ſpecialis ex quadam electione procedens, ſecundùm quam Deus prouidet vnicuique hominum, ſecundùm merita præſentia, vel futura & occulta nobis, ſibi tamen præſentia. Quia eius iudicia iuſta ſunt ſemper, licet occulta, ita quòd aliquando aduerſitas plus proficit, quàm proſperitas, ſecundùm Boet. 4. *de conſo.* Hoc ideò dixi, quia ſi te vna illarum Dei prouidentiarum attingeret, iam vltra quæſtio, cur plus cæteris ſis infortunatus, inualida eſſet: nam dixit Paulus, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius. Sed de natura quæro, vtrùm naturale quoddam ſit te plus cæteris malè reddens fortunatum.

Aduerſitas plus proficit quàm proſperitas.

Thomas Murner. De benè fortunato ſtat in trimembri diuiſione, vt habet Scotus, ſimiliter & de malè fortunato, cùm tot modis dicatur vnum oppoſitorum, quot modis dicitur & reliquum: Primum, nullus dicitur benè fortunatus propter actum vnicum fortuitum. Sic nec malè fortunatus, vnico infœlici actu implicitus. Secundum nullus dicitur benè fortunatus, quia ſemper benè ei accidit, ſic nec malè fortunatus, cùm nullus talis ſit ſine ſpeciali miraculo.

Tot modis dicitur vnum oppoſitorum quot reliqua.

Tertium, eſt quis benè fortunatus, quia vt plurimùm benè accidit per contrarium malè fortunatis. Nam dixit Ariſtoteles primo Ethicorum non facit vna hirundo ver, ſi nec actus vnicus fortuitus, benè vel malè hominem reddit fortunatum. Fortuna igitur tertio modo capta ſtante, cauſam quæris, cur illi vt plurimùm benè, alteri vt plurimùm male accidat. Quòd autem de Dei

Cur naturaliter vni malè, alteri benè accidat.

narrasti prouidentiis, nihil mihi constat, cùm naturaliter simus loquuti. Circa naturam autem triplex reperitur philosophandi modus.

Est autem primus respondendi modus, dicens, benè fortunatum magis esse dispositum, vt ipsum causa vniuersalis moueat, ad hunc locum magis quàm ad alium, vt si aurum sit ibi, & fodiens ipsum inueniat: ergo secundùm hunc dicendi modum, qui est Theologorum, fortunæ causam non intrinsecam rei, sed extrinsecam dicemus. Attamen Aristoteles quærit causam intrinsecam, quam dixit esse impetum.

Effectus fortuitus non habet causam.

Sed si tu dicas, tu quæris causam, vbi non est causa, nam effectus fortuitus non habet causam. Dicendum, quòd notum sit Aristoteli. Quòd sicut illud quod euenit in pluribus, habet causam, vt in pluribus, vniformiter: ita quod euenit in paucioribus, & difformiter, habet reduci ad causam vniformiter agentem & per se. Causa autem intrinseca huius impetus est, secundùm Aristotelem, cùm dicat in libro de bona fortuna. Est ergo bona fortuna sine ratione nata. Benè fortunatus enim est, sine ratione habens impetum ad bona, & hæc adipiscens hoc autem est natura: In anima enim inest tale natura, quo impetu ferimur, sine ratione, ad quæ vtique benè habebimus. Et si quis interroget ab operante, quare sic facit, nescio, inquit, sed placet mihi.

Bona fortuna est sine Ratione nata.

Simile patet in his, quæ à Deo aguntur. Etenim à Deo vecti, sine ratione impetum habent ad operari aliquod. Et vult dicere, quòd aliqui habent velle, ad quod sequitur bonum aliquod præter intentum ex impetu & sine ratione, & causa huius impetus est natura. Demùm dicunt alij, non intrinsecam, sed extrinsecam ponentes, non tamen, vt Theologi, sed cœlum, vel intelligentem mouentem cœlum, mediante cœlo, vt Deus ipse immediatè mouens, hic cum aliis coincidit.

Intelligēs mouens cœlum, mediate.

Ioannes Mornher. Ponis triplicem opinandi modum. Primus autem, quem Theologorum asseris, non videtur in veritate posse persistere. Nec mentem quietare potest. Quidum quæri posset, quare ad propositum illius sequitur bonum; & non ad alterius propositum, quum etiam, quia est contra Aristotelem, cui non videtur aliquod nouum immediatè esse à Deo. Vnde ipse ponens mundum æternum, non posuit motum potuisse esse nouum, nisi secundùm partes: ita quòd totus non potuit esse nouus, vt habetur 8. Physicorum: quòd Deus non potest causare nouum mundum vel nouum cœlum, vel nouum motum, secundum suam totalitatem.

Nil noui à Deo.

Totus nō potest esse nouus.

Secundus verò respondendi modus, qui fuit Aristotelis, non procedit, quia dixit, quòd aliquis habet impetum sine ratione. Contra non est fortuna bona sine actu voluntatis, quia fortuna est effectus contingens, consequens effectum agentis à proposito. Nunc autem actus voluntatis est circa obiectum ostensum à ratione, ergo talis impulsus ad volendum non sine ratione.

An impetus possit esse sine Ratione.

Præterea, si natura impellit aliquem ad volendum & non ratio, ergo non esset fortuna, quod euenit, sed casus, cùm hæc differentia sit inter fortunam, & casum 2. Physicorum.

Tertius autem modus, qui dicit quod nihil sit effectum, fortuitus, nisi illud, ad quod causalitas cœli se potest extendere, non videtur vero consonus. Cùm aliquid sit in homine, ad quod causalitas cœli non potest

Nihil fortuitò, nisi ad quod causalitas cœli se extendit.

se

se extendere sicut est volitio, nisi occasionaliter mouendo appetitum sensitiuum, secundùm cuius inclinationem apta est voluntas inclinari. Cœlum ergo, quia non potest volitionem attingere, nec etiam causa ad eius causationem coniungere, ideò aliquid est in homine, ad quod causalitas non potest pertingere, & per consequens nec fortunæ causa referri.

Thomas Murner. Dilecte Ioannes, absit longè à nobis, vt ea quæ Spiritus sani instinctu Theologia dictauit, falsa dicamus. Quod autem quæris, quare ad illius propositum, & non alterius sequatur bonum, fortassis & quia sic voluit Deus ipse cuius voluntatis inquisitionem suprà dixi infirmam: Aut quia passi indispositio, nam Deus influit in quodlibet vniformiter, in quantum potest, secundùm Aristotelem, & quia iste est dispositus, ille non: ideò Deus impellit istum ad tale propositum, ad quod consequitur commodum: illum autem non impellit, quia non inuenit in eo dispositionem requisitam.

An aliquid posset nouum esse à Deo.

Et si vltra quæris, quæ diuersarum dispositionum causa, semper deuenitur ad vnum primum, voluntatem dico primi entis, licet Philosophus illud fortè non diceret. Quia verò de natiuitate dixisti, non videtur Aristoteles sibi ipsi contradicere. Dato enim, quòd oporteat aliquos effectus fortuitos nouos reducere immediatè in Deum, adhuc sibiipsi non videtur contradicere, quia certum, ratumque habuit Aristoteles secundùm propria sua principia, animam intellectiuam esse à Deo immediatè, & ad hoc attingere potest ratio naturalis, cùm sit immortalis, & ita aliquid nouum potest immediatè esse à Deo.

Quomodo autem illud possibile sit, causa breuitatis omissum relinquitur, tamen de hoc lege Scotum, in vltima quæstione. Quodlibetorum aut dicas, quoniam vtique si sit propter diuersitatem causarum receptiuarum, nihil noui Deo imponitur, sicut Sol immediatè soluit glacies, & coagulat lutum, nulla posita nouitate in eo, ita secundùm Aristotelem hoc corpore organizato, Deus necessitate immutabilitatis, causat hanc animam, & prius non ratione indispositionis materiæ: sicut nec Sol causat alium & alium radium in aëre & in aqua, nisi propter diuersitatem recipientium, quod in perspectiuis nostris conclamatum est.

Murnerus de Perspectiuis.

Quid tamen secundùm fidem & veritatem dicendum esset, suprà, loquendo de Dei prouidentia duplici, solus confessus es. Quod contra Aristotelem facere videtur æquiuocat. Nam Aristot. intellexit fortunam esse sine ratione consiliante, non autem sine ratione volitum obiectum ostendente.

Fortuna & casus quomodo differant.

Ad aliud autem dicitur, quò licet natura si mediata causa illius euentus fortuiti, non tamen immediata: sed voluntas vnum intendens, licet sit aliud eueniens præter intentum, quod dicitur fortuna, non casus.

Thomæ Murneri quadripartitum.

Id contra tertium respondendi modum dico, quod cœli causalitas ad omnia alia præter voluntatem se extendit. Si autem aliquis fortuitus effectus in voluntate ponatur, in Deum reducere oportet, qui omnibus prouidet & coniungit, cùm dicat, imò & capilli capitis vestri numerati sunt Hoc autem cùm sit contra Astrologos, clarius de hoc loquar in quadripartito meo maiori.

Quæris igitur, generose domine, cur me plus cæteris, natura malè com

constituit fortunatum. Triplicem vidisti modum. Habes enim duas extrinsecas causas, & vnam intrinsecam. Fortè de intrinseca loquendo, talem impetum ad commodum non habeo, qui se tenet ex parte complexionis, non animæ, vt habet Scotus imò & Aristoteles. Quare diffortunij causa non sum ego, non est enim in potestate mea, mutare corporis complexiones aut staturam. Quis enim est ex vobis, qui potest ad staturam suam adiicere cubitum vnum? quasi dicat, nullus, quare me excusatum, oro, habeto.

Coitus stellarum.

Si autem de extrinsecis causis loqui contingat: primò de cœlo videamus, nec est in potestate mea, diuersos planetarum stabiliúmque stellarum coitus mutare, horam generationis, seu meæ interemptionis.

Vir sapiēs quomodo dominetur astris.

Si autem dixeris, quia dixit Ptolemæus, virum sapientem astris dominari: & opus stellarum ita adiuuare, quemadmodum seminator fortitudines naturales, in libro Almagesti, & suo quadripartito. Verum quidem fateris, quia sapiens: vbi autem stulti & mihi similes manebunt, qui non solùm astris dominari non possunt, nec parere inconuenienti obiecto? Quare me secundò excusatum habeto.

Quadrupes si cadit, cur non bipes cadet homo.

De alia autem causa extrinseca, quæ est Deus, parum sentio, cur cadere permisit, confido tamen, vt in posterum gloriosius resurgam. Nam nostris terris equos quadrupedes cadere vidi, & lædere pedes. Vach. iuuenis & inexpertus lupus, quem nullus vnquam rusticorum clamor circumdedit.

Gaspar de Mesperg. Dixisti Thoma *suprà* quare vnus plus aliis redditur malè fortunatus. Nec vltrà sit quæstio congrua, cur contractum reddidit, quoniam coincidunt. Potiorum autem Theologorum rationem nescio aliquam. Sed insuper ad vltimam quæstionem mentem feramus, quæ quærit, vtrúmne pium sit credere, si sit, volo dicere de hominum ligatione. Quod non sit, fides nostra concludit. Quæ Diabolum huiusmodi incursuum causam assignat, à quibus nec iuuenes, nec senes, nec probos, nec improbos exclusos ostendit.

De iuuenibus dicit Augustinus 21. *libro de ciuitate Dei capitulo* 18. Prorsúsque scriptum est: Graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ, matrem omnium, vsque adeò implere est necesse, vt ipsi paruuli per lauacrum regenerationis ab originalis peccati quo solùm tenebantur, vinculo iam soluti, multa patientes nonnulli incursus spirituum malignorum patiantur. Et Hieron. dicit. Quid causæ est, vt sæpe bimuli & trimuli, ac vbera materna lactantes à Dæmonio corrumpantur? De senibus ego ipse testis. De probis Iob. De improbis quàm plures alij. Ergo concludere licet, Dæmonem non vetulas, nec aliquod naturale esse causam istius contractus, Deus autem ipse faciendi facultatem tribuit.

Ioannes Mornher. Thoma Magister mi & Præceptor charissime. Æstimo genitoris mei dulcissimi mentem consimilem Theologorum opinioni, immaterialem æstimantium substantiam, ligatorum omnium causam (volo dicere) Diabolum, sumpta primum id exequendi à primo ente facultate. Videtur enim (vt dicit Aristoteles *primo metaphysicæ*) Deus omnibus esse causa & principium quoddam. Quare dixit commentator primo libro de anima, quòd rei cognitio per suam causam est magis

Cognitio per causas magis est forma.

magis firma, quàm sui esse tantùm.

Illa scimus quæ testimonio aliorum didicimus contra Ephecticos.

Dicunt vltra, quòd summi Dei permissione, & iusto Dei iudicio indifferenter, iusto atque iniusto iuuenibus & senibus, contingat & ad illud allegant sua iura & Doctores Catholicos. Quod si verum sit, nescimus, nisi scientia arguat sicut capit Augustinus, scientiam, decimo septimo libro de Trinitate capitulo 3. Dicit enim, Absit, quòd scire nos negemus, quæ testimonio didicimus aliorum. Tum quia est creditum, hac communi non possum responsione contentari, Deum cunctorum causam assignando. Ab hoc enim ente cœlum, & totam naturam dependere, 11. *metaphysica* Aristoteles expertus est.

Præterea, si omnium causa Deus, quid nostra proderunt scripta singulorum causas inquirendo? Sat est enim Deum ipsum causam profiteri cunctorum. Non sit quæso hoc nostrum propositum, seu deliramentum. Præsupponemus enim primariam causam plus cæteris influere. Qui enim ponit vnum agens tantùm, quod mnia agat, tollit à rebus suas proprias actiones. Quas si quis tollit, aufert & earum essentias, nec habet (vt ait Commentator) cerebrum naturaliter aptum ad bonum.

Exempli gratia. Pluuiarum, quarum causa Deus ipse prima, secunda demum essentia quinta, diuerso stellarum coitu, quæ tertio diuersarum exhalationum motrix est pluuias inducentium, vt habetur apud Arist. *in li. Meteororum*. Naturas igitur rerum rimaturi, longè Deus à nobis Theologicè cùm loqui contingat, quod iustum est fatebimur. Et huiuscemodi Theologorum commenta ad præsens relinquamus. Nam huiusmodi opinionibus est omnibus nostrorum rusticorum caterua repleta.

Thomas Murner. Modestiùs, ô Ioannes, loquereris, si harum rerum plenior tibi esset intellectus: tuæ infantiæ parcendum æstimo. Nescis quod dicit Arist. Quia maior est rusticorum fides, quàm philosophorum & doctorum virorum? Nam dicit Scotus *lib.* 4. 34. *dist. q.* 1. quod duplex est impotentia in genere. Naturalis vna, ad quam membri sequitur mutilatio seu frigiditas, de quo nihil ad præsens.

Diabolus seruat pacta aliqua

Alia autem casualis, quæ fit per maleficium: & hæc fit per malignos spiritus: qui habentes pactiones cum hominibus seruant promissa, non quia veraces, sed vt alij eis adhæreant. Quia si nulla pacta seruarent Dæmones, nulli hominines eis seruirent, & vt illi quibus seruant promissa, eos colant. Nam ex superbia sua præcipuè appetunt honores diuinos. Deus etiam permittit eos exercere potestatem suam, ad impediendum aliquos, ab aliquibus actibus, in quos possent, si non essent impediti, & hoc propter peccata eorum vel propter aliquam aliam causam occultam. Et hoc modo magicus habens pactum cum Dæmone, procurat ab eo, vt istum impediat aliquo actu, quamdiu aliquod signum à Dæmone positum perseuerat, puta acus curuata, vel aliquid id generis. Iam enim vides, quid senserit Doctor subtilis, cuius prius mentem tormentum nuncupasti. Quid autem arguis? omnia tua concluserunt argumenta vnicum illud, quòd Deum non debeamus immediatam omnium causam referre, licet mediatam ponere nulla ratione prohibemur.

Acus curuatæ vis.

Remedia contra maleficia.

Ioannes Mornher. Secundùm verba Doctoris posita, posset quæri, quod remedium esset adhibendum cõtra istud Diaboli impedimentum? Scio tamen contraria contrariis curari, quid contra facta Diaboli? Si dixeris orationes: & tu cum sanus sis, quo mediante scire exopto, cùm te plus in tua ægritudine iurasse, & vetulæ maledixisse, quàm orasse seu sanctos inuocasse constet: Ergo non est verum quod dicunt Theologi, quòd in huiusmodi necessitatibus sancti solùm sint inuocandi, cùm sit aliud, per quod mederi oporteat. Et tu dicis te sanitatem recepisse vnius hominis auxilio, quare te & illum excommunicatum iudicare consonum dixi. Age, age, quod figmentum componis dicendo, quia sanus factus ex tactu sacci vnius, & aqua immunditiis scutellarum maculata, inuenistine in naturalibus disciplinis, quarum professor es, his in rebus huiusmodi inesse actiones? Nunquid verum dixi, facientem & consulentem excommunicandos, & à Christi fidelium communione excludendos?

Thomas Murner. Video te, generose Domine, contra me furore concitatum, quia verum dixi. Quid si deliramentum, protulissem? Adest Matthæus & Iacobus Murner, qui huius rei testes sunt. Nam in ore duorum stabit omne testimonium. Figmentum autem quia me dicis componere: scis enim & audisti quæstionẽ quã Scotus cõcessit, Dæmones pacta seruare hominibus, seductionis causa, non quia veraces quamdiu signum per ipsos positum durat: Nam si aliquis sciens maleficium destrueret, non esset excommunicatus, sed opus faceret meritorium: Insidias (dico) Diaboli destruendo, & opera.

Quare dixit Scotus, quòd trifaria est illa quæstio, an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim solùm licet, sed est meritorium destruere opera Diaboli, nec in hoc est aliqua infidelitas, quia destruens non acquiescit operibus malignis, sed credit Dæmonem posse & velle fatigare, dum tale signum durat, & destructio talis signi imponet finem tali vexationi. Sic ergo saccum & aquam illam immundam puto signũ mihi finis fuisse infirmitatis à Dæmone positam, & illud mora habuit anni, quòd si post annum cum sacco fecissem, quod anni spacio factum fuit, nunquam pristinæ redditurus fuissem sanitati.

Nec mihi placet de illa materia loqui, sum equidem in iram præceps & conturbor, quia hominis vnius pessima voluntate, nunquam ante infirmitatem à me visi, tali miserabili pœna sine meis meritis, crucior per omnes dies vitæ meæ. Et nisi omnipotens Deus sua summa bonitate & clementia, me inter suorum sacerdotum numerum collocasset, quid facerem? Deo omnipotenti offero. Idcirco hac opinione Theologorum, quæ est secundùm veritatem, velis (oro) contentari.

Ioannes Mornher. Thomas mi charissime, latet-ne te cautela Aristotelis? Qua opponentem informat, respondentem debere reddere furiosum, vt ab ipso materia relinquatur proposita, quam à te suscepi, ésne similis mihi, qui omnibus do documenta salutis? Furor verò si me comprehendit, documentorum meorum virtus omninò euanescit. Transeant Theologica: Hæc sit quæstio, vtrùm hominum ligatio naturali possit ratione demonstrari, volo dicere vtrùm ab actione naturali sit. Et videtur quòd sic: Iniustè equidem punitur qui nunquam deliquit

Cautela disputationum: Respondentem ad oram commouere, vt turbetur in proposito.

Ligatio, an naturalibus rationibus probetur.

quit. Sed ligantes puniuntur, ergo deliquerunt. Patet maior in actu iudiciario, licet in operibus diuinis procederet, cùm aliquis punitur: aliquando non reus, nunquam tamen in iusto Dei iudicio, de quo nihil ad propositum. Patet minor *in l. Mult. C. de male. & mathe.* Statuarum insuper hinc inde apud iudicia publica, sitarum: quæ denigrationis causa sunt huius actus sententia. Consueuerunt & ob huiuscemodi noxam nostris terris vetulæ igne cremari. Longæuæ quapropter consuetudinis non est vilis authoritas, nec est verisimile, vt habet Aristoteles, quòd ab omnibus fertur omninò deperdi posse. In oppositum tamen fuit fides, vt dictum est: ergo quid dicendum sit, oro, breuibus conclude.

Thomas Murner. Dixi clarè in superioribus, generose domine, id sensu experiri, causam insuper adiunxi, illa tamen quia non contentaris, dico primò, nisi verba sequentia summè ponderaueris, huius rei secretum vix patebit. Et quia licuit nunquam sensibilem negare effectum, ex insensibili causa procedentem. Quare hominum fateamur ligationes causam inquirentes, quæ quidem audimus, fari non prohibemur visa protestando.

Sed quia diceres fortè illud infidele quoddam genus hominum dico ligationes naturali via euenire posse. Ad hoc respondet Aristoteles, dicens naturam non agere, nisi quia à superioribus causis mota, quæ sunt Deus & intelligentiæ. Opus enim naturæ est opus intelligentiæ 11. *Metaphysic.* vbi videtur consentire Deum huius actus causam principalem & mediatam, ergo immediatas inuestigare non est inhibitum.

Opus naturæ est opus intelligentiæ.

Est autem circa hunc ligationis actum multiplex opinio: multis autem omissis, quinque tamen positæ sunt. Est igitur prima Theologica iam posita, quatuor autem Philosophorum. E quibus est vna dicentium, hunc effectum cum omnibus aliis esse à forma cœli, quam contrahi nouimus quemquam suæ natalis & interemptionis hora. Dixerunt antiquiores nobis, súntque experti, cœli signa per singula corporis membra ducatum obtinere, sic quia aries caput, collum taurus, gemini brachia obtineant, sicque deinceps, quæ docent Astrologica: licèt à modernioribus puta Iuristis, contraueniatur: minùs tamen iustè: secundùm quod in quadripartito meo maiore *libro primo* expressi clariùs.

Opiniones quinque circa actum ligationis.

Iureconsulti aduersantur Astrologis.

Est equidem in omni famatum Philosophia: inferioris mundi corporum motus primos cœlestium itus atque reditus arcanis quibusdam naturæ vinculis trahentes sequi. Si enim crescente luna in animalium corporibus humores abundant, decrescente attenuantur, vt etiam humani corporis venas illic pleniores, hîc laxiores reperies, quod in ægrotantibus clariùs apparet. Certius inquam certo venam seu membrum ferro tangi non debere luna supra idem ducatum habente. Summa igitur in naturali actione cœli ad disposita passa concordia. Quod patet, qui enim prioris lunationis medietate decumbunt, natura eorum fortior morbo validiùs repugnat, in sequenti debilior leuius succumbit. Quotidianas etiam ægrotantium affectiones quotidianæ omnino lunæ applicationes ad primum locum trigonæ tetragonæ oppositæ & reditus mentiuntur, ob quod priuilegium ij dies inter cæteros certo nomine discreti sunt.

Actiones & circulationes cœli, sunt eadem cum actionibus animæ.

Nonnulli etiam numerosis obtinent experimentis ex diuersis lunæ mansionibus diuersis suorum membrorum impotentiis affici.

Et hoc est, quod voluit Plato noster diuinus, de intellectu animæ, faciens duas circulationes, ita quòd posuit cœli motus eosdem cum motibus animæ, id est, quod actiones cœli sunt eædem cum actionibus animæ: vt allegat eum Aristoteles 1. *de anima*, licet iniustè eum redarguat.

Aristotelis error.

Vsque adeò quidem motus etiam, tam hominum quàm cæterorum animalium primum Solis iter sequuntur. Sole siquidem oriente surgere progrediuntur, & ascendente cursu addunt, ac tanquam motus absente duce quiescunt ad exitum illius iterum exituri. Post lunam autem & solem, stellarum tunc omnium quidem effectus certi, præter quòd vulgo non adeò sunt vti luminarium virtutes approbati.

Naturaliter ligationes causari.

Demùm posset aliquibus, vt dicunt, rationibus persuaderi, hominum dico ligationes naturali via euenire posse, licet causa sit occulta. Homo enim ipse ab antiquis microcosmos est appellatus, quasi maiori similis mundo. Ex qua quidem, Albertus similitudine intulit, distantias duorum extremorum digitorum, & à planta pedis ad verticem concordare. Natura enim cui commoditas in omnibus, quàm maxima cœlo cuncta comprehensiuo figuram impressit sphæricam. Et idem quod in homine dicitur, diuiso homine per duas lineas orthogonaliter se secantes, sentiendum erit de maiori mundo. Nam omnes lineas à centro circuli ad circumferentiam ductas æquales esse necesse est. Quis autem mentis sanæ maiorem mundum esse mirabilius plenum negabit? Cur ergo totidem vel saltem aliquorum mirabilium pluralitatem non continebit homo ipse, qui suprà minor mundus dictus est.

In microcosmo æquè miracula abundant ac in Macrocosmo.

Pater contra. Nam in Euangelio dicitur: Prædicate Euangelium omni creaturæ, id est homini cum omnibus conuenienti. Est autem homo omnium naturalium finis, 2. *Physi.* Sunt & omnia propter ipsum, vt cunctis dominium imponat, secundùm quod *Geneseos volumine* continetur. Habent etiam naturalia insitam naturalem obedientiam erga ipsum.

Homo est omnium naturalium finis

Quare dixit Aristoteles solem & hominem ad hominis concurrere generationem? nisi quia superiora infimis præsint (hominis natiuitatum & interemptionum) contracta?

Quid demum est, quia dixit, tempora pluuiosa prodesse piscibus, auibúsque prodesse? nisi quia secundùm auræ diuersitatem, & interiora variari necessarium infert argumentum.

Quæ autem huius auræ diuersitatis causa, nisi hæc, quam Arist. *in lib. meteororum* assignat, dicens, quia necesse erat hunc mundum inferiorem in quatuor elementa continuis superiori subiici lationibus, vt ferè tota eius virtus inde gubernetur.

Prætereà in quolibet ordine essentiali, destructo primo, destruitur omne posterius, 2. *Metaph.* Motus autem cœli est simpliciter primus 8. *Pysicorum.* Ergo motus qui est sanitatis ad ægritudinem est à cœlo, alias esse non posset.

Postremò verò diximus, omne mixtum esse corruptibile, ergo destructiuum principium in natura reperiri continens est. Hoc enim est quod voluit Scotus *lib.* 4. *dist.* 29.

quæst. 11. non eſt dare in natura potentiam paſſiuam, cui non correſpondeat actiua in natura. Cùm alterum contrariorum fuerit naturale, & reliquum neceſſariò erit naturale, ex De cœlo & mundo. Materia equidem contrariorum eadem eſt, vt habet Commentator.

Patet ſecundò, timet enim omnis mundi ſpecies aliquod horribile & deſtructiuum habétque aliquod cõfortans & lætificans per propriam naturam. Sic omnis ouis lupum timet, quem non ſolùm viuum, ſed & mortuum, inſtinctu naturæ viſu & guſtu cognoſcit, lupus canem, mus catum, & omnia quadrupedia leonem, omnia volatilia aquilam, finaliter omnia animalia hominem. Vult ergo hæc opinio hominum ligationes naturali vi euenire poſſe, cœlum tamen coadiuuantem æſtimat cauſam, inuenítque rerum huius mundi concurſus eſſe ſecundum ſtellarum coitus, & gaudium & victoria & triſtitia pendet exinde, & per illud iudicatur tanquam per cauſam.

Contra Genethliacos.

Ioannes Mornher. Contra hanc opinionem, dilecte Thoma, quam aſtrologorum ſuſpicor dicentium ligationis effectum eſſe à forma cœli, quam contrahit quiſque hora ſuæ natiuitatis, ſeu interemptionis videtur abſurda. Nam vt habemus 26. *q. 2. lo. textus de ſuperſtitioſis.* Dicit enim, neque ab hoc genere ſuperſtitionis (de quo in textu) ſegregandi ſunt, qui olim Genethliaci, propter naturalium conſiderationes dierum, nunc autem Mathematici vocantur. Nam & ipſi, quamuis veram ſtellarum poſitionem, cùm quiſque naſcitur, conſequuntur, & aliquando perueſtigant, tamen quod vel inde conantur actiones noſtras, vel actionum euentus prædicere, nimis errant. Huius igitur artis ſcientia vſque ad Chriſtum fuit conceſſa, vt Chriſto edito, nemo exinde natiuitatem alicuius de cœlo interpretaretur. 26. *quæſtione* 3.

Aſtrologia iudiciariæ an Chriſti aduẽtum vſque ſolum debuit valere.

Quòd demùm infertur, quia planetis in ſingulis membris ſpecialis eſſet poteſtas, & ita ad ſingulariſſima procedere, ſatis à Ptolomæo noſtro æſtimo redargutum. Dicit enim, non debet Aſtrologus dicere rem particulariter, ſed vniuerſaliter. Singularium etiam non eſſe ſcientiam Ariſtoteli approbatur. Finaliter conclusit, omnia iudicari per cœlum, vti per cauſam quod apertiſſimè claret falſum, *in gloſſa* 26. *q.* 5. *Non liceat.*

Aſtrologi vniuerſaliter non, particulariter debent loqui. Singularium non eſt ſcientia.

Illud autem quod arguit, motum cœli ſimpliciter eſſe primum, ſecundùm Theologos, fortè non concluderet, cùm dicat Scotus *lib.* 3 *diſt.* 48. Primitatem motus cœleſtis ad alios motus non eſſe primitatem cauſæ, vel alicuius à quo dependet eſſentialiter, ſed tantummodo cuiuſdam perfectionis in quibuſdam conditionibus motus, quæ ſunt irregularitas & velocitas.

Patet enim, quòd eſſentialiter non dependet actio corporis cœleſtis in aliquod inferius, ex motu illius corporis. Quia ſecundùm Philoſo. 2. *de generatione*, nihil facit latio ad generationem, niſi quia adducit generans: ergo ſi ſine illo motu generans eſſet æquè approximatum, æquè ageret. Tum quia falſum eſt, quod Aſtrologi fingunt: dicentes ſuperiora in inferiora agere: cùm ſupra ſit dictum, aliqua eſſe, ad quæ cœli actiuitas pertingere non valeat. Præterea intellectus vniuerſalium eſt, ſenſus ſingularium. Ad opera autem cœlica ſenſus iudicio deuentum extitit, ergo de ipſis ſcientia non eſt: cùm quia

Ad quædam vires aſtrorum non penetrant.

singularia, tum etiam quia aliter se habere possunt,& de contingentibus est Astrologia. De contingentibus determinata veritas non est.

Astrologia est de contingentibus.

Insuper arguitur Astrologiæ officium superuacuum & inane, quia res pertinguntur per experimenta & minus quàm potest percipi rei veritas experimentatiuè est, dum bis, in vno esse inuenitur: sed hoc in Planetis est impossibile. Planeta enim cùm fuerit in aliquo loco,ex signis, cæterisque Planetæ aspicientes ipsum, vel ei coniuncti ad consimile esse non reuertuntur, nisi post multa millia annorum, ad cuius temporis quantitatem nunquam humana vita suffecit. Quomodo est ergo possibile homini, vt bis aut sæpius in eodem esse plurimas reperiat, quatenus ex eorum reditu probet, quid significent?

Astrologi cæteris magis sũt egentes.

Demum rarissimè in suis doctrinis Astrologi reperiuntur concordes, & cæteris semper sunt magis egentes.

Quid plura referam? Stante cœlo si applicetur ignis stuppæ, & dicas non posse comburi error est, & hic articulus est. Parisiensis: ergo multæ actiones, quarum causa cœlum dici non potest, de quibus dubium non est. Quid ergo de illo actu Pythonico dicemus, in quo maxima occurrit difficultas, non apparentiæ dico, non sensui, quàm intellectui?

Articulos Parisienses allegat, qui habentur de verbo ad verbũ in Damonomania Bodini inserti.

Thomas Murner. Generose domine, licet multa in medium duxeris argumenta, falsitatem opinionis Astrologorũ probãtia,fortè & quia nõ falsa, non est enim credibile,antiquos Patres & Philosophos, à quibus omnis scientiæ fons & origo processit, rem tantæ falsitatis posuisse. Sed quia de hoc specialem tuæ dominationis tractatum edidi,puta, de reuolutionum veritate falsitatéque nuncupatum, iam curæ non est tuas rationes reddere solubiles, quomodo in eodem tractatu solutæ sunt.

Attamen quia tibi nec hæc placet opinio, innuam tertiam quæ est Alberti Magni dicentis, ligationum causam animam ipsam, seu consensum ipsius, siue quod idem est, voluntatem,non vt liberam, sed ad defectum declinantem desideratæ rei. Fundátque se in dicto Auicennæ, sexto naturalium, dicentis: Quia hominum animæ inesset virtus quædam res externas immutandi, alia autem entia obediunt ei, quando ipsa fertur in imaginum amoris excessum, aut odij, atque id generis, Concludítque quòd cum anima alicuius ligat res, atque ad idem quod vult.

Ligationũ causam esse voluntatem hominis.

Dicítque Albertus se inuenisse, quòd animæ affectio est radix maxima omnium harum rerum: Quod & Theologi nostri affirmantes, dicunt: quod si his fides non tribuatur, nequaquam ligationis alicuius sequitur effectus: cuius causam assignant meritum passionis Iesu Christi Domini nostri, ob quod data est potestas Christicolis calcandi serpentes malignos.

Theologorum sententia de ligationibus.

Diceres autem, quia opinio prima dixit, Diabolum nil posse efficere sine hominis voluntate, quare Diaboli sequitur nocumentum voluntate ligantis & non ligati: ergo bonus,cur alterius mihi mala oberit voluntas, dicemus alibi. Nec vult tãtùm Albertus,hanc animæ affectionem solam huius rei causam asserere, sed subdit, siue propter grandem affectionem alteret corpus suum, & alia quæ intendit,siue propter dignitatem obediant ei res aliæ viliores, seu cum tali affectione exterminata concurrat hora conueniens,aut ordo cœlestis:

cœlestis: aut alia virtus, quæ quamuis faciat, putauimus tamen animam facere.

Iam publicum ac verificatum est, quòd ligationes hominum, incantationes, ad iram promotiones, odium, amicitiam, detrimentum, & gaudium sunt ad grandes affectiones consequentes. Et tu vides quòd secundùm naturam vulgus abhorret maledictiones & vetularum blasphemias, tanquam in eis sit virtus, aut saltem cum eis aliqua mali virtus annexa. Natura autem nihil facit frustra. Nec fugitur aliquid naturaliter, nisi virtute naturalis desiderij, vel amoris timorisque ad aliud, vt habet Scotus *lib.* 4. *dist.* 53. *q.* 2. *arg.* 1.

Ioannes Mornher. Contra hanc opinionem, quæ est Alberti, graue est arguere. Est etenim intricata, & nimium disiuncta. Dicit primò, virtutem aliquam animæ litigationum causam. Secundò, quòd grandis sequatur rei petitæ affectio. Tertiò, quia propter magnam dignitatem obediunt ei res aliæ viliores. Quartò, quia hora concurrit fortè conueniens aut ordo cœlestis. Quintò dicit, aut alia virtus, quam non nominat, quam & ligationes facere assentit. Ne autem habeatur suspectus, dicit illud animam facere, ne fortè, quia voluit cœlum posse agere aliquod naturale, si A, & quia tunc sciens talem effectum in ipso A, ligare potest. Hanc æstimo eius mentem, si saltem scientis concurrat grandis affectio, & hora conueniens, habent omnia tempora sua: Contra Iuristas, qui dicunt omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi fieri debere in omni tempore indifferenter, per quod reprobare intendunt electiones. Glossa autem *supra* memorata. 26. *quæst.* 5. *Non liceat*, dicit, nil reprobari, nisi necessitatis impositionem. Vult ergo Albertus aliquod naturale inueniri posse quod sit ligationis causa. Sed quia illud mihi ignotum, temerario ausu rem incognitam non condemno.

Iureconsulti reprehenduntur ob benedictiones.

Qualitatum diuersitaté causam esse ligationum.

Thomas Murner. Occurrit & hoc loco antiquorum nostrorum mens & sententia. Opinabantur enim hunc ligationis effectum, cum omnibus aliis mundi mirabilibus à qualitatibus procedere, scilicèt calido, frigido, humido, sicco, tanquam à radice, secundùm quòd habemus in quarto meteororum. Dixitque maior pars philosophorum & medicorum, quod eorum admixtio ad omne mirabile necessaria est, hanc igitur defendere cupientes viam, negare non præsumant omnia mirabilibus plena: quia ex eisdem qualitatibus omne ens mundi dempta quinta essentia terminus componi in calido & humido proportionatis conseruari, in consumptione humidi à calido destrui: vt habet Aristoteles *lib. de longi*, *& bre. vitæ*. Vnde hîc quidam lætus propter excrescentem choleram, & in factis repentinus, hic inuidus melancholicus, iste monoculus, is hermaphroditus, alter contractus. Quæ vnde sunt nisi complexionum ratione, & qualitatum causa. Concludunt igitur, ligatores cum aliis mundi mirabilibus esse à qualitatum primarum diuersitate.

Ioannes Mornher. Sed & contra hanc opinionem, quæ qualitatum diuersitatem ligationis causam assignat, posset argui. Quia non esset sufficiens: Non enim quietabitur mens nostri: Dicunt enim ligatum suæ passionis maioramentum minoramentúmque sumere, & ex earundem qualitatum primarum proportione, imò

imò & quia ligatio ex vnius qualitatis destructione, seu vnius per alteram principatu ducatúque consistat, affirmant. Quare quæritur, quæ huiusmodi qualitatum diuersitatis causa, quod tamen infert, quæ multarum & diuersarum complexionum ratio, nec dabitur altera nisi diuersus vagarum stabiliúmque stellarum coitus. Et si hæc opinio, quam Astrologi sectabantur, vt præsupponunt, necessarium infert argumentum, quare diminuat.

Litem & amicitiam quæ à naturæ rebus in sunt, causam esse ligationis. Omne Mundi ens aliquid vnicum.

Thomas Murner. Offertur & hîc vltimo loco, alia antiquorum nostrorum opinio ponentium litem & amicitiam ligationum causam non hanc quam à qualitatibus euenire senserunt, sed quæ à natura inesse apparet. Litem in qualitatum disproportionem, siue disconuenientiam: Amicitiam autem aliquarum proportionem & concordiam. Et si isto modo hæc opinio amicitiam & litem ligationum poneret causam, necesse erat cùm illa coincidere, quæ dixit qualitates esse causam. Sed non sic, sed eam, quæ à natura inest, intellexerunt. Nam vt antehac diximus: Omne mundi ens in natura habet aliquid inimicum & destructiuum, cùm omne tale ex materia compositum constat, quæ est destructionis causa, cur annexa priuatio, vt habet Aristoteles: secundùm quod diximus de oue & lupo, & aliis.

Ioannes Mornher. Sed nec illa opinio amantissime Præceptor, quæ ligationum causam assignat, litem dicit, & amicitiam. Nam huiusmodi pacem bellúmque duplici via euenire dixisti. A qualitatibus primò: Secũdo à natura. De primo tamẽ modo opinio non intellexit, sed de secundo, quæ scilicèt à propria inesset natura: quod fieri nequit: quoniam sicut priùs, ita & iam quæri posset, quænam diuersarum ratio naturarum, alia non nisi hæc, quam assignat Albumazar, *lib.* 1. *sui maioris introductorij*, dicens: Omne indiuiduum ab alio quoque differre, constaréque tribus his principiis, proprietatibus, scilicèt formæ, materiæ, & siderum effectu. De materia & forma in physicalibus nostri satis arbitramur scriptum, sed secundùm effectum siderum aduenientia Platonica comprobemus auctoritate (volo dicere) quia idem effectus vt specierum distinctionis causa existat. Quia nihil est, cuius ortum legitima causa & ratio non præcedat. Nec præter hoc in inferiori mundi parte quicquam, quod causæ locum obtineat, superstes id cœlestem potentiam consequi necesse est, id autem est, vt generis à genere, speciei à specie, indiuidui ab indiuiduo, diuisio & distantia, vt animæ corporisque harmonia, aliáque accidentia innumera, vt sexus, discretio formæ & habitudinis, decor vel turpitudo, staturæ inæqualitas, varij colores, diuersi mores, atque id genus. Quare sicut diximus & hæc opinio cum alia, vt Astrologicam præsupponat, esset necessarium, & ideò insufficiens.

Nihil est cuius ortum non præcedat legitima causa.

Gaspar de Morspero. Sufficientes, Thoma, nobis induxisti opiniones, huius effectus occulti causam assignantes. Licebit & omnes approbare: Tum quia prima fundamentum sumpsit ex infallibili Theologia: Secunda ex Astrologia quam tolerat Ecclesia. Tertia autem, quæ est Alberti, apparet vero consona: qualis enim ipse in naturalibus fuerit inuestigationibus, non æstimo quenquam latere. Quarta se fundat *in* 4 *Meteor.* Quinta aliàs est circa naturam. Ne autem aliquid concludatur, quod à verita

veritate deuiaret, aut cæteris displicere posset, quæ Theologica opinione melior, profectò nescio aliquam, tum quia Deus omnibus prouidet, vt vult.

Ioannes Mornher. Absit à nobis aliquid temerario ausu concludere, sed disputatiuè illud facere non prohibemur, nec contra opiniones positas argumentatus sum, eas falsas dicendo: sed quia non placuit, vt vnica sola sufficientem ligationis causam narraret. Quare saluo meliori iudicio, dico causas opinionum subordinatas: nec audeo dicere essentialiter: quia supra patuit oppositum, licèt secundùm Philosophos fortè illud non esset.

Prima igitur causa Deus ipse, cùm vniuersaliter sit in causando. Secunda cœlum, alicui rei quod supradictum est, aut virtutem contractiuam influens suo motu, lumine aut influentia. Quòd autem virtualiter agens, qualitates diuersas inducit disproportionatas, & huic impedimento conuenientes. Quæ demùm infirmitas complexionum fortitudine debilitat, vel naturaliter augmentatur, minuitur vni magis, alteri redditur onerosa. Tamen, vt dictum est, diuersarum complexionum ratio qualitas est. Tibi autem, amantissime Præceptor, quia meorum dubiorum vincula enodasti, quas valeo & possum immortales refero & innumeras gratiarum actiones, me per totius vitæ cursum ad tua semper vota offerens promptissimum. Vale fœlix per tempora multa.

Propositiones ineptarũ opinionũ causæ sunt doctarum Resolutionum. Etiam si.

Thomas Murner. Malè opinantes in principio, posteris bene putandi vestigia relinquunt. Tu igitur, Generose Domine, singulare refugium, hunc tractatum velis (oro) suscipere, animo eo quo datus est. Mihi, inquam, sufficit aliis subtilius speculandi viam præbuisse. Absit, obsecro omnis suspicio fallax. Nec his, vt dixit Aristo. tantum gratiarum actiones referre tenemur, quorum apud nos veridica scripta tenentur, sed & erroneis & falsis scriptoribus: aliquid námque conferunt: habitum etenim nostrum præexercitati sunt. Et ego cùm nihil vtilitatis conscripserim, iuuentuti precor faueas. Vale, & me, vt soles, commendatum habeto. Ex vniuersitate Friburgensi Sole in 22. gradu Libræ gradiente. M.D.XCIX.

falsis scriptoribus gratiæ habendæ.

F. BARTHOLOMEI DE SPINA

Ord. Predicat. eximij Sacrarum Literarum Professoris, Sacrique Palatij Apost Magistri.

CAPVT. I.

QVÆSTIO DE STRIGIBVS.

Proponitur quæstio, & inducuntur argumenta quatuor, quæ generaliter probare videntur, partem quæstionis falsam: omnia, inquam, quæ narrantur de Strigibus non in veritate, aut in corpore: sed per phantasticas visiones, aut in somnis diabolicis spiritus illusione contingere

Q Væritur, an Maleficæ illæ personæ, quæ vulgò Striges dicuntur, ea verè corporalitérque faciant, ac patiantur, quæ se facere patique fatentur: an certè credendum sit illusionibus easdem dia-

bolicis adeò deſipere, vt putent in vigilia ſibi contingere, quæ contingunt in ſomnis. Et videtur, quòd, vt præfertur, à Diabolo ſint deceptæ. Quod quidem probatur primò concilij Acquirenſis authoritate, in quo, vt regiſtratur *in Decretis 26. q. 5. can. Epiſcop.* ſic decernitur : Non eſt omittendum, quod quædam ſceleratæ mulieres, retrò poſt Sathanam conuerſæ, Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & confitentur cum Diana nocturnis horis Dea paganorum, vel cum Herodiade, vel cùm innumera, multitudine mulierum, equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiúſque iuſſionibus obedire velut dominæ, &c.

Primum argumentum pro parte falſa.

Vbi patet, per Concilium determinari, quòd hæ ſunt illuſiones Diaboli, & quòd in phantaſia ſolùm perficiuntur. Quod manifeſtius etiam apparet per ea quæ ibidem paulo pòſt habentur in verba hæc : Sacerdotes per Eccleſias ſibi commiſſas populo Dei omni inſtantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnino falſa eſſe : & non à diuino, ſed à maligno ſpiritu talia phantaſmata mentibus fidelium irrogari arbitramur. Si quidem ipſe Sathanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis, cùm mente cuiuſcunque mulieris, ceperit & hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſarum ſpecies perſonarum atque ſimilitudines, & mentem quam captiuam tenet in ſomnis deludens, modò læta, modò triſtia, modò notas, modò ignotas perſonas oſtendens, per quæque deuia deducit : & cùm ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo eſſe, ſed in corpore euenire opinatur. Quis enim in ſomnis & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat. Quis verò tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cum Ezechiel Propheta viſiones Domini in ſpiritu, non in corpore vidit & audiuit : ſicut ipſe ſtatim inquit : Fui in ſpiritu : Et Paulus non audet dicere ſe raptum in corpore. Omnibus itaque publicè annunciandum eſt, quod qui talia credit & his ſimilia, fidem perdit.

In ſomnis extra nos ipſos ducimur.

Ezechiel in ſpiritu, non in corpore vidit viſiones.

Et *infrà.* Quiſquis ergo credit, poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut deterius immutari : aut transformari in aliam ſpeciem, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, proculdubio infidelis eſt, & pagano deterior. hæc *ibi.*

Per prædicta igitur verba manifeſtatur non ſolùm eſſe falſum, quòd tales perſonæ corporaliter ad ludum illum diabolicum portentur, vt faciant quæ vulgo dicitur eas facere, verumetiam eſſe hæreticum, quemcumque talia credentem fieri, vel etiam poſſe fieri corporaliter virtute Dæmonis; & aſſeritur, quòd hæc omnia & his ſimilia, in ſolo ſpiritu, & in ſomnis duntaxat fiunt. Aſſertioni autem & determinationi Sanctorum conciliorum contradicere, vel etiam non acquieſcere, hæreticum eſt, etiam ſi concilia particularia ſint, *extra de hæret. capitulo. Ad abolendam* ergo, &c.

Etiam concilijs particularibus contradicere hæreticum eſt.

Secundò idem probatur ex his quæ narrantur à talibus perſonis fieri in tali curſus eorum phantaſtici ſtatu. Dicunt enim, quòd ingrediuntur domos nobilium & diuitum, & ibi comedunt & bibunt : & quòd

Secundũ argumentum ad idem.

quòd tanta quandoque est eorum multitudo, vt dicant se vegetes magna vino pretioso euacuasse, casei formas magnas, vt vocant, consumpsisse, boues pinguissimos mactasse & assatos edisse, & isthæc plurima fecisse, quæ ex duplici capite falsa deprehenduntur.

Famelicæ redeunt Sagæ á conuentibus.

Primò quidem, quia (vt eorundem etiam testimonio comprobatur, cum redeunt de cursu, ferè semper inueniunt se afflictas, & non secùs ac illis noctibus, quibus ad cursum non deportantur, famelicas, quod tamen esset contra naturam.

Secundò, quia in domibus illorum nobilium, in quibus asserunt prædicta consumere vel consumpsisse, nihil vnquam inuentum est defecisse ciborum vel vini, nullum bouem: vel aliud quodcunque animal fuisse: ergo hæc omnia conuincuntur illusiones esse Dæmonum vel somnia, eis quæ leguntur in historia S. Germani non dissimilia, quando hospitatus in quodam loco vir sanctus, cùm post cœnam iterum pararetur, admiratus, interrogauit, cui de nouo præpararent: cui cùm dicerent, quòd bonis illis mulieribus, quæ de nocte incedunt, præpararent, illa nocte sãctus Germanus statuit vigilare. Et ecce vidit multitudinẽ Dæmonũ ad mensam in forma hominum & mulierum venientem: quibus præcipiens ne abirent, cunctos de familia excitauit, inquirens, si personas illas agnoscerent. Qui cùm omnes vicinos suos ac vicinas dicerent esse, misit ad singulorum domos, Dæmonibus præcipiens ne abirent, & ecce omnes qui videbantur ibi comedere, in propriis lectulis sunt inuenti. Adiurati ergo qui aderant, se esse Dæmones dixerunt, qui sic hominibus illudebant, vnde patet propositum apertissimè.

Historia de S. Germano.

Tertiò, probatur hoc idem per alia, quæ ab eisdem flagitiosis personis narrantur, quæ credere accidisse aut etiam fieri posse, hæreticum est, aut fatuum. Dicunt enim: quòd illa domina cursus quam striges, qui Ferariæ sunt, vocãt sapientem Sibyllam, quæ videlicet in illa multitudine præesse videtur, sicut iuxta prædictum *cap. Episcopi.* Herodias vel Diana, desiderat tangere aquam fluminis Iordanis, quo loci congregantur, vt aiunt. Et licet ad hoc plurimum conetur, nunquam tamen præualet eam tangere, sed fluuius ipse potiùs exsiccatur. Qua de re sic illa irascitur vt à facie eius oporteat omnem illam multitudinem statim aufugere, aliàs omnes ab ea protinus necarentur. Causam autem quare tantopere tangere desiderat aquam illam, hanc afferunt quia si posset, inquiunt, hoc consequi, vt tangeret aquam, fieret tunc domina totius mundi. Et sic dicunt omni nocte accidere, qua sic in cursu conueniunt, bis videlicèt in hebdomada. Quæ quidem omnia, quantum qualémve sapiant vanitatem sapientes iudicent.

Tertium argumentum ad idem Sapiens Sibylla, Domina cursus strigũ. Sibylla auet tangere flumen Iordanis.

Quartò, idem etiam confirmatur ex narratione ipsarum de his quæ videntur etiam apertam impossibilitatem præferre, & ob hoc non nisi delusoria esse censenda. Dicunt enim, quòd postquam comederunt aliquem pinguem bouem, vt suprà relatum est, vel aliquam vegetem vino, vel arcam, seu cophinum panibus euacuarunt, & consumpserunt ea vorantes, domina illa percutit aurea virga, quam manu gestat, ea vasa vel loca, & statim, vt prius, plena sunt vini, vel panis, ac si nihil inde fuisset assumptum. Similiter congeri iubet ossa omnia mortui bouis super corium eius extensum, ipsumque

Quartum argumentum ad idem.

que per quatuor partes ſuper oſſa reuoluens, virgáque percutiens, viuum bouem reddit vt prius, & reducendum iubet ad locum ſuum. Cùm igitur hæc eſſe videantur miraculoſa opera, quæ à ſolo Deo ſeu diuina virtute fieri poſſunt, vt ſacri Theologi vnanimiter determinant, talia Diabolo attribuere, hæreſim importare videtur, vel certè deluſoriè omnia contingunt: quod eſt propoſitum.

CAPVT II.

Duo argumenta producuntur ad idem quæ ſpecialiter probare videntur, ſtriges ad ludum Diabolicum vnctione, vel alio maleficio facto non portari. Inde vnicum pro parte quæſtionis vera ſubnectitur, quæ ſit vt tota quæſtio dubia reddatur.

QVintò, nonnullis experientiis ſpecialiter oſtenditur eſſe falſum, quòd ſtriges portentur à Diabolo, facta quadam vnctione, vel quocunque alio modo ad ludum vel ad loca diſtantia.

Et primò quidem inducendum eſt, id quod accidit Illuſtri. Principi N. etiam temporibus eorum, qui adhuc ſuperſunt. Cùm enim ſtrix quædam in carcere, Inquiſitori cuiuſdam conuentualis detineretur, quæ fatebatur ſe multotiens ad curſum eſſe dalatam, deſiderauit ille Princeps hæc audiens experiri ſi vera hæc eſſent, an potiùs ſomnia. Et aduocans D. Inquiſitorem illum tandem induxit, vt permitteret coram eis, & coram multitudine ad idem aſtantium nobilium, adductam mulierem ſe perungere ſuo quo vtebatur vnguento, & viderent, ſi verè à Diabolo viſibiliter vel inuiſibiliter apparente, per aëra portaretur ad curſum. Quòd cùm Inquiſitor etſi perperam admiſiſſet, & illa coram eis profiteretur ſe ituram, ſeu portandam à Diabolo, ſi inungeretur vt ſuprà: inuncta ſæpius ſtetit immota, nec vnquam ei quicquam inſolitum contingere potuit, cuius rei hanc etiam vſque diem perſeuerant plures nobiles teſtes de viſu. Ex quo facto patet eſſe falſum, quòd portentur ad curſum pro voto ſtriges, ſed quòd aliquoties eis ſic videantur deportari, contingit ex deluſione Diaboli, cuius rei plura alia teſtimonia, exempláque libet nunc ſubinferre: quæ etiam temporibus noſtris contigiſſe feruntur.

Exemplis quibuſdã comprobat Sagas non deportari.

Dominus Auguſt. de Turre, Bergomenſis, medicus ſuo tempore celebratiſſimus, mihi ſuperioribus annis in domo ſua Bergomi retulit, quòd cùm iuuenis Paduæ ſtuderet, quadam nocte circa ſextam horam domum cum ſodalibus ſuis rediens, & expulſans, cùm nemo reſponderet, aut aperiret: tandem per feneſtram, ſcala conſcendens domum intrauit: & ancillam inquirens, reperit iacentem in cubili ſuper terram ſupinam, nudatam veluti mortuam, & penitus inſenſibilem, ita vt nulla potuerit arte per ipſum excitari. Facto manè, ab ipſo, quæ ad ſenſum redierat, ſciſcitata, quidnam illa nocte paſſa fuiſſet: tandem confeſſa eſt ſe delatam ad curſum. Ex quo manifeſtè patet, quod non corporaliter, ſed in ſpiritu, vel in ſomnis ita deluduntur, vt putent ſe longiùs deferri; quæ immobiles domi reſident.

Huic ſimile mihi Salutiis retulit ſuperioribus annis D. Petrus Cella, olim vicarius Marchionatus Salutiarum, qui ſupereſt adhuc, de quadam ſua etiam ancilla ſimilia paſſa, ſimili

ſimiliterque ab eo deprehenſa deludi. Sed & fama publica apud noſtros fertur, quod cùm in diœceſi Cumana officium inquiſitionis exerceretur à noſtris, contigit in caſtro, quod Luganum appellatur vxorem notarij inquiſitionis iudicialiter accuſari, quòd eſſet ſtrix, atque malefica.

Turbatus eſt autem mirum in modum vir eius, eò quòd ſanctam eſſe putaret. Diſpoſitione autem Domini manè diei Veneris ſancti dum vxorem non inueniret, in ſtabulum porcorum conceſſit, & ibi nudam verendáque præmonſtrantem, & penitus inſenſibilem in quodam angulo reperit, limo porcorum reſperſam. Iam igitur certior fermè factus de eo quòd credere non poterat, arrepto gladio ſubita ira voluit eam occidere. Sed in ſe rediens, paululum ſubſtitit vt videret finem. Et ecce poſt modicum temporis ad ſenſus ſuos illa reuerſa, viſo marito ſibi mortem intentare, coram eo proſtrata eſt, & veniam petens promiſit quòd omnem ei veritatem panderet, & confeſſa eſt, quòd iuiſſet illa nocte ad curſum, &c. Maritus autem hæc audiens ſtatimque recedens, eam apud Inquiſitorem accuſauit, vt ignibus traderetur. Quæ illico inquiſita, nuſquam comparuit. Putant autem, quod in lacum, ſuper cuius ripam terra illa ſita eſt ſe immiſerit.

Fertur etiam quòd quædam mulieres, cùm eadem ratione ſe perungerent, vt videlicet ad ludum deportarentur: à nonnullis clam ſpectantibus, viſæ ſunt quaſi ſomno ſtatim oppreſſæ in terram cadere, & ibidem per plures horas immobiles permanere, cùm tamen eædem in ſe reuerſæ poſtmodum affirmarent, ad curſum, vt optabant, ſe tunc temporis fuiſſe deportatas.

Videtur autem quòd per talem vnctionem id contingat his ſtrigibus, cuius ſimile recitat diuus Auguſtinus 18. *de ciuitate Dei*, c. 28. accidiſſe cuidam nomine Præſtantio, cuius filius eidem ſancto Doctori retulit, quòd præfatus eius pater quadam vice venenum, quoddam ſumpſit comeſto caſeo malis artibus compoſito: & ſtatim iacuit in lecto quaſi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari. Poſt aliquot autem dies eum velut euigilaſſe dicebat, & quaſi ſomnia narraſſe, quæ paſſus eſt, caballum ſcilicet ſe factum annonam inter alia iumenta baiulaſſe militibus, quæ dicitur retica, quoniam ad retias deportauit, quod ita vt narrauit factum fuiſſe, compertum eſt.

Sicut igitur huic Præſtantio per caſeum maleficum, ita ſtrigibus per vnguentum prædictum diabolicum, poſſibile eſt accidiſſe, vt accidere ſomnium vehementiſſimum, & ſomniare ſe ad loca deportatus longinqua, in catos conuerti, vel quæcunque alia facere etiam vel pati, quæ poſtmodum ſe putant in veritate feciſſe, vel paſſas eſſe. Vnguentorum Diabolicorum vis.

Neque iudicandum eſt hoc eſſe contra naturam omnino, cùm etiam quibuſdam vnctionibus medici quandoque naturaliter ſomnum vehementiſſimum inducant inunctis (vt ſemel ætate noſtra contigit) temporibus infirmi, qui nullatenus antea poterat ſomnum capere.

Ex quibus & innumeris aliis experientiis clariſſimè patet, quod vel aliquid tale quandoque naturaliter poteſt accidere: vel tales ſunt Dæmonum illuſiones, & quod non in corpore, ſed in ſomnis & in ſpiritu fiunt ac videntur quæcunque ab his

personis fieri vel videri narrantur contra naturam.

Sextum argumétum ad idem.

Sextò probatur, striges non esse Diabolo ineuitabiliter obligatas, non conuerti in catos, non occidere pueros, quæ tamen omnia istæ infideles fœminæ asserunt accidere, vel se operari, dum sic deportari dicunt à Diabolo. Affirmant enim, quòd illi qui semel se obligarunt, supradictæ dominæ cursus, non possunt vlterius ab obligatione illa resistere, quod libero arbitrio derogare, & consequenter hereticum esse, imò contra naturam manifestum est. Item quod promittunt strigare omni tanto tempore, puta omni quindena vel menstruo, saltem puerum vnum siue puellam, & quod id optimè seruant. Quod etiam vadunt per domos infantium, quos impetere volunt, ingredientes & saltantes in forma catorum per fenestras atque caminos, & super lectum puerorum ascendentes, eorum sanguinem sugunt à digitis manum atque pedum, ab ore stomachi, à fontanellis, & aliis eorundem corpusculorum partibus delicatis, qui tandem hac de causa post paucos dies deficientes moriuntur.

Promissio Strigum de strigando.

Calamita ad strigandum.

Dicunt etiam, quod domum propriam reuertentes, accipiunt quandam calamitam de subliminari ostij domus suæ, quam calamitam ipsæ ad hoc ibi dum abeunt in cursum relinquunt, vt in reuersione eam accipientes, statim in propriam formam (vt sibi videtur) redeant fœminarum, à forma qua sibi ipsis videbantur cati. In quo quidem facto vel est hæresis in prædicto *cap. Episcopi.* damnata, quod videlicet vna species creaturæ, transformetur in aliam: vel certè maxima Dæmonum delusio si hæc fiant in spiritu tantùm seu in somnis.

Nec est verisimile, quòd tantùm sanguinis à pueris sugant, ipsis non sentientibus, vel etiam eorum parentibus non aduertentibus cùm præsentes sint horis præsertim nocturnis, quando ista dicuntur contingere: vt inde necessario mors sequatur. Aliàs sequeretur, quod innumera multitudo puerorum ita periret, cùm tamen sint rarissimi, qui videantur tali morte decedere. Dicunt enim quod est innumera strigantium multitudo promiscui sexus, & quod quilibet tenetur qualibet quindena vel saltem quolibet mense vnum maleficiare puerum, vt suprà inductum est. Innumerabiles igitur quolibet etiam mense morerentur quod non apparet.

Vnde sequitur speciem falsitatis habere iuxta ea quæ habentur in c. quia verisimile de præsumpt.

Nec valet dicere, quod ab eisdem strigantibus, vel ab aliis etiam strigibus postmodum curentur, tum quia ipsæ striges communiter fatentur, quod nollent eos ab aliquo curari, & quòd pro suo posse intendunt eos occidere, tum quia quædam, quæ dicebat se curare tam eos, quos ipsa strigabat, quàm ab aliis strigatos, fatetur ex alia causa in eodem processu per me facto contra eam, quòd ipsæ quæ strigant nollent quemquam curari. Ex qua etiam dictorum contradictione (volebat enim ista curare propter lucrum) patent manifestè quòd ista positio nulla veritate subsistit. Non videtur etiam consonum diuinæ clementiæ, vt tot innocentes pueros ad his maledictis personis pro earum occidi voluntate permittat. Ex his igitur omnibus quam clarissimè patet propositum.

An strigio strigatos curent.

In contrarium faciunt infiniti penè processus Inquisitorum, & iustitia facta per eos contra tales personas, quasi veraciter & corporaliter vadant ad cursum & ibi fidem abne

Argumétum pro parte quæstionis.

abnegent atque Baptismum, conculcent crucem, ac sacrum Christi corpus contumeliis, opprobriis & horrendis vituperiis afficiant. Quæ equidem omnia si non verè, sed in somnis fierent, iniustissimi iudices essent Inquisitores, & non iustitiam ministrarent, damnando tales extremo supplicio. Et cum Ecclesia id cognoscat & toleret, seu etiam eis faueat, & à Principibus & populis ad id exequendum Inquisitores iudicantur & animentur, patet quod hæc non sunt tantùm somnia sed corporaliter & in vigilia prædicta horrenda scelera ab his maledictis personis perficiuntur cùm communiter prædìti, viri Ecclesiastici grauissimi, & probitati vitæ viri religiosi. Vnde pro eorum actibus præsumitur iuxta tex. *not. & lib. Abba in cap. nisi essent de pr. bent* & gl. *in l. Titii fundus.ff.de con & dem* & in religiosis, est text. aureus *in c. . ibi,* quod non fecissent. *cum glo. de no. oper. non.& per glo in c. de præsent. in 16.quæst.1.& Fely.in c.super his.col.pe. in fi.de Accusat.*

Pro inquisitorum actibus præsumendū.

CAPVT. III.

Plurima maleficiorum genera officio inquisitionis atque iudicio subiecta ostenduntur, de quibus tamen non esse principalem huius operis intentionem differere, manifestatur.

PRo determinatione quæstionis huius præmittendum est, quòd hîc non intendimus de toto superstitionis genere differre, vtrùm verè contingant quæ circa illud supra facultatem humanæ naturæ fieri videntur: an certè delusoriè phantasticéve. Iam enim exploratissimum esse puto, vel mediocriter erudito, imo etiam cuique rudi, nisi ex toto decipiar, his sceleribus totum penè orbem esse fœdatum, cùm idipsum quotidiana præmonstret experientia, tum etiam quia contra tales tam diuinæ leges desæuiunt, quàm humanæ. Si quidem contra Maleficos clamat Dominus, *Exod.* 22. Maleficos non patieris viuere. Similiter contra eosdem, nec non contra magos & ariolos, incantatores, pythones & diuinationis spiritum habentes, in diuinis literis extrema etiam pendet sententia. Nam *Deuteron.* 18. sic dicitur, Non inueniatur in te, quia ariolos sciscitetur, aut obseruet somnia atque auguria, nec sis Maleficus, nec incantator, nec qui pythones consulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem. *Leuit.* quoque 19. sic dicitur, Anima quæ declinauerit ad magos & diuinos, & fornicata fuerit cum eis (hoc est, illorum sceleribus communicauerit, & per hæc illorum auxilium implorauerit, ac pessimis eorum artibus vsa fuerit) ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi mei. Et *in eodem libr. c.* 20. sic dicitur ex ore Domini: Vir vel mulier, in quibus pythonicus vel diuinationis spiritus fuerit, moriatur, lapidibus obruent eos.

Leges diuinæ contra Maleficos.

Sacri quoque canones, sancti Doctores Ecclesiæ ac sacri Theologi de huiusmodi superstitionum ac diuinationum genere abundantissimè tractantes, omnia talia esse scelerata nefandissima, extrema vltione digna definiunt, vt præcipuè patet 26. q. 5. per diuum Augustinum *in lib. de doct. Christiana*: & registratur in eadem causa quæ. 2. Illud & *in lib. de natura Dæmonum*, vt ibidem habetur *quæst. 4 c. igitur, &c. Sciendum. in plurimis quoque libris de ciuit. Dei,*

Canones & Doctores Ecclesiæ contra Maleficos

Dei, eiuſdem ſancti Doctoris, videlicet *lib.* 7. *cap. vlt. lib.* 8. *cap.* 29. *lib.* 10. *cap.* 9. *lib.* 18. *cap.* 17. & 18. & *lib.* 21. *cap.* 7. Diuus quoque Thomas hæc opera nefandiſſima verè fieri ab his ſceleratiſſimis hominibus, in pluribus doctrinæ ſuæ locis declarat, & præcipuè, 2. 2. *q.* 92. & 93. Tertiò *contra Genti. c.* 104. & 105. Secundò *ſententiarum. diſt.* 7. *Pot. q.* 6. *ar.* 6. Ma. *q.* 16. *ar.* 9. 10. 11. Cùm eo quoque concordant omnes ſacri Theologi *in eandem diſtinctio.* 7. 2. *ſententiarum c.* Vnde etiam ab Eccleſia ſpeciale impedimentum matrimonij ponitur maleficium, quòd non niſi per has artes, diabolica interueniente virtute, perficitur, de quo diuus Tho. pertractat, *in* 4. *diſtinctio.* 34. cum aliis Theologis ibi.

De hoc ſi lubet, vide latè in deciſ. Capellæ Tholoſanæ quæ 380. inci. Quædam ætatis, per totam Ciuiles leges cōtra Maleficos.

Leges quoque canonicæ, ſicut pro parte inductum eſt talia vt nefandiſſima condemnant opera, contra talium auctores excommunicationis ſententiam, aliáſque varias pœnas promulgando, vel comminando, vt patet præcipuè. 26. *q. per totam*, & vt ibi etiam ſpecialiter de diuinationibus & ſacrilegiis pertractatur.

Ciuiles etiam leges contra Maleficos & Math. multipliciter fuerunt, vt patet præcipuè *c. de malefic.* & *Math.* contra eoſdem grauiſſimas promulgantes pœnas. Quæ quidem nefandiſſima opera, ſi non verè fierent, ſed deluſoriè, vanè contra ea fuiſſent promulgatæ leges, & in legum ipſarum actores, etiam in ipſum Deum, illa retorqueretur vanitas: quòd extrema blaſphemia eſt.

Viliores quo ſunt homines eo in hoc genere ſceleris ſunt peiores.

Et etiam quæ temporibus noſtris fiunt per diabolicas perſonas promiſcui ſexus (quæ quantò vilioris ſæpè ſunt generis, tanto ſunt in ſceleribus iſtis potentiores (maleficia, quòd non in ſomnis aut phantaſticè fiant, effectus, ipſi præmonſtrant, quos in dies videmus ac patimur. Tantáque creſcit illuuione peſtis hæc grauiſſima, vt nouas etiam contra tales condere leges quodammodo coacta ſit Eccleſia.

Epiſtola Pontificis ap Inquiſitores Germaniæ

Vnde Innocent. VIII. ſcribens inquiſitoribus Alemaniæ, nec non Iulius II. ſcribens Inquiſitori Bergomenſi, ſic ſanxerunt, vt hæc quæ ſequuntur Innocentij eiuſdem præfixerunt verba, Peruenit ad auditum noſtrum, quòd quàm plures vtriuſque ſexus perſonæ propriæ ſalutis immemores, & à fide Catholica deuintes, cum Dæmonibus incubis & ſuccubis abuti, ac ſuis incantationibus, criminibus & coniurationibus, aliiſque nefandis ſuperſtitionibus, ſortilegiis & exceſſibus, criminibus & delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges vinearum vuas & arborum fructus, nec non homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & alia diuerſorum generum animalia, vineas quoque, pomeria, prata, paſcua, blada, frumenta, & alia, terræ legumina, perire, ſuffocari, & extingui facere & procurare, ipſi quoque homines, mulieres, iumenta pecora, pecudes, diris tam intrinſecis, quàm extrinſecis doloribus & tormentis afficere & excruciare, ac eoſdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, viroſque ne vxoribus, & mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant, impedire fidem præterea ipſam quam in ſacri ſuſceptione baptiſmi ſuſceperunt, ore ſacrilego abnegare, aliaque quàm plurima nefanda, exceſſus & crimina inſtigante humani generis inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum ſuarum periculum,

culum, diuinæ maiestatis offensam, ac perniciosum exemplum & scandalum plurimorum.

Et paulò post: Nos igitur impedimenta quælibet per quæ ipsorum inquisitorum officij executio quomodolibet retardari posset, de medio submouere,& ne labes hæreticæ prauitatis aliorúmque excessuum huiusmodi,in perniciem aliorum innocentium sua venena diffundat, opportunis remediis prout nostro incumbit officio, prouidere volentes, fidei zelo ad hoc maximè impellente,ne propterea contingat prouincias, ciuitates, diœceses, terras, & loca prædicta sub eisdem partibus Alemaniæ superioris debito inquisitionis officio carere, eisdem Inquisitoribus in illis officium inquisitionis huiusmodi exequi licere: & ad personarum earundem super excessibus & criminibus prædictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus & per omnia, ac si in literis prouinciæ, ciuitates, diœceses, terræ & loca, ac personæ & excessus huiusmodi nominatim & specificè expressa forent, authoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus, &c.

Ex his omnibus patet propositum, quod ista non fiant per has sceleratissimas personas delusoriè, vel id eis contingat in somnis: aliàs leges istæ derisibiles essent.

Patet etiam ex prædicta Apostolica determinatione, quod ad inquisitionis officium pertinet, contra tales procedere: quia licèt ad Inquisitores Alemaniæ dirigantur literæ, non minùs tamen se extendunt ad alios, quàm decretales in corpore iuris ordinatæ quarum aliquæ ad singulares parsonas diriguntur: & nihilominus quod de talibus iubetur aut prohibetur, seu quomodolibet ordinatur, pro lege ab omnibus obseruatur, *dist.* 19. Si Romanorum.

Quod etiam patet circa dispositionem & authoritatem officij inquisitionis promulgatam *in c. Vt officium de heret. in* 6. ad omnes Inquisitores simpliciter se extendentem, tametsi literæ illæ non fuerint directæ, nisi inquisitoribus vnius determinatæ prouinciæ, quam etiam fuisse prænominatam in eisdem Apostolicis literis, insinuant verba. §. 1. vbi dicitur, Mandamus quatenus vbique in præfata prouincia, &c.

ADDITIO.

Sed aduerte, quia ad hoc responderi posset, quòd ideo dispositio d. capit. vt officium. *pro lege ab omnibus inquisitoribus obseruari debet, quoniam reperitur in volumine iuris redacta: & ita gloss. expresse dicit* in l. 2. *Vbi Bartol. & Docto. sequuntur.* C. de legi. *Secus videtur in hac constitutione, extra corpus iuris reperitur. benè faciunt notat. per Paul. de Cast.* in l. 1. de constitut. princip. *vbi vult, quòd epistola principis tunc demum habeat vim legis generalis, quando clausa est in corpore iuris, & sequitur Decius* in rubric. extrà de rescrip. colum. l. 2. *Et est de mente Bartol.* in §. final. in prima constitut. Cod. & in dict. l. prima. *Vbi etiam Albe. & idem in simili dicit Hostiensis*, in auth. cùm super. de sepul. *quem sequuntur Felinus & Decision.* in cap. primo. colum. 4. de constitutio. *Et hoc modo declarari debet dictum Angel.* in l. item viuunt. §. cæterum, de peti. hæredit. *vbi vult, quòd epistola principis habentis potestatem condendi legem, pro lege in similibus casibus obseruari debet. & sequitur Barb.* in capit. primo

colum. 2. de proba. *vbi etiam Felynus* colum. 6. *qui. i procedit quando epistola est in corpore iuris redacta, licet de hoc dubitet I. son* in libr. ciuitas. colum. n. 4. ff. si cert. pet.

Puto tamen non esse recedendum per ista ab opinione huius reuerend. patris quoniam considerandum est, quòd ante hanc constitutio. Innocen. VIII. Inquisitores hæreticæ prauitatis habebant potestatem super huiusmodi Maleficos & superstitiosos, quia talia sapiunt hæresim manifestam vt not. gloss. in capite accusatus. §. sanè de hæret. in 6. *& apostasiam, quæ species hæresis est, vt not. Innocent.* in c. 1. de apostasia. *Et hoc est, quòd hanc potestatē habere Inquisitores supponit ipse Innocentius. VIII. prout eleganter præfatus Reuerendissimus Pater probat infrà statim. Vnde sequitur, quòd constitutio ista est declaratio iuris antiqui, non autem nouum ius inducit.*

Quod etiam patet, quia facta est in responsione ad consultationem Inquisitorum Alemaniæ: quo casu non censetur Papa nouum ius condere, sed antiquum declarare. Sicut glossa nota. in capit. Consultationi, de tempor. ordinat. & in capit. Ex tua, de fil. presbyter. *Quam Abb. sequitur* in capit. fin. colum 2. de re iudic. cùm sim. *vt constitutione traditiones in singul. suis in verb. consultatio. Et Felynus* in d. capit. 1. colum. 4. *Et propterea succedit, quòd talis declaratio iuris communis facit ius generale, licet verba dirigantur ad Inquisitores Alemaniæ, prout expressè tradunt Felynus & Decius* in dicto capit. 1. colum. 4, de constitut.

Statuit qui nouū ius inducit.

Nec obest verbum. Statuimus, positum in di. constitutione, *de cuius natura est inducere ius nouum.* cle. fina. cum glossa, de rescriptis, *& tradit Bartol.* cap. 2. colum 2. de re iud. *quoniam secundùm materiam subiectam accipi debet, vt & Mod. tradunt* in d. c. 2.

Et prædicta comprobantur: quoniam quando Papa consulitur super casu, seu quæstione pendente in proposito, etiamsi per verba alia nouum ius indicantia respondeat: censetur tamen antiquum ius declarare, non nouum condere: quia de natura noui iuris est, quòd ad casus futuros referatur, capit. fin. de constitut. *& ita expressè declarat Decius* in cap. pastoralis. coll. 2. de exception. *Pro quo allego bonam gl.* in cap. fin. in verb. respōdemus, de verb. signifi. in 6.

Vltra quod & secundo fortè attentari posset, quòd dato, quòd constitutio illa Innoc. *VII. contineret ius nouum, tamen extendenda esset ad alios Inquisitores: quoniam causa immediata eius non fuit particularis affectio erga illos Inquisitores Alemaniæ, sed zelus fidei & officij inquisitionis, vt in ea expressè habetur: quæ causa vtique in aliis Inquisitoribus militat, vt nullus ibit inficias. Vnde etiam ad alios dispositio extendi debet, per not.* in l. non solùm. ff. de in integr. rest. *declarando vt per Bartol.* in l. 1. col. 1. de const. princ. *& Decius in omnibus causis* d. col. 1. de reg. iur. *Primum tamen notius e.*

Sed specialiter ex eisdem literis Innocentij habetur, quòd Inquisitores illi, quibus ex nomine literas dirigit seu ad quorum instantiam & propter quos eas edidit, etiam ex ipso suo officio poterant contra tales procedere, & consequenter in omnibus Inquisitoribus esse communes, quibus eadem auctoritas impartitur. Reprehendit enim clericos illarum ciuitatum, in quibus patres illi erant Inquisitores, quòd volentes plura sapere, quàm oporteat, ipsis Inquisitoribus voluerint impedimentum præstare: ne contra præmissas personas maleficas inquirere possent.

Sic

Clerici & Laici primò resistebant Inquisitoribus.

Sic enim ibi dicit Pontifex post ea quæ supra induximus, interpositis tamen nonnullis: Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quærentes plura sapere, quàm oporteat, pro eo, quod in literis deputationis, huiusmodi prouinciæ ciuitates, diœceses, terræ, & alia loca prædicta, illarumque personæ ac excessus huiusmodi nominatim & specificè expressa non fuerunt, illa sub eisdem partibus minimè contineri. Et propterea præfatis inquisitoribus, prouinciis, ciuitatibus, diœcesibus, terris, & locis prædictis huiusmodi inquisitionis officium exequi non licet: & ad personarum earundem super excessibus & criminibus antedictis, punitionem, & incarcerationem, & correctionem admitti non debere, pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in prouinciis, ciuitatibus, diœcesibus, terris, & locis prædictis, excessus & crimina huiusmodi non sine animarum earundem euidenti iactura, & æternæ salutis dispendio remanent impunita. Mos igitur, &c.

Ecce quàm acriter eos reprehendit Pontifex, qui impedimentum præstabant inquisitoribus, ne procederent contra tales. Quod vtique summus Pontifex non fecisset, nisi tales reprehensibiles essent. Neque ipsi impeditores illa penitus reprehensione digni essent nisi inquisitores officium suum exercere contra tales potuissent auctoritate Apostolica communiter officio inquisitionis impartita.

Quod etiam approbatur per alia, quæ habentur in eisdem literis. Nam post prædicta & nonnulla alia sic in eis continetur: Próque potiori cautela, & infrà, ipsásque personas, quas in præmissis culpabiles repererint, iuxta earum demerita corrigere, incarcerare, punire, & multare: nec non in singularum prouinciarum huiusmodi parochialibus Ecclesiis, verbum Dei fideli populo, quoties expedierit ac eis visum fuerit, proponere & prædicare: omniáque alia & singula in præmissis & circa ea necessaria & opportuna facere, & similiter exequi liberè, & licito valeant, plenam ac liberam eadem authoritate de nouo concedimus facultatem, hæc ibi.

Notandum est enim in proposito id quod dicitur de nouo; iam enim igitur ex sua ordinaria Iurisdictione prius eandem facultatem Inquisitores habebant contra tales personas. Sed & quod omne scrupulum in hoc tollit, est, quòd prædictæ literæ ad Inquisitores Alemaniæ pro maiori parte tenoris confirmatæ & directæ sunt bonæ memoriæ Magistro Georgio de Casali, quondam Inquisitori Cremonensi, per fœlicis recordat. Iulium II. & eadem demum ad omnes Inquisitores congregatoinis Lombardiæ ord. Prædicatorum extenduntur per Apostolicas literas fœlicis recor. Adriani VI. Quarum tenor talis est.

Adrianus Papa VI.

Tenor Epistolæ Apostolicæ ad Inquisitores ne impediantur exequi officium iniunctū contra Maleficos

Dilecte fili Salut. & Apostolicam benedictionem. Dudum vti nobis exponi fecisti per felicis Recordat. Iulium Papam III. prædecessorem nostrum, non sine magna tunc animi sui displicentia, accepto, quod per quendam Georgium de Casali ordinis fratrum Prædicatorum professorem, & in ciuitate Cremonensi hæreticæ prauitatis Inquisitorem deputatum, in nonnullis Lombardiæ partibus & præser-

tim in locis in quibus dictus Georgius Inquisitor deputatus erat, repertæ fuerunt quamplures vtriusque sexus personæ, propriæ salutis immemores, & à fide catholica deuiantes, certam sectam facientes, fidem, quam in sacri susceptione baptismatis susceperant, abnegantes, sanctam crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, ecclesiasticis, & præsertim Eucharistiæ, Sacramentis abutentes, Diabolum in suum dominum & patronum assumentes, eíque obedientiam & reuerentiam exhibentes, & suis incantationibus, carminibus, sortilegiis, aliisque nefandis superstitionibus, homines, animalia, & fructus terræ multipliciter lædentes: aliáque quamplurima nefanda, excessus & crimina eodem Diabolo instigante committentes & perpetrantes, in animarum suarum periculum, diuinæ maiestatis offensam, perniciosum quoque exemplum & scandalum plurimorum: contra quas, cùm (vt prædictus Georgius tunc asserebat) in dictis locis suæ inquisitioni deputatis, prout ipsius Georgij incumbebat officio, ipse processisset: nonnulli autem tam clerici, quam laici illarum partium, quærentes plus sapere quàm oporteret præmissa delicta ad eiusdem Georgij inquisitionis officium non pertinere, temerè asserere præsumentes, in populo errores & scandala seminauerant: sicque eundem Georgium in populo odiosum reddere, & dicti Georgij officium impedire conati fuerant, prout etiam tunc impediebant, ita quòd propter præmissa personæ prædictæ delicta huiusmodi perpetrantes remanebant impunitæ: & aliæ earum exemplo ad similia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei opprobrium, animarum periculum, & scandalum plurimorum, dictus prædecessor volens, ne Inquisitionis officij executio quomodolibet retardaretur, & labes hæreticæ prauitatis longius venena diffunderet, prouidere, dicto Georgio per quasdam suas in forma breuis literas commisit, & mandauit, quatenus in locis eiusdem Georgij inquisitioni deputatis de excessibus huiusmodi cognoscere, & contra quascunque personas cuiuscunque conditionis & præeminentiæ fuerint, inquisitionis officium exercere & exequi, ipsásque personas, quas in præmissis culpabiles reperiret, vna cum locorum ordinariorum vicariis, quatenus voluissent interesse, iuxta dictarum personarum demerita corrigere & punire deberet & valeret, secundùm modum contra alios hæreticos à iure & sacris canonibus statutum: contradictores quoscunque per censuras ecclesiasticas, & alia iuris remedia compescendo. Eos verò, qui in præmissis consilium, auxilium, vel fauorem præstarent, præfatus prædecessor, eisdem indulgentiis vti & gaudere decreuit, quibus cruce signati contra alios hæreticos, ex indulto Apostolico eis concesso, tunc gaudebant & vtebantur, prout in dictis literis plenius contineri dicitur. Et sicut eadem expositio subiungebat, non solùm in delicta crimina huiusmodi contra fidem catholicam & Christianam religionem sub iurisdictione inquisitoris Cremonensis committuntur, & perpetrantur, sed in omnibus aliis locis & diœcesibus sub iurisdictione aliorũ Inquisitorum dicti ordinis congregationis Lombardiæ in dies perpetrantur & committuntur. Et cùm eadem sint delicta, eadem profectò prouisione & castigatione eius sit iuxta

Indulgẽtiæ eadẽ, quæ cruce signatis dabantur, etiam concedũtur auxilium præstantibus contra maleficos Inquisitoribus.

iuxta earundem literarum tenorem prouidendum. Quare tu ſicut aſſeris, in ciuitate Comenſi dictæ prauitatis Inquiſitor deputatus exiſtis: tam tuo, quàm aliorum omnium dictorum ordinis, & congregationis hæreticæ prauitatis Inquiſitorum cuilibet conſiſtentium & deputatorum nominibus, feciſti nobis ſimiliter ſupplicari, vt literas prædictas ad vos extendere & ampliare, aliáſque deſuper opportunè prouidere dignaremur. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, literas prædictas cum omnibus in eis contentis clauſulis in omnibus & per omnia, prout in eiſdem literis continetur, ad te & alios ordinis & congregationis huiſmodi Inquiſitores, tūn in præſentiarum deputatos, quàm in futurum perpetuis, futuri temporibus deputandos, ac ſi tib & cuilibet dictorum Inquiſitorū dirigerentur, & directæ fuiſſet. Apoſtolica authoritate, teno præſentium extendimus: ipſaſque literas tibi & illis, vt præmittur, eiſdem auctoritate, & tenore concedimus. Non obſtantibus omnibus illis, quæ idem Iulius prædeceſſ in dictis literis voluit non obſte, cæteriſque contrariis quibuſcumue. Et quia difficile foret præſees literas ad ſingula loca in quib de eis fides forſan fuerit faciend deferre voluimus, & Apoſtolica uctoritate decernimus, quòd iprum tranſſumptis manu cuiuſque otarij publici ſubſcriptis, & ſigillo licuius curiæ Eccleſiaſticæ ſeu per hæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtutæ munitis, in iudicio & alibi, vbi opus fuerit eadem prorſus fides adibeaturquæ adhiberetur eiſdem pæſentibu, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris Die 20. Iulij 123 Pontificatus noſtri anno primo. Euangeliſta. A tergo vero.

Dilecto filio Modeſto Vincentino ord. Prædicatorum.

INſuper eſt breue Apoſtolicum directum Domino Gubernatori Bon. Domino Altobello Epiſcopi Polenſi impetratum per Reueren. in Criſto P. Fratrem Hieronymum Fauntinum ordinarij Prædicatorum. Inquiſitorem Parmenſem, anno Domini 1524. 18. Ianuar. à moderno Summo Pontifice Clemente VII. In quo mentionem facit de hæreſi ſtrigatus, præcipiens præfato Domino Gubernatori, vt prædicto inquiſitori omnem fauorem præſtet contra quoſdam infectos prædicta hæreſi. Et incidit breue. Accepimus non ſine animi, &c. Hæreſis ſtrigiatus.

Hoc autem non narraſſet, neque talia iuſſiſſet ſanctiſſimus Dominus noſter, ſi tales perſonæ ſcilicet ſtriges, quæ iudicantur hæreticæ, non verè eſſent hæreticæ: vel ſi ea, quæ per ipſas fiunt, propter quæ iudicentur hæreticæ, ſolùm eſſent illuſiones Diaboli.

Quæ quidem omnia non alia ratione conſtituta ſunt, & iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis commiſſa, niſi quia tales perſonæ malignæ per hæc opera, quæ facultatem excedunt humanæ potentiæ, oſtendunt ſe pactum expreſſum habere cum Diabolo, & conſequenter apoſtataſſe à fide catholica iuxta verbum D. *Aug. in 26. q. 7. c. Non obſeruetis*, & ſecundum diuum Thom. 2. *ſentent. diſt. 7. art. vlti.* & in ea diſt. eum ſequuntur omnes doctores Theologi. Et ſuper *Iſa. c. 2.* Idem repetit diuus Tho. inducens etiam diuum Auguſt. vt & alibi

 facit,

facit; vbi hoc ipsum docet.

Ex hoc autem expresso pacto cum Dæmone habito, apostasiam à fide sapiente, quæ ad hæresim reducitur, vt patet per S.Thom. 2. 2. q. 11. art. 2. *in argum. facto in contrarium*, dicuntur talia sortilegia & diuinatoria opera Maleficorum, hæresim sapere manifestè: & contra tales patratores horum operum Inquisitores habent procedere, vt patet *in c. Accusatus. de hæret. in 6. Et per gl. & Doct.* ibi in verbo, saperent. Hoc ipsum igitur quòd videlicet Inquisitores hæreticæ prauitatis possint & debeant contra prædictos Maleficos procedere, aliter probare minimè intendo, sed relinquo pro manifesto tam per ea quæ dicta sunt, quàm per alia plura, quæ cuilibet vel mediocriter erudito facilè possunt occurrere.

Pacta cũ Dæmonibus sunt meræ apostasiæ.

CAPVT. IV.

Quæ sit operis huius principalis intentio, quótve sint in eodem specialiter declaranda.

Principalis autem nostra intentio in hac quæstione est, ostendere, quòd ea quæ dicuntur fieri à strigibus, vera sunt pro magna parte, pro alia verò, eo tantùm modo vera esse censenda sunt, quo permittit rerum conditio, vt pleniùs declarabitur, & sic ea quæ contra tales impiissimas personas faciunt Inquisitores, conuenienter & secundùm leges procedunt.

Et nihilominus opinio vulgi, vel etiam nonnullorum sapientium qui tamen sacræ Theologiæ expertes esse conuincuntur, & ob hoc omnia prædicta simpliciter negant, quæ ad strigum impietatem præcipuè pertinent, licet in multis vana sit & irrationabilis: quò ad aliqua tamen veritati innititur. Eorum enim, quæ à strigibus fieri vel videri corporaliter dicuntur: quædam non eo modo vera sunt, quo ab ipsis strigibus existimantur, vt inferiùs declarabimus.

Quia verò huius assumpti laboris principalis intentio est, vt ostendamus, quomodo hæc esse vera vel falsa, fidei catholicæ consonet, vel ab ea deuiet, & sic ad Inquisitorum iudicium spectent talia, vel non spectent: tria principaliter in hac quæstione probabimus.

Primò, quod hæc, quæ ab his personis asseruntur, non sunt contraria sacræ scripturæ, sed potiùs secundùm eam sunt possibilia, imò nonnulla his similia in sacris literis pandit contigisse.

Secundò, ex sacris etiam literis deducemus hæc omnia, quoad relatum modum, non posse fieri tantùm in somniis.

Tertiò probabimus, esse credendum ab omnibus & nullatenus dubitandum, eo modo ita contingere quo ab Inquisitoribus asseruntur.

In fine vero quæstionis argumenta in oppositum præinducta soluemus, ostendentes in solutione primi, quomodo prædicta determinatio quæstionis non aduersatur determinationi concilij Acquitensis, neque prædicto *c. Episcopi*, imò potiùs consonet.

Circa primum quoque quod probare intendimus, sciendum est, quòd tria sunt, quæ principaliter asseruntur à strigibus fieri miranda per eas, & à nonnullis deciduntur, quasi vel inpossibilia virtuti Dæmonum, vel non facta seu facienda prohibitione diuina. Et tria alia sunt,

ſunt, acceſſoria pariter, non credita per prædictos.

Primum principale eſt, delatio corporalis à Dæmone, ſiue inuiſibiliter aſſiſtente, ſiue in formam cuiuſuis beſtiæ vel hominis transfigurato, etiam per longinqua ſpacia, vt aſſeritur. Acceſſorium huic eſt, comedere, bibere, cortizare, omnique generis voluptatibus perfrui, verè & corporaliter Dæmoni in forma magni principis apparenti, obſequi, vel aſſiſtere: fidem quoque catholicam, ſacramque coram eo multipliciter contemnere.

Secundum principale eſt, apparitio Dæmonum in forma humana, vel etiam beſtiali, & patratio Venerei operis cum eiſdem pro apparente ſexus diuerſitate diuerſimodè. Acceſſorium eſt omne aliud, quod per eos expleri dicitur in tali forma præſentes: puta, reparatio ciborum, aut liquorum quæ conſumpta fuerint, ſuſcitatio apparens animalis cuiuſuis extincti atque comeſti.

Tertium principale eſt, apparens conuerſio virorum ac mulierum in catos. Acceſſorium eſt, ſtrigatio puerorum. Sed tamen hæc omnia, hiſque ſimilia (ad ſanum tamen intellectum circa illorum aliqua) in ſacris literis habentur expreſsè, vel deducuntur ex eis apertiſſimè, vel certè non aduerſantur eiſdem.

CAPVT. V.

Homines à Dæmonibus poſſe deferri ad longinqua terrarum ſpatia, itidem facta huic acceſſoria, ſacris literis non contradicere, quin potius congruere.

VT autem manifeſtum fiat primum principale cum ſuo acceſſorio, præſupponenda ſunt duo ex doctrina Theologorum omnium.

Corporalia malis obedire Angelis quoad motum localem.

Primum eſt, quod quoad motum localem, materia rerum corporalium obedit Angelis, tam bonis, quàm etiam malis, ad nutum. Hoc primò ponitur ab Auguſtin. *in 3. de Trinit.* virtualiter. Quod ſi huius veritatis plenam probatione fortè deſideras, vide ſanctum Doctorem 1. *q.* 110. *art.* 2 *&* 3. Poten. *q.* 6. *artic.* 3. Ma. *quæſt.* 16. *artic.* 1 . *Quolibet.* . *artic.* 5.

In Dæmonibus naturalia manſiſſe ſplendidiſſima.

Secundum eſt, quòd in Dæmonibus naturalia manſere ſplendidiſſima, & in ſua prima perfectione. Hoc docet Theologorum princeps. Dion. 4. *c. de diui. no.* Pro quo vide Diuum Thom. 1. *q* 64. *ar.* 1. 2. *d.* 7. *q.* 2. *art.* 1. Et *in quæſtionibus de Dæmonibus* diffusè.

Ex his autem duobus manifeſtè concluditur, quòd tam boni, quàm mali Angeli poſſunt homines deferre corporaliter, de loco ad locum ſine vlla difficultate.

Argumẽtum à motu cœlorum, Angeli boni mouent cœloaſt non maligni.

Quod ex his etiam: quæ per Philoſophiam circa cœlum motum cognoſcimus, comprobatur. Qui enim poſſunt mouere cœlo, ſicut de facto Angeli, mouent etiam ſecundum Philoſophos, & magis ſecundùm ſacros Theologos; poterunt hominem de loco pro libitu transferre, ad quemcunque diſtantem locum. Licet maligni ſpiritus cœlos mouere non poſſunt, non quidem ex defectu naturalis virtutis, ſed ex propria culpa, vt dicit S. Tho. *Ma. q.* 16. *ar.* 10.

Multi maligni ſpiritus in naturalibus ſuperãt bonos

Secundùm ſacros Theologos etiã quilibet Angelus montes etiam maximos poteſt in Oceanum dimittere, ſi à Deo permitteretur. Cur ergo non poterunt Dæmones, qui bonis Angelis in naturalibus pares ſunt, & plures eorum pluribus ſuperiores, etiam montes, & multò magis homi

homines de loco ad locum omni facilitate transferre: Quod quidem esse factum aliquando, in bonis & in malis Angelis in sacris literis habet exemplum & testimonium.

Exemplum quidem de bonis habemus *Daniel.* 15. de Angelo, qui capillo capitis apprehensum Abacuc Prophetam ex Iudæa duxit in Babylonem, in modico temporis spatio, & itidem inde reduxit. Quoad malos verò habemus. *Mat.* 4. de Diabolo, qui dominum Iesum assumpsit & statuit eum suprà pinnaculum templi: & inde etiam assumptum duxit supra montem excelsum, ipso Domino permittente ob illius maiorem confusionem dum in omnibus victus abiceretur.

Testimonium quoque de potentia Diaboli ex sacris literis habemus *Iob.* 41. dicente Domino, quod non est potestas super terram, quæ ei valeat comparari. Quæ etiam quàm magna sit, apparuit, præcipuè in his, quæ fecit contra ipsum sanctum virum Iob, in imperceptibili ferè tempore. Vt nulla sit ratio, quàre non possint omnes Dæmones pari virtute facere quod minus est, deferendo scilicet corpora humana de loco ad locum etiã loginquum. Vnde si Dromedarij possunt citò deferre homines, vt communiter dicitur, multò magis Dæmones, quorum minimus posset tale quid citius & fortius efficere quàm mille millia Dromedarij simul. Neque enim lassitudinem aut fatigationem patitur, quod corpus non c.

Spiritus non fatigatur aut lassatur.

De bonorum etiam potentia non minori, ratio suadet: nec non historiæ subuersionis quinque ciuitatum in valle maris, mortui, *Gen.* 19. & occisionis exercitus Sennacherib. *Isa.* 37. apertissimè pandunt.

Item quod supra confirmari potest ex Authentica, & à tota Ecclesiæ celebrata historia sancti Iacobi Apostoli, dum iussu eiusdem Apostoli Dæmon Hermogenem Magum ligatum de domo propria ad domum beati Iacobi per aërem deduxit.

S. Ambrosius à Dæmone per spatiũ trium horarum Mediolano Romã defertur.

Legitur etiam de Sancto Ambrosio quod ex Mediolano spatio trium horarum à Dæmone Romam delatus fuit, ipso sancto viro præcipiente, & inde Mediolanum reductus est ab eodem, quatenus potentia Sanctorum super Dæmones ita patefieret.

Ab exẽplo Simonis Magi.

De deportatione etiam hominum, à Dæmonibus per aëra virtute magicæ artis optimum affert testimonium veridica historia sancti Petri Apostoli. & quòd in Itinerario Sancti Clementis legitur de illo pessimo viro Simone Mago, qui se deportari fecit à Dæmonibus visibiliter per aëra quasi cœlum conscenderet. Quem Paulus orationibus, & Petrus præcepto facto Dæmonibus, elisit ad terras: & toto fractus corpore expirauit.

Sed & Necromanticorum vniforme testimonium idem confirmat, cùm Auic. *in lib. de Necromantia*, vt recitat Augustinus Nyphus *in in Commen. suo super tertia dispu. dubij* 18. Omitto, quæ narrantur in Malleo maleficorum, id generis plura: sufficit enim per hæc innotuisse propositum manifestè.

Dicere autem quòd Deus hæc non permittat in strigibus, est loqui sine ratione: cùm Deus multò maiora mala permiserit, exigẽte sic malitia non timentium eum, prout fuit Angelorum irreparabilis casus & primorum parentum, imò totius humani generis exitialis ruina. Iudicia quippe Dei inscrutabilia sunt:

&

& illa Deum permittere confiteri debemus quæcunque comprobantur teſtimonio fidei accidere ſanctarum præcipuè ſcripturarum, virorum ſapientum, & multitudinis teſtium iuratorum ſenſu non carentium.

Poſſunt Dæmones ſomnium profundiſſimum immittere.

Acceſſorium autem, ipſo principali conſtante, iam ex ſeipſo patet. Poſſunt enim homines, ſic delati, domos ingredi præapertis ianuis à Dæmone vel feneſtris: & ab eodem præparata ſumere alimenta fruique deliciis, prout alij faciunt vigilantes: & idem dicendum de conſequentibus actibus. Opere Dæmonum etiam eorum qui de domo tali ſunt, poteſt ſopor profundari dum dormiunt per cauſatam in eis reſolutionem vaporum cerebrum petentium, vel per quamcunque aliam diſpoſitionem corpoream, vt interim non audiant ſonos, aut ſtrepitus, qui accidunt ex prædictis motibus. Poſſunt etiam obſtaculum aliquod apponere oculis & auribus vigilantium, quod nihilominus ab aſtantibus non percipiatur. Hæc enim & his ſimilia plurima poſſe Dæmones efficere, clarum eſt apud exercitatos in ſacris literis & Theologia: & ex ſecundo ſuppoſito facilè deducuntur.

Cùm autem tales perſonæ ſint diabolicæ, habentes ſcilicet pacta infidelis amicitiæ cum Dæmonibus, ſecundùm diuum Aug. *in 2. de doc. Chriſtiana*: quod & regiſtratur à domino Gratiano 26.*q*.2. *Illud*. Et conſequenter ſint apoſtatæ à fide, vt idem Aug. dicit *cap*. 3. & à Theologis confirmatur, vt ſupra inductum eſt: non eſt mirum, ſi ſic vigilantes, & in conſortio Dæmonum in humana ſpecie ibi etiam apparentium negant fidem & baptiſmum, conculcant crucem pedibus, vel etiam poſterioribus ſuis & vituperiis diuerſis afficiunt ſanctiſſimum corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſacramento altaris, per eaſdem illuc deportatum: faciunt homagium Diabolo de anima & corpore ſuo & quandoque filiorum ſuorum promittunt ſtrigare pueros, & id omni deſiderio ſtudióque perficere ſatagunt. Hæc enim omnia cùm ex probabili conſequentia ſe habeant ad præmiſſa, vt effectus ad cauſam, ſi plurimorum teſtimonio eſſe vera probentur, non ſunt neganda. Sunt autem innumerabiles Inquiſitorum proceſſus contra eos facti, qui ſe pluries talia perpetraſſe corporaliter ſub iuramento confeſſi ſunt. Vnde patet, quòd omni procul dubio ſunt credenda.

CAPVT VI.

Dæmones hominibus apparere poſſe in forma humana, & etiam in brutali: ipſoſque ſe præbere incubos eiſdem & ſuccubos.

SEcundum etiam principale circa primam partem quæſtionis conſiderandum, quòd videlicet in forma humana vel etiam beſtiali poſſint Dæmones apparere: habentur ex ſacris literis exempla ſimul & teſtimonia. Sed ad huius declarationem oportet ſupponere vnum, quod quidem ex ſecundo ſuppoſito facto ſupra pro primo principali, facilè ſequitur, quo etiam ſuperiùs vſi ſumus: videlicet quòd quicquid dicitur de bonis Angelis, quo ad potentiam naturalem eſſe poſſibile, eſt etiam poſſibile naturaliter malis. Naturalia enim in eis ſplendidiſſima remanſere poſt culpam, ſecundum Dionyſium, vt ſupra innuimus.

Poſſibilia naturaliter bonis Angelis, poſſibilia eadem ratione ſunt malis

Patet autem ex ſacris literis, An-

gelos bonos posse assumere corpora aërea, sicque densare, vt humana videantur, sicut patet. *Judicum* 13. de angelo qui apparuit Manuæ in forma iuuenis loquentis & prædicentis ortum Samsonis iudicis Israël. Ex eo enim quod dicitur ibi: Apparuit ei vir terribilis nimis, & ex eo, quòd locutus est cum eis, & quòd ipse Manue offerebat ei cibum: patet expresse, quod in humana ei forma apparuit.

Item etiam euidentius manifestatur in Angelo Raphaële, de quo *Tobiæ capit. quinto* dicitur: Egressus Tobias inuenit iuuenem splendidum stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum, & ignorans quòd Angelus Dei esset, salutauit eum, &c. *Cap. quoque 9. eiusdem libri* dicitur. Vocauit Tobias Angelum, quem quidem hominem existimabat, &c. Et non fuit mirum quòd sic æstimaret quia non solum figuram humanam prætendebat, sed etiam omnia opera humana exercere videbatur, vt patet in historia illa, & ipsemet Angelus testatur *ibid. c.* 12. dicens: Cùm essem vobiscum videbar quidem manducare & bibere, sed ego cibo inuisibili vtor, &c.

Ex quibus omnibus patet, quòd in figura corporis humani apparebant Angeli sanctis patribus, & nihilominus fuisse aërea talia quæ videbantur humana corpora, ex hoc manifestum fit, quòd subitò ex oculis astantium euanuerunt, & in materiam præiacentem resoluta sunt. Quod quidem fieri non potuisset, si ex quocunque alio elemento, vel etiam ex pluribus fuissent compacta.

Hæc eadem confirmantur in apparitione duorum angelorum, quos Loth recepit hospitio, *Genes.* 19. & eorum qui apparuerunt Abraham, *Gen.* 18. & in aliis libris sacræ scripturæ, & præcipuè in Testamento Nouo frequentius idem patet.

In bestiarum autem similitudinem assumpsisse corpora bonos angelos non legimus, sed neque dicebat: licet bestiarum mouisse corpora ad operandum ea quæ supra illarum naturam erant, legamus, vt patet de asina Balaam. *Num.* 22. Cuius linguam bonus angelus (vt præclariores Doctores exponunt, & S. Th. *confirmat. 2. d.* 8. *articulo* 3. mouit ad loquendum. Malos enim angelos posse in similitudine bestiarum ex aëre formare corpora, quæ assumant habet nullus negare. Si, vt deductum est, possunt sicut & boni talia formare, quæ hominis similitudinem præferant, quod creditur factum à Dæmone, qui tentauit Christum Dominum nostrum. Maior enim in hoc facto est difficultas, quantum est ex parte eius quod fit, quandoquidem plura organa, pluresque dispositiones ad opera requirat corpus humanum, quàm quodcunque bestiale, vt sensu patet: exigente hoc ipsum hominis dignitate super cætera animalia.

Angeli boni bestiarum formas nunquam assumpserunt.

Sed & teste Apost. 2. *Cor.* 11. se transfigurat in angelum lucis: quantò magis ergo potest in speciem vilissimorum animalium se transformare? Quod, & sanctorum historiæ Antonij, Margaritæ, Catharinæ Senensis, & aliorum plurium confirmant expressè, vt id negare iam magnæ sit impudentiæ.

Inhabitasse quoque Dæmones ad tempus animalia vera corporaliter, sacræ literæ pandunt tam in serpente, *Genes.* 2. in quo & opera vitæ exercebat hominibus propria, vt loqui: quàm in grege porcorum, *Matth.* 8.

Quod inhabitent etiam & arripiant homines, sacræ quoque literæ

nos

nos erudiunt, quandoquidem legitur pluries in Euangelio, Dominum nostrum homines à Dæmonibus liberasse. Qui etiam per ora talium arreptitiorum confitebantur Dominum Iesum esse Christum: & ille increpans non sinebat, ea scilicet Dæmonia, loqui.

Ab ordine clericorum Exorcistarum.

Sed & idipsum quotidiana de multitudine arreptitiorum experientia probat, ad quorum etiam liberationem, & ipsorum Dæmonum ab hominum corporibus expulsionem, sancta mater Ecclesia statuit clericorum exorcistarum determinationum ordinem, vt patet 21. *dist. c. Cleros. &* 25. *dist. c. Perlectis.* vt iam nullus maneat inficiandi locus.

Hæc tamen minus sunt ad propositum quæstionis; sed pro tanto dicta sunt, vt cognoscatur ex his Dæmonis potestas, in transfigurando videlicet se tam in humanam, quàm bestialem figuram sine difficultate, obediente illi materia ad nutum quoad motum localem, vt dictum est, in quod potest etiam contra voluntatem & libertatem hominis omnia illius membra mouere pro voto.

De succubis & incubis.

Quòd etiam Dæmones incubi sunt, vel succubi quod in hoc etiam secundo principali continetur, licet nullum de hoc habeatur exemplum in sacris literis, aut aliqua expressa authoritas: nihilominus tales esse dariue asserunt omnes Doctores Theologi, & præcipuè dum exponentes illud *Gen.6.* Videntes filij Dei filias hominum, &c. reprobant quorundam opinionem dicentium, quòd filij Dei à quibus Gigantes generati sunt, Dæmones incubi fuerunt. Dicit enim August. super Genes. *ad litteram. &* 15. *de ciui. Dei cap.* 23. quod tales non fuerunt Dæmones. Neque enim Dæmones vocari possunt filij

Gigantes ex incubis nati.

Dei, cùm sint inimici eius: Nec de incubis Dæmonibus intelligitur illa scriptura: licet quædam glo. hoc ibi cum Iosepho affirmet: sed intelligitur de filiis Seth, vt dicit, S. Th. 2. *d.* 5. *art.* 4. *ad* 2. Nec approbat ibi opinionem Iosephi, sed solùm tam ex ea, quàm ex aliorum plurimorum dictis approbat dari Dæmones incubos. Idem quòd dicitur de filiis Seth confirmat sanctus Tho. *Pot. quæst.* 6. *art.* 8. *ad* 2. *in contrarium.* Et Augustinus *in præfato cap.* 23. asserit dari incubos Dæmones, vt *infra* inducemus. De quibus etiam Grego. interpretatur illud *Esa.* 34. Et pilosus clamabat alter ad alterum, vt patet in *gloss. ord.* Et sanctus Th. de eisdem interpretatur, eadem verba ibi & etiam *in c.* 23. vbi circa finem capituli, homines illi pilosi etiam introducuntur. De eisdem etiam loquitur super *Iob.* 40. *&* 1. *c.* 115. *&* 2. *d.* 8. vt diximus *& quolibet.* 8. *art.* 10. Isidorus quoque *lib.* 8. *c. vltimo.* Quod si incubi conceduntur, succubos etiam concedere, nullum est inconueniens.

Homines pilosi vocantur incubi.

Hoc autem iusto Dei permittitur iudicio, vt ex maiori vtriusque malitia, hominis, inquam, & Dæmonis maiorem etiam pœnam incurrant. Neque inconuenit hoc ipsum à Deo, tametsi nefandissimum, in natura, permitti. Nam Diuinæ sapientiæ decentissimus ordo non patitur, vt natura libera semper impediatur à Deo quò minus prauę etiam suę cupiditatis compos efficiatur: quando videlicet in tantam deuenere miseriam homines impiissimi, vt vnde misericordiam Dei reuocantis, à malo erga se prouocent, habeant nihil. In tantam enim concupiscentię carnalis vesaniam nonnulli decidunt, sic effrenata libidine inferuntur insani, vt concupiscant & annitantur etiam

Natura libera nõ semper impeditur à Deo.

cum bestiis, imò cum insensibilibus quandoque tale opus perficere. Et quod cogitatu nefandissimum est, audiui ego quendam, alias in confessione supra quàm dici posset libidinosum, qui dixerat quòd cum Deo (pro pudor) faceret talia opera si posset. Hac ergo insuperabili concupiscentia grauati, iusto Dei iudicio merentur, vt perhorreant fœdissimos Dæmonum occursus: quandoquidem Dæmones ipsi in forma pulcherrima virorum ac mulierum se transfigurant, vt miseras animas his laqueis captiuare possint.

Horrenda libido Italica.

CAPVT. VII.

Dæmones virtute sua naturali posse quæque perdita, seu destructa, non eodem numero sed specie, non solùm in apparentia, sed verè etiam recuperare.

PRimum verò quod huic principali, quoad primam eius partem accessorium est, Dæmones, inquam, in humana forma apparentes recuperare, quæ comesta sunt, vel aliter consumpta in Diabolico illo conuentu, patet non esse vsquequaque falsum, vel impossibile. Possunt enim eadem specie recuperare, non numero, quod etiam humanæ subiacet potestati. Hæc autem Dæmones mirabilius efficere possunt quam homines, quod quidem inducitur eodem supposito semper facto, materiam, inquam, corporalem pro voto parente Dæmonib. quoad motum localem. Possunt ergo Dæmones in modico temporis interuallo similes panes in cophino, simile vinum aut etiam melius vel deterius in aliam gentem transportare. Et idem dicendum de aliis comestibilibus & per singula ex diuersis locis, & ex singulis modicum: vt defectus in singulis etiam minus appareat, & omnia simul accepta sufficiant pro commutatione eius, quod est consumptum.

Aliud verò quod consequenter inducitur accessorium, sano modo putandum est euenire. Neque enim potest Dæmon bouem, vel quodcunque aliud mortuum suscitare. Ibidem non nisi diuina virtute fieri potest: quia id est supra, imò contra cursum naturæ. Qui naturæ ordo, vel cursus authori naturæ duntaxat subiectus est, à cuius etiam sapientia emanauit, atque firmatus est: dæmonis autẽ potestas tali ordini subiecta est, vnde ipsũ immutare non potest.

Dæmon nec mortuum asinum suscitare potest. Naturæ ordo naturæ solùm subiacet authori.

Et propterea dicitur à Theologis, quòd licet materia corporalis obediat ad nutum Dæmonibus, quoad motum localem, non tamen quoad formam immediatè producẽdam, seu etiam inducendam de potentia materiæ. Hoc enim esset ordinem naturæ peruertere, quo per varias dispositiones peruenitur ad esse formarum. Vide super hoc, si placet S. Tho. *in quæstionibus de M... quæst. 16 art. 9.*

Sed neque ad modum localem obedit eis materia contra naturæ ordinem. Vnde licet, quantum est ex parte fortitudinis naturalis, posset Dæmon totam terræ molem, non obstante illius grauitate, de loco ad locum transferre, quia tamen ex hoc peruerteretur ordo naturæ: oportet enim eo casu, ne daretur vacuum in natura, aliud elementum locum terræ subintrare, & fieri centrum mundi, quod est contra naturalem ordinem situs elementorum: ideo non potest Dæmon terram mouere totam de loco ad locum: vt dicit etiam S. Tho. *vbi sup. ar. 10. ad octauum.* Quamuis creatura spiritualis possit mouere, quod maius est: scilicet cæ-

Ex naturali fortitudine posset Dæmon totam terræ molem trãsferre.

lum

lum & idem poſſint generaliter Dæmones, & hi præcipuè, qui ex ſuperioribus ordinibus ceciderunt, licet hoc eis nunc impoſſibile reddatur ex culpa, vt *ſupra* indictum eſt.

Multiplices illuſiones in Sathanæ præſtigiis

Cùm igitur non poſſint Dæmones bouem, vel quoduis animal verè mortuum ſuſcitare, aut quæcũquè alia miracula facere, & tamen hæc communiter aſſerant ſtriges fieri à domina vel domino nefandiſſimi illius curſus atque conuentus: neceſſe eſt, quòd in talibus inueniãtur illuſiones: Quod quidem multipliciter contingere poteſt. Et primò quidẽ præſtigiando oculos intuentium aliquando interueniente vel deſcendente humore, vel alia impreſſione, vel commotione ſpirituum facta ab imaginatione ad principium ſenſitiuum, hoc eſt, ad ſenſum communem, & ad organa ſenſuum etiam exteriorum, vbi ſimul deſcendunt impreſſiones & ſpecies relictæ ex ſenſibilibus motionibus, quæ in ſpiritibus ſenſibilibus conſeruantur, vt communiter dicitur: & mouent principium apprehenſiuum, ita quòd aliqua apparent: ac ſi tunc principium ſenſitiuum à rebus ipſis exterioribus immutaretur: & ſic accidunt naturaliter in dormientibus ſomnia ſecundùm Philoſophum in de ſomno & vigilia. Et idem euenire poteſt opere diaboli tam vigilantibus quàm dormientibus, vt dicit S. Thom, *vbi ſuprà art.* 11. & patet ratione ſæpè inducta obedientia materiæ quoad localem motum, ad ſubſtantias ſeparatas. Hæc igitur de deluſione contingente, videtur talibus id eſſe, quod in veritate non eſt, puta viuum vel mortuum, homo vel bos, &c.

Poſſunt ſecundò bouem mortuum ſeu pelles eius ac oſſa aliò deportare, & alium ſibi ſimilem viuum reponere in citiſſimo tempore, ſic vt mutationem non aduertant aſtantes, per interpoſitionem aliquorum corporum inter oculos aſtantium, & locum ablati corporis ipſius bouis mortui, & alterius deportati.

Vel certè tertiò deludit Diabolus perditas illas perſonas: eo modò quo vnus etiam ſtrigonus confeſſus eſt, vt videlicet quando domina vel dominus curſus illius malefici (diuerſis enim in locis ac regionibus præfert Diabolus ille, qui vt princeps apparet, ſexum diuerſum) percutit virga corium in quo collecta ſunt oſſa ex carnibus comeſtis electa, ſtatim Dæmon vnus coriũ illud ingreditur, & in formam bouis ſic erigit ac effert vt aſtantibus appareat ſuſcitatus.

Poſſunt quartò Dæmones formare corpus ad ſimilitudinem bouis ex aëre & illud aſſumendo quaſi viuum ex mortuo oculis aſtantium præmonſtrare.

Poteſt quintò Diabolus aëreum corpus ab intus in formam & ſimilitudinem carnium commaſſare & ad tempus pro voto ſub pellibus conſeruare indéque recedendo poſtmodum relinquere quaſi mortuum. Vnde à ſtrigibus communiter aſſeritur, quòd reducti tales boues ſuſcitati (vt ſibi videtur) ad ſtabula dominorum ſuorum ex mandato dominæ, vel domini curſus, infrà triduum moriuntur, quaſi macie in horas exſiccentur ex toto. Et tumulatæ poſtmodum, quæ videbantur carnes, in præiacentem materiam citò ſoluuntur.

His igitur modis vel illorum aliquo circa hæc homines deludi, qui verè & corporaliter ducuntur ad curſum, non eſt negandum. Sed ſuppoſitis his, quæ communiter aſſeruntur à ſtrigibus, eſt valdè conſentaneum rationi. Gaudétque Diabolus, & geſtit in tali conuentu, ſic oſtẽdere

potentiam suam, quasi sit Deus, vt æstimari, & sic ab omnibus adorari cupiat superbissimus.

Sathan studet amulari miracula sanctorum; S. Germanus restituit semestum vitulum.

In quo etiam facto specialiter similitudinem prætendere desiderat, eius quod miraculosè fecit S. Germanus: de quo legitur, quòd hospitis pauperis vitulum coctum, sibique ac familiæ suæ in cibis traditum ab eodem hospite gratis ipse post cœnam suscitauit hoc ordine, vt pellem super terram extendi iusserit, & super eam omnia iam extracta bouis ossa reponere. Cùm ergo suo baculo post hæc corium percussisset, viuum statim erexit vitulum præcomestum. Vult igitur inimicus animarum, se propria potestate fingere potentem id efficere, quod sanctus ille verè fecit virtute Diuina. Non sunt igitur ista neganda velut impossibilia: sed si communiter contigisse creduntur his modis esse facta, atque iusto Dei iudicio permissa procul dubio credendum est.

CAPVT. VIII.

Viros ac mulieres in brutorum quorumcunque speciem virtute Dæmonum non verè conuerti sed delusoriè.

QVantùm autē ad tertium principale, quòd videlicet homines in brutorum speciebus apparere possint, in quas tamen verè non conuertuntur, suscipit pariter ex sacris literis veritatis exemplum, & ex supradictis patet, quòd non impossibile iudicandum est, imò Dæmonibus facile.

Phantasia quid operetur.

Pro quo sciendum, quòd cùm phantasia sit animæ potentia quædā alligata organo corporali, in quo phantasmata recipiuntur, potest illam Diabolus, sicut & cætera corporalia localiter ad nutum mouere, & præcipuè quantum ad humores, & quantùm ad spiritus ei subseruientes, in quibus immediatè phantasmata resident, vt *suprà* inductum est.

Vnde licet non possint noua phantasmata, rerúmque nouas in eas species atque similitudines immediatè imprimere, vt patet per S. Tho. *Ma. q.* 16. *art.* 9. potest tamen antiqua multipliciter variare, componendo, diuidendo, sicque perturbando, vt videatur quandoque persona, quod brutalem præferat figuram, & opera etiam vigilando. Cùm autem effectus apprehensionem sequatur, consequens est, vt illis appareant conuenientia fore vel vtilia, quæ tali brutali naturæ consentanea sunt.

De mutatione Regis Nabuchodonosoris.

Quod de facto Regi magno Nabuchodonosor accidisse, sacræ literæ pandunt, *Dan.* 4. Quandoquidem ex hominibus eiectus, quasi bos edebat fœnum, & sub dio in nemoribus brutalem vitam per septennium agens, rore cœli corpus eius perfundebatur, humano sensu perdito, & ex phantasiæ perturbatione, brutali sensu confusus. Dicitur enim vbi suprà quòd post finem dierum, quibus scilicet comederat fœnum, vt bos, &c. sensus suus redditus est sibi & benedixit altissimo, &c. Quæ quidem eius correctio atque pœna, Angelico ministerio Diuina eidem iustitia inflicta est, vt vilissima deiectione puniretur sub homine, qui grauissima cordis elatione super homines eleuabatur, vt Deus.

Non efficit autem per se Deus ista omnia immediatè, quandoquidem interiora omnia per superiora gubernat, vt Aug. dicit 3. *de Tri.* Et idem docet Dion. *in lib. de cœle. hier.* & corpora quidem hæc infirma per cœle

cœlestia: effectus verò nobis supernaturales hîc accidentes, vel per se immediatè, qui solus naturæ vniuersalis est auctor, vel per eos spiritus, qui naturam nostri excedunt, siue boni sint, siue mali.

Quod si à bonis spiritibus id effectum esse dicatur, quod Regi præfato contigit, pariter & à malis idipsum atque huic similia fieri posse negandum non est, si sola culpa, non autem naturali potestate boni spiritus à malis discrepare tenendum est, vt patet ex supradictis.

De mulieribus se catos putantes.

Ex his sequitur non esse mirum, si quandoque mulieribus opere Dæmonum illarum phantasia perturbata videatur, quòd præferant catorum naturam, speciem, figuram, affectus insuper & opera: quódque sociæ putent hoc ipsum de eis, ipsæque de sociis, prout earum fatentur innumera multitudo. Eo enim modo, eâque facultate, talia Dæmonibus esse possibilia fatendum est, qua & *suprà* probatum est, eos posse per præstigium deludere sensus hominum.

Potest etiam specialiter hoc accidere delusorium, si per corpus aëreum in similitudinem cati formatum & introductum sic Dæmon illas decipiat vt inter oculos & vera corpora humana obstaculum interponens, solum phantasticum illd corpus videre permittat.

An striges sugant sanguinem infantum.

Sugere verò puerorum sanguinem, & sic eosdem strigare, tandémque occidere per striges posse Dæmones, nullus sanæ mentis negare debet. Attamen & in his interuenire sæpius delusiones non dubito, & præsertim quoad modum faciendi. Præstigiati siquidem vel imaginaria perturbatione delusionéque decepti, sicut verè catos putant striges, ita & se quandoque iudicat puerorum sanguinem sugere: ita vt sapor, liquor & color sanguineus non secus gustui atque visui sese falsò offerat, ac species ipsa brutalis offert se mentis iudicio. Potest enim Dæmon per omnes aditus sensuales se immiscere, vt etiam S. Thom. affert. *Ma. q.* 16. *art.* 11. *in art.* 1. facto in contrarium.

Operatur etiam Dæmon inuisibiliter quandoque in puerorum corporibus, causátque languores, intromittendo venenosa, seu quæque mortifera, aut certè latentes in venis pestiferos humores ad cor deducendo: vt inde pueri languoribus statim afficiantur, vix suscipientibus medium, dum striges se putant, ex sanguinis extractione eosdem strigasse.

De fascinatione per visum

Potest insuper & fascinatio pueris naturaliter obuenire. Propter vehementem enim affectionem inuidiæ, iræ, aut odij, vetularum harum atque strigum, inficiuntur earum vitales spiritus, stante super hoc fixa imaginatione & intentione. Et hæc infectio pertingit vsque ad oculos, à quibus inficitur aër circunstans, ex quo corpus infantis præsentis propter teneritudinem recipit aliquam infectionem: per modum quo & speculum nouum inficitur ad aspectum mulieris menstruatæ, vt dicitur *in l. de som. & vig.* Vnde *gol. super illud Gal.* 3. Quis vos fascinauit, & dicit quod quidam habent oculos vrentes, ita vt solo aspectu inficiant alios & maximè pueros.

Possibile quoque est, quòd ex Dei permissione, vel ex aliquo facto occulto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus vetulæ Sortilegæ fœdus aliquod inierunt, vt dicit S.Tho. 1. *q.* 67. *art.* 4. *ad secundum.* Vnde & ad hoc vetulæ malignæ inuocant magnum Diabolum, verbis inordinatissimis: & in nomine

eius

eius osculantur pueros, ad perdendum eos, vt per earum legitimas confessiones cognouimus. Qua ex re debent omni studio prohibere parentes ne vetulæ infames, vel suspectæ pueris appropinquent, vel eosdem osculentur, aut quicquam eis offerant vel tradant. Hoc enim Maleficæ valdè desiderant, vt eos inficiant, & Dæmonibus obsequantur.

Cauenda sunt oscula Maleficarum, quæ præbent infantibus.

Posse tamen, sæpéque in veritate contingere, Striges puerorum sanguinem sugere, vel per se acus aut vnguis ministerio, vel opere Dæmonis venis apertis, factísque paruis cicatricibus in locis vitalibus & delicatis, in quibus sugendo sanguinem ad vitam necessarium, pueri paulatim exsiccentur atque intereant, negari non debet, cùm fideli testimonio id affirmetur: & præcipuè cùm post catorum apparentium discessum, guttæ sanguinis propè pueros ex tunc eiulantes, repertæ comprobentur, appareant, cùm paruissimæ sint, & statim opere Dæmonum consolidari possint.

Reuera catos Maleficos sugere puerorum sanguinē.

Saltare autem per cubicula, curreréue fugiendo & id genus operum facere, môre catorum striges, prout sæpè narrant de visu plurimi, & ipsæmet striges fatentur vbique non esse impossibilia opera Diaboli, qui etiam eisdem obsequuntur, velociùs deferendo, quàm propria hominis patiatur natura, manifestum est ex prædictis.

CAPVT IX.

Deum Opt. Max. non nisi sapientissima dispositione permittere mala plurima, quæ per striges contingunt fieri & ex eis elicere multa bona.

PRædicta autem omnia, & quod minus videtur, etiam innocentium puerorum interitum ipse Deus non prohibet, sed iusto suo permittit iudicio, vel propter patientium peccata, actualia quidem, si adulti fuerint, originale verò, si infantes. Vel certè (quod crebrius contingit) propter peccata parentum. Visitat enim Deus peccata patrum in filios, quoad malum pœnæ vsque ad tertiam & quartam generationem, *Exod.* 20.

Cur innocentes patiantur maleficia.

Vel hoc ipsum etiam in pœnarum cumulum, exigit Maleficarum harum malitia maxima. Eis enim iustè in pœnam conceditur, vt mala faciant, ac ea expleant, quæ nequissimè desiderant, quæ & promiserunt Dæmoni se facturas: ne libertati arbitrij tam Dæmonis quàm hominis inferri videatur iniuria: sed vnum quodque disponatur à Deo, siue agente, siue permittente, secundùm propriam vniuscuiusque naturam indéque magis etiam puniantur, vt dictum est.

Iudicio quoque diuino sæpè ista contingunt, vt ciuitas vel communitas, in qua tot & tanta flagitia regnant, puniatur in membris suis: propterea quòd quandoque principes, officiales populi non curant tales Maleficas extirpari, sed potiùs eorum plurimi eas defendunt fideique officiales, verbis insequuntur & factis.

Sed specialiùs hæc mala contingunt

gunt his, qui quomodolibet per se vel per alios, ipsi vel sui maiores ad talia diabolica præsidia recursum habuerunt, vel ad id aliis lubricum præstiterunt sermonibus suis. Id etiam sicut, & maleficiales infirmitates incurrunt in se, vel in his qui quacunque attinentia seu ratione sui sunt, hi qui maleficiis faciendis, vel quomodolibet procurandis operam dederunt. Hoc enim profectò iusto Dei contingit iudicio, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam torqueatur, vt dicitur *Sapientiæ* 2.

Per quæ quis peccat, per eadem torquetur

Elicit etiam Deus ex malis illis plurima bona: Tum quia per hæc maximè relucet iustitia Dei, tam in hoc seculo, vt claret ex his, quæ modo dicta sunt, quàm etiam in futuro, prout edocet sacra fides: Tum quia fulget ex his Diuina sapientia, quandoquidem, vt diximus decentissimo ordine cuncta disponit, permittens naturam, quæ libera est, arbitrio seipsam proprio gubernare, votíque compotem etiam pro malitia fieri tam hominem quàm Dæmonem, tametsi nocere permittat minus etiam quàm optarent: Tum quia diuina bonitas in huiusmodi maximè comprobatur. Vnde enim fides videtur ex parte vna vilissimis opprobriis obfuscari: ac sanctissimorum sacramentorum puritas defœdari, inde fides ipsa, magis in mentibus fidelium solidatur, ac validiùs roboratur.

Ex his namque tria cognoscimus familiari experientia, quæ sola fide prius cognoscebamus, licet sub quæstione cadant apud eos, qui suo ingenio volunt cuncta metiri. Primum horum est, creaturas quasdam intellectuales nostris in regionibus obseruari scientia potentiáque super omnes homines sine comparatione præstantes, quos Dæmones appellamus. Secundum quòd propter hæc maligna opera cognoscimus, est, eosdem Dæmones esse malignos. Nam sensum per hæc, quæ diximus, veluti palpamus, eosdem ad innumera flagitia, dolis ac fraudibus homines inducere. Tertium est, odio sæuissimo Dominum Iesum Christum eosdem insequi, bonósque Christicolas, & innocentes præ cæteris variis nocumentis afficere, fidem Christi persequi, & Ecclesiæ sacramenta omni quo possunt vilipendio, ludibrio, opprobrióque, vt dehonestentur procurare.

Ex quibus fit omnibus manifestum, quòd de se clarissimum est, fidem, inquam, Catholicam omni veritate ac perfectione florere, & ad beatitudinem sui cultores perducere, cùm eam pro nixu (vt ex prædictis ac dicendis patet) oppugnent hi spiritus, qui maligni sunt. Neque enim insequitur pro posse Dæmones, nisi ea, quæ suæ malitiæ & iniquitati aduersantur. Vt sic in omnibus tam bonis, quàm malis, quæ diuina dispositione vel permissione contingunt Deum Opt. Max. benedicendi, ac laudandi rationem inueniamus.

Religionem quæ maximè regno Sathanæ aduersatur à Sahana impugnari.

CAPVT. X.

Ea, quæ communiter referuntur de strigibus non posse contingere tantùm in somnis.

Secundum principale quod declarandum assumpsimus in hac quæstione, videlicet, quòd talia quæ communi voce referuntur de strigibus, haud quaquam in somnis tantùm euenire possint, habent ex sacris literis euidentiam.

Vnum quippe videtur per sacras

literas demonstrari, quòd etiam familiari experientia vniuersaliter cõprobatur: hoc inquam, quòd quando aliquid apparet in somnis, vel imaginaria visione aliquibus, aliqua reuelantur, sic ab eis videri talia vel cognosci dicuntur, vt dum postmodum planè vigilant sani corpore, idipsum non in vigilia, sed in somnis innotuisse, aut visione imaginaria reuelatum esse, & non per sensus exteriores acceptum, neque sub eorum cognitione factum, optimè discernant.

Et breuiter distincto statu proprio, dum quia sanus vigilat & solutus corporeis sensibus operatur, à statu quo non vigilat, sed sensibus somno ligatis, vel certè altiori attentione impeditus non vtitur, optimè quisque perpendit atque cognoscit. Neque putat dari quenquam, qui se expertum fateatur oppositum.

Visio S. Petri ab Angelo liberati.

Vnde factus Petrus imaginariæ visioni ac ecstaticæ cõtẽplationi assuetus, cùm vigilans Angelum vidisset in carcere clara luce, & iubenti per omnia obtemperasset vsque ad liberum carceris exitum, licet non planè discerneret in tali statu, inter vigiliam & abstractionẽ, quam exigit imaginaria visio, postquam tamen Angelum non vidit, & soli naturali cognitioni restitutus est, planè cognouit, etiam se prius non imaginaria tantùm cognitione, cuncta & percepisse, & perfecisse, sed verè & realiter per exteriores sensus & opera. Vnde discedente ab eo Angelo, dixit, Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, &c. *Actor.* 12. In quo etiam *lib. c.* 10. fatetur se alio tempore ecstasim passum, & quædam sibi apparuisse, quæ licet vera non essent, vt apparebant, verè tamen ei futura prænunciabant.

Esa. visio.

Item patet in Esaiæ visione, qua Dominum sedentem vidit, &c. *Isa.* 9. Neque enim putandum est talem prophetam sic esse deceptum, vt verè & realiter putaret se Deum videre, seu vidisse sedentem in solio Spiritus, h. est Deus. *Iob.* 4. Sedere autem conditio corporis est. Tantùm ergo in sua hac imaginatione contingebat, vt communiter exponunt locum illum sancti Doctores, & vt vno verbo cuncta concludam, in omni passu sacræ scripturæ, vbi de somniis & visionibus aliquid dicitur, semper datur intelligi, quòd diuersitatem status somniantis, aut quomodolibet aliter à sensibus abstracti, ab ipso statu vigiliæ, omnes quibus talia contigere, optimè perpendaturi, vt testatur etiam S. Th. *Tot. q.* 6. *art.* 7. siue sancti viri essent vt hi de quibus iam sermo habitus est, & alij plures; siue Ethnici, vt Pharao & Nabuchodonosor.

Visio S. Pauli.

Sed & quod Paulo accidit, non opposito, sed proposito fauet. Licet enim non cognouerit an anima esset à corpore separata in raptu, vel certè coniuncta corpori, non tamen vtens corporis sensibus, attamen cognouit, quòd non sic talia viderit quæ narrauit se in raptu vidisse, sicut tunc ipsa enarrans, corporis sensibus vtebatur, & corporalier, non autem somnians, aut ecstasim patiens, operabatur.

Visio Ezechielis.

Ezechiel quoque, dum dicebat se fuisse in spiritu seu in visione Dei in Hierusalem, optimè cognoscebat differentiam talis status & visionis, ab eo, quo communiter & in vigilia corporaliter opera sensibus expeditis operabatur. Et hoc etiam clarum est, ex modo ipso loquẽdi sacræ scripturæ. Neque enim dixisset. Fui in visione Dei, & in spiritu: nisi declarare intenderet, quòd non eo modo

do fuerat corporaliter in Hierusalem quo tunc ibi erat, vbi hæc loquebatur: & consequenter, nisi cognouisset talium statuum differentiam.

Ab absurdo.

Si enim prædicta differentia non cognosceretur ab hominibus in vigilia, sequeretur quòd nunquam posset videri magis aliquid in corpore fieri quàm in spiritu: Sed semper liceret cuicumque asserenti se aliquid corporaliter facere, respondere. Non sic est, vt putas, sed somnias atque deciperis, putans me somniare, & omnia inconuenientia possent omnibus accidere quæ delirantibus communiter accidunt.

Cùm ergo innumerabilis multitudo virorum & mulierum quæ deprehenduntur ad diabolicum cursum deferri, diuersis in locis variisque temporibus vnanimiter confiteantur & affirment, se corporaliter ire vel ferri ad ludum illum corporaliterque ibidem facere quæcumque scelera confitentur: patet, quòd non contra sacras literas, sed potiùs secundùm eas est credendum, quòd ista corporaliter fiant, & non tantùm in somnis, cùm secundùm eas, in ore duorum vel testium trium stet omne verbum, *Deuter.* 7. & *Iohan. octauo.* & *in cap. nouit. de iu i.* Et maximè si sit iuramento firmatum, prout prædicta communiter sub Inquisitoribus affirmant.

Neque tamen negandum est, posse talia in somnis tantùmmodo sic apparere, vt tamen putent, dum sic somniant, verè illa contingere, sicque pro tunc deludi. Sed hoc non latet postea personas illas, dum in se reuertuntur. Et si opere Diaboli sic in eorum mentibus ageretur, vt etiam in vigilia putaretur verè sibi talia corporaliter contigisse, deprehendit tamen finaliter, dum plenè solutus est sensibus; & à Diabolo dimissus, quòd somnia tantùm fuerunt. Quod etiam contingere facilè potest, cum ad Deum conuertuntur, & peccata sua confitentur. Sicut & phrenetici cùm plenè sanantur, perpendunt delusionem, quam veritatem esse infirmi credebant. Sed Strigones semper idem affirmant, etiam quando ad Deum conuersi, & à Diabolo non tenentur vltrà captiui. Experientiæ quoque, & alia signa idem ostendunt, vt infrà dicetur.

CAPVT. XI.

Eadem quæ referuntur de strigibus, in veritate sic contingere posse vt communiter fama volat pluribus suadetur fidelibus exemplis.

PRincipalis etiam intentionis huius capituli firmitas apparet ex his, quæ diuus Augustinus affert *decimo octauo de Ciuitate Dei, cap.* 18. vbi Præstantium *suprà* per nos circa principium operis nominatum introducit ita somno sopitum maleficiis, quòd per plures dies excitari non potuit. Et nihilominus in statu illo sibi, visum fuit, quòd in equum conuersus esset, & annonam militibus equorum more portasset.

Præstantius somnians se equum.

De Phantastico incorporato.

Et licet aliquis equus, & talis qualem se esse in somnis putauerat, verè portauerit annonam militibus illis, non tamen ipse fuit neque phantasticum eius incorporatum, vt quidam videntur dicere, & Augustinus *ibidem* disputando recitat. Qui si etiam ipsi hoc assereret, videlicet diceret fuisse phantasticum eius incorporatum: non est tantùm sic intelligendum quasi Dæmon ipsam vim phantasticam hominis aut etiam

ſpeciem in ipſo conſeruatam aliquo corpore circundet: Sed quia ipſe Dæmon, qui ſpeciem & imaginationem hominis format aliam ſimilem ſpeciem, vel corporaliter exterius aliorum ſenſibus obiicit, vel intrinſecus in eorum ſenſibus ſimilem ſpeciem, vel corporaliter exterius aliorum ſenſibus obiicit, vel intrinſecus in eorum ſenſibus ſimilem ſpeciem operatur. Vt S. Thomas exponendo dictum Auguſtini ponit *in quæſtionibus de Malo, quæ. 16. art. 11. ad ſeptimum.*

Nemo operatur, niſi actu informatus per formam.

Neque etiam poſſunt Dæmones potentiam phantaſiæ, neque eius organum; vel cum ea ſubiectum ſpiritum aliò deportare incorporatam. Qui ſi etiam poſſent, & facerent, iam is, cuius hæc eſſent, per illa tunc nihil videret. Neque enim operatur quis non actu informatus per formam quæ eſt operationis principium.

Supponitur autem in enarratione, quòd ille in ſomnis hæc ipſa videret, vt diximus. Vnde concludi poteſt, imò neceſſe eſt, quòd operatione mali ſpiritus hæc omnia facta ſint, qui in formam equi, antea poſtquam inuiſi, corpus aſſumpſerit, & ea peregerit, quæ narrantur, ille verò, ſe quaſi equum talia feciſſe, tantummodo ſomniauerit, & ſtatum plenæ vigiliæ à ſtatu ſomni facti diſtinctum eſſe cognouerit.

Aliquis ſomnians alteri locum quédam explicat.

Neque diſſimiliter exiſtimandum eſt contigiſſe id quod in eo capitulo idem Auguſtinus enarrat, dicens, Indicauit & aliud (is videlicet qui præmiſſa indicauerat) ſe domi ſuæ per noctem antequam requieſceret vidiſſe venientem ad ſe quendam philoſophum, ſibi notiſſimum, ſibique expoſuiſſe quædam Platonica, quæ antea rogatus exponere noluiſſet. Et cùm ab eodem philoſopho poſtea quæſitum fuiſſet, cur in domo eius fecerit, quod in domo ſua petenti negauerit: non feci, inquit, ſed me feciſſe ſomniaui, hæc ibi.

Vnde patet, quòd dicere neceſſe eſt, quòd aliquis ſpiritus figura philoſophi aſſumpta in aëreo corpore id perfecerit, quod quidem factum tunc illum ſomniare malignus ſpiritus cognoſcebat, vel etiam procurabat. Qui ambo in exemplum inducti, ſi non aſſeueraſſent in vigilia poſiti, ſe talia, dum dormiſſe ſe nouerant, ſomniaſſe & contrario ſi affirmaſſent, quòd non in ſomnis iſta vidiſſent, ſed in vigilia & corporaliter ab eis hæc eſſe perfecta, iudicandum procul dubio eſſet, non eos, ſed Dæmones potius in illorum aſſumpti corporis figura iácuiſſe veluti dormientes.

De ambulantibus in ſomnis.

Pro quo facto notandum eſt etiam quòd nonnulli ſic in ſomnis etiam verè operantur opera vitæ, vt videantur etiam vigilare. Cognoui ego virum ſomniantem ambulare, loqui, & quod plus eſt, perſonas obuiantes cognoſcere: cum eiſdem loqui, ab eis occurrentibus diuertere, & eaſdem quandoque percutere, illum tamen pro tunc dormire omnibus notum erat, & experientia comperiebatur. Inſuper ipſe confitebatur poſtmodum in vigilia, quòd ſomniauerat quidem ſe alia feciſſe.

Quidam ſomnians concionatur.

Quinimo quidam patruelis meus & comprofeſſor dum prædicationi iuuenis inſiſteret, pro nimia cordis anxietate de nocte ſurgebat ſomnians, & aſcendens ſuper quandam porticum, quæ prædicaturus fuerat ordinatiſſimè, quaſi populo prædicabat, vociferationibus magnis omnes à ſomno excitans & conturbans.

Alium noui hominem de nocte ſom

Somnians quidam scribit.

somniantem & sic in somnis de cubili ad studium realiter pergentem & ibidem per multas lineas rectè scribentem sine lumine, & manè quòd se tantùm somniasse putauerat, verè factum inueniebat.

Quæ quis somnians interdum efficit Sathan.

Veruntamen & hoc etiam; quod diximus verum est, quòd videlicet vnus Diabolus efficit ea, quæ alius aliquis facere se somniat. Econuersò etiam aliquis verè & sanus in vigilia operatur, alicubi deportatus à malo spiritu, vel à bono, cuius loco spiritus assumpto simili corpore, alibi dormire videtur. Huic enim quid simile per sanctos Angelos factum creditur, iuxta ea quæ leguntur in historiis authenticis.

S. Ambrosius dormiens Mediolani officium exequiarum perfecit Turonis.

Legitur enim de beato Ambrosio, quòd cùm missam Mediolani casu celebraret, hora exequiarum S. Martini, qui Turonis defunctus erat, super altare caput inclinans spacio trium horarum dormire visus est: qui postmodum excitatus, vt videbatur, à clericis causantibus populi tædium in expectando benedictionem & Missæ finem, dixit officium exequiarum fratris sui Martini se perfecisse Turonis. Quo in loco etiam in tantæ rei fidem, vt fertur, chirothecam dimisit, vt iam ex assertione eius quàm ex signo prædicto verissimè corporalitérque illis interfuisse credendum sit: & loco eius Angelum altari astitisse. Mediolani in assumpto simili corpore. Implicat enim idem corpus in pluribus locis simul tempore inueniri, vt Theologî communiter tradunt.

Chirotheca S. Ambrosij vnde Turonis asseruetur.

S. Clementis guttæ vnde Pisis habeantur.

Huic etiam non dissimile, contigit beato Clementi, Petri successori, Cùm enim Missam Romæ celebraret, statim obdormire visus est, & post tres horas ad seipsum reuersus, vt videbatur, excusationem populo attulit, quod iussu beati Petri sibi necessarium fuit illo temporis spacio Pisanam Ecclesiam, quæ diuo Petro dicata fuerat, consecrare. In cuius rei fidem indubiam, tres guttas proprij sanguinis Pisis in Ecclesia illa reliquerat super marmoreum lapidem: quæ in hanc vsque diem in summa veneratione habentur in Ecclesia cathedrali ciuitatis illius.

Ex quo patet quòd Angelus in figura sancti Clementis Romæ fuit pro tempore, quo factus ipse corporaliter Pisis erat ab Angelo deportatus, & inde Romam itidem creditur fuisse reductus. Secus autem de vtroque fuisset æstimandum, si dixissent se somniasse.

Pari modo igitur affirmantibus strigibus, quòd corporaliter vadant ad cursum, credendum est. Et si videantur, interim alicubi dormire, æstimandum est esse Diabolum in illarum forma seu figura.

Quandoquidem tamen suis etiam artibus Magicis efficiunt, vt imaginaria tantùm visione cognoscant, quæ realiter ab aliis consodalibus fiunt in cursu: & hoc vt labores euitent atque pericula: quod quandoque facere præsumendum est tales personas dum corporaliter infirmantur.

Potes autem, si vis *in Malleo Maleficarum* videre, quem obseruant aliquæ Maleficæ modum ad id quod diximus assequendum. Dicere autem quòd semper sic accidat, imò quòd ea quæ à strigibus enarrantur non possint realiter accidere, videtur & historiis & sacris literis, veluti deductum est, repugnare, adeoque contra vulgatissimam experientiam loqui, vt stoliditatem id potius præferat, quàm obstinationem sine scientia. Hæc etenim obstinatio, vt in plurimis admiscetur crassitudini talia dicentium, seu negantium ea quæ

diximus verè contingere. Et hæc de secundo principali.

CAPVT. XII.

Esse firmiter credendum atque nullatenus dubitandum prædicta omnia eo modo contingere quo ab Inquisitoribus affirmantur, ratione ex eorundem Inquisitorum iudiciis sumpta.

ESse autem procul omni dubio credendum hæc taliter euenire, prout communiter à dominis Inquisitoribus affirmatur, quod tertio loco tractandum est, & non nisi proteruos vel ignorantes negare posse talia sic contingere, sicut in processibus eorum habetur, tribus rationibus persuadetur. Quarum prima talis est, Vnicuique in arte sua perito & experto credendum est. k. Expertus enim certus est, & magis quàm sciens non expertus, vt habetur *ex proœmio Metaphy.* Non minus etiam inhærendum est expertorum & seniorum sententiis sine demonstratione, quàm demonstrantibus ipsis, vt dicit Philosophus *6. Ethicor.* Certissimus ergo erit, & consequenter ei maxima fides est adhibenda, qui simul sapiens fuerit & expertus: Fides enim non nisi ob certitudinem facti vel dicti, qui putatur ab aliquo possideri, adhibetur illi.

Qui simul sapiens est & expertus, est fide dignissimus.

Patres autem Inquisitores, vt in pluribus sunt viri peritissimi, tàm in iure, quàm in sacra Theologia. Ad Theologos autem & Canonistas pertinet determinare an prædicta impossibilia sint aut possibilia, credenda vel non credenda: sunt etiam iudices super dispositiones & testificationes factas de talibus, & super confessiones eorum, an impossibiles & verisimiles, aut certè sint derisibiles, an à fatuis, vel certè ab his, qui suæ mentis compotes sunt, factæ fuerint, quomodo, qua assertione prolatæ, quàm efficaciter comprobatæ; & consequenter in talibus iudicandis super omnes experti sunt.

Cùm ergo propter hæc ipsa quæ confitentur, iuridicè sint infœlices istæ personæ ab Inquisitoribus grauissimo iudicio condemnatæ, nemo debet esse tantæ temeritatis, vt eorum sic damnet iudicia, vt deludenda & execranda imò iniquissima putet, quòd non nisi pro somniis, vel pro his, quæ in somnis accidunt, acerrimis tormentis afficiant, & demum crudelissimè perimendos trahant homines innocentes. Siquidem secundùm sacros Doctores, nemo propter ea quæ in somnis apperit, seu etiam operatur, nisi aliud interueniat, peccare potest. Vide pro hoc, si lubet, sanctum Thom. *4. dist. 9. art. 4. quæstiuncula.* 1. Sed & si quod etiam in somnis crimen per accidens quis admittat, ex hoc ipso, quod in somniis perficitur, leuius iudicatur: quandoquidem homo pro statu illo plenum non habeat & liberum in operibus suis iudicium.

Nemo propter somnia punitur.

Censendum igitur & ab omnibus firmiter credendum est verè contingere, & in corpore perfici: prout ab Inquisitoribus iudicantur hæc ipsa fieri.

Confirmatur autem hæc ratio adhuc ex tribus: Primò Inquisitores, vt in pluribus sunt viri religiosi optimæ famæ, & integerrimæ vitæ: qui ex eo quod religiosi, Deoque dicati sunt, magis ad clementiam & misericordiam inclinantur quàm ad seueritatem: in hoc sui Saluatoris imitantes vestigia, qui diues est in misericordia. Ex eo verò quòd perfecto religionis statui copulant opera propria sanctitatis & innocentissimæ

Inquisitorum laus à misericordia. A iustitia.

Vitam hominis sine ratione perdere omnium iniustitiarum summa est.

vitæ cum odore optimæ famæ: quam ne amitterent, expediret eis secundum Apostolum magis mori, necesse est, vt omnem abhorreant iniustitiam: & præcipuè vbi agitur de vita hominis: quam sine ratione perdere, omnium iniustitiarum summa est. Cùm igitur in his iudiciis videantur & sint potiùs seuerissimi, nec acquiescant cuiusquam precibus seu lachrymis: euidentissimum præfert hoc iudicium, non nisi ex sua summè rationabili: & non nisi vbi misericordia censeretur summa credulitas apud Deum & omnes homines, qui ea quæ Dei sunt, sapiunt, id eos efficere. Quod tamen non esset si talia quæ narrantur, & propter quæ striges comburuntur, illusiones essent vel somnia.

Confirmatur secundò illa prima ratio, sic: Ea quæ de peritorum consilio iudicantur vera, non sunt falsa censenda ab aliis: p. Sed contra tres maledicas personas non procedunt Inquisitores, nisi de consilio peritorum, tam in Iure, quàm in sacra Theologia: & regulariter non nisi de consilio & consensu Domini Episcopi ciuitatis, vbi iudicium hoc exercetur, vel eius Vicarij, qui vt in pluribus periti sunt saltem in iure Canonico. Ergo quod ab eis verum vel iustum esse determinatur, non debet (ab imperitis præcipuè) tam facile condemnari.

Sed neque hi, qui verè sapientes sunt naturalique mentis elegantia & nobilitate pollent, in hoc contra peritorum consilium se opponere vel præcipites contradicere debet, vt multi imperitorum faciunt, sed matura cogitatione priùs cuncta librantes, disputatiuè potiùs, quàm sententiam proferendo, si talis opinio sibi minus placeret, vel apud eos

Inquisitoribus quomodo refragandum.

rationes inductæ non viderentur efficaces, aut ineuitabiliter concludentes opinionem suam vrbaniter in medium afferent. Quod & gratissimum foret Inquisitoribus, vt literali discussione magis veritas eluceret.

Vbicunque autem officium exercetur (quod contingit per singulas ciuitates Christianorum in Europa per institutos Apostolica delegatione Inquisitores, & ab eis factos Vicarios) Doctores ad consilium contra striges vocati, semper in hoc vnum omnes, vel pro maiori parte conueniunt, quòd prædicta fiunt realiter, & in corpore, & super hoc extant processus, & consilia innumerabilia. Ergo per locum ab authoritate peritissimorum & sapientum, quorum non est numerus, quia per totam Christianitatem tam nostra, quàm exacta ætate facta sunt, hæc omnibus persuaderi, nullúsque dubitationi locus manere debet, quòd prædicta fiant corporaliter vt præfertur.

Confirmatur & tertiò præmissa ratio sic: Id toleratur ab Ecclesia: vbi etiam agitur de huius tertij præiudicio maximo: quia tam in bonis exterioribus, quàm in fama, quàm etiam in bonis corporis vsque ad crudelissimam vitæ priuationem, non est falsum æstimandum aut iniquum, si fiat hoc ordinariè, iudicialiterque ab officialibus per sedem Apostolicam institutis. Nam id esset de summa negligentia Romanam Ecclesiam sugillare, imo de summa crudelitate & iniustitia reprehendere & calumniari. Quando quidem inquisitores non nisi vt delegati summi Pontificis hæc efficiant, à quo principaliter pendet quicquid per eos iustè, vel iniquè, ipso præsertim sciente, fit. Propter

quod

quod si in hoc iudicio inueniretur iniquitas, ipsi principaliter imputandum esset, si taceret, aut non prohiberet. Quod quia non nisi temerarium est, ideo nullus potest nisi ignarus, vel valdè præsumptuosus ista negare sic contingere, prout ab Inquisitoribus comprobantur.

k *L. semel. C. de re mil. lib. 12. & l. 1. in prin. ff. de ve. insp. & vtrobique per Bar. & no. in c. proposuisti, de probatione.*

Quod Iudex facit, rectum præsumitur.

l *Et hinc prouenit quòd rectè factum præsumitur, quod facit iudex. ff. de acq. pos. l. iustè.*

m *Prout tradi consueuit in cap. maiores. §. verum de bapt. per illum text. in Cle. 1. de pœ. Et per Alb. de Ros. in l. diuus. ad fi. ff. de off. præs. Ias. in l. vt vim. col. 6. in prin. ff. de iust. & iur.*

n *Tu adde tex. in l. isti quidem ad fi. ff. quòd metus causa, & latè Barb. in cap. in præsentia. col. 69. de prob. vbi meminit de dicto Apost. hîc alle. facit id quod idem Barb. trad. in cons. 55. col. 14 primo volumine.*

o *Arg. d. c. 2. de no. op. nun. cum aliis supr. alleg.*

p *Vt patet ex no. per Abb. & mod. in cap proposuisti. de proba. suprà etiam alleg*

q *Veritas enim hinc inde exagitata magis resplendescit in lucem, vt dicit reg. in c. graue. 35. q. vlt. & gl. in eo. cum Ioan. eremita. de fid. inst. Bene facit tex. in §. illud quæsitum cum ibi no. per Christop. Insti. de rer. di.*

r *Vt patet ex his quæ habentur in l. quæ dotis. ff. so. ma. per Bar. & Doc. & per not. in c. 1. de of. dele. cum multis similibus quæ allegari possent.*

CAPVT XII.

Ad idem secunda ratio sumpta ex testium multiplicium assertione fidei, omnique exceptione maiori. Et vnius responsionis reprobatio.

PRobatur etiam hoc ipsum quod assumpsimus, alia principali ratione, quæ talis est: Quod ab innumera multitudine personarum promiscui sexus asseritur, & vbique locorum variisque temporibus vniformiter quasi vno ore loquerentur omnes, semper affirmatur, procul omni dubio credendum est, & nulla cunctatione negandum vbi præcipuè talium testimonium in causa fidei admittatur in iure: & tam contra se quàm contra alios hæc ipsa rite coram iudice manifestent: etiam hi qui sibi vitam donari desperant sicut contingit his qui in hæresim sunt relapsi, vt non iam timore mortis, nisi confiteantur, incurrendæ, suspicari possit eos talia propalare. Hæc autē omnia incurrunt in iudicio isto: imò sæpe quoque cùm sibi vitam iam donatam alij sciunt, idipsum manifestant: vt non iam timore imminentis pœnæ, id quis iudicare possit ab eis confiteri: cùm etiam plurimi concurrant ad hoc pueri, puellæ & id genus innocentes & simplices, quorum sic facilè deprehenditur si fingerent mendacium: qua ratione puerorum testimonium certissimum dicitur.

Puerorum testimonium certissimum.

Plures, item, qui post conuersionem sunt integerrimæ vitæ ac splendidæ famæ, & plures aliæ conditiones concurrunt, quibus redduntur testes fide digni, & omni exceptione maiores. Et præcipuè etiam in causa fidei, vbi omnes etiam capitales inimici

Etiam capitales inimici admittuntur in testes cōtra hæreticos.

mici admittuntur in testes, quantumcunque alio quin flagitiosissimi, vt patet *in c. in fauorem. &c. Accusatus. de hæret. in sexto.* Si enim tali tantæque multitudini non esset fides adhibenda de talibus, quasi de non visis: pari ratione nulli credendum esset, vbi quis ea referret, quæ is, qui audiret non per se cognouisset. Et sic periret humanæ conuersationis solatium, neque daretur dissensionum terminus.

In Episcopatu Comensi singulis annis mille striges incinerantur.

Talem autem tantámque esse multitudinem eorum, qui ista fateantur fieri corporaliter, iam vniuerso orbi esse potest exploratissimum, ex multitudine eorum, qui propter hæc sub iudicio Inquisitorum per omnem Christianorum regionem cadunt: ita vt millenarium sæpè numerum excedat multitudo talium, qui vnius anni decursu in sola Comensi diœcesi ab Inquisitore, qui pro tempore est, eiúsque Vicariis, qui octo vel decem aut plures semper sunt, inquiruntur & examinantur, & annis penè singulis plus quàm centum incinerantur.

Quod si quis huic rationi se opponat, dicens, eo merito, tantæ etiam multitudini non esse credendum, quod deludatur à Diabolo, quòd hinc manifestum fieri potest, quod incredibilia quædam narrant, & ea ipsa, quæ facultatem nostræ cogitationis aut conditionis videantur excedere: quinimò naturaliter contingentibus comprobatísque aduersari. Vnde propter hoc, quòd ista negentur, non videtur sequi humanæ conuersationis, quæ circa naturaliter possibilia contingentiáque obseruatur, aliqua perturbatio.

Quærendum profectò est ab his qui taliter se opponunt, vndénam ipsi nouerint talia quæ referuntur non esse vera sed Diaboli delusiones. (Si quidem omnes credunt, vel verè vel delusoriè ista contingere, quæ à tanta multitudine confirmantur. Si enim ex naturali possibilitate vel contingentia, aliquod horum duorum delusionem inquam Dæmonum, vel ipsum narratorum euentum, verè contingere credendum sit: quia videlicet alterum horum magis possibile est vt eueniat quam aliud, id profectò magis erit vel æquè possibile vel fide dignum, quod naturaliter nostræ magis vel æquè fuerit consentaneum & propinquum. Nam & potestas Dæmonis ibi minor apparet, vbi factum vel faciendi modus virtuti naturali nostræ magis etiam appropinquat. Quantò enim effectus naturam nostram excedit, tantò maiorem prætendit causæ virtutem. Difficile autem iudicare posse videtur, quidnam horum magis naturalem facultatem excedat Dæmonis, hominem, inquam, corporaliter per aëra ad longinqua perferre loca, cibos & voluptatis omnis materiam præparare atque offerre, se etiam in forma humana familiarem & ad vota obsequiosum reddere. Hæc enim eorum summa est, quæ ab his enarrantur perditis hominibus veluti mirabilia. Aut certè sit in hominum phantasia subtiliter operari circa species formandas, componendas, & separandas, circa etiam spirituum motus, vt hæc omnia, quæ ab his narrantur, videantur corporaliter euenire: quæ tamen non nisi (vt ipsi contradicentes autumant) phantasticè contigant.

Quantò effectus naturam nostram excedit, tantò maiorem prætendit causæ virtutem.

Imò si quis diligenter aduertat, inueniet hoc secundùm naturalem potentiam procul dubio magis excedere quàm primum & consequenter minus esse debere secundùm eos credibile. Quòd quidem per comparationem ad potentiam nostram

Possibili respo. det potentia.

facile liberabitur, ac perpendi subtiliter poterit. Quod enim magis excedit facultatem nostræ naturalis virtutis atque potentiæ, magis est etiam in se supernaturale, maiorémque deposcit absolutè virtutem. Cùm enim possibile respondeat potentiæ vt illius obiectum, & ex hoc eidem proportionetur: secundùm excessum rerum possibilium in essendo, erit & potentiarum proportionatarum excessus in virtute. Minus autem ab homine factibilis est tam artificio phantasmatum, specierum, spirituum, atque motuum dispositio in potentiis animæ, vt vera videantur, quæ phantastica sunt, & vt qualia velint per has species ordinatas pro voto repræsentari, statim appareant, quàm talia quæ per striges narrantur, corporaliter fieri.

Artificiosa phantasmata.

Neminem quippe Medicorum, aut Astrologorum esse puto, & nunquam fuisse relatione vel lectione cognoui, qui talia efficere potuerit, aut etiam attentauerit, cùm neque etiam determinata somnia per artem possit homo causare, quæ determinationem minorem naturaliter habent, minúsque trahunt extra se hominem, quàm ratus, vel alienatio talis à sensu, qualem has personas pati necesse est, si deludantur. Quilibet enim post somnium cognoscit se somniasse, vt *suprà* probatum est, & patet experientia.

Determinata somnia homo non potest causare.

Neque adhæret quis somniis quasi rebus dũ euigilauerit, prout striges facere opinantur hi, qui talia quæ narrantur, corporaliter contingant: Tum quia species illæ motúsque phantastici exteriori sensu cadere nullatenus possunt, & consequenter circa talia nullus incumbit artifex, cuius sententia practica vel notitia: sensibilia à quibus causata est, tantùm pertractat, qualis est homo: Tum quia communis hominum est sententia, naturalique veluti compertum lumine absque cunctatione aliqua pronunciantur ab omnibus, hæc non humana, sed superiori aliqua virtute fieri. Quæ communes animi conceptiones, cùm ex hoc ipso naturales conuincantur, quòd omnibus vel etiam pluribus sese offerunt, si falso initerentur falsitatem profectò retorquerent in authorem naturæ.

Concludendum est igitur, hominẽ naturali virtute nequaquam facere posse, quòd aliquis ita deludatur atque desipiat, vt verè ac corporaliter fieri putet, quòd non nisi phantastica visione contuetur. Ea verò quæ ab his nequissimis narrantur in cursu contingere, quoad multa subsunt etiam humanæ facultati, vtpote quæ vel viribus, vel ingenio possunt ab homine vel perfectè fieri, vel saltem imperfectè, seu aliquid pro parte simile.

Quò enim ad ciborum præparationes ac voluptatum expletiones, nullas eas dubitat habere posse authorem hominem, nedum quales narrantibus ab illis, verùm etiam maiores, quam procurent Dæmones: non autem quàm procurare sciant, aut possint: cum saporem & qualitatum proportio, quæ voluptatem afferat, eis melius innotescat, & ad illum citius & facilius mouere valeant quam hominum quicunque.

Quò verò ad corporalem hominum delationem per tanta terrarum spacia breui temporis decursu, licèt homini sit naturaliter impossibile: aliquid tamen quoad genus saltem operis, ei simile per humanum ingenium procurari ac fieri potest, vt patet de proiectione quasi subitanea magni lapidis, vel alterius cuiusuis corporis

De delatione dæmonis per simile de bõbardis.

corporis mineralis molis per multa millia passuum ingenio tormentorum seu bombardarum, Magis ergo à possibili recedit, & consequenter maiorem exigit virtutem atque potentiam, quicquid præter naturam mirabile sit in imaginatione, quod fit etiam præter naturam sed ad extra & corporaliter. Et sic Dæmon non minus impossibile, vel magis factibile, illud erit, quàm istud: neque hoc igitur minus debet quisque credere ab eo fieri, quàm illud.

De aëreo corpore Dæmonu.

Quantùm verò ad operationem Dæmonum in assumptis corporibus aëre condensato, & in humanam figuram effincto, non maiorem id in Dæmone potentiam arguit, quàm prædicto modo species in phantasia cōponere, quæ corpora, quæque quasi vera præsentent, cùm maioris spiritualitatis sit phantastica species, quàm aër, & præcipuè condensatus. Vnde minus potest illa (si corpoream vtriusque naturam consideremus) repræsentare corpora dēsa, quàm aër.

Quantùm etiam ad motum localem, qui in his efficiundis interuenit, minus sunt eius capaces species illæ, quàm aër: cùm illæ per accidens tantùm, aër autem per se etiam moueatur. Corpus enim est aër: species autem illæ non nisi corporalia sunt accidentia: quæ etiam si æqualiter motum localem admitterent, etiam ratione subiecti, non minorem tamen ille motus in Angelo mouere virtutem argueret, quàm motus interueniens in formatione corporis illius aërei, eò quòd æqualiter quoad motum localem corporalia quæque virtuti angelicæ ad nutum obediant. Sic igitur ex his omnibus patet non esse minus credibilia, eò quòd non minus possibilia Dæmoni quæ narrantur ab his perditissimis personis corporaliter fieri, quàm eadem phantasticè solùm cum tanta contingere delusione, vt pro certo vera credantur, quæ falsa sunt & vana, veluti vulgus esse putat.

CAPVT XIV.

Improbatio vnius euasionis ad prædictam rationem.

FOrtè quis iterum contra prædictam rationem se opponet, inualidámque reddere conabitur, ex eo quòd capitulum *Episcopi 26. q. 5.* dicit, tales vel similis sectæ personas deludi à Diabolo: & per consequens non verè posse cognoscere fieri, quæ narrantur mala: neque huiusmodi personas maleficas. Qui si etiam corporaliter contingeret, aliquas personas sic portari, & facere mala quæ confitentur, quamuis posset sibi contra se testificanti, siue se accusanti credi, non tamen accusanti aliàs: eò quòd nesciant an verè ibi sint illæ personæ, quæ ibi esse videntur: cùm possit Diabolus personam seu figuram illarum prætendere, dum ipsi domi resident: vnde talium testimonium nullatenus acceptandum videtur in præiudicium tertij.

Sed ad hanc euasionem explodendam, supposito etiam quod capitulo illi fides præstari debeat, quòd infra discutietur, iam præparata via superius amplissima est, dum apertissimè cognoscitur per ea etiam, quæ per sacras literas notissima comprobantur: familiaríque experientia negari non possunt, omnes facilè posse discernere differentiam status vigilantis & dormientis, & præsertim in seipso. Nec potest Diabolus quacunque virtute conatúque maligno, sic homines extra mentem ponere, quin vigiliæ ac sanitati restituti cognoscant,

cant, quòd alia viſione, quàm corporali, alióque modo quam vtendo ſenſibus exterioribus cognouerunt omnia, quæ ſibi viſa ſunt videre, quando à Diabolo ſupponuntur: deluſi. Vnde cùm perſeuerent in confeſſionibus contra ſe, dum ſanæ mentis ſunt: dum Diabolo etiam abrenunciauerunt, ad Chriſtum conuerſi: & ſemper aſſerant talia ſibi in vigilia contigiſſe, dum plenè ſenſibus vterentur, non eſt viri prudentis velle ſine ratione negare, ea quæ tales experiri ſe conſtantiſſimè aſſerunt experientia ſenſuum, qua nulla apud nos clarior & efficacior eſt cognitio.

Et ſicut verè ſupponendum eſt contingere, quæ circa ſe facta narrantur, non minus veriſimile eſt circa confodales & alias perſonas, quæ adeſſe contuentur, idem realiter & verè accidere, cùm præſertim ſæpè, imò ſemper, contingat plures ex condicto ſimulire vel deportari, ſimúlque redire, vt patet ex proceſſibus.

Neque etiam maior ratiò eſt quòd vnam magis quàm aliam deludat Diabolus, quoad hoc: cùm præcipuè magis deſideret, quæ in contemptum Chriſti & Fidei fieri per eas procurat, in vigilia perfici, quàm in ſomnis vel in mentis alia quacunque alienatione, cùm maius in vigilia peccatum incurrant, & ſi æquè facilè Diabolo vnum vt alterum efficere, vel etiam facilius ſi illi vigilantes portare, quàm dormientes deludere, vt *in præcedenti capitulo* inductum eſt.

Facilius Diabolo eſt, vigilantes portare, quàm dormiétes deludere.

Quòd ſi contra ſe teſtificantibus in iudicio talibus (non obſtante quacunque Diaboli deluſione) fides eſt adhibenda, vt deductum eſt, ſequitur ineuitabiliter quod & teſtibus contra tertium eſt credendum, ſi attendantur ea, quæ dominis Inquiſitoribus & Iudicibus fidei ſemper euenire comprobantur. Hoc enim ab eis quotidiana experientia practicatur, quòd accuſati per ſocios criminum, licèt ferè ſemper in principio iudicij negant, in proceſſu tamen omnia cõfitentur, & rariſſimè contingit oppoſitum. Et qui hoc proteruè negaret, habet quoque proceſſus omnium Inquiſitorum falſos aſſerere, quòd planè apud nos inſanos execrabile reputatur.

Et ſi aliquando contingat, tales non confiteri, hoc ideo eſt quia iudices vel nolunt, vel qui vellent non poſſunt, vt par eſſet iudicium proſequi, dum ab his impedimentum aliquando prouenit, qui debuiſſent Inquiſitoribus facere. Non enim omnia per ſe poſſunt Inquiſitores, &c. Propterea verò, quæ rariſſimè contingunt, non debent omitti quòd regulariter accidit. Sicut non obſtante, quod in aliis etiam iudicibus quando contingat, innocentes damnari falſiſque teſtibus & accuſatoribus fatigari non interponitur iudicium contra reos nec minor adhibetur fides teſtibus aliis vel accuſatoribus.

Propter rariſſimè contingentia, non debet omitti regulariter accidentia.

Quòd ſi econtrà quis inducat, quòd ſceleratæ illæ mulieres, de quibus loquitur *d. c. Epiſcopi* aſſerebant in vigilia poſitæ ſe realiter per multa terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio deportari: & tamen ibi determinatur, quòd erant à Diabolo deluſæ. Reſpondetur quòd mulieres illæ non ſolùm in ſomnis, ſed etiam in vigilia tenebantur à Diabolo captiuæ per infidelitatem, vt ibi dicitur. Vnde facile poterat eas in vigilia deludere, ſicque in earum mentibus & imaginatione agere, vt ſibi ipſis perſuaderent & aliis ſibi verè contigiſſe, quod in ſomnis acciderat.

rat. Sicut etiam phreneticis dum patiuntur, etiam si vigilent videntur vera esse quæ vera non sunt. Liberati autem postmodum ab infirmitate, cognoscunt distinctionem status sanitatis à statu infirmitatis: & quòd illa, quæ sibi vera videbantur, dum languerent, falsa fuerant Personæ autem, quæ se vel etiam socios accusant in ista secta non amplius sunt in Diaboli potestate. Nam semper hoc faciunt dum sani sunt mente & corpore, & postquam Diabolo abrenunciarunt, & peccatum suum confessi sunt, non solùm audacialiter, sed etiam sacramentaliter prouidentia dominorum Inquisitorum, qui earum conuersionem & salutem desiderant. Ratificant enim & confirmant in fine iudicij, quæcunque tam contra se, quàm contra alios antea sunt confessæ. Et ideo patet, quòd hæc secunda obiectio non militat.

Vlterius contra illam primam euasionem dicendum est, quòd sicut Dei præueniente misericordia, non potest Diabolus deludere, nisi eos, quorum mentem primò sibi per infidelitatem subiugauerit, vt dicitur in *dict. c. Episcop.* Ita credendum est nullius personæ figuram, vt de tanto crimine accusetur, posse prætendere, nisi eius, quem sibi iam per similia crimina deuictam esse sciuerit, & multoties realiter cum aliis ad ea perpetranda conuenerit.

Et propterea non debent Inquisitores omittere contra tales accusatos procedere, eò quòd ex hoc ipso, quòd sic accusantur, etiamsi aliquando non verè ac corporaliter peregerint, ea de quibus accusantur, vehemẽter tamen suspecti sunt, quòd de flagitiosissima tali secta sint, & præcipuè si plures testes in idem contra aliquem concurrant, variísque temporibus, & si aliàs etiam malæ sit vitæ vel famæ. Neque enim Deus clementissimus diu permitteret innocentes de tanto crimine accusari, & esset de omnibus par ratio, quòd Diabolus omnium personarum figuras prætenderet diuersis temporibus, quod patet falsum: quia tales innocentes non solùm pauci esse creduntur in comparatione aliorum contra quos Inquisitores procedunt in aliqua ciuitate vel terra: sed nulli adhuc ab Inquisitoribus tales inuenti sunt esse delusi, licet aliis narrantibus dicatur quandoque tale quid contigisse. Omitto contra eandem euasionem afferre indicia apertissima de reali deportatione, quæ tam ante, quàm post deportationem in plena vigilia contingunt, quorum in hoc opusculo inferuntur plurima, vt præcipuè *infrà* patebit.

CAPVT. XX.

Ad eandem euasionem præcludendam, aliæ deductiones inuictæ.

AD eandem euasionem primam excludendam, aliam deductionem affero, quæ tam ex dicto capitulo, quàm ex aliis determinationibus summorum Pontificum robur accipit.

Ex illo namque capitulo habetur duplex modus, quibus Diabolus potest homines deludere, vel decipere. Vnus ostendendo in somnis, seu in spiritu, aut in visu quod non est.

Alius in vigilia prætendendo formam alicuius, sicut contingit in apparitionibus Diabolicis, puta: cum Diabolus assumens corpus aëreum, format aliud in similitudinem hominis vel mulieris, vel bestiarum. Sicut sæpè legitur in Sanctorum historiis.

Primo autem modo posse deludere probat *d. c.* per secundum. Secundo verò modo probat per Apostolum 1.*Cor.9.* dicentem, quòd Diabolus transfigurat se in Angelum lucis, quia videlicet aliquando apparet in forma boni Angeli, & multò magis potest apparere in forma hominis vel bestiæ. Potest ergo sic hominum phantasmata ordinare vt videatur eis videre quæ non vident, & esse, quod non est, quod maximè contingit in somnis. Potest & alio modo deludere per præstigium, vt confitentur omnes tam Theologiæ, quàm Canonici iuris cultores.

Subflantia separatæ corporibus præferuntur.

Non negat etiam capitulum illud, Diabolum posse de loco ad locum homines portare. Hoc enim negare esset hæreticum, dicente Iob, quod non est potestas, quæ ei valeat comparari super terram: imò etiam contra veram philosophiam hoc esset, quæ virtutem substantiæ separatæ omni corpori præfert. Sed solùm adducit & astruit capitulum illud, quòd non portentur tunc ad sequendum aliquam veram Deam, eique seruiendum, propter quæ videbatur illis sceleratis mulieribus quòd realiter portarentur.

Ex illo ergo capitulo iuncta fide & philosophia habetur esse possibile. quòd Diabolus has maledicas personas portet: & per diuersarum rerum apparitiones prædicto etiam secundo modo deludat. Possibili autem posito inesse, nullum sequitur inconueniens, præcipuè si sacris literis, vel determinationibus Ecclesiæ non repugnet.

Possibili inesse posito nullum sequitur inconueniés

Ponatur ergo per casum possibilem, quod contingat multitudinem personarum, sic à Diabolo congregari, & induci ad abrenunciandum fidei, contemnendum sacra, aliáque facienda, quæ narrantur de strigibus, ex quibus meritò veniunt ab Inquisitoribus & fidei iudicibus puniendæ.

Tali autem casu posito, quærendum est, quomodo poterit iudex in eorum notitiam deuenire, si non credendum sit complicibus & sociis horum criminum, qui deprehensi sunt, & iudicialiter confessi. Neque enim alius homo potest ista cognoscere: & hi, qui de tali societate supponuntur esse, terribilibus sacramentis se astringunt, ne se inuicem aliquatenus accusent, neque factum propalent: nisi fortè causa seductionis alicuius: etiamsi contingat aliquem hanc datam conseruare fidem, horribiliter vapulat à consociis vel à Dæmone, nisi fortè sint in fortiis Inquisitorum: licet etiam neque sic quandoque possint euadere. Quomodo ergo tam accerrimi hostes fidei tollentur de terra, vt intendit sancta mater Ecclesia.

De permissione Dei nemo aliter sentire debet, quàm Ecclesia.

Quis autem audeat præsumptuosus vel sciolus dicere quòd licet iste modus delusionis sit Diabolo possibilis, non tamen vtitur illo, neque illum Deus permittit. Num de permissione Dei debet quis sentire aliter quàm sancta mater exposcat Ecclesia, & rerum ostendat euentus? Vbinam autem habet quis Ecclesiam docere, quòd hæc Deus non permittat. Quin etiam oppositum illam sentire ex hoc dignoscitur, quod authoritatem & omnem fauorem præstat Inquisitoribus contra tales nequissimas personas. Euentus quoque & frequentissima apertáque indicia idipsum docent: Iudices omnes fidei & innumerabiles consiliarij sic esse iudicant: testes infiniti idem affirmant. Quomodo ergo potest quis sapiens astruere id impossibile, aut etiam non de facto contin

contingere? In hoc diſcernant omnes, ſi ratione mouentur, aut voluntate, ſeu quomodolibet alia ſiniſtra cauſa vel intentione.

Et caſum quiſque ponat ante oculos ſuos, quòd ſit ipſe iudex aut gubernator in aliqua ciuitate Eccleſiæ, vel cuiuſcunque principis, & compareat ante eum, qui dicat ſe hominem audiſſe dicentem, quòd conuenientium incurſu duo ciues tractarunt, dum ibi eſſent, tradere ciuitatem hoſtibus Eccleſiæ vel principis, & quòd vocato homine illo, ſic eſſe ab eo diſcat, vt à teſte de viſu & id quod in tali caſu crederet, aut faceret, ſi iudex eſſet: vel certè fieri conſuleret, ſi conſiliarius eſſet, vel aſſeſſor iudicis, faciat oro vel non minus credat, aut fauorem præſtet Inquiſitoribus, qui prædictis modis ſimilia cognouerit, contra Chriſtum in tali curſu fieri, vel tractari, ſi verè Chriſtianus eſt.

Præterea Eccleſia hæc eſſe poſſibilia, imò de facto contingere credit, non ſolùm indirectè, quando generaliter authoritatem Inquiſitoribus contra tales ſicut contra hæreticos, & eorum iudicia non ſolum non reprobando ſed potiùs approbando, verùm etiam quia directè, & ſpecialiter ſectam hanc inſequitur, & per ſpecialia priuilegia Inquiſitoribus mandat, vt hos peſtilentiſſimos homines vſque ad extremum interitum & exterminium perſequantur inuictè.

Vnde quod Innocentius mandauerat primò Inquiſitoribus Alemaniæ, vt *ſuprà* relatum eſt, & Iulius poſtmodum Inquiſitori Cremonenſi, confirmauit, vltimò Adrianus ſextus Pontifex omnibus Inquiſitoribus congregationis Lombardiæ ordinis Prædicatorum, mandans vt officium Inquiſitionis exerceant contra prædictam ſectam perſonarum, quæ à fide catholica deuiantes, fidem ipſam, quam in ſacri ſuſceptione baptiſmatis abnegantes, ſacram crucem pedibus conculcantes, & opprobria ſuper eam perpetrantes, Eccleſiaſticis & præcipuè Euchariſtiæ ſacramentis abutentes, Diabolum in ſuum dominum, & patronum aſſumentes eique obedientiam & reuerentiam exhibentes & ſuis incantationibus, carminibus, ſortilegiis, aliiſque nefandis ſuperſtitionibus homines, animalia, & fructus terræ multipliciter lædentes, aliáque quamplurima nefanda, exceſſus & crimina eodem Diabolo inſtigante committentes inueniuntur, eóſque puniant ſecundùm modum contra alios hæreticos à iure & ſacris canonibus inſtitutum.

Vnde patet, quòd cùm hæc ſecta non ſit niſi ſecta ſtrigum, & iſta nefanda faciant non niſi pro magna parte incurſu, qui etiam ibi ſectam faciunt & conuentum, & non alibi, nec alio tempore omnia, ſequitur quòd Pontifex ſupponit & determinat, non illuſoriè, ſed verè & realiter hæc in curſu fieri & perpetrari. Quam etiam ſectam Clemens VII. per Breue, quod directum eſt Reuerendiſſimo Epiſcopo Polenſi Gubernatoríque Bononiæ mandans eidem, vt contra quoſdam Mirandulanos eiuſdem ſectæ præſtet omnem fauorem Domino Inquiſitori Parmenſi, & incipit: Accepimus non ſine animi, &c. appellat expreſsè hæreſim ſtrigatus.

Cur Striges ſectaria habeantur.

Cùm ergo ex prædictis concludatur, quòd prædicta crimina non committuntur à prædictis hominibus illuſoriè, ſed verè oportet quòd non in ſomnis vadant, aut deportentur ad curſum, ſed verè & realiter: & conſequenter quòd fides præ-

ſtanda

ſtanda eſt teſtibus de viſu contra tales. Alias periret omnis modus procedendi contra tales, vel eum maxima difficultate poſſent deprehendi: eò maximè quòd ſicut per eorum confeſſiones agnouimus ſacramentis(vt diximus magnis ſe aſtringant, ſe inuicem non reuelare.

Aduertendum eſt etiam, quòd ſi teſtibus non creditur, contra alios, propter aſſertam deluſionem: iam non eſt etiam credendum ſeipſos accuſantibus, vel iuridicè confitentibus quòd talia ſibi contigerint, eò quòd cenſendi ſunt pariter eſſe deluſi, & eis eſſet compatiendum & non ſententia contra eos ferenda, ſi dicerent ſe nunquam extra curſum tale quid feciſſe,nec ex corde vnquam talia ſe perpetraſſe, aut contra fidem quicquam opinatos eſſe. Quod tamen nullus ſanæ mentis concederet, & practica omnium Inquiſitorum eſt in contrarium.

Præterea, ex eiſdem Pontificum verbis hoc elicitur quòd eundem debent contra ſectam ſeruare modum inquirendi, & procedendi, quem ſeruant ſecundùm iura,contra alios hæreticos. Modus autem ex parte intentionis ipſius Inquiſitoris & efficaciæ tam interioris quàm exterioris eſt, vt interprete omníque humano timore, & cuiuſcunque commodi vel lucri amore poſtpoſito inuictè procedant. Vt patet in priuilegio quodam Inquiſitionis, quod incipit: Ex parte verò ordinis procedendi & executionis, ſit ſimpliciter & de plano, &c. *c. Statuta, de Hæret.lib. 6.* Item vt excommunicati & participes vel ſocij criminis in teſtimonium admittantur.*eod. tit. In fidei fauorem.* Contra iſtam ergo ſectam hoc vltimo modo procedendum eſt.

Tenentur ergo credere Inquiſitores omnibus, qui teſtimonium contra hanc ſectam ferre voluerint, etiamſi dicant ſe ſocios omnium. Non poteſt ergo interponi, quòd iſti ſocios ſe dicentes, non ſunt audiendi, quia deludentur per præſtigium vel quomodolibet aliter: quia iam tolleretur modus procedendi contra iſtos,quo procedi debet contra alios hæreticos: quod eſt contra voluntatem & mandatum Eccleſiæ in prædicto priuilegio Adriani. Vnde patet, quòd illa euaſio nulla eſt, ſed irrationabilis & periculoſa fuga. Etiam ſocii criminum contra Maleficos audiuntur

---

CAPVT. XVI.

Eadem ſecunda ratio ex eodem fundamento tripliciter confirmatur.

PRæcluſa igitur prædicta euaſione ad ſecundam rationem principalem, confirmatur ipſa ſecunda ratio principalis tripliciter: primò ſic:Si duobus teſtibus & in præiudicium tertij tam in iudicio creditur, quàm extra iudicium de rebus poſſibilibus euenire, multò fortius credendum eſt maximè multitudini tale quid conformiter aſſerenti. Quia de quo minus videtur ineſſe & ineſt, & de quo magis, per regulam topicam. Maxima eſt autem multitudo talia narrantium, vt ſupra deductum eſt. Sed & hæc ipſa quæ narrantur,eſſe poſſibilia *ſupra in primo principali,* probatum eſt etiam ex ſacris literis. Ergo non ſunt hæc tam facilè paſſimque neganda, vt nonnulli faciunt.

Confirmatur ſecundò eadem ſecunda ratio,ſic: Fama quam omnes famant, non ex toto perit:& impoſſibile eſt, quòd famoſum ſit falſum ex toto, ſecundùm Philoſophum *in lib. de ſomno & vig.* & 7. *Ethicorum* Fama quam omnes famant non ex toto perit.

Maximè

Maximè autem si fundetur narratio in certitudine sensuum. Non enim possunt falli sensus exteriores circa propria sensibilia, vt dicitur in secundo de anima. Narrant autem omnes isti ea quæ ab eis videntur & fiunt supra naturam, & ea esse vera testificantur de visu pluribus sensibus. Et in hoc omnes conuenire, quòd corporaliter fiant, quæ sensisse se dicunt publica & vniuersalis est fama. Non ergo ex toto falsa esse censenda sunt, aut putandum est vniuersaliter tales personas decipi vel decipere: licet fortè interueniant sæpe delusiones, vt *suprà* declaratum est.

Confirmatur tertiò eadem ratio sic: Si quod est magis incredibile quam illud de quo est sermo, vel saltem æquè incredibile & nihilominus à sanctis Doctoribus hac sola ratione creditur & pro certo asseritur, quod à multitudine virorum ac mulierum tam eorum qui sunt experti quàm eorum etiam qui ab his, qui experti sunt, didicerunt & cognouerunt, enarratur & confirmatur, multo magis ab omnibus credendum erit quod est magis credibile, vel saltem æquè credibile, & quo est æquè vulgatum & affirmatum ab his qui experti sunt, vel ab expertis certa relatione, cognouerunt. Nam cùm citò sine ratione credere sit iudicium leuitatis, iuxta illud *Ecclesiastici* 19. Qui citò credit, leuis est corde, magis hoc alienum esse debet à sanctissimis & grauissimis Ecclesiæ sanctæ doctoribus, qui tam naturaliter, quàm supernaturaliter dotati sunt supra cæteros muneribus intellectus, quàm è quibuscunque aliis.

Magis autem credibilia sunt omnia, quæ narrantur à strigibus fieri in cursu illo diabolico, præter hoc, quod etiam affirmant sibi contingere, Dæmones, inquam, esse eis incubos aut succubos, quem hoc ipsum quod exceptuatum est, ibi, vel alibi expleri per Dæmones. Et tamen hac ex sola multitudinis assertione, pro certo tenent Augustinus. Thomas cæteríque Theologi. Ergo multo fortius à nobis non debent illa negari, de quibus est sermo.

Quod autem hoc sit magis incredibile, & magis videatur à possibili alienum ex hoc manifestum est, quòd Dæmones, cùm sint spirituales creaturæ, corporales delicias aut oblectationes non magis admittunt, eisque oblectari non magis possunt sensitiua oblectatione, quàm lapides. Sicut enim lapides, ita & Angeli sensibus carent, quorum obiecta sunt illa oblectamenta, & consequenter videntur etiam ab eorundem spirituum voluntate aliena: Licet in corporibus assumptis, possint ab illis opera motúsque tales, quasi viales perfici, & in illis intellectualiter, non autem sensualiter oblectari, propter animarum perniciem, eorum, inquam, qui tale cum eis habent fœtidissimum commercium. Qui tamen (vt diximus) videntur elongata hæc opera vilissima & vtilitatem animi prætendentia, vt pote subiecti passionibus concupiscentiæ turpissimæ ab eorundem spirituum eleganti natura, potiùs, quàm opera, circa corporalia quidem expleta: sed tamen virtutem eorum ac potentiam præmonstrantia: qualia sunt hæc, quæ narrantur accidere talibus hominibus in illo Diabolico cursu minus illa credenda forent, quàm ista.

Angeli sensibus carent vt lapides.

Angeli in assumptis corporibus, non sensualiter, sed intellectualiter oblectantur.

Quòd verò sancti Doctores, non ratione aliqua, vel reuelatione moueantur ista credere, quæ minus credibilia sunt, & vt vera cunctis illa

Christianis annuncient non nisi sola fide narrantium, patet præcipuè per diuum August. qui hæc ipsa primus inter Catholicos in scriptis redegit: ne dum possibilia, sed, & facta *in 15. lib. de Ciuitate Dei cap. 23.* Vbi sic ait. Creberrima fama est, multique se expertos vel ab eis, qui experti erant, de quorum fide dubitandum non est, se audiuisse confirmant, Siluanos & Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos extitisse mulieribus, & earum appetiisse & peregisse concubitum: & quosdam Dæmones, quos Dusios Galli nuncupant, assiduè hanc immunditiam & tentare, & afficere, vt hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Fauni sũt Incubi.

Dusii.

Hoc idem tenet etiam sanctus doctor, non nisi ob Augustini prædictam inductionem. Sed neque alij Doctores sancti, videlicet Gregorius & Isidorus, qui tales dari Dæmones incubos & succubos affirmant, vt suprà inductum est, alia ratione ad id moueri possunt, nisi prædicta: Cùm hoc ex sacris literis non habeatur, neque reuelatione priscorum: ergo neque per naturalem factorum cursum.

Cùm ergo eorum quæ à strigibus asseruntur, fama sit communior, & assertior eò quod iuramento iudiciali vbique firmata sit: sequitur à maiori, quod eis indubitata sit adhibenda fides. Si enim ista negentur, & existimentur quasi à delirantibus introducta non minus delirare putandum esset illos, qui ea, quæ minus credibilia sunt, referrent, quæ tamen credunt sancti Doctores, vt diximus, quasi non delirantium relatione comperta.

S. August. credidisse conuersionem mulierculatum in catos.

Sed & quod magis propositum roborat & confirmat, hoc ipsum quod striges asserunt, de conuersione, inquam, saltem apparente earum, in catos, tenet August. esse verissimum, licet non secundùm hanc speciem verba faciat. Et hoc tenet non nisi relatione eorum, qui eiusmodi certissimè se audisse vel etiam expertos se esse asseuerarunt. Nam *lib. 18. de ciuitate Dei c. 17.* postquam retulit, quæ à Gentibus narrantur de sociis Vlyssis in bestiis à Circe Maga conuersis, & de Arcadibus, qui tranatando stagnum, conuertebantur in lupos. Et rursus de Arcadibus in lupos conuersis, hausto quodam immolato liquore, Deo suo Lyceo, post nonnulla subiungit, & probat hæc esse credenda, propterea quòd & temporibus suis talia fieri referrentur.

Vnde sic dicit, Si enim dixerimus, ea non esse credenda (quæ scilicet pernarrata sunt) non desunt etiam nunc qui eiusmodi quædam vel certissima audisse, vel etiam expertos se esse asseuerent. Nam & nos, cum essemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium vbi stabularius mulieres imbutas his malis artibus, in caseo dare solere dicebant quibus vellent, seu possent viatoribus, vnde in iumenta illico conuerterentur, & necessaria quæque portarent post quæ perfuncta opera, iterum ad se redirent. Nec tamen in eis mentem fieri bestialem, sed rationalem humanámque seruari. Hæc August.

Caseo infecto immutatur hospes quidam in iumentum.

Ex quibus patet, quòd ipse non nisi ob plurium testium asseuerationem credebat talia fieri arte Magica: Quibus non assimilabilia sunt, quæ prædicantur ab Inquisitoribus accidere strigibus: & hoc relatione eorum, qui sunt experti sicut de conuersione strigum in catos: non tamen quoad veram naturæ speciei mutationem, sed apparentem: & par ratio est de omni alio euentu mirabili

mirabili per tales, circa casus diabolici cursus enarratos: & ab innumera testium multitudine confirmatos. Vnde cùm supra probatum sit, omnia talia esse possibilia: neque sacris literis repugnare procul dubio sunt ab omnibus credenda, nisi quis vellet esse sapientior Augustino cæterisque sanctis doctoribus, qui eundem Augustinum in hac imitantur crudelitate.

ſ *L. vbi numen ff. de test. &c. nouit. de iud. etiam in criminalib. c. cùm dilectus de calum.*

t *De qua habetur in Auth. multò magis. C. de sacrosan. Eccle.*

u *Et satis patet ex notatis per Bart. in l. de minore. §. plurimum. ff. de quæst.*

CAPVT XVII.

Ad idem ratio tertia, ex multiplici experientia, per nobiles inducta.

Xc p. Quam sit de elect. in 6. Argumétis ab experientia.

TErtiò probantur hæc esse credenda, prout ab Inquisitoribus vera prædicantur, ratione sumpta ab experientia, quæ dicitur rerum magistra. Et sic arguitur; Id quod multiplici experientia comprobatur, non est negandum: Nihil enim certius, quam quod sensibus notificatur, quod ad experientiam pertinet: Sed ea quæ à strigibus narrantur, sunt etiam in diuersis locis per experientiam ab aliis, quàm à strigibus: quoad facti substantiam comprobata.

Quod quidem inducitur primò quantùm ad corporalem delationem (omissis quæ ab authoribus antiquis, Vincentio, inquam historiali & Petro Damiano afferuntur, de quibus vide si placet *in Malleo Maleficarum parte 2. c. 3.* quod & in solutionibus argumentorum explicabitur succinctè) in medium tantùm induco nunc ea, quæ nostris temporibus ab his, qui pro certo cognouerunt enarrata sunt.

De veritate namque prædicti cursus Diabolici omissis innumeris, quæ olim facta narrant, & scriptura etiam teste, vera comprobantur, nouissimum argumentum duplex inducere libet.

Currere cum luminaribus striges in suis conuentibus Achori satione Itali conuentum hunc vocant cursum vel concursũ.

Quidam Vener. P. Frater Paulus de Caspano ord. nostri mihi anno præterito asseuerauit, Presbyterum quendam nomine Io. Antoninum de Palauisinis bonæ famæ virum, demorari, iam diu, & nunc etiam in valle Telina in castro Caspani, sibique narrasse, quòd dum manè secundùm consuetudinem ante diluculum ad exoluendum diuinum officium vel alia de causa surgeret de lecto, contigit eum multoties magnam vidisse turbam in propinqua planitie virorum & mulierum, cum variis luminaribus currere hinc inde more ludentium, quos presbyter dixit pro certo se scire, quòd sunt strigones & striges, quæ deportantur ad cursum, vt omnis generis voluptatibus carnis perfruantur.

Quidam etiam egregius medicus Ferrarien, & in hac eadem ciuitate curis infirmorum publicè intendens magister Sozinus Bentius nuncupatus, mihi fidelissimo testimonio superioribus diebus enarrauit, quòd cum superioribus annis, quasi tribus elapsis, ruri esset inuisendarum possessionum propriarum gratia, contigit cum suo villico sermonem de strigibus eum habere. Cúmque medicus esse deliramenta diceret, quæ referuntur de strigibus: & hoc præ cæteris, quòd videlicet corporaliter ferantur ad opinatum cursum, econtrariò statim villicus ille (qui

adhuc ſupereſt, & vocatur Thomaſinus Pollaſtros, de territorio quidem Mirandulæ, ſed modò habitans in confinibus illis in loco, qui vocatur Clauica Malaguzzi) aſſeruit quendam alium, ibi propè morari ruſticum, qui narrat ſe mulieres, & viros in maxima multitudine nocte chorizantes, & voluptatibus vacantes vidiſſe. Sup. quo ſtudens medicus, rogauit villicum ſuum, vt ruſticum iſtum ad ſe vocaret. Qui vocatus, & de his interrogatus ita reſpondit. Quadam nocte, dum per tres horas ante diluculum ſurrexiſſem, vt cum bobus & plauſtro veniens, villico huic veſtro in quodam negotio ferrem auxilium, perueniſſémque ad hanc planiciem (quam manu oſtendit, quia prope erat) vidi à longe tamen, ignem copioſum in diuerſis locis quaſi luminaria magna, inter quæ multitudinem quoque conſpexi virorum, ac mulierum, veluti ad inuicem decertantium, ſeu etiam chorizantium. Propius autem accedens, pluſquam ſex milla hominum, clara per ignes cauſata luce intuitus ſum, & mēſas paratas, & eorum nonnullos comedere ac bibere: plurimos chorizare, diuerſique generis ibi ludorum exerceri, plures etiam laſciuire licentius, quàm fas ſit eloqui. Inter eoſdem autem aliquos mihi notos vidi viros ac mulieres, & nō nullos eorū tunc etiam ſum allocutus. Sed poſt horam quodam ſigno facto velociſſimo (vt videbatur) curſu, omnes inde fugerunt, ac velut aſportati nebula, nuſquam comparuerunt. Hoc igitur accepto teſtimonio, medicus mutauit ſententiam, & nedum poſſibile, ſed etiam de facto contingere iam credidit, quæ prius deliramenta putabat.

Quidem ſuperueniēs ſaltationi ſtrigum earum aliq: as alloquitur.

CAPVT XXIII.

Experientia corporalis curſus, ac tranſportationis ſtrigum ad loginqua loca per populares inducta.

POpularium etiam teſtimonio, qui Ferrariæ morantur, hoc ipſum probandum cenſeo, vt poſſit, qui voluerit non à longè certificari.

Quidam in primis Andreas Magnanus Bergomenſis, habitator Ferrariæ, hac hyeme mihi narrauit, quod à quodam ſuo affine Venetiis commorante, cognouit hoc quod contigit ſuperioribus annis, quandam, inquam, puellam, quæ cum matre Bergomi morabatur inuentam fuiſſe nocte Venetiis in thalamo dicti ſui affinis. Quam manè repertam nudam, recognitámque, quia conſobrina erat, cùm interrogaſſent quomodo illuc veniſſet, aut ibi eſſet, & quare: plorans illa, poſtquam veſtita ab eis fuit, hæc quæ infero, enarrauit, dicens: Hac nocte, cùm in lecto vigilarem, vidi matrem meam, quæ me dormire putabat, ſurgentem de lecto, & exutam camiſia ſe quodam vnguento, quod ex vaſculo aſſumpſit, de ſubalteribus extracto perungentem corpus. Et ſtatim in aſſumpto baculo quodam ibi præparato, in modum equitantis aſcendens, extra feneſtram deportata eſt, & à me nequaquam ex tunc ibi viſa. Cúmque ipſa quoque de lecto ſurgens, meum vt mater fecerat, perunxiſſem corpus extra feneſtram educta, ſtatim in hunc locum deportata ſum, vbi matrem puero huic lecto decumbenti inſidiantem vidi. Ex quo ego territa, cùm matrem etiam ob meum aduentum conturbatam vidiſſem,

Quædam vecta ad nocendū liberis.

vidissem, & comminantem, nomen Domini Iesu, & beatæ Virginis inuocaui, & ex tunc matrem non vidi, & ego hîc nuda soláque remansi.

His auditis à puella, scripsit omnia hæc affinis ille, narrauit P. Inquisitori Bergomensi, à quo capta mulier, & tormentis exposita, cuncta confessa est. Et addit se à Dæmone plus quàm quinquagesies deportatam, vt puerum illum, filium prædicti affinis occideret: sed tamen præualuerat nunquam, eo, quòd semper eum inuenerit signo crucis, & sanctis orationibus à parentibus benè munitum.

Quidam etiam Antonius Leo carbonarius, Ferrariæ habitator, de Valle Tellina, narrauit mihi hoc anno, se in patria sua, ab eo, cui infrà scripta contigerunt cognouisse: videlicet, quòd cùm susceptam haberet ille vxorem suam, ex relatione multorum, quòd iret ad cursum, quando ipse nocte dormiret, finxit se quadam nocte profundè nimis dormire. Quod vbi percepit vxor, surgens de lecto se inunxit vnguento ex vasculo prius abscondito & statim nusquam comparuit. Stupens autem vir suus, & quadam curiositate ductus de lecto surgens, idem fecit quod vxor: & statim per caminum (vt sibi videbatur) per quem etiam sibi visum fuerat ascendisse vxorem, delatus, in quandam nobilis cuiusdam Comitis cellam vinariam deportatus est: quo loci vxorem etiam cum aliis pluribus reperit. Eo autem viso vxor statim cum aliis quodam signo facto discessit, eodem viro suo in illo loco relicto. Qui manè à famulis domus inuentus, & cum clamoribus quasi latro captus, & ante Comitem constitutus, accepto loquendi spacio, cum robore factum narrauit. Et ex hoc accusata vxor illius apud Inquisitorem, tandem confessa, pœnas dedit suis dignas sceleribus.

Quædam voluitur in vinariam cellam.

Velle autem sola illa credere (vt ad obstinatos paulisper verba conuertam) quæ propriis oculis contingunt videri, signum stoliditatis est, vel magnæ nequitiæ: vt qualis fortè quis fuerit, tales & cæteros esse putet, mendaces, inquam, & delusores.

De vnguento, quo vngunt vecturas.

Ex his tamen quæ prænarrata sunt, haudquaquam existimandum est, virtutem aliquam naturalem inesse vnguento illi, quasi omnes qui se illo perungerent, sic differri haberent, aut possent. Iam enim non nisi ad vnum deferrentur locum, vel ad vnam duntaxat differentiam loci, cùm natura non nisi ad vnum determinata sit, vt dicitur secundò Physicorum. Nec Diabolus est subditus naturalibus virtutibus rerum corporearum, quoad motum localem causandum, cùm sit eis nobilior, & ab omni materia absolutus. Tales enim virtutes non nisi ad res ipsas terminantur materiales. Sed sicut animal trahitur cibis, ita spiritus signis, vt dicit Aug. 21. *de ciuit. Dei cap.* 6.

Natura non nisi ad vnum est determinata.

Vt animal cibis, sic Spiritus signis allicitur.

Ex pacto enim tacito vel expresso, habito cum malignis spiritibus ab his personis, vel ab aliis, qui hæc primò introduxerunt, putà, quòd fidem abnegent: & baptismum, crucem conculcent, nomen vllum sanctum minimè nominent, & alia huiusmodi nefandissima incurrant crimina, facto postmodum aliquo opere, putà tali inunctione pro signo, statim adest Diabolus propria voluntate. Et ita proprio ex arbitrio assumpta sibi placita, etiam bestiarum figura: vel etiam inuisibiliter assistens, defert miseras personas, pro

OOo 3 earum

earum, vel etiam pro sua voluntate ad destinata loca, indéque reducit.

Est prælatio & subiectio in Spirit:b.

Posset etiam ad hoc cogi Dæmon inferioris ordinis à Dæmone superiore ac præsidente, cuius videlicet ille potestati subiicitur. Est enim prælatio, & subiectio in spiritualibus creaturis, tam bonis, quàm malis, vt patet per sanctum Th. 1. *q*. 10. *P. art.* 2.

Propter hæc igitur contingit, quòd etsi aliqui quandoque se tali vnguento deturpent, intendentes transferri, siue pactum habeant cum Dæmonibus, siue non, voti compotes nullatenus fiunt.

Nonnulli autem quandoque tali perniciosa vnctione peruncti, quamuis etiam non intenderent se transferri, translati sunt. Procedit hoc etenim ex libertate Dæmonum sic exigente quandoque malitia hominum, vt in perniciẽ suam obtineant, quod suæ saluti contrarium est. Et ex bonitate Dei, quandoque à tali malo quidam custodiuntur contra suam etiam voluntatem.

Sed & quandoque impediuntur Dæmones, ne id præualeant obtinere, quod vellent: & hoc vel à bonis Angelis vel à malis, sibi tamen prælatis. Ex bonorum autem Angelorum præsidio istud communiter prouenit, ne possint Dæmones officialibus fidei nocere: nec ex carceribus eorum hæreticum hominem eripere, etiam si se totum vnguento illo perungeret execrabili.

Castigantur inobedientes striges.

Sed & quandoque Dæmonum in hoc libertas ostenditur circa talia: quòd si persona etiam sic peruncta, pactum aliquod cum Dæmone firmatum præuaricet, putà nomen aliquod sanctum in cursu proferat: statim à Dæmone deponitur, seu derelinquitur, & in locis se inuenit à domo propria, vnde recesserat, longè positis, sæpiùs etiam flagellata per eosdem Dæmones, quandoque illæsa.

CAPVT. XIX.

Experientiæ apparentis conuersionis strigum in catos.

Comprobatur etiam id, quod assumptum est, in prædicta ratione de apparentia strigum in formam brutorum & præcipuè catorum, vt ipse quoque striges fatentur per testes fidelissimos de visu, quantum ratione humana iudicare potest.

Striges in feles mutatæ, necant infantem.

Nam suprà nominatus Antonius Leo vxórque sua sub iuramento deponentes, mihi dixerunt hoc anno, modò decurrere tertium annum, quòd in thalamo suo feris optimè clauso, nocte quadam duo magni cati apparuerunt, vni ex pueris eorum insidiantes: de quibus tamen ipsi, dum dormirent non aduerterunt, nisi post emissum à puero clamorem & eiulatum. Strigauerunt enim iam ipsum infantem, quando sunt excitati parentes: cuius maleficij causa infra paucos dies exsiccatus puer interiit. Surgentes ergo, quàm primùm catos binos viderint, de lecto suo, vt eos comprehensos necarent, licèt ferrea pala percusserit alterum eorum vix vt sibi videatur) acerrimè: alterum verò ritè concluserit: nihilominus elapsæ paulò pòst aufugerunt ambo & extra fenestram se demittentes, non vltra comparuerunt nocte illa.

Simile quid passi sunt post annos duos, hoc est, anno elapso circa puellam nuperrimè natam. Si quidem à duabus magnis catis, altera beretini

beretini coloris, altera verò pro parte albo, & pro alia parte corporis nigro colore colorata, dum omnes dormirent, nocte inuaſa, parentes expergefecit flebili voce. Qui viſis catis è lecto ſaltantibus ſurrexerunt, & eos comprehenderunt: ſed neque præualuerunt. Nam vt antea fecerant, eorum manus euaſerunt facillimè: & per feneſtram domus demiſſæ fuerunt. Puella verò infra duos dies exſiccata defecit. Noctibus quoque ſtrepitum multarum catorum inſidiantium aliis filiis, & etiam loco, vbi vnguentum ſibi datum à quadam ſtrige ſeruabatur, vt illo peruncti curarentur (ſiquidem iam & ipſi ſtrigati fuerant, ſed non exitialiter) ſæpius audierunt, cùm tamen, vt ipſi dicunt, non niſi vnam paruam catum in domo habeant.

Sed & Strix, quæ ſuperioribus diebus fuit incinerata, dixit eiſdem ſuper hæc percunctantibus, quòd duæ fœminæ ſtriges fuerant, in forma catorum, quas in thalamo viderant, quæ & alios filios antè occiderant modo prædicto, ſéque noſſe illas aſſeruit: imò ſignis, non autem ex nomine propalauit eaſdem.

Huius etiam apparentis conuerſionis ſtrigum in catos, teſtis alius in hac eadem ciuitate Ferrariæ, Philippus nomine, artificio certo, ſub iudiciali iuramento mihi aſſeruit hoc anno, ſtrigem quandam ante tres menſes eidem impoſuiſſe, ne prohiberent venire circa puerum quem (à ſe fortè ſtrigatum) curandum aſſumpſerat, ſi quas blandientes & alludentes videret catos: Eadem igitur die, dum diſceſſiſſet illa, viderunt poſt horam ipſe & vxor ſua catum magnam, & hactenus ab eis inuiſam, quæ ad puerum accedebat concito gradu. Quam cùm ex timore parentes ſæpius abegiſſent, poſtremò contra venientis vexationem ad impatientiam exarſerunt: clauſóque oſtio vir ille grauiſſimè catum hinc inde fugientem, diutius haſta percuſſit, & demum ex alta feneſtra ſe iactare compulit, vt toto colliſa videretur corpore catus. Ex tunc autem ſtrix illa vetula toto confracta corpore per plurimos dies lecto decubuit, quo factum eſt, vt leuis quam prius habebant, ſuſpicio, quod ſtriga eſſet, & puerum ſuum, qui hac infirmitate ſtrigatus, grauiſſimè laborabat, ipſa ſtrigaſſet, in vehementem tranſit, imò in violentam. Etenim percuſſiones, & plagæ, quæ in cato infixæ ſunt, in illa vetula ſunt inuentæ, quoad membrorum correſpondentiam.

Strix vapulans ſub forma felis, malè habet.

Innumera poſſent adduci ad huius rei manifeſtationem exempla. Sed hæc nunc ſufficiant manifeſtiſſima teſtimonia, de quibus & publica inſtrumenta confecta ſunt, & per eoſdem teſtes, adhuc viuunt, apud omnes confirmari poſſunt.

Alio etiam modo idipſum, quod in hac tertia ratione probare aſſumpſimus, manifeſtari poteſt, per ea videlicet quæ ante curſum inchoantes, in curſu ſtriges perficiunt, vel ex curſu regreſſæ, ibi facta demonſtrant. Ex quibus manifeſtabitur, quod talia deluſoriè non contingunt: ſed verè realiter, & in corpore.

Habitam namque priuſquàm ad curſum accedant ſacrataſſimam hoſtiam, vbi poſtmodum ad determinatum locum fuerint deportatæ, pro munere offerunt Diabolo, quam & ipſius Diaboli gratia, & requiſitione opprobriis affectam, ibi dimittunt: & nullatenus apud ſe poſtmodum illam inueniunt. Quod non

Hoſtiam ſacratam ſecum volantes Striges portant.

non accideret, si tantummodo somniarent sese talia facere.

Vmbilici puerorum offeruntur Diabolis

Idem conuincunt alia itidem oblata munera puta vmbilici puerorum, galli, gallinæ, & alia huiusmodi quæ communiter requirunt Dæmones sacrilegis eorum sacrificiis.

Quòd autem res ita se habeant & isthæc encænia Dæmonum post oblationem non compareant, millies comprobatum esse testantur patrum Inquisitorum processus innumerabiles.

Pugillus terræ maleficiatæ datur initiatis.

Eisdem itidem strigibus referentibus cognouimus quòd dum primò deportantur ad cursum & negatis coram domina cursus fide Christi atque Baptismo faciunt homagium Dæmoni, accipiunt tradente sibi eodem Dæmone pugillum terræ, qua secum portata, & realiter apud se inuenta conseruatáque, toto vitæ suæ tempore vtuntur personæ istæ pessimæ, ad maleficiandum non solùm pueros, verùm viros & mulieres cuiuscunque ætatis, proiecto terræ illius modico super eas, quas volunt personas perdere. Si autem hæc omnia in somnis contingerent, vel delusoriè, nequaquam apud se talia postmodum vigilantes inuenirent.

Striges singulis septimanis bis languent.

Aliud quoque huius veritatis signum offero tale: Asserunt enim striges qualibet hebdomada se bis languere, manè videlicet diei Veneris, & diei Lunæ, propterea quod ex velocissima reportatione, qua noctibus illæ præuiis à cursu recipiuntur in propria, patiuntur depositæ quasi vertiginem & ob hoc lecto decumbentes, toto penè mane illo quiescunt. Quo etiam effectu, quasi apertissimo & clarissimo signo, noti earum suspectas easdem habent vehementissimè, quòd sint striges: vbi præcipuè præstigiosis operibus alioquin intendunt.

Ex velocissima vectione vertigo vexat striges.

Sed & illa, quæ superioribus diebus incinerata est, ea quæ nunc diximus confirmauit: & aliud insuper veri realisque sui cursus dedit hoc indicium, quod cùm semel reportaretur è cursu, & per caminum deposita fuisset in camera propria, non potuit hoc latere familiares, qui in eadem camera dormiebant. Et licet illa, vt factum occultaret excusationem auditi sonitus aliam interponeret, non tamen eis potuit satisfacere, quò minus vehementer suspicarentur eam tunc de cursu regressam, sicut & rei veritas erat.

Per caminum quadam demissa proditur.

Mutuus quoque concursus in dictis & factis, dum in diabolico illo resident conuentu, & se inuicem cognouisse, & comitatas fuisse: fecisse quoque simúlque dixisse, dum sunt in cursu, quæ postmodum concordes referunt sicut in referendo conueniunt, qui vigilant, ea quæ simul vigilantes fecerunt, aut dixerunt, signum est apertissimæ veritatis, quòd ista non in somnis perficiantur. Nam si vnus somniaret, aut deluderetur, vel etiam ambo, nullatenus ita mutuo conuenirent: Non enim experimur, imò impossibile iudicatur, & contra naturam, quòd duobus contingat eadem in somnis videre, putaréve, quòd hæc vel illa fecerint, vel dixerint, absque vlla penitus differentia, vt talibus accidere comprobatur. Siquidem persæpè plures earum conueniunt simul ire rediréque, vt nulla sit iam negandi ratio vel apparentia, quòd hæc corporaliter fiant & in vigilia.

Quòd si etiam quandoque in somnis hæc appareant, vel contingant opere Dæmonis, non hoc eos latet vt plurimùm qui talia patiuntur, sicut

ſicut & ſuprà dictum eſt, ex his quæ traduntur in Malleo Maleficarum. His tamen, qui realiter deferuntur ad curſum, vt dictum eſt, multa tam in motu illo, quàm in termino motus, deluſoriè in parte contingunt: vt iudicent miſeri, realiter & corporaliter nonnulla ibi fieri & eſſe, quæ tamen phantaſticè fiunt opere Diaboli, vt in ſolutionibus argumentorum pleniùs innoteſcet.

CAPVT. XX.

Cur Dæmones copioſas ac celebres ſtrigum conuentus crebro ſic inſtruant, ac aceruent, è diuerſis regionibus aſſumptis vir.s ac mulieribus.

POſſet autem aliquis etiam præmiſſis omnibus annuendo dubitare de veritate huius concurſus hominum in vnum, tam crebrò repetiti.

Rariſſimi Strigum conuentus. Eſto enim, quòd poſſit Diabolus homines de loco ad locum longiùs transferre, & plures etiam homines in vnum congregare: non tamen id fieri credendum videtur, niſi rariſſimè, ſicut & rariſſimi leguntur qui fuerint à Dæmone per aëra deportati: & rariùs, imò nunquam, tam in gentilium quàm etiam in Eccleſiaſticorum ſcriptis legitur quòd vel ſemel tantùm per Dæmones facta ſit adeò celebris congregatio hominum, ſicut eſt vna vel minima earum, quæ fieri dicuntur à ſtrigibus bis in hebdomàda in diuerſis partibus Chriſtianorum.

Quòd ſi etiam dicatur; hoc Dæmones facere, vt decipiant homines, & eorum ruinæ ſæpius inſidientur, videtur, quòd ab initio iſta facere debuiſſent, cùm à principio perditionem hominum ſummo ſtudio, & inexplebili malitia exquiſierunt. Vnde cùm factum hoc aliàs nemo ſciat, imò negetur ab omnibus pari modo negabit quiſpiam vnquam Deum Opt. Max. iſta permittere.

Verùm enimuero, cùm tot aſſertionibus, atque manifeſtis indiciis, hæc infœlici noſtra hac tempeſtate comprobentur contingere, ſuprà inductum ſuaſorium ſcrupulum hac ſola ſuaſione remouere curabimus, quòd Deo pro grauioribus hominum inualeſcentibus demeritis permittente, grauius eoſdem Diabolus inſequitur, ac pernicioſiores nocendi modos indies aggreditur in Chriſtiani nominis extinctionem.

Quòd autem vnus hic morbus, omnium ſit grauiſſimus, ſupra modum contagioſus, vniuerſalique ſaluti hominum magis aduerſus primum manifeſtò, facilè demum oſtendemus, non ab re noſtris temporibus iſta crebreſcere.

Primùm autem, deducit multitudo ſimul & grauitas criminum, ruináque animarum exitialis, quam Diabolus omni, qua poteſt arte, omníque malitia mundum debellare contendit. In conſortio enim poſitæ miſeriæ, & infelices illæ perſonæ magis ſe inuicem ad malitiam trahunt, in malitia fouent, & ſic eorum culpa continuè aggrauatur. Se inuicem quidem ad malitiam magis trahunt inducendo.

Primò verbis. Timeret enim perſona quælibet diabolica, ſi ſolam ſe ſciret, aut crederet eſſe Dæmoni obligatam, ſic à Chriſto alienam, eiúſque inimicam: timeret, inquam, hæc alteri reuelare, & ad ſimile facinus alios inducere. Modò autem, cùm in tam ſolemni delectabilíque ſe cognoſcant annumerari ſocietate quaſi iactabundæ, morémque facturæ cognatis, amicis, atque ſodalibus Quot modis inducantur. Striges. Cur Dæmon conuentus ſuos agat.

libus, eosdem inducunt verbis extra cursum, vt pote primo narrando, quibus conuenientes in cursu perfruantur bonis.

Secundò excludendo timorem, tam Dæmonum, quàm iudiciorum Dei: dum Dæmones, non quasi inimicos, vt prædicatur, sed quasi amicos, & familiariter obsequentes pro voto se dicunt habere, & Deum talia non curare, vel certè non posse punire affirment hæreticè, quasi non præualeat contra Dæmonis potentiam se opponere, factásque iniurias vindicare.

Tertiò remouendo impossibilitatem apparentem transmigrationis longinquæ, imò præbendo facultatem per Dæmonum inuocationem: eosdemque per execrabilem vnctionem, in illorum maledicto nomine factam à strigibus, ad hoc ipsum obsequiosos reddendo.

Quot modis fouentur striges in malitia.

Quartò, causando roborandóque fiduciam proprio comitatu.

Fouent postmodum in malitia, dum sunt congregatæ personæ illæ alias quas traxerunt: primò offerendo eas magnæ dominæ in tali multitudine præsidenti: vt propter eam quam præ se fert excellentiam, potentiam, beneuolentiam, comitatem, vereantur eiusdem votis atque præceptis, tametsi execrabilibus, non parere: timeant eidem promissa non obseruare: non odio eam habeant, sed potius diligant, veluti auctricem tantorum bonorum, & in omnibus occurrentem pro voto.

Secundò fouentur in malitia, propter multitudinis imitationem. Multæ enim personæ, dum etiam illuc perductæ sunt, renuerent contra Christum & fidem sacrilegia committere: quæ tamen immutatione sociarum fidentius admittunt facinorosissima opera. Ex maiori etiam multitudine, maior sequitur voluptas in multis, quibus fruuntur deliciis. Si enim omnis boni possessio iucunda minus est sine consortio, vt dicit Boëtius, ex hoc ipso, quòd in maxima multitudine conueniunt, solatiis etiam affluunt pluribus in chorizando, cantando, sonando, & in curiositatibus multis, & præsertim in aspectu pulcherrimarum personarum apparentium, &c. vt sic vilissimorum hominum desiderium accendatur magis ac magis, velle sæpius ista repetere.

Quomodo Striges aggrauant malitiam.

Ex quibus continuè aggrauatur peccantium malitia, cùm ex frequentatis actibus malis, omnis eorum generatus pessimus habitus infidelitatis, apostasiæque à fide, & demum omnis generis vitiorum, & præcipuè luxuriæ, gulæ, inuidiæ, iræque proficiat in malitia, & cor eorum obstinatione maxima in dies obduretur, ob peccandi consuetudinem.

Rarissima conuersio strigum ad Deum.

Cuius indicium est rarissima talium personarum ad Deum conuersio: conuersorum tam facilis, quæ comprobatur, reciduatio. Dicunt enim communiter quæ conuertuntur quòd ista conuersio sibi difficillima est, & perseuerantia dura, tum ob deliciarum memoriam, tum propter Dæmones, in diuersis formis plurimum eisdem blandientes vel si sic non præualent, realiter postmodùm, & grauiter deterrentes, & verberantes.

Aggrauatur insuper illorum malitia, propter multitudinem, ex hoc, quòd quasi in vnum facinus omnes coniurant, ita, vt quilibet, non solùm, sed etiam totius multitudinis peccatorum, quibus consentit & delectatur, reatu teneatur obnoxius. Sicut enim opera bona gratiora sunt Deo si à multis vnanimiter fiant, iuxta

iuxta quod innuunt verba illa Domini, *Matth.* 18. Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum: ita & quoad malitiam grauitatémque delictorum, pariformiter iudicandum est. Vnde & in naturalibus diuersorum agentium virtus, quò magis vnita fuerit, fortior est, & magis diffunditur. Feruescunt enim magis igniti carbones, dum coguntur in vnum. Hoc igitur rete pessimo versutus vtitur hostis, vt copiosam infœlicissimorum hominum multitudinem ad tartareas striges post se trahat. Non est autem vsus hac arte Diabolus ab initio, antiquísve temporibus, tum quia principaliter per hæc intendit iniquus fidem veri Dei, de corde hominis euellere. Totum autem antiquitùs penè orbem, per veritatis ignorantiam, & per infidelitatem suæ addixerat seruituti, præter, Iudæorum paucissimos: quem etiam populum ad idololatriam pronum cognoscens non exquisitis his artibus ad infidelitatem trahere necessarium iudicabat, sed facilè in illam eos prolabi faciebat.

Feruescunt carbones, dum coguntur in vnum.

Cur antiquitus Sathan his artibus Magicis non fit vsus.

Post aduentum autem Domini & Saluatoris, in primitiua quidem ecclesia Christianus populus inter infideles habitans, perfectissimæ vitæ fuerat, & fidei firmissimè inhærebat, vt potè inter persecutiones continuè splendescens atque feruens, sicut & aurum igne probatur, eratque tunc Diabolo sola vel maxima cura, regnum suum tueri, ne omnes infideles ad Christum conuerterentur. Sed data pace post tempora cœperunt Christicolæ segniter agere, à conceptóque fidei feruore tepescere: quos consequenter aggrediens Diabolus, per ministros suos hæreticos innumerabiles seducere cœpit, sicque voti compos fieri per internam infestationem à se, & per exteriorem ab ipsis hæreticis factam: non autem adhuc per visibilem apparitionem, saluti hominum grauius insidiari.

At postremò sublatis è medio hæreticis aut certè è Christianorum finibus longiùs profligatis, cœpit Diabolus simpliciores personas facilè seducere, multipliciter deludere, & ad infidelitatem, cultúmque Dianæ variis illusionibus inclinare, vt *in cap. Episcopi. 6. quæst.* 5. enarratur.

Quomodo hæresis Strigiatus creuerit.

Sed deprehenso à Christianis per sacerdotum doctrinā, non esse verum Deum, vel Deam, quæ personis illis quasi domina apparebat, ne suo Diabolus desiderio pessimo defraudaretur, cœpit apertè se Christianis solis offerre in omnibus obsequentem, & eis creberrimè omnis generis delicias præparare, dummodo fidem Christi ab eorum cordibus eliminare posset. Quod vt facilè firmitérque obtineat, prædictos adinuenit laqueos, ac dolos pessimos maledicti cursus, ac infœlicissimarum harum personarum conuentus.

Et in principio quidem, eo, quòd non multi essent, qui eius tali malitiæ consentirent ex diuersis locis Christianitatis, vnius tamen assumptos linguæ per aëra in vnum tantummodò loco pro quolibet regno, qualibétve prouincia deducere consueuerat, puta, circa regionem Iordanis, circa nucem Beneuenti, & sic de similibus.

Conuentus Strigum circa Iordanem.

Sed adeo magna in præsentiarum multitudine inualuerunt, vt in pluribus aggregentur locis, & quasi per singulas diœceses conuentus faciant copiosos, magnæ multitudinis vtriusque sexus, & varii status. Sicut in Barcho Ferrarien. in plani-

Loca conuentuum Diabolicorum.

Hodie nõ volatiles, sed pedestres Striges habentur.

tie Mirandolæ, in monte Paterno, prope Bononiam, & in aliis pluribus per has maledictas personas nominatis locis: vt iam non per aëra semper à Dæmonibus deportentur, sed pedestres vadant multotiens, & velocius currant, quòd persæpè propè sit locus, tametsi à Dæmonibus in hoc ipso multipliciter etiam sint suffultæ. Quam sectam maledictam dignetur Deus Opt. Max. tandem eliminare. Et hæc de tertio principali, & quoad totius quæst. determinationem, & materiæ declarationem dicta sufficiant. Nunc superest argumenta pro opinione falsa in principio facta dissoluere.

CAPVT. XXI.

Pro solutione primi argumenti primò deducitur allegatum in contrarium cap. Episcopi. esse multipliciter de authoritate, & veritate suspectum.

Primi argumenti solutio.

DEterminata veritate circa præpositam quæstionem superest soluere rationes in principio adductas pro parte falsa. Ad primum igitur argumentum fundatum super ea quæ dicuntur *in cap. Episcopi* 126. *quæst.* 3. multa dicenda sunt, eo quòd huius cap. verbis, & authoritati solùm innitantur, & hæreant, qui cursum hunc diabolicum corporaliter fieri negant. Primò ergo dicendum est, secundùm aliquos, capitulum illud, sed etiam concilium suspectum esse de falsitate & inter paleas non minus computandum, quàm Gabillon. vel Beleon. concilia reputentur, *d.* 18. *c. Placuit,* & *c. Annis,* & sic de similibus, quæ non alia ratione repudiantur & inter apocrypha censeri scripta tenendum est, nisi quia nesciatur quo tempore, sub quo Pontifice, vel cuius authoritate indictum sit aliquod tale concilium vel confirmatum. Etenim concilia plurima ab hæreticis & schismaticis sæpius celebrata sunt, in quibus quidem licet plurima constituta inueniantur, quæ ad sanctæ vitæ profectum conferre videantur, & nonnulla vera ex sanctorum Doctorum sapientia inferantur nihilominus ab Ecclesia non acceptantur, imò damnantur propter commixta multa falsa, & perperam ordinata & quia etiam non ritè congregata fuisse compertum est, sed potiùs contra voluntatem summi Pontificis aut propter eius notitiam, & beneplacitum, cuius solius est, vniuersalia concilia indicere, & confirmare, *dist.* 17. *per totam.* Sicut patet de concilio Arimini damnato, *dist.* 15. *cap. Sancta* & nouissimis temporibus de concilio Basileæ, damnato ab Eug. 4. & sic de aliis pluribus schismaticis conciliis. Et ille, qui teneret, quòd concilium potest indici, vel congregari, aut celebrari, sub alio capite, quam summo Pontifice, Romæ vice Petri vniuersali Ecclesiæ præsidente, nisi fortè in casu, quo Pontifex in hæresim laberetur, esset hæreticus, sanctæ matris Ecclesiæ Romanæ primatum impugnans, quem à Christo accepit *dist.* 22. *cap. Omnes* & *dist.* 40. *cap. Si Papa.* Cùm igitur huius asserti concilij Acquiren. & tempus ignoretur, & author, illi meritò adhærere non videmur cogi: & eius dicta, seu decreta nullam habere videntur authoritatem, nisi aliud ostendatur. Suspectum est secundò vehementer tale concilium, quod non Catholicum fuerit, aut ab Ecclesia approbatum, eò quòd nonnulla profert obscura,

Concilia ab hæreticis sæpius celebrata.

sacrisque

ſacríſque literis non plenè conſona, ſed ſecundùm ſenſum, quem aduerſarij patrum Inquiſitorum in eo habent, falſa ac de hæreſi ſuſpecta. Probando etiam ſuum principale propoſitum ſecundùm dictum ſenſum diminutè ac inefficaciter procedi, & contra veritatem, quæ manifeſta eſt in ſacris literis, quòd videlicet talia non poſſit facere Diabolus, quæ tamen Diabolo poſſibilia eſſe, ſacræ literæ proteſtantur. Nam inter alia eliciunt hæc ex *d. cap.* quòd non poſſint à Diabolo portari realiter de loco ad locum, quod non poſſit figuram hominis prætendere, vel mulieris quaſi deæ factæ, quæ ſunt contra ſacras literas & contra ſcientiam & doctrinam omnium Theologorum ſacras literas exponentium. Nam quòd Diabolus Chriſtum de loco ad locum portauerit, habetur expreſſè in Euãgelio Matth. 4. *cap.* Multò magis igitur alios portare poteſt, & portaſſe fertur in hiſtoriis authenticis Sanctorum, & præcipuè diui Iacobi Apoſt. Naturalis etiam potentia non eſt minor in Angelo malo, quàm in bono, qui tamen portauit Abacuch per longa terrarum ſpacia in citiſſimo tempore, *Dan.* 4. Cùm poſſit etiam Diabolus ſe transfigurare in Angelum lucis, vt dicitur 1. *Corinth.* 9. & habetur *in eodem capi. Epiſcopi.* multò magis poterit ſe transfigurare in deam aliquam corpoream, ſicut putabant eſſe Dianam ipſi Pagani. Contraria etiam ſacris literis (niſi bonæ glo. interpretentur) affert capitulum illud: dum dicit eſſe infidelem & pagano deteriorem, qui credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius mutari, aut in deterius, aut transformari in aliam ſpeciem, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per

Diabolus Chriſtum deportauit.

Diabolus ſe poteſt transfigurare in Angelum lucis.

quem omnia facta ſunt. Huius enim contrarium, quantum ad aliam ſpeciem, expreſſe habetur, *Exod.* 7. & 8. Vbi legitur Magos Pharaonis conuertiſſe virgas ſuas in ſerpentes: aquas etiam in ſanguinem verum, veráſque ranas. Neque enim poteſt dici ſecundùm fidem, quòd iſta deluſione acciderint: quia ſicut bene probat diuus Auguſtinus *in gl. ibid.* Scriptura eodem vocabulo nominat, & virgas Magorum, & virgam Moyſi, quam conſtat verè in ſerpentem eſſe conuerſam. Et hanc intentionem Auguſtinus in paſſu illo ſacræ ſcripturæ ſequitur etiam & declarat diuus Tho. *Pot. quæſtio.* 6. *art.* 5. *ad* 8. cum aliis Theologis & expoſitoribus. Et alia ratione hoc ipſum deducitur ex eadem ſcriptura: quia ſi deluſoriè iſta contigiſſent, cùm illi magi non niſi virtute Diaboli talia poſſent facere, & æquè facile ſit Diabolo facere, quòd ita præſtigioſè cyniphes ſicut ranæ ſerpentéſque apparerent: æquè facilè virtute illius potuiſſent Magi, cyniphes ipſos deluſoriè, & tantùm apparenter educere, ſicut ranas, & tamen ſacra ſcriptura dicit, quod Magi hoc facere non potuerunt. Quod quidem non eſt ita intelligendum, quaſi naturalis Diaboli virtus ad illorum etiam productionem non ſe oſtenderet: ſed quia eos talia animalia tunc producere non permiſit Deus: vt dictus ſanctus Auguſtin. 3. *de Tri.* & recitat Magiſter 7. *d.* 2. Qui etiam negaret, quòd Diabolus poſſit creaturam conuertere in aliam ſimilitudinem per præſtigium, negaret ipſum præſtigium, quod eſt vna diuinationis ſpecies, & contradiceret conſequenter omnibus Theologis, & *cap. Nemirum.* 29. *q.* 5. ſéque opponere omnibus hiſtoriis talia narrantibus, quæ per præſtigium

Magi nil niſi virtute Diaboli poſſunt.

Quomodo poſſit Diabolus creaturã in aliam ſimilitudinem conuertere.

variis temporibus contigerunt in locis. Quo tamen modo intelligendum sit, Diabolum posse, vel non posse vnam creaturam in aliam mutare infrà declarabitur. Suspectum tertiò de falsitate est dictum capitulum, in quantum alium prætendit sensum in sacris literis, quàm habeant sancti Doctores super verbo illo Apostoli: Siue in corpore, siue extra corpus nescio, &c. imò sensum præfert, quem reprobant S. Aug. S. Thom. & quem D. Heronymus in prologo Danielis, dicit fuisse sensum cuiusdam Iudæi negantis pariter id, quod vniuersalis confitetur Ecclesia, Abacuch, inquam, esse portatum ab Angelo in Babylonem breui temporis spatio. Et ideo cùm ex cultu Iudæi exponentis: tum etiam quia Hieronymus hoc referebat, vt ostenderet se in suis translationibus pati multas calumnias, maximè à Iudæis, quas ipse calumnias reputabat iniustas, infertur tacitè quòd pariter execretur, & damnet causas calumniarum, inter quas vna erat expositio prædicta, quam inducebat Iudæus ille. Cùm ergo illud afferat dictum capitulum secundùm aduersariorum interpretationem, patet ex hoc ipso, suspectum esse de minori veritate. Est autem sensus verborum Apostoli, dum dicit se nescire, an in corpore, an extra corpus raptus sit vsque ad tertium cœlum, à prædicto Iudæo introductus,& prædicto *cap. Episcopi* insertus, secundùm aduersarios, iste, quod Apostolus nescierit, an fuerit portatus ad paradisum, seu in tertium cœlum corporaliter: ita quòd corpus cum anima eius esset illuc transportatum: an certè extra corpus raptus fuerit,& in solo spiritu viderit & audierit, quæ ibi cognouit. Hunc autem sensum recitat, & improbat

S. Paulus in tertium cœlum rapitur.

August. 12. *super Gene. ad literam.* Hac ratione, quia, inquit, constat ex verbis Apostoli, quòd ipse sciuit se esse raptum vsque ad tertium cœlum: constat ergo, illud cœlum, in quo raptus est, esse verum cœlum non aliquam cœli similitudinem. Si enim hoc voluisset intelligere, cùm dicit se raptum in cœlum, id est, ad videndum imaginariè similitudinem cœli, eodem modo poterat affirmare raptum esse in corpore, id est, in similitudinem corporis huius. Et sic non fuisset necessarium discernere, quid sciret, aut nesciret: quia vtrunque æqualiter sciret, scilicet & se esse in cœlũ & se esse raptũ in corpore secũdùm similitudinẽ, sicut accidit in somnis. Si autem sciebat esse verum tertium cœlum, sciebat ergo aut esse aliquod spirituale & incorporeum: & sic non poterat corpus eius illuc rapi: aut esse aliquid corporeum, & sic anima non posset illuc sine corpore rapi, nisi separaretur à corpore. Et sic post longam disputationem Augustinus concludit verum sensum verborum Apostoli, dicens: Restat ergo fortasse, vt hoc ipsum eum intelligamus ignorasse, vtrùm quando in cœlum raptus est, in corpore fuerit, quomodo est anima in corpore, cùm corpus viuere dicitur, siue vegetantis, siue dormientis, siue in extasim à sensibus corporis alienata: an omnino de corpore exierit, vt mortuum corpus iaceret, donec peracta illa demonstratione membris mortuis anima redderetur, & non quasi dormiens euigilaret, aut extasi alienatus rediret in sensus, sed mortuus omnino reuiuisceret, hæc ille. Quem adducit & sequitur S. Thom. 2.2.*q.*175. *art.*6. & Veri. *q.* 13. *art.* 6. Quod etiam ratione conuincitur: Si enim non fuisset tunc Apostolus secundùm corpus in terra,

vbi

vbi fuerat à ſociis & comitibus deductus, & à Iuda hoſpitio receptus, hoc ipſum illi clariſſimè competiſſet: Et palam omnibus,quaſi miraculum inſigne factum eſſet. Si verò in terra & non in cœlo corpore fuiſſet,nolle ſociis hoc affirmantibus credere, impudentiæ illius aſcriberetur, non minus, quàm eius qui tantùm ea credere velit, quæ ſenſu percipit exteriori. Immobile autem corpus hominis manens, non omnes diſcernere poſſunt, an funditus extinctum ſit, vel certè extaſim patiatur. Vnde referentibus quibuſlibet Paulo, quod corpore immobilis permanſiſſet,eorum ſenſui adhærere non tenebatur, ſi quis ei quod mortuus fuerit, vel non mortuus affirmaſſet. Cùm igitur ſi hæc etiam non ſuffragaretur ratio, ſola authoritas ſanctorum fidem faciat veritati, patet quòd contrarium ſenſum in verbis Apoſtoli prætendens illius capituli litera redditur de veritate ſuſpecta.

CAPVT XXII.

Capitulum Epiſcopi, propoſitum ſuum inefficaciter inferre, & ob hoc de falſitate, & authoritate minori ſuſpectum eſſe.

DE falſitate quoque minorique auctoritate *d. c.* deprehenditur ex hoc eſſe ſuſpectum, quòd in probando quod intendit obſcurè, ineptè, & prorſus inefficaciter procedit, ſi illum habet ſenſum, quem ei tribuunt aduerſarij, dum contra veritatem *ſuprà* diffinitam illud inducunt. Volens enim probare ſecundùm eos quòd non realiter, & in corpore mulieres illæ perficerent, aut viderent quæ narrabant, ſed in ſomnis potiùs, aut in ſolo ſpiritu à Diabolo deluderentur,inducit binas illas authoritates ſacræ Scripturæ, quibus ſecundùm horum interpretationem habeatur, quòd non in corpore; & ſecundùm ſenſus corporeos præſentes fuerint Paulus & Ezechiel, alter inquam, in cœlo, alter in Ieruſalem. Et tamen ex illis authoritatibus ad ſenſum iſtorum à capitulo inductus non habetur primò, quòd non poſſit etiam tale quid in corpore contingere,niſi in authoritatibus illis hunc habeant intellectum, quòd videlicet nullo modo potuerit, vel Paulus in cœlum, vel Ezechiel in Ieruſalem corporaliter deportari, niſi fortè ab Angelis bonis. Sed hoc primò eſt falſum, quoad deportationem Ezechielis Multò enim grauiora corpora poteſt Diabolus, & longiùs deportare,vt *ſuprà* monſtratum eſt. Secundò infertur oppoſitum ex hoc ipſo,quod dicunt, cùm naturalia manſerint in Dæmonibus ſecundùm Dionyſ. ſplendidiſſima.Quicquid ergo virtute naturali poſſunt Angeli boni, poſſunt & mali & magis qui ſunt excellentioris naturæ.Falſa etiam expoſitio iſta ex hoc conuincitur, quòd ſi ſic intenderet. Paulus vtique mentiretur. Etenim quid Angeli Boni poſſint & mali, meliùs ipſe certiúſque didicerat, quàm auctores dicti capituli. Non ergo dixiſſet: Neſcio, Deus ſcit. Si verò in prædictis authoritatibus non illum, ſed hunc potiùs habeant intellectum, quod de facto non corporaliter ad illa loca portati ſunt, licèt potuiſſent portari, tunc non habent ab eis propoſitum quod intendunt, hoc inquam, quòd non poſſint à Diabolo per longa terrarum ſpacia corporaliter portari ſtriges. Nam à non eſſe ad non poſſe, nullum eſt argumentum. Neque enim

Ezechiel in Hieruſalem deportatus. Grauiora corpora longiùs à Diabolo deportamur.

A non eſſe ad non poſſe nullum eſt argumentum.

enim ſequitur: Petrus non eſt Papa, ergo non poteſt eſſe Papa. Et tamen aduerſarij ex authoritatibus illis, quæ continent tales tranſlationes non eſſe factas in corpore inferre volunt, quòd non poſſint ſimilia in corpore contingere. Neque etiam ſequitur quòd ſemper & omnibus ſic contingat reſpectu cuiuſcunque corporis, & cuiuſcunque localis diſtantiæ, quod Ezechieli contigit atque Paulo, quia à particulari ad vniuerſale, ſiue ſecundùm tempus, ſiue ſecundùm ſuppoſita, non valet argumentum. Et hæc apud ſapientes logicos notiſſima ſunt, & prima principia: quæ etiam pueris & idiotis clarè conſtant. Quis enim inferret: Aliquando Petrus fuit, ergo ſemper Petrus fuit? ſimiliter quis exiſtimaret, hanc eſſe bonam illationem: Aliquis homo eſt bonus, ergo omnis homo eſt bonus? Et tamen ſecundùm aduerſarios in capitulo illo fiunt ſimiles deductiones, iſto modo: Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore ad loca illa, ergo nunquam & nullus poteſt taliter in corpore ferri. A particulari etiam, & multò magis ab vna ſingulari ad aliam ſingularem, conſequentia ſeu argumentum non valet, ſiue affirmando, ſiue negando fiat. Sicut non ſequitur Aliquis homo, ſeu etiam Sortes currit, ergo Petrus currit. Aliquis homo ſeu etiam Sortes non eſt bonus, ergo Petrus non eſt bonus. Et tamen ſecundùm tenentes contrariam opinionem, *in præſenti quæſt. art. d. cap. Epiſcopi.* intendit ſic arguere: Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore. Ergo nec illæ mulieres portantur in corpore. Vnde patet quòd cùm iſtæ conſequentiæ ſecundùm ſapientes ſint deriſibiles: ipſum quoque totum capitulum ſecundùm ſenſum quem iſti homines, qui Inquiſitoribus aduerſantur, in eo habent, eſt nullius penitùs authoritatis, & à Spiritu ſancto non prodiiſſe conuincitur, neque fuiſſe bonum, verum, ritéque congregatum concilium, ſed inter paleas reputandum.

A particulari ad vniuerſalem non valet argumentũ.

Aduertant etiam, qui ſic exponunt *d. capit.* quænam ſit probatio, quàm fecit ſecundùm eos, hæc, inquam: In ſomnis ac nocturnis viſionibus homo extra ſe ipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat: ergo & mulieribus illis itidem accidebat circa ea, quæ narrabantur ab eis facta, vel viſa. Similiter iſta probatio nulla eſt: Stultus & hebes eſt, qui ea quæ fiunt in ſolo ſpiritu, etiam in corpore accidere arbitratur: ergo ſtulti ſunt & hebetes, qui credunt verè & corporaliter mulieres illas feciſſe, vel vidiſſe quæ narrabant. Nonne iſtæ probationes ſupponunt, mulieres illas ſomniaſſe tantùm talia, quod tamen erat probandum? Si ergo *d. c.* talem habuit intellectum, quem iſti ex eo accipiunt inefficaciſſimè proceſſit. Si verò aliter interpretetur, vt ſaluari poſſit veritas & authoritas eius, nos infrà efficere conabimur, aduerſarij, non habent ex eo propoſitum ſuum, vt ibi etiam oſtendetur. Sed nunc quædam alia adhuc prælibanda ſunt.

CAPVT XXIII.

Quòd non est necessariò standum dictis illius capituli Episcopi, si à synodali concilio emanauit, quin etiam si concilio generali prodiisset reclamandum est ad Pontificem, vt sua declaratione excludat sensus erroneos, quos aduersarij habent in eo.

SVpposito autem quòd à ritè concilio capitulum hoc manauerit, adhuc secundò ducitur argumentum super illos fundatum non procedere propter duo. Primò quidem, quia nescitur adhuc an synodale fuerit tale concilium, vel certè generale, quod solùm omnes astringit. Argumentum autem probabile, quòd generale non fuerit tale concilium, hoc habetur, quòd inter generalia concilia enumerata à Gratiano *c.* 15 *.vel* 17. nullum Acquirense inuenitur. Omnia autem concilia Gratianum sufficienter enumerasse, nullus debet aliquatenùs dubitare, cùm præsertim *ead.* 15. promittat se velle assignare originem constitutionum, Ecclesiasticarum, quæ ex sacris cõciliis communiter ortæ sunt. Huius ergo etiam constitutionis atque mandati, si authenticum esset, originem præmisisset inter generalia ritéque congregata concilia, hoc Acquirense connumerando, aliàs non omnium conciliorum seriem putasset se sufficienter tradidisse. Non ergo generale fuit hoc concilium, vel certè nullius apud eum authoritatis, quia fortè non ritè congregatum. Cuius etiam rei signum est, quòd nullum ex antiquis meruit glossatorem, quia illud fortè decretorum libro insertum non habebant. Si qui autem modernorum, vt Io. de Turrecremata, illud exposuerunt: non nisi quatuor esse de principali eius intentione dixerunt: vt sic veritas in eo contenta saluaretur, omni falsitate, quam prætendit, exclusa. Quænam sint autem quatuor illa principaliter intenta declarabitur inferius. Si autem dicatur, quòd plura alia in libro Decretorum inducuntur concilia generalia non priùs enumerata, Respondetur primò, quòd adducere inconuenientia non est soluere quæstionem, secundò, quòd si illorum etiam ignoretur tempus & author, & irrationabilia, vel falsa contineant, qualia manifestabimus capitulum hoc continere, eis pariter non erit necessariò inhærendum: & si deferre quis eis voluerit, erunt piè interpretanda, sicut infrà circa hoc etiam faciemus. Sed adhuc quispiam fortè probabiliter inducere conabitur, quòd tale concilium fuerit generale, & quòd præsentia vel authoritate summi Pontificis celebratum sit, cùm Episcopis indifferenter præcipiat, quòd solus Papa potest (vt videtur) eo quòd solus sit eis superior ordinariè. Hoc est enim vnum ex indiciis inductis à gloss. *in cap. vt circa. in verbo. Perpetuo, de electione. libro.* 6. ad discernendum generalia concilia à particularibus. Præcipitur etiam in ipso capitulo omnibus esse publicè annunciandum, quod qui talia credit, & his similia, fidem perdit. Non est autem, nisi qui omnibus præsidet, præcipere, vt omnibus annuncietur mandatum, vel quæcunque determinatio fidei. Talis autem est solus vel etiam generale concilium eius authoritate. Respondetur igitur, quòd si capitulum præciperet omnibus Episcopis absolutè, vtique ex hoc concluderetur, quòd concilium generale fuisset, quando

aliàs esset ritè congregatum, eo quòd (vt inducitur) solus Papa omnibus Episcopis prælatus sit, & super omnes plenam habeat authoritatem. Non sic autem inuenitur in capitulo illo. Sed indefinitè dicit, Episcopi, in plurali. Et licèt quandoque indefinita æquipolleat vniuersali, non tamen semper, neque formaliter. Potest autem Metropolitanus, siue Primas sit, aut Patriarcha, siue etiam sit Archiepiscopus, congregare concilium prouinciale, ad quod vocati Episcopi omnes illius prouinciæ accedere tenentur, aliàs excommunicantur. *d.* 18. *c. si Episcopus. c. si quis c. Decernimus.* Et potest Concilium illis præcipere, quæcunque iudicauerit esse præcipienda, & tenentur seruare ordinata *in eo, d.* 92. *c. si quis Episcopus primò, secundò, tertiò.* Similiter *in c. Episcopi, omnibus esse annunciandum, &c.* interpretari quis posset, quæ non absolutè de omnibus loquitur, sed tantùm de omnibus subiectis. Vel quòd non præcipuè, sed quasi naturaliter hoc monet esse prædicandum omnibus, quasi dicat: omnibus annuncianda est ista doctrina, vt pote vera, & ad salutem omnium spectans. Hoc autem modo potest mone[illegible] etiam qui Prælatus non est, & qui nullam habet iurisdictionem, sed tantùm docendi officium. Vnde multò magis sic potest omnes monere particulare concilium. Sed non potest præcipere omne omnibus, sed tantùm sibi subiectis. Discordare etiam à quocunque particulari concilio, quando erronea vel indiscreta præciperet, vel in his determinationibus in quibus vel ratio, vel Sanctorum doctorum aut clarissimorum Theologorum authoritas contradicit: aut certè in his, quæ secundùm glossas & Doctores non

Conciliū qui pos. sint conuocare.

sunt de principali intentione concilij, vel quæ non exponuntur, nisi secundùm absurdum eius intellectum, vt in proposito accidit, circa præsentis quæstionis articulum, quantùm ad expositionem aduersariorum *d. c.* non est erroneum aut temerarium, sed salubre, laude dignum ac, meritorium. Sicut enim declarantes sacras literas, & malum in eis intellectum explodentes & consequenter eas elucidantes commendantur, eisque vita æterna repromittitur, iuxta illud *Ecclesiastici* 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. Sic etiam omnem veritatem explanando, cùm non nisi à Spiritu sancto sit veritas secundùm Ambro. & quamcunque falsitatem arguendo contrariam, dignus laude redditur author. Sanctorum etiam patrum doctrina in his præcipuè, quæ fidem tangunt vel bonos mores non nisi secundùm eorum principalem intentionem & sanum intellectum, expulsis, inquam omnibus quæ possent falsum & erroneum sensum facere, accipienda est, & veneranda ipsa quoque particularia concilia de quibus loquitur. *c. Ad abolendam de hæret.* vt tangitur in argumento, non habent recognoscere vel iudicare de hæresi, nisi quando factum est clarum: Si enim esset dubium, tunc quæstio debet remitti ad solum Papam, cuius solius authoritate causæ fidei determinantur. *d.* 18. *c. multis.* 24. *q.* 1. *c. Quotiens, & extra de Bapti. c. Maiores* & ita determinat gl. *in de c. Quotiens*, & D. Abbas *in d. c. Ad abolendam.* Eorum autem, quæ inducuntur & reprobantur in *d. c. Episcopi.* aliqua quidem clarum est, esse hæreticalia. Putà quod aliquod numinis inueniatur præter vnum Deum: quòd aliqui ducantur seu

porten

portentur ad seruiendum alicui deorum vel dearum præter vnum verum Deum: quòd talia demonstrans atque suadens, sit spiritus bonus quo Diabolus possit subitò & sine naturæ ministerio vel virtute, vnam creaturam in aliam speciem vel figuram transmutare. Quo ad alia verò quæ secundùm verborum corticem videlicet, quòd non possunt homines à Dæmonibus portari citissimo tempore, per longa terrarum spacia, videre, facereque corporaliter, quæ narrantur ab illis præter numinum veritatem, non est clarum, quòd sint hæreticalia: imò potiùs oppositum clarum est apud sapientes: apud alios autem est vel creditum, vel dubium. Vnde si concilium tale particulare determinasset, talia esse hæreticalia, non esset ei adhærendum: nec ab eo rationabiliter deuiando fit quis hæreticus. Sed si sapientes de huiusmodi dubitarent, esset Papa consulendus, sicut in aliis fidei dubiis. Quod tamen modò fieri non est necessarium circa præsentis quæstionis artic. quia cùm Papa sæpiùs dederit in hoc fauorẽ & priuilegia patribus Inquisitoribus, vt suprà inductum est, patet eum approbare, quòd legitimè procedant contra tales, quasi contra hæreticos. quo stante, oportet vel alium sẽsum habere in c. illo, vel ab eo simpliciter deuiare. Non est etiam authoritas vlla cap. illi acquisita, ea quòd sit redactum in corpore iuris. Hoc enim non summi Pontifices, sed Gratiani tantùm authoritate vel voluntate factum est. Sine hoc enim si generale concilium fuisset, sicut & ipsæ decretales Epistolæ sedis Apostolicæ authoritatem habent irrefragabilem *d.* 19. *c. si Romanorum.* Quòd si etiam prædictum concilium fuerit generale, sicut videtur concedere S. Tho. *Spiritu. art.* 2. *ad* 14. vbi etiam exponit dicta illius & vocat concilium Aquilegiense: non sic ei tenemur adhærere, vt debeamus absurda & irrationabilia propter ipsum concedere, sed debemus piè exponere. Irrationabilis autem & absurda valde esset prohibitio illa: si esset de intentione eius dicere, quòd qui credit aliquos portari, corporaliter ad ludum, sit hæreticus & infidelis, secundùm quòd *in cap. illo.* damnantur etiam mulieribus illis credentes. Sic enim sequeretur quòd credentes infinitis (vt ita dixerim) Inquisitorum processibus asserentibus, quòd striges realiter & corporaliter ferantur ad ludum Diabolicum, inuoluantur errore paganorum, & quòd sint credentes aliquid numinis extra Deum, & ista fieri à bono spiritu: & alia, quæ in illo capitulo hæreticalia asseruntur, quod est falsissimum, quia nullum horum credunt esse verum striges, vel alij, qui strigum sectam asserunt ad cursum fieri corporaliter. Non est ergo credendum *d. c.* hæc ipsa intendere. Nec obligaret concilium, si conuinceretur aliquid formaliter vel virtualiter contra sacras literas, quoad literalem sensum, quem haberent in eis communiter sancti Doctores, aliquid determinare. Sed esset contra tale concilium reclamandum ad summum Pontificem. Sicut rectè Hieronymus se opposuit concilio determinanti quòd rapta non posset raptori coniungi, ostendens hoc sacris literis repugnare, *Exo.* 22. & *Deut.* 22. propter quod Concilium reuocauit sententiam, vt testatur gloss. *in c. de libellis d.* 20. & elicitur. 36. *q.* 1. *c. tria. c. si autem* & *c. placuit.* Vnde posset & in proposito contra concilium, etiamsi generale fuisset ad Põtificem reclamari, vt illa declararet, & ad

Priuilegia sæpius concessa inquisitoribus.

Irrationabilis & absurda prohibitio.

QQq 2 verita

veritatem reduceret, quæ *in dict. c.* viderentur ſacris literis repugnare.

y *Vt patet ex 7. d. per totum. præſertim in cap. fin. Et ſi tu opponas de nota. per glo. & per Doct. in cap. cum dilectus. de elect. vbi dicitur, quòd inferior Papa tenetur obedire conciliis. de quo etiam habetur per Fel. in cap. nonnulli. col. 4. de reſcri. præſertim quando in fide de conciliis agitur, quo caſu etiam Papa non poteſt contra eam diſponere, ſecundùm glo in cap. in iſtis. 4. diſtinct. & in cap. ſicut. 15. diſt. cum ſimilibus. vt Fel. tradit in cap. 1. col. 8. in prin. de conſtitutio. Reſponderi poteſt, quòd illa procedunt in concilis vniuerſalibus congregatis à Papa, vel collegio Cardinalium, iuxta notata per Bald. in tract. ſchiſma. col. 15. poſito ſub rubri. C. ſi quis aliquem teſta. prohib. Et per eundem Bald. in c. olim de reſcript. & Dec. in c. ſignificaſti. de electione. Secùs videtur in conciliis particularibus, vel etiam generalibus: ab his tamen congregatis, qui non habent poteſtatem congregandi generale concilium: vt patet ex not. per Fel. in dict. c. 1. col. 7. de conſtit. & tale videtur concilium, de quo habetur in dict. cap. Epiſcopi. Et ex his ſi diligenter conſideraueris, tolluntur, quæ nota. gloſſ. in cap. vt circa in iure perpetuo, de elect. libr. 6. vltra quod concilium non obligat, quod non eſt moribus vtentium approbatum, iuxta no. per gl. in c. 1. de treug. & pac. vt etiam ibi Fel. tra. col. 4. vſque in fi. illius c.*

z *Et ad corroborationem prædictorum, vide quæ tradit Fel. in cap. ne innitaris. de conſtit. quia hoc eſt altum pelagus, longiori indigens diſcuſſione.*

CAPVT XXIV.

Poſito, quòd Concilium Acquirenſe fuerit generale, ritéque congregatum: & ſuppoſitis etiam omnibus, quæ in eo dicuntur, non euadere ſtriges manus Inquiſitorum. Et de variis illuſionum modis atque generibus.

VErùm etiamſi certum ponatur, quod dubium eſſe probatum eſt, concilium, inquam, illud fuiſſe generale ritéque congregatum: adhuc tamen illud ex *d. c.* habetur, quod vt euitarent plurimi, contra Inquiſitores dictum capitulum inducunt. Id autem eſt, quòd manus ſeu iudicium ipſorum Inquiſitorum, tales maledictæ ſceleratæque perſonæ non euadunt, ſi dicantur hæ ſtriges, ſicut illæ ſceleratæ mulieres (de quibus ſermo eſt *in dicto capitulo*) à Diabolo in ſomnis vel il ſpiritu deludi, prout *ex capitulo illo* intendunt quidam probare. Num ſolùm autem per tale capitulum non euadunt, verùm etiam per ipſum in manus relabuntur eorumdem Inquiſitorum. Per ipſum namque capitulum illæ ſceleratæ mulieres deprehenduntur, & iudicantur hæreticæ, infideles, & à fide apoſtatæ. Apoſtaſia quippe illarum notatur in primis verbis, cùm dicitur, quòd quædam ſceleratæ mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ, &c. Apoſtatare enim à fide, nihil aliud eſt, quàm retrò conuerti à Deo poſt Sathanam, cui renunciatum fuerat in Baptiſmo, cum conuerſione ad dominum noſtrum Ieſum Christum. Et quòd præfata verba non intendant de alia retroceſſione, quàm de ea, quæ eſt per infidelitatem, ſic importat

Apoſtatare à fide quid.

portat

portat apostasiam à fide, iuxta *c. Non obseruetis. 26. qu. 7.* patet per verba paulò pòst inducta *in eodem c.* Vbi dicitur. Sed vtinam hæ solæ in sua perfidia perissent, & non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. Nam & innumera multitudo hac opinione decepta, vera esse credunt, & credendo à recta fide deuiant, & errore Paganorum inuoluuntur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitrantur, &c. Hoc ipsum etiam, quod dictum est, per sequentia verba manifestatur: vbi dicitur de Sathana, quod talium personarum mentes per infidelitatem subiugat, & paulò pòst, quòd faciat talem infidelem opinari in corpore fieri, quod fit in animo solo. Et in fine dicit, quòd qui talia credit fidem perdit, & infidelis est, paganóque deterior. Cùm ergo striges secundùm aduersarios à Dæmonibus similiter illudantur, sequitur, quòd ab Inquisitoribus vt infideles & apostatæ à fide, inquirendæ sint: & iudicandæ. Omnis enim infidelitas & apostasia post baptismum, ad hæresim deducitur, seu sub hæresi continetur largo modo sumpta, de qua patres Inquisitores habent vniuersaliter iudicare. Magis autem conuinceret eos ratio ista, qui putarent sectam strigum eandem esse, vel sub illa per omnia comprehendi, de qua loquitur *dictum cap. Episcopi* Conuincit tamen, vt deduximus, & alios, qui eas tenent esse diuersas, & tamen arguũt, quòd sicut illæ deluduntur, ita & istæ. Haberent enim consequenter arguere, quòd sicut aliæ ante delusionem per infidelitatatem & apostasiam à Diabolo captiuantur, ita & istæ, si volunt volunt hanc etiam argumentationem suam validam esse, quòd ideo striges non portentur realiter ad ludum, sed deludantur in somnis, quia illæ sceleratæ mulieres deludebantur. Quæ tamen argumentatio valida non est, neque intendit capitulum affirmare, quòd non possint à Diabolo quæcunque; mulieres portari, sed potiùs quòd illæ non verè portabantur: ad seruiendum alicui Deæ, cùm nulla talis Dea esse possit: sed deludebãtur à Diabolo, qui potest modò notam, modò ignotam personam deludendo præferre & hoc multipliciter contingit. Et vno quidem modo potest illudere per præstigium, quo immutatio, non ex parte rei visæ fit, sed ex parte videntis: eò quòd à Diabolo perstringantur oculi videntis, & ad eas deducuntur species rerum sic apparentium ex imaginatione, vel compositæ ex illis, ita, vt videatur præsens in re, eo modo, quo sola imaginatione monstratur: & non eo modo, quo, verè sub intuitu oculorum ponitur. Sicut dictum est suprà, de fœmina illa, quæ tempore beati Macharii apud alios videbatur equa, cùm tamen beatus Macharius eam verè intueretur, vt erat fœmina, eò, quòd eum Diabolus per præstigium, vt alios, deludere non præualebat. Alio modo delusio contingit per apparitionem rei, per Diabolum nouiter formatæ in alicuius similitudinem. Quo casu licèt videns deludatur, dum aliquam adesse personam putat, quæ verè præsens non est causa tamen delusionis non est ex parte videntis, sed rei visæ, quo modo dicitur Diabolus in angelum lucis se posse transfigurare, quod & in vigilia potest contingere formando corpus ex aëre conspissato in similitudinem & figuram hominis, aut angeli, prout etiam Angeli sancti patribus antiquis apparere, & cum eisdem quandoque habitare consueuerunt in humana figura

Margin notes: Omnis infidelitas & apostasis post baptismũ ad hæresin deducitur. — Causa delusionis non est ex parte videntis, sed rei visæ.

Delusio potest continge. re in interiori tantùm imaginatione.

Tertio modo, potest delusio contingere in interiori tantùm imaginatione, cùm persona tendit in rei similitudinem, quam offert imaginatio, quasi in rem ipsam. Et hoc contingit in somnis, & in variis alienationibus à sensibus causatis, vel per infirmitates, sicut in phreneticis, vel per raptum naturalem, vel opere Dæmonum: & semper in prædictis modis alienationum deceptio immiscetur. In raptu autem sancto, & à Deo ministerio Angelorum causato, non deceptio inuenitur, sed eruditio, sicut constat de raptu Pauli, & aliorum Sanctorum. Sicut etiam in somnis quandoque homines à Deo erudiuntur, secūdùm illud *Iob* 33. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos, instruit disciplina, &c. Et hos tres modos, quibus Diabolus potest hominibus deludens apparere, tangit virtualiter *d. c. Episcopi.* si non ineptum sensum habeat, & ex hoc argumentum patiatur minoris autoritatis. Nam videre deludíque per præstigium, & pariter per imaginationem in similitudinem vice rei tendere, comprehenditur in capitulo, vbi nonnulla quandoque videri in Spiritu, decipíque ex hoc homines pronunciatur. Videre autem formata per Dæmonis potentiam corpora phantastica, quasi vera, authoritas Apostoli manifestat. Et intendit capitulum, quòd aliquo tali modo poterant illæ mulieres per insidias Diaboli dementari, vt putarent postmodùm etiam solutis sensibus se ad Deæ seruitium deportatas, quàm delusionem vigiles aduertissent, si sub captiuitate Diaboli mens non esset.

In raptu sancto nō deceptio, sed eruditio inuenitur.

In somnis homines à Deo disciplinis nitru untur.

CAPVT XXV.

summaria explanatio capituli Episcopi inducti, quantùm exigit propositum quæstionis huius. Et quomodo ea, quæ ibi narrantur, ab his differunt quæ strigibus dicuntur contingere.

VT autem meliùs cognosci possit, quæ sit dicti capituli, iuxta Catholicum, quē potest habere sensum, principalis intentio: & quomodo ritè intellectum, non facit argumentum, nec militat aduersus veritatem determinatam, libet ipsum breuibus explanare.

Sciendum igitur, quòd dictum capitulum supponit vnum quod tam fide, quàm ratione naturali certò tenemus vnum, inquam, solum esse verum Deum, & nihil penitus esse numinis præter ipsum: cuius tamen contrarium putabāt gentiles atque pagani, multitudinem Deorum introducentes atque colentes. Et quia mulieres, de quibus in dicto capitulo mentio fit: Dianam, vnam inquam, & ex Gentilium Dearum & Herodiadem, quasi in comparem Deam conuersam, quæ fuit pessima fœminarum, inueniri, vt Deas à se venerari eisdemque quasi Diis obsequi seruiréque asserebant: & non solùm ipsæ sic à recta fide deuiabant, pagnorum erroribus inuolutæ, verùm etiam in eandem perfidiam alios innumerabiles suis his assertionibus & persuasionibus attrahebant, opposuit se concilium animarum huic ruinæ, docens hæc omnia falsa esse: & quòd nullatenus hæc asserentibus esset adhibenda fides: eo quæ non vere poterant ista cognoscere, cùm falsa sit & quòd sola dibolica illusione fiebat, vt eis ta-

Solum esse verū Deum, & nihil penitus esse numinis præter ipsum.

lia

lia viderentur vera, & quaſi familiari experientia cognita. Quòd etiam declinare intendens, qualiter inquam poſſit deluſio iſta contingere, duplicem præmittit cauſam deluſionis. Primam quidem ex parte Diaboli deludentis, ſecundam verò ex parte deluſorum. Inde modum aperit deluſionis varium. Poſtremò circa quæ deluderentur oſtendit. Probat ergo primò, perſonas iſtas ſceleſtas à Diabolo deludi, quia hoc eſt facile Diabolo, cùm transfiguret ſe in Angelum lucis, quaſi ſic arguat: Si facit quod maius eſt, transfigurando ſe in Angelum lucis, poteſt etiam facere quod minus eſt, transfigurando ſe in homines, aut in beſtias, vel certè in formas perſonarum, quæ in Deos ſecundùm gentilium opinionem conuerſæ ſint. Ex parte autem deluſorum pro cauſa deluſionis eorum aſſignat infidelitatem. Ex hoc enim iuſta Dei permiſſione Diabolus huius deluſionis contra eas exercendæ poteſtaté accepit, vt qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Ex hac autem aſſignata cauſa datur intelligi, quòd infidelitate ceſſante, diabolica illa deluſio conſequenter ceſſet. Et ſic ad fidem conuerſæ, vel quomodo libet aliter à captiuitate Diaboli liberatæ perſonæ illæ, cognoſcerent ſe fuiſſe deluſas, ſicut & phrenetici ad ſanitatem poſtmodum deducti, cognoſcunt differentiam vtriuſque ſtatus & quòd in ſtatu phreneſis deluderétur, iam primò tunc aduertunt. Modum autem deluſionis prædictæ, inſinuat dictum caput, dum dicit, quod in ſomnis & ſpiritu, hoc eſt, in imaginatione ſola hæc videbant. Hoc enim in ſomnis communiter accidit, eò, quòd in tali ſtatu imaginationis intentio & operatio minus præpediatur, & libera maneat, quando ſenſus corporei à ſuis operibus per ligationem ſomni quieſcunt. Vnde poteſt Diabolus homines facilius deludere, formando, firmandóque validius imagines, in quas homo feratur, vt in res ipſas. Tunc autem proculdubio illuſio eſſe conuincitur, quando talia ſic imaginata, vera eſſe non poſſunt. Et hoc illis mulieribus contingebat, quia ea, quæ affirmabant ſe oculis corporalibus videre, non ſic eſſe poterant, vt illæ iudicabant. Non enim poterant oculis corporalibus videre Deam aliquam, quæ Diana vocatur, eò quòd nulla talis in vniuerſo reperiatur. Sed neque Herodiadem pari ratione videre poterant: quia illa maledicta fœmina, quantùm ad corpus in puluerem reſoluta eſt: quãtùm ad animam, autem in infernum demiſſa, pœnas luit acerrimas, nec inde virtute propria poteſt egredi, & minus corpus quod aſſumat, & in quo appareat formare. Sunt enim animæ determinatæ naturaliter ad proprium corpus vt nihil valeãt corporaliter mouere, vel operari, niſi per illud, quaſi per proprium & connaturale inſtrumentum, vt docet S. Thom. 1. *q.* 117. *art.* 4. Et ſi quando ſupernaturali virtute cooperante, inferni locum animæ egrediantur ad tempus hominibúſque appareant, hoc rarò fit, & ad alium finem à Deo ordinatur, ſeu etiam permittitur hic egreſſus vel apparitio, non vt illudant viuentibus, vel quaſi eis ſatagant principari, vel ab eis quomodolibet venerari. Sic igitur dicere neceſſe eſt, quòd mulieribus illis talia viderentur in ſomnis tantummodò, vel in ſpiritu. Arguit autem *dict. cap.* quòd ſicut experimur in ſomnis multa nobis videri naturali virtute, quæ in veritate non ſunt in ſeipſis, ſed in ſola imaginatione, multò magis poſſint iſta videri cooperante ſuperinducta virtute

Perſonæ ſceleratæ à Diabolo deluſæ.

Infidelitate ceſſante, Diabolica illa deluſio conſequéter ceſſat.

virtute ſuperioris, & validioris naturæ, ſcilicet Dæmonis, quæ præualeat etiam ſic perſonas deludere, vt putent poſtmodum etiam vigiles, quod deluſæ non fuerint. Cùm enim hoc poſſit cauſare naturalis paſſio languoris atque dementiæ, vt contingit phreneſis patientibus: poterit multò magis virtus ſuperior, cuiuſmodi diabolica eſt, ſic homines dementare, donec illi ſubiecti ſunt per peccatum, vt nec deluſionem aduertant etiam in vigilia. Cùm igitur potuiſſet Diabolus omnibus ſuprà inductis modis mulieres illas deludere, tamen non niſi in ſomnis, & in ſpiritu, hoc eſt, imaginatione ſola fuiſſe deluſas, rationabiliter concluditur *in d. cap.* eo quòd eas ad infidelitatem hanc trahere confirmauere, ſola hæc viſio ſatisfaciebat: quin etiam ratione non erat neceſſarium Diabolo illas in vnum cogere, vt nunc ſtriges facit, ſibíque contingere illæ etiam exiſtimabant. Hunc enim diabolica fraus ordinem intentando ſeruat, Deo permittente, vt priùs homines aggrediatur interiùs. Quòd ſi iam illuminatis hominibus circa fidem vnius Dei, non præualeat: tunc exteriùs multipliciter deludendo tentat euertere fundatam fidem. Præualebat autem Diabolus contra illas mulieres, & in errorem pluralitatis Deorum eas induxerat prædictâ deluſione interiori. Vnde non oportebat, vt exteriùs ſe illis offerret. Patefacto poſt hæc omnibus, quòd vnus eſt ſolus Deus clariúſque per Patrum vigilantiam manifeſtato, quòd omnes Dij gentium ſunt Dæmonia, non præualet iam Diabolus per internam ſuggeſtionem ſolam, ad illam infidelitatem homines trahere. Vnde explicato ſuperbiæ ſuæ velo, iam non quærit adorari in ſimilitudinem

Ordo Diabolicæ fraudis.

Deorum, ſed vt Diabolus, & malorum omnium Spirituum princeps. Horreret autem omnis Chriſtianus, cognitum Diabolum adorare, & cum eo fœdus inire, baptiſmum, fidem ſacráque contemnere, ac profanare, propter eius ſolam interiorem ſuggeſtionem. At ſi cum his, commoda reportare, voluptatibus frui, in quas multi ſine freno feruntur intentiſſimo deſiderio, & præcipuè, quæ his communiter priuantur perſonæ viliſſimæ, ſperarent: ſi eiſdem etiam promitteretur, quòd vindicari, & in hoſtes ſuos retorquere poſſet iniurias, quas alio modo repellere non valent: facile plurimi traherentur in prædicta ſcelera perhorrenda. Quod nunc Diabolus noua iſta nocendi arte procurat, miniſtrans illis, qui in hoc vnum facinus maledictæ huius ſectæ coniurant voluntates varias prout ipſi narrant ſe experiri, dùm in vnum conueniunt: & nocẽdi pro voto conferens facultatem Ideo autem ſeorſum ducit nocturnis temporibus, vt ſine timore pœnarum tantis ſceleribus debitarum, audeant illa committere quæ corã aliis in vigilia oppoſita ratione, quomodolibet, minus auderent. Nec obſtat, quod cum difficultate occultatur, quòd coram multitudine copioſa fieri contingit. Non enim exiſtimant accuſationis periculum incurrere: quandoquidem iuramentis terribilibus omnes hæ perſonæ ſub grauiſſimis pœnis aſtrictæ ſint, nulli factum detegere, niſi vbi quemquam ſeducere vellent. Quamuis ſæpius in cõtrarium etiam vertatur ſententia, eò quòd ſæpius Domino permittente dicta ſcelera cum auctoribus deteguntur. Faciliùs etiam nefanda illa committunt, atque frequentiùs ſociis pluribus, tum verbo, tum exemplo peſſimo ſeducen

Maleficas cur nocturnis ho.

ſeducentibus, quàm ſi ſolæ domi manerent. Alio ergo modo conuincuntur deludi ſtriges, quàm deluderentur mulieres illæ de quibus *d. c. Epiſcopi.* mentionem facit, vt inferiùs etiam magis explicabitur.

CAPVT. XXVI.

Circa quæ principaliter credenda vel operanda deluderentur illæ perſonæ, de quibus d. c. Epiſcopi. loquitur.

EXplicat vlterius *d. c. Epiſcopi.* ea circa quæ deludebantur à Diabolo mulieres illæ diabolicæ. Quæ principaliter duo ſunt ex quibus opinatis ab eis conuincebantur hæreticæ poſtmodum circa quatuor, quæ principaliter intendit *dict. cap.* reprobare. Primò igitur in hoc deludebantur quòd putabant ſe videre veram Dianam Deam, & veram Herodiadem, ſimul ac veram multitudinem perſonarum corporeis oculis: & tamen non videbant, niſi prædictorum ſimilitudines, & phantaſmata. Volens igitur oſtendere *d. cap. conditor.* quomodo poſſibile ſit, vt taliter deluderentur, dicit, quòd Satanas mentem, quam captiuatam tenet, in ſomnis deludens, modò læta, modò triſtia, modò notas, modò ignotas perſonas, per quæque deuia deducit. Hoc autem fuiſſe deluſorium, ſuppoſita ſomnij paſſione, probat per ea, quæ ſimiliter nos experimur in ſomnis, dicens: Qui enim in ſomnis & nocturnis viſionibus, non extra ſeipſum deducitur: & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat? Vnde infert, quòd ſicut eſſet ſtultus & hebes, qui ea, quæ cōtingūt in ſomnis videri, putaret etiam in corpore accidere: ita ſtultus conuincatur, & hebes, qui

Strigum deluſio 1. in viſione perſonarum phantaſmatica tantum.

ea, quæ prædicto modo in ſolo ſpiritu fiunt, putet etiā in corpore verè contingere. Secūdò deludebantur in hoc, quòd putabant ſe portari corporaliter ad longinquas partes & reportari, quæ tamen à domibus propriis non recedebant. Et hanc deluſionem exprimit dictum cap. piè narrans illas ſceleratas mulieres hoc ipſum profiteri: & ſubdit, quòd cùm ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur: Non tamen appellat hunc eſſe infidelem ex hac opinione, ſed intendit, quòd is, qui infidelis eſt, propterea quæ predixerat, quia videlicet credit aliquid numinis eſſe extra vnum verum Deum: hoc etiam verum eſſe opinatur, vnde deluditur. Quòd autem ſic eas deludi manifeſtet, exemplum viſionis Ezechielis inducit, & Pauli raptus. Concludit autem finaliter *d. capit.* quòd qui credit, & his ſimilia fidem perdit. Refert autem, quòd dicit talia ad ea, quibus prædixerat mulieres illas ratione paganorum inuolui, vt aliquid numinis eſſe credant extra vnum verum Deum, & quæ huic infidelitati ſecundùm talem narrationem illarum mulierum neceſſariò ſunt connexa: & ſunt quatuor, vt ex verbis capituli illius deducitur. D. Io. de Turrecrem. Cardinal. ſacræ Theologiæ, & vtriuſque iuris doctor excellentiſſimus, ordin. Prædicatorum.

Primum Hæreticum eſt, & Paganorum antiquus fuit error, tenere, quòd aliqua ſit vera Dea, quæ vocetur Diana, vel Herodias.

1. Error paganorum de Diana & Herodiade.

Secundum eſt, quod aliqua perſona portetur ad ſeruiendùm alicui tali Deæ: imò, cùm nulla talis Dea ſit, nulla etiam perſona ad ſeruiendum illi portatur ſuper veras be-

2. Deportatio ad ſeruiendum tali Deæ.

ſtias, vt putabant illæ ſceleratæ mulieres illuſæ in ſomnis.

3. Deluſio cauſata à bono Spiritu. Tertium, quòd hæc deluſio cauſaretur à Spiritu Sono, imò cauſabitur ab eo qui ſe transfigurat in angelum lucis, vt decipiat. Spiritus enim bonus nnn poteſt eſſe deluſionis, aut cuiuſpiam deceptionis auctor ſiue miniſter.

4. Poſſe quempiam ab alio, quàm à ſolo Deo in aliam ſpeciem conuerti. Quartum eſt poſſe quempiam ab alio, quàm à Deo ſolo conuerti in aliam ſpeciem vel ſimilitudinem in melius, putà in Deos: vel in deterius, putà in beſtias. Imò primum eſt abſoluere impoſſibile, cùm Deus ſit ingenerabilis: & quomodolibet infactibilis: & ſecundum ſola Dei virtute fieri poteſt: quod tamen nunquam fecit aut faciet. Licet finita etiam virtus poſſit vnam naturam, ex alia generare vel producere, virtutibus naturalibus rerũ concurrentibus & applicatis. Hoc autem quarto errore mulieres illæ pariter cum antiquis paganis tenebantur, putantibus non ſolùm homines, ſed etiam animalia quædam eſſe deificata. vt 12. *Metaphy.* refert Ariſtoteles: & hoc ibi S. Th. declarat, & putabant talibus deificatis animalibus maiorem ineſſe virtutem, quàm inſit terreſtribus: quod & opinatas eſſe mulieres illas cõfiteri oportet, cùm profiterentur ſe portari ſuper beſtias, per multa terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio, quod naturales non poſſent beſtiæ, maximè tam breui temporis decurſu. Imò & homines in beſtias conuerti, gentiles olim opinabantur, in lupos, inquam, vel aues, & alia talia animalia vt recitat Aug. 18. *lib. de ciui. Dei,* vt ſuperiùs explicatum eſt, & hoc eſt, in deterius conuerti. Qua nunc etiam laborant hæreſi, qui putant ſtriges in catos verè conuerti: indéque in humanam redire ſpeciem virtute diabolica. Sicut pagani talia, Deorum, putà Dei Licij, alterius virtute fieri putabant. Quia verò extremus hic error, quo putantur aliqua poſſe in melius, hoc eſt, in Deos, vel in deterius, hoc eſt, in beſtias conuerti virtute Deorum claudit & Deorum pluralitatem, & debitum eis cultum, & quòd à bono ſpiritu fiat iſta conuerſio: ideò ſolo hoc extremo reprobato errore, predicta omnia reprobata conſequenter eſſe cenſentur. Et hac ratione huius ſolius reprobationem, quaſi totius ſuæ intentionis concluſionem, *d. c.* inducit, dicens: Quiſquis ergo credit, aliquam creaturam poſſe fieri, aut in melius, aut in deterius mutari, aut transformari in aliam ſpeciem, vel in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta ſunt, procul dubio infidelis eſt, & pagano deterior, ſi prius. ſ. fuit Chriſtianus. Et hoc non alia ratione, quàm ea, quæ ſuprà inducta eſt in eo c. Quia videlicet talis, aliquid numinis arbitratur eſſe extra vnum verum Deum, in quod vel conuerſi ſint homines aut beſtiæ, & à quo facta ſit talis conuerſio, & non à vero Deo qui fecit omnia in principio. Cætera verò, quæ in eo, c. reprobantur, & oppoſita eorum, ex prædicta ratione, quæ ſola inducitur, vt errorem conuincat, nullatenus deducitur niſi rationabiliter, & de facto, non autem de poſſibili, putà quòd deluderentur in ſomnis, quod non portarentur de loco ad locum corporaliter, vt putabant, & huiuſmodi. Sic ergo credendum erit fuiſſe vera poſito quòd capitulo illi fides ſit adhibenda, quòd tamen poſſibile ſit oppoſitum eorum accidere etiam virtute creata. Ex prædicta enim veritate, qua confitemur nihil numinis eſſe extra vnum

Qui credit creaturam poſſe in aliam ſpeciem ab alio, quàm à ſuo creatore mutari, infidelis eſt.

vnum verum Deum, non sequitur necessariò quod nullæ personæ possint portari à Diabolo de loco ad locum. Stat enim per possibile oppositum huius cum illa veritate. Sed neque necessariò sequitur ex illa ratione, quòd mulieres illæ deluderentur in somnis: vel etiam non possent plurima eorum, quæ narrabant corporaliter videre. Si tamen vt puta ab eis numina, in figuris viderent apparentium fœminarum. Poterant enim alio deludi modo, putà, per præstigium vel apparitionem ipsam in vigilia factam, non obstante ratione prædicta. Sed rationabiliter vtique deducuntur ex ea, suppositis aliis, quæ tunc occurrebant, & considerato Diabolicæ tentationis ordine maligno, vt superius explanatum est, & Cùm igitur ratio legis contineat legis latoris intentionem, & ex ratione in dicto capitulo inducta, non deducantur esse fidei contraria, nisi prædicta quatuor, vt ostensum est: patet quòd non nisi illa voluit intelligi, cùm dixit, quòd qui talia credit vel his similia, fidem perdit, &c. Strigum autem secta nullum prædictorum quatuor dogmatizat, neque hunc præcipuè principalem errorem habet quòd homines conuertantur in Deos, & quòd aliquid numinis sit, præter vnum verum Deum, imò principem eis apparentem fatentur esse Dæmonem malum spiritum, & non Deum bonum. Licet enim cultum ei exhibeant Deo proprium, vt pote verum Deum abnegantes, & illi Dæmoni homagium faciẽtes de corpore simul & anima, non tamẽ putant in corde ipsum verũ Deum esse: sed hæc omnia illi exhibent, vt commoda quæ peroptant inde reportent, vt patet ex eorum confessionibus. Mulieres autem illæ profitebantur esse Deam,

Inter Strigum dogmata non est de cõuersione hominum in Deo.

quam colebant, vt patet *in d.c. Episcopi*. Vnde manifestum est, has duas sectas in principali esse diuersas: cùm præsertim istæ renuncient fidei & baptismo; sacráque profanent, maleficia multa, damnáque plurima inferant hominibus in personis, in bestiis & frugibus, plurimáque fœdera pessima ineant cum Diabolo, quorum nullum mulieres illas legitur perpetrasse. Cùm igitur in principalioribus factis & opinatis istæ sectæ discordent, nulli sit mirum, si etiam in accessoriis sint diuersæ. Non potest igitur ex capitulo illo rectè inferri, quòd si illæ deludebantur, & non verè portabantur, &c. quòd eodem modo deludantur istæ. Diabolicæ quippe malitiæ non satisfieret, & superbiæ qua gestit vt Deus adorari, si delusoriè fieret hæc oratio & in somnis, vel etiam à vigilantibus, sed in Angelis. Non satisfieret odio, quo sæuissimè Christum insequitur & sancta, si corpus eius, & sacra profanarentur tantùm in somnis: sed in vigilia fieri hæc requirit, & corporaliter: Et in hoc omnes Doctores Theologi communiter consentiunt, & Domini Canonistæ, qui fauent patribus Inquisitoribus.

& L. cùm pater. §. dulcissimis ff. de leg. 2. & l. cùm mulier. ff. sol. mat. Ideo dicitur anima legis secundùm Dy. in cap. certum est. de re. iur. in 6. & late congerit Fel. in c. tua nos. col. 2. de iureiur.

CAPVT. XXVIII.

Argumentum secundum soluitur, in qua solutione quid de casu in legenda S. Germani tacto, factis strigum simili, sentiendum sit, multipliciter aperitur.

Secundi argumenti solutio.

SEcundum etiam argumentum pro parte falsa, & nostræ determinationi cōtraria productū nō procedit. Neque vniuersaliter sēper falsa sunt duo illa, quæ dicuntur à strigibus referri. Non enim semper famescunt, cùm reuertuntur de cursu: neque semper falsum est arcas panis, aut vini vegetes plenas ab eis euacuari: licet postmodum opere Diaboli possint, & pane & vino alibi assumpto iterum repleri. Sed neque hoc omnes dicunt; quod semper è cursu reuertentes, se lassos inueniant aut nimium afflictos, inediáue tabescentes: quamuis propter laborem in chorisando & propter vertiginem qua sæpè ob delationis suæ distantiam, & velocitatem aliqualiter afflicti redeant: cuius gratia oportet eos mane illo diutius lecto decumbere, vt suprà dictum est. Sæpius etiam à Diabolo vapulant, dum non ad nutum obsequuntur illi. Deludi tamen etiam persæpè tales vt putent alimenta se vera sumere, dum sumunt phantastica, non est negandum, vt *suprà* etiam declaratum est. At ex legenda sancti Germani quod inducitur, non obstat proposito, sed potiùs fauet ex multiplici capite. Et primò quidem quia ex hoc quod dicitur, hospitem illum serò cibos præparasse, eosdémque à multitudine venientium vicinorum (vt hospiti, suæque familiæ videbatur) voratos fuisse, non infertur, quòd delusio esset ex parte alimentorum, quasi non essent vera alimenta, sicut nonnulli dicunt illudi striges.

Non semper famescunt. Striges à cursu, neque semper euacuantur arca panis aut vini vegetes plenæ. Non ómnes lassæ ob delationem & choreas. A Dæmone cæsæ interdum non bene obsequētes. S. Germani historia de Strigibus exponitur

1. Manifestum enim ibi erat, quòd vera cibaria consumebantur, & in domo hospitis illius deficiebant.

2. Secundò, si personæ illæ veniebant, vt videtur, veréque comedebant atque bibebant, habetur propositum, si verò Dæmones erant, hospes ipse deludebatur cùm tota familia, ita vt vigilantes viderant, aut aliquando viderint Dæmones in humana forma cùm tamen putarent eos homines esse: non secus ac deluduntur secundùm eos striges in simili visione. Sicut igitur illud ex tali narratione conceditur, sic etiam hoc quod strigibus pariter contingere, tam multiplci testimonio confirmatur, non est negandum.

3. Tertiò, non magis ex illa narratione probatur, quòd deceptio fuerit ex parte discumbentium, eò quòd essent Dæmones, qui videbantur homines discumbere, quàm circa eos, qui repræsentabantur: homines, inquam, dormientes in domibus suis, ne ipsi forsitan & Dæmones essent in humana specie vel figura, nisi quatenus sanctitas & reuerentia S. Germani repugnare videretur tali delusioni (si tamen historia illa veritate subsistit) qui diuino spiritu illustratus, alios ex charitate à delusionibus Diabolicis liberare curabat.

4. Quartò in eodem exemplo considerandum est, non esse simile, quod pro simili adducitur. Illi quippe homines & vicini, non putabant se tunc quasi somniantes ad ludum ire: vel per domos aut in domo hospitis illius comedere & bibere, & alia huiusmodi realiter & corporaliter facere, quantum habetur ex Legenda illa: sed solùm dicitur

quòd,

quòd personæ repræsentatæ reperiebantur tunc in lectulis suis dormire. Vnde non adducitur ad propositum quæstionis huius exemplum illud aut factum, nisi valdè remotè.

5. Quintò dicitur quòd nõ est inconueniens, quòd aliquando Dæmones illo modo deluserint homines, vt in mundo firmarent hanc opinionẽ, quòd videlicet talia non nisi delusoriè fiant. Sícque liberiùs homines valeant ipsi seducere, veréque postmodum ad nefandissima simul opera perpetranda liberiùs & faciliùs congregare, quando Prælati & Officiales fidei non magis cõtra eos, quàm contra somniãtes desæuirent.

6. Sextò dicitur, quòd suspecta est illa legenda, quantum ad hunc casum, eò quòd durum videatur, imò totaliter à communibus hominum conceptibus alienum hospitem illum velle tot cibaria crebro gratis præparare: & si vicini erant & cognati, non petere ab eis precium alimentorum. Dicere etiam precium vicinos illos ei dare, vel dedisse si deludebantur, & saturatos se non inuenirent satis derisibile est. Et si dicatur, quòd Dæmones ipsi precium exoluebant vice illarum personarum & specie: mirum esset si talia se facere somniabant personæ illa, quòd non citò delusionem aduerterent, si sibi pecuniæ non realiter deficiebant: Si verò talia nec somniabant se facere, mirum non minus esset, si cum hospite & familia de his sæpius, sui illi vicini non fabularentur: & sic relatione hospitis & familiæ audientes de se referri, quæ scirent sibi non contigisse, facilè tam se quàm hospitem illum, & alios omnes ab huiusmodi delusionibus non liberarent. Sed neque minus est credibile, quòd tot mulieribus præpararent, quarum tamen aduentum expectare nollent. Obstat enim facto huic voluptas, vel certè inuincibilis curiositas. Quicquid autem de hoc fuerit verum, inquam, vel falsum, sufficit hæc non repugnare, his, quæ de strigibus determinata sunt. Et sic patet ad secundum argumentum.

CAPVT. XXIX.

Nodi omnes dissoluuntur, quibus tertium quartúmque argumentum videbatur inuoluere legentes.

AD tertium argumentum dicendum, quòd cùm omnia quæ dicuntur fieri à strigibus in cursu non nisi opere Diaboli, qui mendaciorum omnium pater est, initium, progressum, & finem habeant: nulli mirum esse debet, si multa dicuntur ibi fieri, quæ falsa sunt & irrationabilia: & quæ dum à miseris vera putarentur timorem eis incutiant. Et de his argumentum hoc intendit. Non confinguntur hæc tamen à Diabolo in hominum perniciem sine causa. Nam primò iuxta suæ malæ voluntatis conditionem pessima, in principio assistentiæ suæ diabolicæ, gaudium afferre consueuit, in fine verò timorem atque tristitiam. Vult enim primò per ineptam lætitiam in sui obsequium homines attrahere: vt facilius damna inferat in fide deceptis. Nimirum igitur, si has miseras personas diuersis voluptatibus & oblectationibus sensualibus attrahit, obtinens propter hæc ab eis adorari, quatenùs sua sic satietur pro parte superbia, facto etiam contra Christum multiplici vituperio, & in fine, timore percussos à se abiiciat, & ad propria redire, seu reduci compellat. Aliàs nec illæ per-

[Margin: Tertij argum. solutio.]

[Margin: Inepta Dæmonum lætitia ad quid conficta.]

ſonæ facilè diuerterent, aut finem voluptatibus vellent imponere: & ſic in languorem inciderēt aut interitum, quæ nec Deus ſemper permittit. Qua tamen Dei præſeruatione Dæmon etiam malè vtitur dum eoſdem in ſimilia ſæpè crimina trahit ſine impedimento. Poteſt & ſecunda cauſa facti huius ex parte malitiæ Dæmonis aſſignari ſecundùm myſticum ſenſum. Cùm enim aqua Iordanis figuram præferat ſacramenti Baptiſmi, propterea quòd in ea fuit etiam dominus Ieſus propter nos baptizatus: Diabolum velle aquam illam (vt prætendit in viſu) ſua contingere vel violare potentia, ſignat ipſum ſuis omnibus adniti viribus, baptiſmum de terra tollere, fidémque ſanctiſmæ Trinitatis in eodem diuinitus infuſam à fidelium cordibus penitus abolere. Quod quidem ſi facere præualeret: totius orbis princeps efficeretur, veluti fuerat ante Chriſti aduentum, de quo & ipſe Saluator noſter ait: Princeps mundi huius eiicietur foras. Principabatur enim in mundo, quando nec mundus Deum cognoſcebat: neque ſui etiam, populus, inquam Iudaicus, ipſum recipiebat. Quia ergo nunc Diabolus, non præualeret id obtinere: mirum in modum præ ſuperbia cruciatur: & turbationem iramque grauiſſimam ex hoc tunc oſtendit, quando in figura (vt diximus idipſum ſe velle obtinere coram illa multitudine conatur, nec præualet. Rogauit enim & obtinuit Dominus Ieſus, ne deficiat aliquando fides Petri *Lucæ.* 22. Non contingit autem ſemper hæc fieri à domina curſus, aut vbique: ſed coram illa multitudine ſolùm, quos deludens fingit ſe deducere in planiciem fluminis Iordanis. Quod & nunquam

Aqua Iordanis figura ſac. baptiſ.

Dæmon princeps mūdi ante Chriſti aduentum

verè contingere puto, propter loci diſtantiam. Multum enim temporis abſumeret ipſa delatio, ſicut & reductio. Velocitas, enim motus, qui non noceat corporibus noſtris, determinata eſt, & diuturno temporis etiam ſpacio menſuratur, ſi magna ſit loci diſtantia, ſicut eſt in propoſito. Diſtat enim etiam per directum, flumen aliud à noſtris his regionibus pluſquam per duo milla milliaria, prout ipſe clarè cognoui, qui deuotionis gratia ſacra Hieroſolymitana loca viſere merui. Elicit autem Deus ex malo illo, quando contingit, hoc bonum, quòd perſonæ illæ miſeræ poſſunt ex hoc cognoſcere dominam illam ſuam, cui ſe obligarunt, non ſolùm non eſſe Deam vel Deum, imò eſſe Dæmonem peſſimum. Sed & hoc etiam quæ nec omnia poteſt circa infima: quandoquidem nec illa videtur tunc poſſe quæ ipſis etiam beſtiis poſſibilia ſunt, prout eſt tangere aqua fluminis. Et ſi ad miniſterium referatur non habet illam potentiam quam haberet (vt aiunt) ſi aquam illam tangere præualeret: & conſequenter non ſolùm non eſt Dea, vel Deus, verùm etiam ſic eſt ignobilis creatura, ſic eſt mala, vt illam mala fecere, impediri frenarique à Deo neceſſe ſit, & ſic eius etiam ſuperbiæ ac malæ voluntati reſiſtere. Vt hoc cognito miſeræ illæ perſonæ, niſi propria earum malitia obſtinatióque obſiſtat, facilè iudicent non eſſe ab omnipotenti Deo recedendum, propter principem illum, qui Deo verè ſubiectus eſt, deberétque ex hoc earum animus validiùs excitari ad illius peſſimi ſui principis contemptum, & redire ad creatorem ſuum. Et hæc ſatis ad tertium argumentum. Ad quartum verò dicendum eſt, quæ ſi ea, quæ in argumento fieri narrantur

Velocitas motus noſtri ad quid determinata.

Quomodo poſſint Striges Dominam ſuam noſ. ſe pro Dæmone.

Quarti arg. solutio. Hæresis Strigiatus.

tur sic à Diabolo censeantur expleri, vt idem numero corruptum raperet, mortuos ad vitam restituat, & alia huiusmodi faciat, quæ naturæ repugnant: proculdubio hæretici sunt, talem Dæmonis potentiam opinantes. Qua hæresi vt in pluribus inuoluuntur striges, hæc ipsa quæ inferuntur, vera esse credentes & prædicantes, postquam etiam de cursu illo Diabolico redierint. At non sic euenit vt putant: sed naturali potiùs virtute Dæmonum, illuc ex diuersis locis similia cibaria deportantur, vt suprà diffusè dictum est. Vel certè Dæmones illas deludentes personas, aërea corpora formant in variam alimentorum similitudiuem cum similibus qualitatibus, quibus nedum visus, sed & tactus decipiatur & gustus, sicut & aërea itidem corpora in humanorum similitudinem formant & agitant quasi viuentia, sicut veri illi homines, quorum species præferunt esse & opera vitæ propria hominibus exercere videantur, vt ambulare, loqui, ridere, & alia huiusmodi. Similiter bos vel aliud quoduis animal verè mortuum, quomodo delusoriè videatur à Dæmone suscitari: & quot modis naturali eius virtute possit hoc contingere, plenè superius in allegato capitulo explicatum est, ita vt repetere superfluum sit.

CAPVT XXX.

In solutione quinti argumenti, nihil esse virtutis in vnguento, quo se striges perungunt, aperitur, tametsi quandoque trahatur Diabolus ad strigum vota per illam vnctionem, quasi per signum: quandoque verò impediatur & quomodo id contingat.

NVnc ad experientias, in quinto argumento inductas quas negare nolumus accedentes ostendendum est, eas nostro proposito minimè repugnare. Supponitur autem primum id, quod in tertia ratione tertij principalis dictum est, quòd cum Diabolus sit creatura spiritualis, & consequenter ab omni obligatione corporea, tam in esse, quàm operari ex parte sua sit absoluta, non potest ad operis exercitium ab vllo corpore moueri: nec aliqua corporali virtute verborum, herbarum, aut lapidum ad aliquid operandum cogi, vel necessariò induci, prout determinat etiam sanctus Tho. 2. *dist.* 7. *quæst.*2.*artic.*2. *ad tertium*. sed pro libertate arbitrij circa corpora operatur, & illa eligit, quæ suæ valeant malitiæ deseruire, quibus cùm vtantur homines iuxta suum imperium, ipse Diabolus eis occurrit quandoque pro voto. Et hoc modo decipiuntur homines putantes in talibus corporibus vel etiam in verbis vim quandam insitam, qua trahant Dæmones atque cogant ad aliquid faciendum, vel etiam alicubi demorandum, quasi sint alligati, vel expellant eos de corpore, aut de loco prout exoptant. Et non sic est, sed voluntariè trahuntur his corporibus, vel verbis, vel cæremoniis quasi quibusdam signis initi pacti cum homini

Quinti argumenti solutio.

Diabolus creatura spiritualis.

Vt Diabolus homines decipiat in operibus.

hominibus iudicans, quòd id facere pro tunc, sit suæ malitiæ conueniens & hoc appetens, appetitu non naturali vel animali, sed libero. Sicut enim animal trahitur cibis, ita Diabolus signis, dicit *Augu.* non quidem eiusdem generis tractu vel appetitu, sed quia ambo sine coactione. Hac enim ratione pro fumigationibus, sacrificiis diuersisque superstitiosis operibus inclinatur Diabolus ad obsequendum talia facientibus, ex pacto malitiosæ amicitiæ cum illis contractæ, tanquam signis subiectionis illorum, eiusque super eos assecuti dominij, quo mirum in modum delectatur, vt superbiæ & inuidiæ suæ sic aliqualiter satisfaciat. Hac igitur ratione contingit, vt cùm se inungunt mulieres vnguento quodam execrabili, quo in conficiendo multæ sceleritates cum opprobrio fidei & nominis Christi & cum abusione Sacramentorum committuntur in nomine eius, assistat pro voto, easque perferat ad diuersa loca: tametsi persona quæ sic defertur, vnguentum illud perniciosum quandoque non fecerit, vel etiam pactum aliquod expressum in hoc cum diabolo non habuerit. Aduenit enim propter pacta iam inita cum priore aliquo compositore vel inuentore, in ruinam vtentis, & vt opinionem inde causet, quod in vnguento illo, anulo, vel cristallo, vel aliis quibuscunque rebus, aut verbis sit virtus, quia ipsum trahant homines ad id exequendum propter quod se vngunt, vel quæcunque alia faciunt, sicque sæpè, vanosque deludat. Vbi verò Diabolus cognouerit aliquid posse seruire saluti hominum magis perniciosum ex hoc, quod à tali effectu perficiendo cessat, votis frustratos dimittit, etiam posito quòd pacta inierit, sæpéque seruauerit. Notandum secundò, quòd licèt Diabolus à coarctione corporea sit absolutus, liber sit in operando, vt dictum est, quandoque tamen impeditur, ne quod optat, assequi possit, quod contingit ex virtute superiori Dei vel Angeli siue boni, siue mali. Et si quidem à Deo immediatè vel mediatè angelo bono id fiat, non nisi in salutem hominum ordinatur quod euenit: Si verò à malo Angelo superiore, nihilominus Deo per suam prouidétiam permittéte fiat: non nisi ad malum exitũ proximè deducitur quicquid inde prouenit, quantum est ex intentione Dæmonis, licèt ex superabundanti pietate diuina, malum sæpè conuertatur in bonum: vel aliquod melius indirectè ac præter intentionem Dæmonis pariat, quàm sit bonum, quod per tale inde pouenniens malum priuabatur. His duobus suppositis, ad primam experientiam in contrarium adductam de eo quòd contingit, Principi suprà quàm decuit curioso dicitur, quòd id potuit, tam ex malitia Dæmonum, quàm ex diuina prohibitione contingere. Considerare nempe potuit Dæmon ex hoc corde tam principis illius, quàm nobilium, quibus id innotuit, esse facilè firmandum in perpetuum, quod talia non verè contingant, sed sint omnia fabulosa: ex quo sequi possit impunitas delictorum, quæ perpetrant striges prauissima. Sequitur etiam talium pessimarum multiplicatio personarum in vtriusque hominis communem perniciem. Neque enim præualent Inquisitores hoc persequi, prout ex officio eis incumbit, si à principibus fauorem non obtineant & auxilium. Quod quidem subtrahunt illi, si talia putant esse delusoria, veréque non contingere imò sunt eis impedimento. Itidem

Animal vt cibis, sic Diabolus signis trahitur.

Vnguentum execrabile vetularũ cuius ministerio cursus peragũt, & dira eiusmodi.

Dæmon etsi liber sit tamen aliquando impeditur.

Principũ nobilium & magistratuum fauor ad inquisitionem Sagarum desideratur.

dem nobiles & cæteri, talia non credentes. Inquisitorum honori detrahere non desistunt quasi anicularum vel fatuorum inquisitioni solùm intendant. Et sic tandem tædio victi, plurimúmque fatigati cessant Inquisitores ab officio suo: & pestis ista grassatur & inualescit: quod Diabolus exoptat. Id enim maius malum est, ac humano generi magis perniciosum, quàm semel mulierem vnam ad laudem perducere, etiamsi tunc omnium scelerum genera per eam fieri contigisset. Commune quippe malum (cæteris paribus) antecedit & grauius est, quam quodlibet speciale. Ob hoc igitur Diabolus, qui nostram perditionem atque ruinam tam corporis, quàm animæ, quoad potest, intendit, atque procurat, præuidens principem illum & nobiles in falsam opinionem, si mulierem illam tunc non portaret ad ludum, facilè deducendos; quòd strigum facta delusioni Dæmonum innitatur non veritati, prælegit tunc illam nequaquam ad cursum deferre. Potuit etiam id contingere, quia non erat tunc hora conueniens delationis ad cursum. Sicut enim ex strigum confessione cognouimus, antequam se inungant, audiunt nocte sonitum multiplicem præeuntis dominæ illius cum multitudine tripudiantium: & non nisi tunc se inungere consuerunt, vt illam delatæ per aëra sequantur, vsque dum veniant omnes ad locum determinatum pro voluntate dominæ cursus. Ex parte autem diuinæ iustitiæ cuius Inquisitores ministri sunt, alia ratione iustè prohibuit Deus mulierem deferri, vt ipsam videlicet iustitiam extolleret: quia semper fit, vt sub ditione Inquisitoris deductæ maleficæ Diaboli præsidiis non fruantur. Neque enim tempore illo, quo actuali iudicio subduntur Inquisitoris, alicui nocere præualent, aut de carceribus fugere, vel quolibet aliter auxilio Diabolo liberari, aut aliunde deferri. Indirectè etiam ex malo isto, bonum elicuit Deus. Et quoad nobiles illos quidem, sublata fuit ab eis tentatio, qua fortè potuissent optare satageréque vt hæc experirentur in corpore suo; quæ noxia curiositate cognoscere quærebant in alieno. Quò ad Inquisiorem verò illum meritò ex sua illa indebita concessionne opprobrium reportauit & confusionem tam apud religiosos, ac Deum timentes, qui ex hoc optimè cognouerunt atque damnarunt, ab illo Dei timorem fuisse posthabitum propter timorem hominum, quàm apud eundem principem cum nobilibus & aliis, quibus factum innotuit, vt ex hoc ab eis iudicaretur (licet malè, vt diximus) non nisi contra fatuas mulieres officij sui vires extenderet. Sicque factum est, vt tam persona, quàm officium Inquisitionis viluerit apud eos.

Commune malum cæteris paribus grauius est quàm speciale.

Strigum secta contra principum fidem ex veritate ad cursus deducitur

Hora cursus sonitus multitudinis tripudiantiũ de nocte.

Nulla sunt Diaboli præsidia, vt vindicetur ab inquisitoribus malefica.

CAPVT XXXI.

Diabolum quandoque præferre quasi personæ immobiliter dormientis imaginem, ne credatur personam illam verè, sed potiùs delusoriè ac imaginaria visione tantummodo ad ludum esse delatam.

AD ea post hæc quæ inducuntur in argumento experimenta, quòd videlicet deprehensæ sint mulieres extra se factæ immobiliter iacere quæ tamen affirmabant se ad cursum corporaliter esse delatas: respondetur primò, non esse secundùm aliquos inconueniens, quòd ali-

1. Ad arg. de experimentis responsio

quando non corporaliter, sed in somnis tantummodo videant & facere se putent, quæ postmodum existimant & referunt in vigilia se fecisse: sicque à Diabolo deludantur. Et cum hac responsione communiter transeunt Summistæ cum quibusdam Doctoribus. Et sic experientiis inductis optime satisfieret: & nihilominus staret, quòd multotiens corporaliter deportentur, vt etiam per experientias varias pariter confirmatur. Mihi autem difficilè admodum, & contra id quod communiter experimur esse videtur, sic quemdam in somnis alienari posse, vt postmodum in vigilia (si sanus corpore sit) non perpendat se somniasse, vel sic visiones vidisse, vt in corpore se alicubi non trãslatum verè putet, sicut per somnium aut imaginariam viderat visionem, prout etiam in corpore quæstionis determinatum est. Et licèt legatur de puero quodam somniante quòd à magistro in alio cubili dormiente vocaretur: & quòd statim euigilans cucurrerit ad cubile, magister, dicens, ecce ego quia vocasti me: nihilominus ad informationem magistri dicentis, quòd somniauerat: sicut & ipsi magistro in somnis vocare secundem puerum, eodem tempore videbatur, ac quieuit, & deceptionem tandem plenè vigilans cognouit, quam magister priùs agnouerat, vel certè Magister veram vocem vocationis emisit: sicut de facto compertum est, multos dum somniarent loqui. Non est etiam negandum, somnia quædam sic esse limpida, vt ipsi somnianti verè vigilare videatur: & ita possit per modicum etiam temporis in vigilia, postmodum existimare, quòd & tunc vigilauerit, quando profundissimè dormiebat. Sed tandem aduertunt omnes diuersitatem status vigilantis ac dormientis, vt suprà deductum est in corpore quæstionis. Striges verò semper obstinatè confirmant se vigilare dum ad cursum deferuntur à Dæmone. Et similiter dum faciunt, quæ in cursu referunt se fecisse. Et si quæ in somnis ire, & sola imaginatione videre quæ fiunt in cursu, desiderant, id arte consequi moliuntur, vt suprà declaratum est. Et tales personæ dum postmodum plenè vigilant, optimè cognoscunt quòd non in vigilia, sed in somnis viderunt quæcunque facta sunt in cursu, etiam per alias personas, quæ corporaliter illuc translatæ sunt. Iuxta prędicta igitur dicendum est, ad tres experientias primas post eam, ad quam primò responsum est, & ad omnes alias similes quę deduci possent, quòd Diabolus in forma mulieris iacet, veluti dormientis, vt decipiat sic homines, & opinionem hanc falsam in eis aggeneret, quòd non corporaliter striges deferantur ad cursum, & consequenter delicta grauia maneant impunita, multiplicetúrque per hoc & roboretur apostatarum strigum secta. Sicut autem permittente Domino quandoque sic Diabolus decipit homines, sic etiam cooperante Domino fit per experientiam manifestum aliquãdo quòd corporaliter striges deferantur ad cursum, vt ab illo errore per Dei misericordiam homines liberentur, vt *supra c.* 14. & idem multipliciter est ostensum, vt sic intrepidè suum officium Inquisitores perficiant, & principes vnà cum populis pro fidei defensione communíque populi salute faueant illis, & opportunum præbeant auxilium. Pro alia verò inducta experientia de his mulieribus, quę post inunctionem illam statim cadunt, & profundissimè dormiunt,

Corporaliter delatæ Striges.

Somniantes magister & discipulus loquuntur

Somnia limpida.

Striges afferunt se vigilãtes deferri à Dæmone.

2. Diabolus in forma mulieris iacet quasi dormientis & cur sic.

3. Mulierculæ post inunctionem cadentes & profundissimè dormiẽtes Vnguentum spurcissimum cum abusionibus sacramentorum factum.

miunt, sciendum est, quòd vnguentum illud spurcissimum ex talibus materiis cum abusionibus sacramentorum fieri dicitur, quæ iudicio medicorum non habet naturaliter somnum inducere, & experientiis aliis comprobatum est, quod de facto plures vnguento tali peruncti, nec delati sunt à Dæmone, nec somno pressi, vt ex prima experientia, quæ in hoc argumento in contrarium est adducta, potest fieri manifestum. Et nonnulli alij visis duabus vetulis clam se perungentibus, quòd extra fenestram domus statim delatæ sunt, cum & ipsi se pluries perunxissent, vt pariter deferrentur, nihil eis profuit. Neque enim de loco illo recesserunt, sed neque dormierunt. Ex quibus omnibus manifestum redditur: quòd si qui somno capiuntur post execrabilem vnctionem, non nisi Dæmonis malitia hoc liberè prouenire: vt quandoque videntes vel audientes talia, decipiat: dum per hoc existimant non verè deferri quenquam ad ludum, etiam si taliter inungatur: sed omnes deludi putent. Sicut enim potest Diabolus proprio libertatis arbitrio tales deferre per aëra, ita potest in eis profundissimum somnum statim causare, vel in modico tempore. Nouit enim virtutes omnes naturales ad hoc conferentes, vt herbarum & partium animalium, potéstque tale aliquid ad nutum applicare, vt somnum inducat. Taliter autem dormientes non dicent postmodum in vigilia, se iuisse aut delatos esse corporaliter ad cursum: sed quòd somniarunt, potiùs se passos aut perfecisse: licet id quod somniarunt factum sit vel euenerit eo modo, quo eis visum est in somnis per eosdem fieri: quod tamen per Diabolum expletum creditur assumentem figuram ipsorum somniantium, vel eam quam somniantes ipsi putabant se habere dum somniarent. Sicut *suprà* dictum est de illo Præstantio ab August. inducto, quod quidem factum magis fauet, quàm obstet proposito nostro: cùm expresè ibi dicatur quòd euigilans narrabat quasi somnio, quæ passus fuerat, seu potiùs, visum sibi fuerat, quòd passus fuisset. Vnde dicit ibi August. quod illa onera, quæ fortè sic somnians videbatur portare, non ipse somnians portabat, aut phantasia eius: sed si vera fuerunt vel modo sunt corpora, portantur à Dæmonibus, vt deludant homines. Modus autem quem potiùs recitando, quàm asserendo ponit August. quo modo talia somnians possit ibi esse, vel illa facere, vbi vel quæ somniant esse vel facere, videlicet per phantasticum suum incorporatum, ineffabilis est, vt ipse August. etiam dicit & intendit, quòd est ineffabilis propter suam intelligibilitatem, & consequenter impossibilitatem. Omnia enim quæ circa corpora accidunt, à nobis intelligi & olici possunt. Qui verò affirmant se corporaliter esse delatos si præuisi fuerant, quasi corpore dormientes seu iacentes immobiles, putandum est potiùs, quòd Diabolus in eorum effigie ibi iacens appareat, quàm quòd veraciter illi vel corporaliter, ibi dormiant aut sint. Sicut enim *paulò suprà*, dictum est, præstigiosa delusione potest Diabolus astantes decipere, vt eis appareant hæ, quæ se inunxerant personæ, dormire: & tamen illæ de facto non sint: sed per assumpta corpora aërea Diabolus earum prætendat speciem, & figuram: quod quidem non pertinet ad præstigium, vt dicit S. Tho. 2. *dist.* 8. *art.* 2. Vel si non hoc modo quandoque id contingit, fieri poterit,

Non omnes vt vtulæ peruncti deferuntur.

Somnus perunctis non nisi Dæmonis malitia immittitur.

Quomodo Diabolus possit astantes præstigiosa delusione decipere.

rit, si quod aliud quoduis corpus ibi existens appareat corpus strigis: quod tamen ibi non est. Et corpus propriè pertinet ad præstigium, eo modo, quo etiam *suprà c.* 7. declaratum est. Sicut contigit etiam cuidam nobili nomine Sisinnio, sicut legitur in historia S. Clementis: qui iubens seruis suis vt ligarent & traherent sanctum Clementem: illi columnam ligauerunt atque traxerunt, putantes vna cum Sisinio se ligasse trahereque S. Clementem. Quod quidem Angelica virtute, vt sanctus Antistes liderare tur, factum creditur: licet talia Dæmon etiam facere possit cuius naturalis virtus angelicæ coæquatur, vt sæpius dictum est. Quod autem affertur, medicos vnctionibus somnum inducere posse, non negamus. Sed quod arte Medicorum fit, non nisi virtute naturali rerum applicatarum perficitur. Et omnibus accidit idem effectus, quibus æquè dispositis applicatur eadem causa. Ea quippe vnctione, qua medicus somnum inducit vni infirmo inducitur cunctis hominibus, qui perungerentur eadem, nisi fortè per accidens aliqua contraria dispositio in aliqua reperiretur, quæ somnum fortè vel mitigaret vel prohiberet. Quod quidem raro contingeret. Hac autem execrabili strigum vnctione, nullus assequitur quod intendit, delationem inquam, vel somnum, nisi opere Diaboli pro voluntate sua. Quo fit, vt nisi paucis, & non suis fœderatis, vel aliquibus qui in peccato mortali sint, obsequatur ad vota in eorum perniciem. Vel si aliquando aliquis innocens similiter deferatur, permissione diuina misericorditer factum creditur, vt ex facto tali arguatur, & possibilitas huius rei, & sic testibus comprobetur ipsius rei gestæ veritas. Et hac ratione credendum est Deum permissione quod factum legitur apud Vincentium historialem in speculo historiali *lib.* 26. *c.* 43. ex Petri Damiani antiqui Doctoris narratione scripto relicta, de quodam puero monacho corporaliter nocte per aëra delato ad magnum conuiuium & iusso vt comederet, ac peracto conuiuio, reportato: & per superiora immisso, clauso pistrino. Idem confirmant multa talia quæ refert Malleus Maleficarum, ad quem lectorem remitto. Ex prædictis omnibus patet & propositum principale de veritate corporalis delationis, & omnium nodorum dissolutio, quos implicabat quintum argumentum ex principio inductum.

S. Clemétis historia de Sisinnio.

Naturalis virtus Dæmonis Angelicæ coæquatur.

Vnctionibus somnus inducitur.

Strigum vnctione nullus intentum assequitur nisi opere Diaboli.

Pueri cuiusdam monachi delati in conuiuiũ historia.

CAPVT XXXII.

Tacta per argumentum sextum, qualiter dicatur striges non posse Diabolo non subesse, qualiter etiam apparenter conuertantur in catos, & ab eadem liberantur delusione, clarissimè manifestantur.

POstremò satisfaciendum est his quæ inducta sunt. Et primò quidem, omnia illa quæ tanquam inconuenientia inferuntur, non impossibilia sunt sed potiùs supposito cursus illius Diaboli ritu, verisimilia sunt: & per consequens facilè credibilia. Nam vt à primo quod inducitur inchoëmus, qui homagium semel Diabolo fecerit quod non possit postmodum à proposito resilire, facilè credi potest, cùm hoc in pœnam, Deo reprobante, pestiferis his hominibus iustè debeatur, qui cœlo

Sexti arg. Solutio. Qui semel homagiũ Diabolo fecerit, nõ facilè potest à proposito resilire.

cœlorum & orbis terræ conditore contempto, apoſtatæ Diabolo apoſtatantes adhærent eiúſque ſe ſubiiciunt perpetuæ ſeruituti.

Sagis quod in ſe eſt facientibus, Dei clementia liberatio à Dæmonibus aduenit.

Non tamen ob hoc aufertur ab eis arbitrij libertas, neque commune ſibi deeſt auxilium Dei, quo omnes continuè ad ſe trahit. Vnde ſi facerent miſeræ illæ perſonæ quod in ſe eſt, vt Diaboli ſeruitutem euaderent, procul dubio per Dei clementiam de manu illius liberarentur. Sicut & de facto plures conuertuntur ad Deum per illius miſericordiam mouentem atque trahentem, & per Inquiſitorum & ſeruorum Dei ſolertiam & doctrinam. Cum his tamen vt plurimum corporaliter à Dæmonibus flagellantur, ac

Multipliciter affliguntur in corpore Striges conuerſioni incumbentes.

multipliciter affligũtur, antequã valeant totaliter liberari, in tãti ſceleris aliqualem punitionem idipſum exigente diuina iuſtitia. Et hanc intendunt impoſſibilitatem ſtriges, dum dicunt ſe non poſſe reſilire à promiſſione illa: quia aliàs (inquiunt) crudeliſſimè vapularent à Dæmonibus vel ſodalibus. Quomodo autem in catos conuertantur ſtriges, vel in hoc deludantur per præſtigium: quomodo ergo poſſint per cubicula currere, vel ſaltare catorum more, ſugeréque ſanguinem puerorum, & alia huiuſmodi facere, quæ in argumento inducta ſunt ſuperiùs *cap.* 8. multipliciter eſt expreſſum.

Caput. 8.

Per ea etiam quæ ſimiliter facta leguntur in hiſtoriis authenticis, hæc apertiſſimè comprobantur.

S. Macharius auertit ab hominibus faſcinationem.

Legitur quippe in vitis Patrum Sanctorum de beato Machario, quòd quidam ad eum mulierem duxerunt, quæ tamen ab eis non mulier, ſed equa videbatur,

Mulier in equam mutata.

dicentes quòd cum mulier eſſet, conuerſa in equam fuerit, facto contra eam (vt putabant) aliquo maleficio. Vnde ſanctum virum rogabant, vt ille eam in mulierem Dei virtute conuerteret, quæ prius fuerat. Sancto autem viro non equa, ſed ſicut vere erat mulier, apparebat. Neque enim præualebat Dæmon ſanctum virum deludere, ſicut illos deludebat homines per præſtigium, quod amouit ſanctus Macharius ſtatim ab eis orationibus ſuis. Multa id genus in Maleficarum Malleo referuntur, vt præcipuè patet de illo iuuene mercatore, qui in inſula Cypri facto maleficio contra eum per Magam, ab omnibus aſinus videbatur:

Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro aſino viſus.

quæ Maga tandem per Dei voluntatem ſuper hoc deprehenſa, fuit incinerata: & iuuenis ſoluto maleficio liberatus. Quod factum ſimile fuit illi, quod de ſeipſo refert Apuleius in libro, quem ob hoc ipſum facinus referendum, edidit, & appellauit, De aſino aureo.

Apuleius in aſinum phantaſmaticè conuerſus.

Narraſſe enim ſe in aſinum prout ſibi & aliis apparebat, eſſe conuerſum, vnius Magæ ligatus maleficio, à quo poſt diuturnum temporis ſpatium ſolutus, in priſtinam ſuam ſpeciem rediiſſe videbatur, vt hoc aliis, quæ ſimiliter contigiſſe dicuntur, & talia huic, veritatis præbeant argumentum. Neque tamen hæc in aliquo fauent his, quæ à diuo Auguſtino in 18. *de Ciuitate Dei*, *cap.* 17. damnantur & reprobantur verè facta fuiſſe per Magas, vti referebatur in libris gentilium:

Socij Vlyſſis à Circe in porcos mutati.

Sicut fuit quod legitur de Circe illa peſſima Maga, quæ ſocios Vlyſſis conuertit in beſtias: de eo quoque, quod legitur Archades Deo ſuo Lyceo, tale ſacrificium immolare conſueuiſſe, ex quo quinque ſumerent, quæ in beſtiarum formam illico conuerterentur, vt *ſupra* etiam relatum eſt. Hæc enim omnia ſicut & alia ſupra dicta magicis præſtigiis potiùs fingebantur, quàm rei veritate complerentur, vt dicit etiam ibi Auguſtin. & recitantur à Gratiano, 26. q.

Socii Diomedis in auium formis apparuerunt.

5.*capit.Nec mirum.* Quod etiam de sociis Diomedis refert Aug. in eodem *lib. c.* 16. à gentilibus affirmari conuersos in aues esse ludificatione factum est Dæmonum, qui in auium formis apparuerunt, vel pro eisdem sociis aues occultæ ex aliis locis, vbi est hoc auium genus, ad ea loca per Dæmones sunt perductæ, vt idem August. *in seq ca.* 18. eiusdem libri. Non est impossibile mulieres in catos & bestias quaslibet præstigiosè conuerti, seu talia animalia apparere, Dæmonum malitia concurrente.

CAPVT. XXXIII.

De obligatione illa, qua Diabolo striges promittunt occidere pueros: & quare Deus tot innocentium iniustam (vt apparet) necem permittat.

Exigunt Diaboli à Strigibus vt pro voto strigent infantes.

QVòd verò Diabolus exigat à strigibus vt strigēt omni tanto tēpore puerum vnum, siue puellam, idipsũque pro voto illius perficiant: etsi flebile sit, non tamen incredibile: tum ex parte Dæmonis, qui maximo odio persequitur nomen Christi, quod præcipuè relucet in effectu in pueris baptizatis: vnde persequitur eos, ac si Christum persequeretur. Prohibet etiam quantum sibi possibile est baptismum: & hoc propter inuidiam, qua humanæ saluti semper insidiatur. Tum ex parte strigum, quæ carnibus eorumdem à se primò occisorum infantum, & postmodum exhumatorum delicatissimis vesci consueuerunt: & ex eisdem pro parte ad consumptionem vsque decoctis in aqua, conuersisque in liquorem: vnguentum illud nefandissimum, de

Maximè bapizatos Carnibus occisorū, &post humatoum vescūtur.

quo suprà conficiunt, admixtis sacramentorum materiis in fidei opprobrium: quo valdè Dæmones delectantur. Tum ex parte diuinæ, qua dignum est parentum scelera punit vsque in tertiam & quartam generationem. Nonnulli enim non legitimè filios generando, nonnulli genitis maledicendo, maláque diuersimodè imprecando, Deum offendentes, ad iram prouocant, quæ ferueat in filios ministerio Dæmonum & strigum. Idipsum quoque quandoque negligentia meretur eorundem parentum, dum paruulos suos signo crucis, orationibúsque deuotis non muniunt manè ac serò: quatenùs per hoc à Dæmonum insidiis liberentur, sed potiùs (vt dixi) per hanc suam negligentiam illas incurrunt. Sed & potestatem hac quandoque in pueros illos accipiunt maleficæ striges, quorum parentes pro eisdem vel pro aliis procurandis, Dæmones consuluerunt: & per Magas & incantatrices eis salutem corporalem obtinere procurauerunt, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam iustissimè torqueatur. Quod autem affertur de calamita nullam habet impossibilitatem. Non quidem quòd in calamita illa, quantuncunquæ diabolicis artibus Dæmonis consecrata, vel potiùs execrata, aliqua virtus inueniatur ad talem effectum: sed ex pacto habito cum Diabolo, statim accepta calamita desinit Diabolus earum phantasiam perturbare, qua perturbatione videbatur eis quòd essent cati: hoc modo ad sensum proprium reduci dicuntur. Quod etiam argumentum affert vt apertè falsum, innumerabilem, inquam, talium puerorum interitum, si quæ referuntur de strigibus omnia vera essent, neque impossibile iudicandum est, nec ex toto falsum.

Ex eis & materiis sacramentorum cō. ficiunt vnguenta spurcissima.

Quot scelera dira Striges perpetiēt.

Vnde Sagis potestas in infantes.

Calamita an habeat impossibilit tem.

Quæ sit illius vis.

Multi

Multitudinem quippe magnam puerorum hac peste mori, etsi non omnibus notum sit: in his tamen partibus, vbi fœtidissima, nec minus crudelissima secta hæc inualescit, sicut præcipuè reperitur in Cumana diœcesi, & per omnes confines inter Italiam & Germaniam, manifesta docet experientia, ita vt turmatim populi cogantur Inquisitores accire, requirere ad terras proprias ducere: vicini vbi vicinas atque cognatas, fratres sorores, filij matres, viri vxores, & econuersò viros quocunque naturali vel accidentali fœdere coniunctos, & alias omnes accusant, & tradunt in manus Inquisitorum, quas habēt, personas suspectas quòd striges sint. In dies enim comperiunt multitudinem puerorum occidi: ita vt nec his, quòd de domo sunt parcant maledictæ illæ personæ, sed propriorum etiam filiorum natos cæterósque nepotes; quinimò proprios filios (quod horrendum est etiam dictu) strigēt & interficiant, sicut ex innumeris Inquisitorum processibus exploratissimum est. Illegitimorum etiam per hospitalia pars maxima moritur ista peste. Sed & strigatorum puerorum per singulas ciuitates, castra, villas & terras multitudinem inueniri periréque probatione non eget. Licèt etiam talium curentur plurimi, vel ab aliis strigibus (etenim strigarum quædam curare strigatos sciunt, à Diabolo magicas artes edoctæ, quædam verò nesciunt) vel naturali etiam aliquando subsidio, vbi non perfectè strigati sunt pueri, vel certè diuino auxilio impetrato parentum aut seruorum Dei orationibus & votis. Qui enim in huiusmodi maleficis, & in aliis curandis obseruarent ea, quæ docet *c. Si per sortiarias.* 23. *q.* 1. facilè per Dei misericordiam curarentur. Quod verò in argumēto dicitur, nullas striges curari pueros quos inficiunt, verum est quidem, sed ei non est contrarium quod paulò antè dictum est, quasdam, inquam, striges curare pueros, &c. Licet enim quæ vastant pueros, nollent à se strigatos curari simpliciter: sæpè tamen timore maioris mali, dum sc. suspicio de eis oritur quòd strigauerint aliquem: vel etiam spe maioris boni, dum sc. sperant curationis præmium, vel alicuius magnæ personæ amicitiam & beneuolentiam, curant quandoque quos ipsæmet vastauerant, & quoscunque alios, prout faciebat illa famosissima strix, quæ superioribus diebus Ferrariæ combusta est. Faciliùs autem si requirantur, eos curant qui non à se, sed ab aliis strigibus infecti sunt. Et in his Diabolus libenter cooperatur: quia per hoc plurimos deducit ad inferos. Omnes enim qui per strigum artes, & incantationes superstitionésque noxias, puerorum curam requirunt: vel ad hoc auxilio consilióue cooperantur, mortaliter peccant. Et sic Diabolus maledictarum harum personarum ministerio, omni ex parte in Christianorum salutem tā corporalem quàm spiritualem, plurimum inualescit. Deum autem Opt. Max. innocentium mortem permittere is cognoscit non esse iniustum, qui attendit, ea omnia grauissima scelera, quæ suprà dicta sunt, eius iram vindictámque grauiter prouocare contra eos, qui etiam proprio non sunt obnoxij reatu, sed vel primorum, vel proximorum parentum peccatorum pœnas cum iniustè luunt, vt superius *c.* 10. extitit declaratum. Qui etiam considerat Deum mala maxima, damnáque spiritualia permisisse grauissima, vt præ cæteris fuerunt Angelorum & primi hominis casus, ne libero cuiquam

In quibus Italiæ & Germaniæ partibus frequentiores Striges sint. Et turmatim pueros occidant, & strigent peste dirissima.

Strigatorum puerorum quidam à doctis Strigibus curati.

Nolunt Striges infectos à se pueros curari

Cur aliquando procurent licèt contra voluntatem strigatum amoueri.

Quisquis per Strigum artes quouis modo curationem exquirit peccat mortaliter.

Cur Deus mala maxima permittat.

quam arbitro violentiam videretur inferre, non mirabitur, si mortem permittit innocentium de se puerorum, ne videlicet strigum & Dæmonum malitiam quasi violenter prohibeat: & præcipuè cùm idipsum ex alia parte iustitia illius deposcat, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Cur item innocentium mortem puerorum.

Finis quæstionis de strigibus edita à Fratre Bartholomeo de Spina, Pisano, ordinis Prædicatorum, vitæ regularis.
Edita anno Domini 1522.

R.P.F. BART. SPIN.

IN PONZINIBIVM De Lamiis, Apologia prima

PROOEMIVM.

OMPLETO tractatu, quo nititur Aduersarius probare, quod ad decisionem quæstionum Theologalium possunt leges induci, tanquam sumpta ex propria præsumptione licentia, aggreditur immediatè se Theologis in Theologali quæstione de Lamiis opponere, atque conatur per rationes fultas authoritatibus Iuris, cunctis persuadere, non esse credendum tales personas ad vulgatum ludum, conuentúmque diabolicum corporaliter ferri. Sed eas omnes potius diabolicis artibus deludi, vt credant se vigiles peragere, quæ tantùm (vt ipse putat) intuentur in somnis. Soluit etiam post hæc rationes inductas ad probandum, quòd realiter illuc deportentur à Diabolo, vel etiam per se corporaliter accedant. Et cùm de hac materia pleniùs pro modulo meo in præmisso disseruerim opere. De strigibus intitulato, non superest mihi, nisi primò rationes eius, quas in oppositum induci in hoc suo tractatu recitatas, soluere. Secundò, quas inducit bonas rationes pro nostra vera conclusione, à suis impugnationibus defensare, ostendendo solutiones suas nullius esse roboris vel virtutis. Tertiò verò, quasdam suas conclusiones deductas ex præcedentibus reprobare. Proponit igitur primò rationes septem ad probandum, quòd prædicta non verè fiant, vt præfertur, sed sint merè Diabolicæ illusiones. Quarum prima talis est.

CAPVT. I.

Ratio prima pariter & secunda ex his sumptæ: quod dicta de strigibus nec probantur, nec fauent animabus.

FActa non præsupponuntur, nisi reprobentur *l. in bello.* §. *captæ. ff. de cap. & postlim. reuer. &c.* Sed ista quæ referuntur non constant neque probantur, vt infrà dicam ergo, &c. Solutio. Imò probatur omni modo probationis, tam inquam per sacras, quàm per Ethnicas literas: tam per scientiam reuelatam, quàm per naturalem: tam per leges & Canones quàm per principa Philosophiæ, & per experientias, vt in præmisso opere nostro manifestum est & ad dicta tua infra ponenda, infrà etiam respodebimus.

Prima ratio Solutio.

In dubiis debet amplecti pars fauens animabus, etiam si sit durior, gl. *in c.Inuuenis. de sponsa.* Sed negare talia esse vera, magis fauet animabus, quàm affirmare ne fortè incurrant

Secunda ratio talis est.

rant homines mala desideria : velle huiusmodi experiri, &c.ergo, &c.

Solutio. Solutio. Imò affirmatiua prædicata cum debita execratione facti fauet animabus, vt compertis per hæc insidiis Diaboli, faciliùs illas euitent, cognitóque quanto maligni spiritus fidem Christi persequantur odio, fortiùs in ea confirmentur fideles: quia Diabolus non nisi veritatem & bonitatem persequitur. Fauet iterum fidei: quia ex ista cognitione curantur hi, qui labe ista infecti sunt, per directos Inquisitores, nisi curam renuant suscipere, vt obstinati, qui deprehensi, quòd sint vel iure præsumantur inimici fidei, damnantur, debitáque animaduersione puniuntur, ne alios inficiant, impœnitentes, inquam, atque relapsi. Præseruatur etiam communitas à malis multis, quæ solent ab hoc pestifero hominum genere causari Dæmonum auxilio, siue in corpora, & maximè puerorum, siue in fruges, & in alia temporalia bona. Quòd autem ex veritatis huius affirmatione sequatur periculum mali desiderij, est per accidens, & vt in paucioribus. Non est autem omittenda veritas propter ea mala, quæ rarò & per accidens ex ea prædicata contingunt. Alioquin non esset prædicandum, quòd secundum regulam diuinæ prouidentiæ per Hieremiam Prophetam populis euunciatam *Hier.* 12. mali prosperantur in hac vita, boni verò semper sunt in angustiis: quandoquidem posset per accidens contingere quempiam ob desiderium adipiscendæ prosperitatis, & fugiendæ paupertatis, aut cuiusuis angustiæ, velle fieri malum & impium. Nunquam autem talia vera affirmantur, quin etiam simul prædicentur & mala, quæ malis hominibus imminent ex malè actis: & bona, quæ piis ac iustis ob patientiam & innocentiam repromittuntur. Vnde Hier. etiam vbi suprà paulò post subiungit de pœnis impiorum, dicens: Congrega eos sicut oues ad victimam, & sanctifica eos in die occisionis. Vsquequo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur propter malitiam inhabitantium in ea. Et infrà *in eodem c.* dicit Dominus per Prophetam contra malos: Ecce ego euellam eos de terra sua, &c. Sic igitur ad propositum redeundo, cognita malitia Dæmonum, nec non multis delusionibus quæ interueniunt, factorum quoque fine præ oculis habito, visa etiam iustitia seuerissima, quæ contra tales fieri consueuit, à malis auertuntur etiam hi qui fuissent maximè inclinati. Nisi autem hæc detegerentur & punirentur acerrimè, inualesceret secta ista maledicta mirum in modum. Et huic lubrico præbent oleum qui conantur probare, quod hæc vera non sint, & ob hoc se Inquisitoribus opponunt. Sed si Inquisitores intrepide fecerint officium suum, tales etiam, qui sic indirectè fautores hæreticorum sunt ita resipiscere facient, quòd de cætero propriis studiis erunt contenti.

CAPVT. II.

Ratio tertia procedens ex narratorum minori verisimilitudine reprobatur.

Talia non sunt verisimilia, ergo sunt reputanda falsa, quia secundùm Auer. experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis. Nec creditur testibus non verisimilia deponentibus, imò de falsitate suspecti sunt, vt no. in *c.quia verisimile non est de* pra- 3. Ratio. Experimenta verorum sermonū debent concordare cum rebus sensatis. Non cre-

-ditur testibus nō verisimilia deponentibus.

præsumpt. Solutio. Imò sunt maximè verisimilia quò ad intellectum, & quò ad sensum, oppositum non nisi ab ignorantibus & à proteruis asseuerari possit. Cognito enim per intellectum quanta sit potentia Dæmonum, & quanta malitia, quàm sæuum sit eorum odium contra Christum, atque Christianos quòd infinita sit etiam iustitia Dei & sapientia, quàm multa magnaque in mundo permittat euenire, vt inde plura maioraque bona per suam prouidentiam eliciat: cognoscet omnis homo per intellectum, quòd ista non solùm sunt factibilia verùm etiam si affirmentur ab his qui se talia expertos affirmant, sunt valde verisimilia. Quòd autem non contingant hæc in natura, neque per opera hominum sola, nec etiam his similia quoad omnia, nullam tollit verisimilitudinem veritatis, imò adauget, vt sicut Diabolus tam natura, quàm arte longè superior est atque potentior homine: ita opera quoque eius transcendant naturalem hominum facultatem. Et velle metiri quæ hominibus contingere possunt, ad ipsorum hominum virtutis naturalis, vel naturalium agentium solam mensuram, stolidi profectò hominis est, & superiorum causarum eminentiam, & nihilominus earundem colligationem contingentem cum inferioribus, ignorare. Et si argumentum hoc quicquam verisimilitudinis haberet, iam ea, quæ narrantur per Christum & sanctos facta miracula, falsitatis accusaret. Talia sunt auxilia, hi fauores, quos ignorantes afferunt sanctæ fidei Christi, dum se officialibus fidei opponunt cum suis hisce derisibilibus argutiunculis atque fabellis. Commentator autem Auer. loquitur de demonstrationibus naturalium, quæ videlicet apud intellectum non habent firmitatem, nisi concordent cum rebus sensatis, & ad eas fiat vltima resolutio, non autem loquitur de his, quæ supra cursum naturæ possunt accurrere. Is etiam qui (vt pote fidelis) ignorabat ea, quæ nos per fidem cognoscimus circa Dæmonum essentiam, potentiam, atque malitiam non potuit de talibus effectibus plenam habere notitiam, vnde non erat in proposito contra veritatem inducendus. Et nihilominus satis etiam prædicta concordat cum rebus sensatis, putà, quod quando plures vigilantes asserunt concorditer hoc vel hoc se fecisse, aut quòd audierint vel per se viderint, ab aliis facta fuisse in cursu, nullus sapiens diceret hæc facta fuisse in somnis vel illusionibus, nisi recurratur ad specialem potentiam Dæmonis operantis supra communem modum in phantasia, quòd ex parte rei, quod maius est, & minus concordat cum rebus sensatis, quàm deferri hominem à Dæmone corporaliter. Vnde si hoc non est verisimile, minùs illud, Nec haberet Dæmon plenè quod optat, casum inquam hominum quantum potest grauissimum per peccatum: si tantùm delusoriè ista mala perpetrarentur, cùm nemo per se possit in somnis incurrere peccatum, sed solùm per accidens. Hoc autem non est verisimile apud verè fideles, nisi naturali lumine mentis priuati sint, non attendentes malitiam & odium Dæmonis grauissimum in homines desæuire. Euentus etiam apertissimi non verisimilitudinem tantùm, sed horum certitudinem præferunt, putà, cùm se homines à Dæmome deportatos inueniunt longiùs modico temporis spatio à loco distare, vbi priùs resederant: quod non potest, nisi virtus, quæ

Sicut Diabolus longè superior est homine tam natura, quàm artè: sic opera eius transcendant naturalē hominum facultatē.

Nemo potest in somnis incurrere peccatum sed solùm per accidens.

quæ superior est hominis virtute, Huius autem rei innumera referuntur etiam de facto proprio testimonia. Sed & modò per Patrem Inquisitorem Brixien. perpetuo carcere damnatus quidam exstat, qui fatetur cùm primum ob desperationem se, quo ad vtrumque hominem Diabolo dedicasset (hoc enim primò expetunt Dæmones ab infœlicibus hisce personis deportatum se longiùs à loco fuisse per plures dietas: ibique per tempus, solatiis carnalibus cum multitudine magna virorum ac mulierum sociata, necessarium sibi fuisse postmodum, multis diebus iter agere, vt ad locum suum reuerterentur. Neque enim illis adsunt Dæmones semper ad vota, maximè in principio Apostasiæ. Non est hic homo fatuus aut idiota, vt non sit ei fides in hoc adhibenda: quod ex nomine & gradu facilè cóprobarem, si in aliorum quoque confusionem eius propalatio specialior non cederet. Et tamen benè nunc dispositus circa fidem. Sed & alius quidam infelix de secta strigum qui superiori nunc brachio seculari traditus, ignique consumptus est Bononiæ, inter alia fassus est in processu, quòd semel dum ad cursum deferretur cum socru sua, contigit ipsum inter eundum, Iesu sanctissimum inuocare nomen, timore percussus: & statim in medio luto se depositum inuenit in loco à ciuitate distante per tres dietas: in qua tamen ciuitate fuerat ante horam. Innumerabiles horum attestationes in processibus Inquisitorum habentur Sic igitur ex his liquidò constat omni ex parte ruere præmissum Aduersarij argumentum.

CAPVT III.

Ratio quarta sumpta ex hoc, quod ea, quæ narrantur de strigibus dicuntur opere Diaboli perpetrari soluitur.

QVæ fiunt arte Magica, vel Necromantica, vel Hydromantica, seu alia quacunque arte Diabolica, dicuntur Phantastica, & non vera, 26. q. 5. ca. *Nec mirum.* Et multò magis cùm ista contingant in personis quæ faciliter decipi possunt, prout sunt mulieres ac rustici vilesque personæ. Item in personis corruptis circa fidem & bonos mores, & appetentes non appetenda: sicut sunt etiam vtentes illis artibus. Iura autem loquentia de aliquibus personis, habent etiam locum in non expressis, in quibus militat eadem ratio, vt habetur per Pan. in *c. Nihil de elect. ergo &c.* Solutio. Vtique quæ In illo capitulo recitantur, & quæ simili modo contingunt, phantastica sunt: & multa similiter contingunt in hac secta, vt dictum est in opere nostro de strigibus. Non sic tamen delatio corporalis, cum etiam Necromantici hanc voluntariè à Dæmonibus patiantur, eámque per eosdem procurent in aliis fieri, vt præcipuè patet in legenda B. Iacobi Apostoli, & per ea, quæ specialiter referuntur tempore Petri de Abano & Cecchi Exculani scelestissimorum Necromanticorum facta non longè ante tempora nostra. Sed neque semper effectus illarum artium phantasticè contingunt, vt optimè texantur maleficia, causatæ infirmitates & plurimum incurabiles: locutiones apparentium Dæmonum, inuentiones persæpè furtorum, iuxta ea, quæ per Hydromantiam cognita sunt & alia huiusmodi plurima. Verè enim & realiter

4. Ratio.

Solutio.

realiter, ista contingunt, & non phantasticè, tametsi deceptione fabricet deceptor in multis: vt explicatum est in prædicto opere. Et quòd aggrediatur Diabolus magis simplices & rusticos & mulieres, ex illius malitia procedit, vt per eos facilè deceptos atque lucratos ob ignorantiam faciliùs inde trahat astutos. Neque enim tam facilè Diabolo crederent isti vel acquiescerent, nisi primò perdiscerent ab his, qui talia experiuntur, quòd multis delitiis fruuntur ad vota. Sed, proh dolor! his temporibus viri, qui vulgò reputantur alioquin prudentes insanire circa talia reperiuntur, ciues, inquam, & nobiles diuersi generis, quod posset ostendi si opus esset per processum Inquisitorum; imò, quod pessimum est, nonnulli etiam qui ordine sacro sunt religiosi, tam seculares, quàm etiam (licet solo nomine & habitu) regulares. Et quòd sic inualescat illa labes, potissima causa est quorundam iuris doctorum persecutio, quibus principes, Theologiæ expertes, facilè credunt quasi sapientibus, licet in huiusmodi satis rudes existant, vt pote Dei prouidentiam, Dæmonum potestatem atque malitiam, & pleraque alia Theologalia, ad quæ præsens articulus reducitur, ignorantes, & implent allegationum legum copia folia, quæ & in pluribus non faciunt ad propositum, eò quod puros actus humanos habent regulare leges humanæ: non autem Diabolicis colligatos possunt benè cognoscere: sed solùm præsupposita cognitione superioris scientiæ, sacræ, inquam, Theologiæ, possunt pœnas talibus determinatè conuenientes. Allegant & Doctores iuris simili nescientia laborantes, eò quòd talium notitia, ad eorum professionem non spectet. Quòd etiam hi, qui sunt de hac secta sint corrupti circa fidem & bonos mores & appetentes non appetenda, sicut sunt Necromantici, verum est. Et propterea meritò debent sub iudicio patrum Inquisitorum debitas luere pœnas & qui præstant impedimentum, sunt fautores hæreticorum. Non tamen sequitur, quòd si Necromanticis accidunt delusiones & deceptiones, accidant & istis eodem modo vel vniuersaliter. Non enim similia appetunt, nec similiter sunt corrupti, vnde nec similiter decipiuntur. Non enim illi vt isti tam expresè fidem negant atque baptismum &c. illi communiter laborant thesauros inuenire, vel ad vota fœminas inclinare: isti non nisi vt voluptatibus licentiùs & abundantiùs perfruantur, talia scelera cōmittere non verentur. Et hæc vna causarum est, quod viles personæ multiplicantur in hac secta magis quàm nobiles, & fœminæ priuatæ virorū per mundū peregrinātiū & mercatorum solatio, magis quàm aliæ. Magis enim hoc istæ modo voluptates inquirūt, quibus abūdè priuantur, qui talibus abundant domi. Non negamus autem & hos pariter in multis decipi, vt aliàs dictum est. Non tamen propter hoc debet eorum testimonium in iudicio repelli. Neque enim propter prædictas contingentes quandoque deceptiones repelleretur horum testimonium, si deponerent super crimine læsæ maiestatis humanæ etiam tempore cursus admisso, vt putà si conuenissent aliqui ciues, dum actualiter essent in cursu, vel in ludo Diabolico, de principe occidendo vel tradenda hostibus ciuitate, credo quòd tunc Doct. Legistæ, Duce etiam nostro Aduersario, consulerent eos omnes esse torquendos, & si faterentur crimen

men crudeli nece plectendos. Sed de crimine læsæ maiestatis diuinæ identidem commisso quòd omnium grauissimum est ea. Vergentes, de hære. eorum fortè quidam parum curarent, & Aduersarius nihil, vt videtur.

CAPVT. IV.

Ratio quinta ex hoc sumpta, quòd quæ facta narrantur à strigibus in spiritu & non in corpore fiunt. deycitur.

5. Ratio

QVintò loco sic arguit Aduersarius. Hæc omnia fiunt in spiritu, & non in corpore, etiam quoad transitum per multa terrarum spacia, & quoad multitudinem hominum qui conuenire dicuntur, 26. *q. 5. c. Episcopi. ergo*, &c. Quod si dicatur, quòd hæc non est illa secta, de qua loquitur capitulū illud, saltē est ei similis: & quæ in ista fieri narrantur, similia sunt illis, quæ per illam fieri credebantur. Porro capitulum illud damnat omnes non solum credentes illa, quæ ibi narrantur fieri in corpore, sed etiam eis similia, cuiusmodi non negantur esse ista, saltem quoad transitum prædictum etiam super apparentes bestias, quoad apparentiam vnius principis, & quoad conuentum multitudinis, &c Non licet autem à dispositione textus huius per sophisticas argumentationes recedere 16. *quæst. cap. Institutiones* quia quicunque scripturam sacrosanctam aliter intelligit, quàm sensus Spiritus sancti flagitat, à quo cōscripta est: licet de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest: 24. *q. 3. cap. Quidam in fi. So.* Hoc capitulum malè intellectum à Iuristis quatenus hæc quæ ad Theologiam pertinet pertractat, est causa illorum ruinæ, putantium, eò quòd in corpore iuris canonici redactum est, posse proprium sensum circa illud ita prodere, vt etiam Theologorum communi sensui se opponant. Sed ad Iuristas non pertinet de eo quicquam cognoscere, nisi quòd si aliquæ personæ inueniantur, ea, quæ ibi principaliter reprobantur facere vel pati, vel credere fieri vel contingere, debent infideles reputari & hæreticorum pœna puniri. Sed quomodo in talibus quæ narrantur & in quibus inueniatur hæresis, vel non inueniatur, ipsi iudicare non possunt, nisi simul sint & Theologi, quorum est proprium de fide disserere & consequenter de suo contrario, videlicet de infidelitate, & de omnibus speciebus videlicet Apostasia à fide, hæresi & simplici infidelitate. Oppositorum est enim eadem disciplina, Sacri autem Theologi determinant non esse hæreticum tenere talia quæ narrantur de strigibus esse vera, prout per ipsos Inquisitores iudicatur. Et cum his omnibus saluant dictum capitulum, concordantes intentionem eius cum verbis. Vnde præsumptuosus est valdè quicunque purus Iurista, Theologorum in hoc scientiæ se opponens, non minùs quàm si minister iustitiæ iudici se opponeret, asserens non iustè damnatos quos ille reos mortis esse determinauit, causam cognoscens, quam minister ignorat esse dignam morte. Licet autem in nostro præfato opere sit obiectioni huic plenius satisfactum ex doctrina Theologorum cuncta deducente: necnon à clarissimo Præceptore meo tam in summa, quàm in opere de strigilamiis, ab auctoribus quoque libri, qui Malleus Maleficarum inscribitur: nihilominus pro pleniori satisfactione factæ huiusce præsentis obiectionis contra

Quicunque sacrā scripturā aliter intelligit quàm sensus spiritus sancti flagitat hæreticus est.

tra opportuna hunc hominem in exponendo capitulum illud etiam hoc in loco deducam.

CAPVT V.

Ex authoritate Apostoli in d. c. Episcopi, inducta, habetur delationem corporalem ad longinquas partes & inaccessibiles humana virtute, supernaturaliter esse possibilem.

PRimò igitur dicendum est, quòd quantùm ad explosionem sensus, quem habet hic homo super illud capitulum, multum valet, quod ex eodem capitulo habetur: hoc, inquam, quòd dicere talia quoad delationem corpoream de loco ad locum non posse fieri in corpore contradicit illi capitulo, & authoritati Apostoli in eodem inductæ, iuxta sensum quem habet in ea Aduersarius (qui tamen non est intentus ab Apostolo, vt alibi dictum est, & infra etiam replicabitur) Præsupposuit enim authoritas illa (prout putat Aduersarius) Paulum potuisse deferri etiam vsque ad tertium cœlum corporaliter. Aliàs secundùm eum Apostolus non dixisset. Nescio an in corpore vel extra corpus, &c. sed potiùs dixisset, Scio quòd non in corpore sed extra corpus, &c. quia in corpore est impossibile, nisi fortè Aduersarius glorietur ea se cognoscere, quæ circa talia reuelata putet Apostolum ignorasse. Quòd si dixerit Aduersarius in illo capitulo, vel per illam authoritatem non haberi quòd possint Dæmones deferre homines corporaliter de loco ad locum, &c. si sciret naturalem Dæmonum virtutem, & quæ per eosdem facta sunt, scriptura teste, consideraret, & nollet suo paruo intellectu Dei sapientiam infinitam metiri, scrutarique maiestatem, vt imprudenter iudicet, Deum talia non debere, aut (quod scelestius est) non posse mala permittere, profectò taceret. Voluit autem per inducta exempla circa Paulum & Ezechielem capitulum illud docere, quòd possibile est aliquid apparere, non in corpore, sed in spiritu, & in somnis: vt hoc supposito determinaret illa quæ narrantur ibi, quatenus finem tangunt, esse falsissima.

CAPVT VI.

Quatuor principaliter esse falsa prodere Concilium intendit in d. c. Episcopi.

SEcundò dicendum, quòd duo sunt falsa & hæretica, quæ principaliter narrantur in illo capitulo. Primum quòd vera esset Dea, quæ apparebat in forma Dianæ. Sic enim iuxta errores gentilium aliquid numinis putaretur extra vnum Deum, & consequenter pluralitas Deorum astrueretur. Secundum est, quòd homines conuerterentur in Deos: quia tam Herodiadem, quàm Dianam priùs fuisse fœminas ab omnibus credebatur, & in Deas postmodum esse conuersas. His autem, duo alia falsa & hæretica connectebantur. Primum est, quia putabant hæc fieri à bono spiritu: Deos enim putabant bonos esse spiritus ipsi gentiles, quod ideo est hæreticum: quia qui putabantur Dij multas deceptiones faciebant, & in multis deprehendebantur esse mendaces atque maligni. Hoc autem Deo & sanctis spiritibus conuenire non potest. Secundum est, quòd se vocari credebant ad seruiendum, & obsequendum numinibus illis. Cætera

Deus & sancti spiritus non decipiunt neque mentiuntur.

verò

verò in capitulo introducuntur quidem, vt ordo narrationis eorum quæ de mulieribus dicebantur, perfectè haberetur, non autem vt impossibilia censerentur aut declararentur, nisi quatenus erant prædictis coniuncta: quæ verò impossibilia sunt: & illa credere: constituunt infidelem. Et propter hoc capitulum illud in fine concludens, non reassumit cuncta, quæ narrauerat, quando sententiam damnationis pronunciat: sed ea tantùm execrando, quæ principaliter intendebat, quasi diffinitiuè determinans, dicit. Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius, aut transformari in aliam speciem, aut in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta sunt, infidelis est, & infideli deterior hæc ibi. In hac autem determinatione clauditur, quòd homines non possunt conuerti in deos: & consequenter hoc sublato, non sequi pluralitatem deorum, quam supra in eodem capitulo ostenderat ex narratione illarum muliercularum inferri. Et tantùm propter hanc opinatam deorum pluralitatem declarauerat eas à recta fide deuiare, & errore paganorum inuoluit, & non propter alia, quæ penetrauerat. Illam enim solam rationem assignauit, quare, inquam, errore paganorum diceret eas inuolui, subdens: cùm aliquid diuinitatis, &c. Similiter quando circa finem dicit, quod qui talia credit & his similia, fidem perdit, &c. ne fortè quis putaret intelligendum hoc esse de omnibus quæ præmiserat, subiungit. Quisquis ergo &c. quasi dicat, qui hoc & quod in eo includitur, prout suprà explicatum est credit, infidelis est, & pagno deterior, ex hoc autem dicitur pagano deterior, quia prius erat per fidem illuminatus: quod paganus adhuc non habuit. Impossibile est enim per Dei potentiam quòd in verum Deum homines conuertantur. Et illius tantùm potentiæ subditur, homines Deos facere, secundùm denominationem tantùm & similitudinem sic dictos, hoc est, in supernas intelligentias transformando, quæ curam horum inferiorum etiam vniuersalem habere videntur. Ab vniuersali quippe rerum prouisione, nomen sumitur Deitatis, secundùm Dionysium 12. c. *de diuinis nominibus*, quamuis etiam paganorum plurimi non putarent Deos omnes esse incorporeos, sed eorum plures in similitudinem hominum corporeos, solaque potestate diuersos autumarent, vt etiam narratio c. huius prætendit. Intelligitur autem non posse creaturam vnam in aliam transformari, nisi per Dei potentiam quantum ad transformationem substantialem nulla concomitante corruptione. Sic enim propriè conuersio solùm dicitur. Quòd enim vna creatura per sui corruptionem, & nouam generationem mutetur in aliam, dummodo communicent in materia, non est impossibile in natura. Eadem quippe materia, quæ prius fuit sub forma asini, potest esse postea sub forma bouis, & diceretur (licèt impropriè) asinus mutatus in bouem. Quo etiam modo non potest quicquam in cœlum cœlestésque creaturas mutari & minùs in Deum: quia hæc sunt generabilia aut corruptibilia. Quòd verò vna species, puta vnus homo mutetur in aliam, ita quòd conuertatur in illam puta, in catum, non mediante generatione, hoc est soli Deo possibile, vt dictum est. De his autem transformacionibus & conuersionibus, quibus,

Impossibile est homines conuerti in verum Deum.

bus, quibus tota vna ſubſtantia creata in aliam totam vel meliorem vel deteriorem conuertitur, intendit illud c. Et in hoc errabant pagani, putantes homines mutari in beſtias, ſicut exiſtimarunt ſociorum Diomedis alios quidem in aues, alios verò in lupos eſſe conuerſos, & ſic in deterius transformationem eſſe ſortitos. Et aliquos homines in melius eſſe mutatos, puta, in deos, vt dictum eſt. Non loquitur autem capitulum de mutatione accidẽtali, puta, de ſano in infirmum, de calido in in frigidum, &c. Has. n. mutationes non ſolùm Deum, ſed etiam creaturas poſſe cauſare, nullus dubitat. Vnde capitulum, vt has excludat dicit in aliam ſpeciem, hoc eſt, in aliam naturam ſpecificam: licet fortè non intelligatur etiam eſſe alia res ſecundùm ſpeciem, ſed ſolùm ſecundùm indiuiduum in eadem ſpecie, puta ſi vnus homo conuerteretur in alium hominem: quod ſolus Deus facere poſſet. Poteſt etiam hoc, quod dicit, aliam ſpeciem, interpretari aliam figuram, hæc enim eò quòd ſignum proprium ſpeciei ſit, etiam ſpecies nominatur. Videmus enim omnia, quæ diuerſa ſunt ſecundùm ſpeciem in corporalibus eſſe quoque diuerſa ſecundùm figuram. Vnde poſteà ſubdit: Vel in aliam ſimilitudinem, quæ videlicet prouenit ex diuerſitate figuræ. Neque enim poteſt Dæmon etiam facere, quòd aliqua creatura vnius ſpeciei habeat figuram alterius putà quòd homo habeat figuram aſini, vt per hoc vel ſit aſinus, vel ſimilis aſino. Poteſt tamen facere quòd homo appareat aſinus, vel alia beſtia, non per mutationem factam in oculis intuentium, vt ſæpiùs dictum eſt in præfato noſtro opuſculo de ſtrigibus.

Omnia quæ diuerſa ſunt ſecundùm ſpeciem in corporalibus ſunt quoque diuerſa ſecundùm figuram. Non poteſt Dæmon facere vt homo habeat figuram aſini ſed poteſt vt appareat tantum.

CAPVT. VII.

Cætera quæ in c. illo referuntur falſa quidem, ſed non impoſſibilia etiam Dæmoni plura cenſentur.

Tertiò dicendum eſt, quòd alia quæ in illo c. narrantur putà de delatione corporali ſuper beſtias, id eſt ſuper Dæmones in formas ſpirituales ſe transfigurantes per multa terrarum ſpatia: de viſione multitudinis hominum, illarum etiam Dominarum, de quibus ibi fit mentio, déque obſequiis iiſdem exhibitis dicuntur quidem eſſe falſa, nec verè contigiſſe, ſed in ſomniis & in ſpiritu tempore illo & mulieribus illis: ſed non dicitur ibi, nec eſt verum quòd ſint impoſſibilia Dæmoni, aut qui credit hæc poſſe fieri à Dæmone ſit infidelis, quia non iſta reperit, quando concluſionem infert, dicens: Quiſquis ergo, &c. nec in ipſa illata concluſione clauduntur: ſed neque in ratione, qua mulieres illæ & omnes eis credentes damnantur, quòd à recta fide deuiarent, & errore paganorum inuoluerentur, vt patet ex verbis capituli. In opuſculo etiam noſtro declarandum eſt per ſacram ſcripturam ſanctóſque doctores, multa talia poſſe fieri virtute Dæmonum Vnde ſequitur quod ſi ſic intelligeretur capitulum illud, vt iſti viri ſentiunt & exponunt, eſſe periculoſum in fide, ſicut & iſti periculosè loquuntur dum dicunt talia non poſſe corporaliter accidere, & reclamandum eſſet contra tale concilium, etiam ſi generale fuiſſet, ad Pontificem, ad cuius ſententiam, cùm ſit caput Eccleſiæ & concilij, pendet cuiuſlibet cauſæ fidei, determinatio, vt benè examinaretur, beneque

néque exponeretur, & declararetur intentio Spiritus Sancti in illo, & non malò sentiẽdum, sicut & isti homines compescendi sunt per Inquisitores vt meliùs loquantur in ista materia, quam facit Aduersarius. Exponenda est autem intentio Spiritus sancti in c. illo contenta conformiter ad sacras literas, & non contra eas. Perspiciendum quoque est, quòd non habetur ex authoritatibus sacræ scripturæ in eo inductis, quòd prædicta non possint per Dæmones fieri. Sed determinat capitulum illud diuinitus inspiratis factis partibus quòd talia de facto falsa tunc fuerunt: quæ mulieres illæ quasi verè contigerint, referebant, & quo modo deludebantur ostendit: quia, inquit, putabant in corpore fieri, quæ in somnis, vel solo spiritu contuebantur, & ostendit possibilitatem talis delusionis ex quotidiana experientia, qua multa videntur in somnis, quæ in vigilia nunquam sunt visa, vt facilè possit inferri, quod si hæc per resolutionem vaporum ascendentium ad cerebrum possunt à natura causari commouendo species imaginationis, multò magis virtute Dæmonum cui corporalia omnia inferiora, quoad motum localem subiiciunt ad nutum. Potest enim in imaginatione etiam melius & fixius determinare species, vt hæc vel illa magis determinatè repræsentet, prout vult, vt videnti, seu imaginanti magis appareat quòd vera sint, quàm in somnis contingat, vel alio modo infrà declarando se spiritualiter deludere, quòd omnino putarent sic euenisse sicut apparebat. Probat autem dictum capitulum per exempla sacræ Scripturæ, tam in Paulo, quàm Ezechiele, quòd alia visio ab ea, quæ per oculos corporeos exercetur, haberi possit, siue per imaginationem, vt in Ezech. siue per intellectum, vt in Paulo. Non est autem intelligendum verbum Apostoli, quòd ipse nesciret, an videret in corpore, id est, per oculos corporales, quæ vidit in raptu, aut nesciret, quòd non esset raptus corporaliter in paradisum, Hunc enim sensum falsum & erroneum habebat quidam Iudæus vt refert Diuus Hieron. in prologo super Danielem, quem sensum reprobat D. Aug. *super Gen. ad literam* sed, vt Aug. ibi exponit, nesciebat an anima sua esset pro tunc in corpore, vel certè separata, vt approbat etiam S. Tho. vertit *q.* 13. *art.* 5. *&* 2. 2. *q.* 175. *art.* 6. Potuit enim vtroque modo se habens Paulus rapi, vt determinant sancti Doctores: sed nescitur quomodo factum id fuerit. Communis tamen opinio Doctorum est, quòd anima per essentiam esset in corpore, & corpus in domo Iudæ, vbi inuenit eum Ananias, vt dicitur *Act.* 9. Sed tam somniantes quàm prædicto modo imaginariè vel intellectualiter videntes, cognoscunt postmodum cùm in se sunt reuersi, quòd prius corporeis sensibus talia non videbant: & quòd alius est eorum status in vigilia, & alius dum sunt in tali abstractione vel raptu. Et quòd quæ vident vigilantes, vera sunt: quæ verò dormientes vel in raptu, sunt vel falsa sicut in somnis visa, vel similitudines falsorum, vt in pluribus: vt in visione imaginaria à malo spiritu causata & excitata: vel similitudines verorum, sicut in visione imaginaria causata à bono spiritu: vel certè etiam vera, sed intellectuali: sicut quæ videntur supernaturaliter per intellectum visione causata à Deo.

CAPVT VIII.

Pluribus modis contingit aliquid in spiritu cognosci.

SEd quia sceleratæ illę mulieres astruebant postmodum in vigilia, quòd ista sibi verè contingerent quæ narrabant, non poterant secundùm prædictos modos in spiritu talia videre. Et propterea sciendum est quartò quòd dupliciter potest aliquid dici, cognosci in spiritu. Vno modo ex parte subiecti, quia videlicet ille qui videt, per potentiam vel simpliciter, vel aliquo modo spiritualiter videt, & non per corporeos oculos. Et hoc contingit prædictis duobus modis, videlicet per visionem intellectualem, & per imaginariam. Intellectus enim vis animæ simpliciter spiritualis est. Minus autem imaginatiua, quæ corporeo organo opus habet in suis operibus, quæ tamen primò terminantur ad speciem sine materia naturali, res corporeas repræsentantes: non autem ad corpora ipsa, vel corporea, vt in se sunt, sicut faciunt sensus exteriores vnà cum sensu dæmonis. Alio modo aliquid dicitur cognosci in spiritu ex parte obiecti, quia videlicet id, quod cognoscitur, est vel simpliciter, vel aliquo modo res spiritualis. Et consequenter hoc etiam contingit duobus modis: Vno modo, quia id quod videtur, in se quidem est quoddam spirituale, sed apparet corporalibus oculis vt corporeum, quomodò Dæmones & animæ separatæ quandoque apparent in similitudinem hominum, tam in somnis, vel abstractione sensuum, quàm etiam in vigilia. Et in abstractione sensuum fit per specialem apparitionem specierum in phãtasia opere ipsius substantiæ separatæ. In vigilia verò per virtutem eiusdem spiritualis creaturæ condensando aërem in formas corporeas & visibiles, etiam in nocte quandoque luce causata per aliquod lucidum corpus virtute supernaturali similiter apportatum: licet non semper tale corpus luminosum appareat, sed solum lumen eius, operante sic eadem virtute naturæ spiritualis pro voto. Et hoc modo mulieres illæ sceleratissimæ videbant in spiritu Diabolum in forma Dianæ, vel Herodiadis, vel etiam aliarum personarum. Alio modo, quia id quod videtur, est in se quoddam corporeum, & vt corporeum videtur, sed non talis figuræ, vel formę qualis in se est, sed alterius. Quo fit vt non illa res quæ est, sed alia videatur. Quod contingit communiter fieri non per bonos spiritus sed opere Dæmonum, eo, quòd tales visiones sint communiter deceptoriæ. Possunt tamen & à bono spiritu fieri talia, bona intentione rectóque fine pro Dei voluntate. Sicut beatus etiam Clemens Papa suis orationibus impetrauit, vt in oculis Sisinij ministrorúmque eius, colomna videretur esse persona Pontificis, quam ligarent, & traherent: quod ministerio bonorum Angelorum factum esse, non est dubitandum. Fiunt autem hæc in oculis intuentium, perstringendo talitérque alterando oculos illos, vt aliter res appareat quàm in se sit. Et hac ratione visio hæc præstigium nominatur. Quo etiam modo Dæmones tempore B. Macharij præstigiabant oculos intuentium quandam mulierem ita vt videretur eis equa esse, non mulier, oculos verò B. Macharij præstigiare non valuerunt, sed semper sibi visa

Cognosci in spiritu.

Oculi B. Macharii, vt reli. quorum intuentiũ non præstigiati.

visa est esse mulier, non equa, quam tamen sibi cognati mulieris præsentabant curandam, vt equam. A qua etiam delusione vir Dei precibus liberauit eosdem cognatos. Hoc igitur modo etiam mulieres illæ de quibus in *d. capitulo Episcopi* sermo fit, Diaboli iam factæ captiuæ, ab eodem deludebantur, vt videretur eis etiam vigilantibus videre multa, quæ non eo modo erant quo videbatur ab illis. Vnde non mirum si se putabant esse quandoque in loco vbi non erant: portari etiam ad diuersas partes & regiones: cùm domi fortè residebant quandoque immobiles. Sicut enim potest Dæmon per præstigium facere, quòd videatur id quod est coloratum vno colore, esse coloratum alio & quod est vnius figuræ, esse alterius, vt patet in supradicto exemplo de muliere, quæ videbatur equa: ita potest per præstigium facere, quòd aliquis sibi videatur moueri vel deportari, qui tamen quiescet. Sicut enim color est proprium visus obiectum, ita figura motus, & quies communia sunt vt docet Philosophus secundo de anima. Volens igitur *d. c. Episcopi.* ostendere, quòd illæ mulieres decipiebantur, dum putabant per oculos corporeos naturaliter videre, quod tamen non verè videbant, patefacit, plures esse videndi modos quibus illæ poterant delusione Diaboli dementari, quia contingit aliquid videri aliter, quàm sit tam in somnis, vt experimur, quàm in visu, scilicet interiori per formas imaginarias vel etiam intellectuales, quàm etiam in spiritu prædictis duobus modis extremis. Quorum illum qui est ad rem in se penitus spiritualem, expressit per Apostoli authoritatem, qua dicit, Angelum Sathanæ transfigurare se in Angelum lucis. Eos verò modos, qui per imaginationem, vt diximus, vel per intellectum perficiuntur, exemplis inductis de Ezechiele, & Paulo manifestauit.

CAPVT IX.

Applicatio prædictorum ad præsentem de strigibus considerationem.

QVod si quispiam ex dictis arguat, quod pari modo potest conformiter ad capitulum illud concludi, quòd hi, qui sunt de secta strigum decipiantur à Diabolo, putantes se portari ad longinquas partes, & multitudinem personarum videre, quas asserunt conuenire cum domina ludi: comedere, bibere, luxuriari, & alia quæ narrantur facere: & tamen ista non nisi præstigiosè vel apparitione Dæmonum eis contingant. Respondetur: quòd, Diabolum sic posse mulieres istas decipere, sicut illas tunc deludebat, non est negandum. Sed quod non sic deludantur, quoad multa, quæ ab eis enarrantur, ex duobus perpenditur. Primum est euentus, quòd ad corporalem delationem ad longinquas partes, eò, quòd plures personæ longius deportatæ, & in loco distanti derelictæ fuerunt clarissimis & multiplicibus testimoniis. Multotiens etiam visa est multitudo sic ludentium ab aliis, qui non erant in illa societate, & cum eisdem sermo habitus, vt per exempla etiam viuentium ostendimus in præfato opere. Sed & in Brix. (vt fertur) accidit diebus nostris, quendam in loco eminentiori positum nocte videre confusa luce multitudinem velocissimè per viam inferiùs ambulare: in qua cognouit plures personas, & ab eis cognitus fuit.

Diabolus potest mulierculas decipere, vt & deludere.

Historia ludentium in agro Brixiensi.

præ timore inſoliti, ac præter naturalis illius occurſus, nihil eis locutus eſt. Poſtea verò die, vna mulierum illarum currentium ei dixit: Hac nocte fuiſti in magno periculo, quando illo in loco nos vidiſti currentes: caue ne de cætero tali hora ibi inueniaris. Hoc autem non potuiſſet ſaluari ſic, vt præfertur, eueniſſe, quòd videlicet recordarentur, & conuenirent in talis rei notitia, ſi non verè ibi ambo fuiſſent, niſi fortè dicatur, quòd omnes homines pariter deludantur & ſomnient: & quòd ſemper Diabolus ſit intentus phantaſmata hominum transformare, vt conueniant in imaginationibus rerum, quas putant inſimul experiri. Quod aſſerere non niſi delirantis hominis eſt. Secundum eſt diuerſa verſuti hoſtis decipiendi ratio, vel cauſa. Nam mulieres illas, de quibus *d. c. Epiſcopi,* loquitur ad hoc ſolum deducere volebat, vt putarent Dianam, vel etiam Herodiadem eſſe deas: & conſequenter infielitate & erroribus paganorum illas inuolueret, quòd eſſet aliquid veri numinis præter Deum viuum verum opinari. Quod quidem facere poterat, & melius decipiendo eas per præſtigium & apparitiones diabolicas, quo minus perpenderent ſe decipi, quo vigilare ſe cognoſcebant, quàm per imaginarias viſiones, aut in ſomnis, & quàm etiam per realem delationem. Sat enim illi erat, loca quaſi diſtantia præſentare in quibus multitudo & ſocietas magna videretur, apparente Diabolo prætendentéque perſonarum figuram, vt ſuprà dictum eſt: vt ſic facilius ſibi ipſis ſingulæ perſuaderent veram eſſe Deam, cui tot perſonæ obſequerentur vt Deæ: cultúque illam diuino perſequerentur. Has autem perſonas, de quibus nunc ſermo eſt, inclinare Diabolus laborat, vt per voluptates corporeas ſic eas ſibi conſtringat amore, vt non timeant, aut vereantur fidem Chriſti, atque baptiſmum abnegare, ne tot oblectationibus priuentur, & demum multis ſubiiciant infligendis pœnis, vt ſuprà in opere noſtro, prolixo ſermone declaratum eſt. Vnde veras & non præſtigioſas delectationes, tam cum Dæmonibus in forma tamen humana apparentibus, quàm cum hominibus ad ludum pariter deportatis miniſtrat, quod non tam facilè poſſet & ad manum, niſi eos corporaliter vno in loco cogeret. Et quia per ſe non poſſent tot ex tanta diſtantia, aut tam cito conuenire, portat eas. Pro qua illæ delatione conſequenda exhibent obſequia ſacrilega vnguentorum, & aliorum ſignorum, quæ ad pacta fœderis iniqui pertinent inter ipſas & Dæmones, vt ex omni parte ipſarum animas illaqueatas teneant. Patet igitur, quòd non eſt ſimilis ratio vtriuſque caſus. Et propterea nulli mirum eſſe debet, ſi non poteſt ab his, vt à ſimilibus argumentum trahi. Detecta quippe cùm eſſet malitia Dæmonum in prima illa deluſione per vigilantiam ſanctorum Eiſcoporum & ſacerdotum manum ad fortiora Diabolus miſit, & apertè ſe Chriſti hoſtem patefaciens, auertere ab eo conatur fideles ipſos per exhibitionem & procurationem delectabilium. Adeóque nunc inualuit iſta peſtis, vt dixerit in quadam concione Diabolus, qui in forma Principis apparebat (vt retulerunt qui affuerant nonnulli ab Inquiſitore deprehenſi.) Sitis omnes bono animo: Neque enim elabentur anni multi, quod numero ſuperabitis Chriſti fideles. Quòd optimè Diabolus obtinet ſuffragio Aduerſarij, ſibíque Diabolus prædicit Maleficorum numerum breui ſuperaturũ Chriſtianorum.

sibíque similium, qui se patribus Inquisitoribus opponunt, dicentes hæc esse deliramenta, sicque scelestis his apostatis fauent, & in hæresibus suis indirectè confirmant. Nisi enim præpeditent patres Inquisitores horum molestiis, quorum sæpè principes tanquam sapientum suasionibus inclinati, denegant auxilia Inquisitionis officio debita: iam eorundem fruentium Inquisitorum zelo secta hæc esse penitus deleta, vel certè extra fines Christicolarum procul fugata, sicut omnes alij hæretici, quorum occidentalis omnis plaga Christicolarum plena erat, ex Italiæ finibus expulsi sunt, opera strenuissimorum sequentium vestigia fortissimorum Principum, atque Ducum, præ cæteris Patriarchæ Dominici, qui primus in partibus Tholosanis, & Albigensium sanctissimo hoc officio functus est, & fortissimi athletæ Petri Martyris primi Inquisitoris in Italia, super infusa postmodum luce clarissimæ ac profundissimæ doctrinæ præ aliis angelici doctoris S. Tho. de Aquino, qua omnis hæreticorum infestatio tenebræque penitus abolitæ sunt.

Tholosani Albigenses Inquisitorum ordinis institutioni ansam præbuerant.

CAPVT. X.

Rursus in solo spiritu aliqua fieri contingit duobus modis, quorum vnum d. c. Episcopi, tantùm prosequitur.

SCiendum est quintò, pro clariori etiam explanatione prædicti capituli, quod aliqua contingere in solo spiritu, potest intelligi duobus modis. Vno modo, quia nullatenus fiant in corpore vigilando, sicut ea quæ accidunt in somnis tantummodo, & quæ sola imaginatione vel ecstasi videntur fieri. Alio modo, quia licet aliqualiter fiant in vigilia, non tamen fiunt naturaliter tantùm in plena vigilia, sed semper aliquid interuenit opere Diaboli confictum modis suprà declaratis. sc. vel per præstigium, vel etiam per Dæmonum apparitionem in corporibus assumptis. Verbum ergo prædicti capituli, quo dicit, ea, quæ tibi narrauit quod intelligenda sunt in solo spiritu, aut in somnis facta, intendit hoc secundo modo, non autem primo. Quod quidem probatur primò, quia primo modo non potuisse sic eos deludere, vt vigilantes postea putarent se solutis sensibus, fecisse, quæ in somnis vel ecstasi, seu in raptu tantùm per visionem. sc. imaginariam, acciderunt. Cognoscunt enim naturaliter homines dum vigilant differentiam status vigiliæ: atque somnij ecstaticæ, & corporeæ visionis. Nam differentiam inter vigiliam & somnum, nullus est qui se cognoscere non experiatur. Cui etiam cognitioni ratio suffragatur. Nam cùm idem sit sensus somni & vigiliæ, secundùm Philosophum in libro de somno & vigilia, sicut vniuersaliter omnium contrariorum est eadem cognitio, & nulla sit certior cognitio apud nos quàm sensus exterioris circa propria sensibilia, vt habetur secundo de Anima, propter quod etiam circa hæc non contingit sensum errare, sequitur quòd quilibet certissimè cognoscat differentiam status, quando vtitur sensibus corporeis ab omni statu, quo eis non vtitur, siue dormiat, siue quomodolibet extra se fiat, si tamen sit sanus corpore. Differentiam quoque status dum quis patitur, vel non patitur ecstasim, dubium non est, quin eadem ratione cognoscant, qui talia patiuntur. Vnde etiam Ezechiel

cognouit differentiam status, de quo dixit se fuisse in visu in Ierusalem, seu in spiritu: à statu plenæ vigiliæ, quando hoc referebat. Et quando sic fuerat in spiritu, non est putandum, quòd crederet se esse tunc in corpore in Ierusalem, deceptus enim fuisset: quòd non est concedendum vllatenus in Propheta Domini Mulieres autem illæ putabant se transferri corporaliter: perficere quoque vigilantes quæcunque narrabant, & dum essent postmodum in plena vigilia, hoc ipsum verè factum prædicabant: vnde facilè patet, quòd non simpliciter in somnis, aut in raptu eis hæc contingebant. Secundò etiam probatur hoc idem, quia si capitulum vellet, quòd illæ mulieres deluderentur, & in somnis, & in spiritu simul, hoc esset impossibile, nisi ad modum quo angelus apparuit in somnis Ioseph, aut etiam Petro ecstasim passo, & tunc optimè cognouissent mulieres illæ, quòd visio fuisset solùm imaginaria sicut illi cognouerunt. Si verò capitulum intenderet, quòd hoc accidisset vel poneretur in somnis tantùm, vel in spiritu tantùm, tunc falsum poneret capitulum, dum secundùm istos opinantes vtrunque modum delusionis astruit interuenisse. Si verè mulieres quasdam intenderet in spiritu, vel raptu delusas, quasdam verò tantùm in somnis, tunc quælibet per se cognouissent in vigilia demum positæ differentiam status, vt dictum est. Vnde exponendum est, quòd *d. cap.* tantùm voluit innuere per hos duos modos magis notos in scriptura, modum in genere, quo aliquibus videatur verè aliquid fieri, quod tamen verè non fit. Sub quo generali modo, non nisi duobus his specialibus modis, videlicet per præstigium vel apparitionem spirituum in corporibus assumptis contingit homines sic posse deludi, vt putent in plena vigilia constituti, sic se res habuisse, sicut eis videbatur, dum deluderentur. Et sic habetur sensus Spiritus sancti in illo capitulo: quia hic sensus solus est verus, vt deductum est. Veritatis autem & non falsitatis author est Spiritus sanctus. Non est autem generalis etiam concilij determinatio, tam exactæ necessitatis fidei vel authoritatis, vt verba eius, quæ obscuritatem habent, & falsa magis videntur quàm vera, non suscipiant expositionem, qua trahantur ad sensum verum: quandoquidem sacra etiam sciptura, quæ maioris est authoritatis, interpretari possit. Cùm ergo possibilitas delationis corporalis hominum à Dæmone, habeatur potiùs ex sacris literis, quàm oppositum: quinimò lumine naturali cognoscatur, vt sæpius in superioribus est deductum, etiam si consilium aliquod afferat tale quid pro aliquo tempore, vel aliquibus determinatis personis, non contigisse, non propterea putandum est esse determinatum, quòd id sit impossibile factu.

Veritatis & non falsitatis author est Spiritus sanctus.

CAPVT XI.

Non determinatur in d. c. Episcopi esse impoßibile illa fieri corporaliter, quæ quandoque contingunt in somnis.

Sciendum est vltimò, pro eo, cap. declarando, quòd in eo non determinatur esse impossibile talia omnia fieri corporaliter, vt ignoranter putat Aduersarius. Nam quod dicit (Cùm mentẽ cuiuscunque mulieris, cœperit & hanc per infidelitatẽ sibi

subiu

ſubiugauerit,illico transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum & in ſimilitudines,&c.) non ſic accipiendum eſt, vt illa coniunctio, cùm habeat vim inferendæ neceſſitatis antecedentis huius dicti ad conſequens, ſed contingentiæ, ſeu poſſibilitatis tantummodo.Intendit enim quod poſſibile eſt Dæmoni, tales mulieres deludere tali modo. Vnde ſi aſſerant ſe verè, & in corpore deportari ad ſeruiendum Dianæ, tanquam vni Dearum, non propter hoc credendum eſt, quòd Diana Dea ſit, & ei vel Herodiadi ab aliquo verè ſeruiatur, vt dominæ. Cùm enim falſa ſint, vt edocet fides, oportet de neceſſitate dicere, quòd talia ſe credentes experiri, deludentur à Diabolo falſitatum omnium primo ſatore. Si verò non dicantur aliqua contra fidem & ob hoc impoſſibilia eſſe vel fieri: ſed potiùs aſſerantur, ea quæ facilè poſſunt contingere putà, quòd multa fiant in opprobrium fidei, dum eidem fidei baptiſmóque renuntiatur: & quod ad hoc portentur à Diabolo,vt faciliùs, & ſine timore in loco ſemoto per multitudinem fiant: non eſt hoc negandum ex intentione capituli illius. Imò ſi ratio iuncta experientiæ conuincat, quòd Diabolus hoc modo ſuæ melius malitiæ ſatisfaciat, non eſt contra capitulum illud, quod ſic fieri, vel euenire credatur. Et ideo ſi talia denuncientur, & teſtibus confirmentur de viſu:& ab his præcipuè qui expertos ſe aſſerunt hæc omnia vel ſimilia: non minius hæc à iudicibus fidei credenda, ſunt, quàm ex ſimilibus iudiciis tantùm moti ſancti Doctores crediderint minus credibilia, putà, quòd dentur incubi, ac ſuccubi Dæmones, vt in libro noſtro deductum eſt. Et eo præcipuè quòd determinationes conciliorum circa fidem Theologorum proprium eſt declarare, quomodo intelligi debeant & non Canoniſtarum & minus Iuriſtarum. Et ideo patres Inquiſitores, qui communiter profundiſſimi Theologi ſunt, iudicent talia non contradicere prædicto cap. non poſſunt Iuriſtæ abſque nota temeritatis ſe eis opponere. Debet enim vnuſquiſque gradu ſuo contentus eſſe, & ſuarum virium menſuram non excedere. Mitto quæ diximus in primo opere noſtro, incertum, inquam eſſe,an particulare vel generale fuerit illud concilium, an ritè congregatum vel etiam confirmata decreta eius per ſedem Apoſtolicam quis auctor,quo tempore cùm præcipuè inter concilia generalia non annumeretur, *diſtin.* 17. *cap. primo*.Vnde ſi liber ſine certo auctore ex hoc ipſo computatur inter apocryphos, multo magis concilium prædictis conditionibus incertum. Nec authoritas Gratiani ſufficit, vt eidem fides indubia præſtari debeat: cùm multa alia, quæ refert inter paleas computentur. Quòd ſi etiam generale ritéque congregatum & confirmatum conciliũ fuerit,non admittitur cuilibet recurrendi facultas ad Apoſtolicam ſedem,vt ſuprà probatum eſt, vt eius verba obſcura & quæ errorum occaſio eſſe poſſunt, meliùs declarentur & exponantur ſecundùm debitum ſenſum. Sed & plures Pontifices declarauerunt inueniri modo talia, corporalitérque fieri, prout iudicant patres Inquiſitores, imò proceſſus eorum iudiciáque confirmarunt, atque ſententias contra tales perſonas ſceleratiſſimas, & vt excutioni mandarentur, fauorem impenderunt. Sicut nuper etiam Clemens VII. præcepit domino Gubernatori Bon.vt daret omnem fauorem patri Inquiſitori

Canoniſtis non licet concila explicare.

tori Parmenti contra quosdam infectos hæresi strigiatus. Et Breue incipit. Accepimus non sine animi, & cætera. Hos autem dicunt patres Inquisitores in cursu plurima nefandissima in opprobrium fidei committere, quorum gratia hæretici iudicantur. Non potest ergo dici, quòd talia fiant tantùm in spiritu, aut in somnis secundùm intentionem & intellectum. Aduersarij. Aliàs in somnis quis incurreret hæresim, quòd est falsissimum, cùm nec etiam minimum peccatum in somnis per se committi possit. Imò sequeretur quòd Papa, qui contra prædictos fauorem præstat Inquisitoribus, vt diximus, & non nisi Apostolica authoritate, iam vt Papa, erraret, imò faueret errantibus, contra determinationem concilij patres Inquisitores sentirent. Nulla ergo concilij cuiuslibet determinatio; prædictis Inquisitorum iudiciis aduersari potest. Sed qui eis potiùs aduersantur manifestissimè fauent hæreticis, & fidei Catholicæ inimicis, vt ex præmissis clarissimè constat. Et cùm addit vltimò, Aduersarius, non esse recedendum à dispositione textus illius per subtilitates sophisticas, & argumenta, verum est. Sed intelligitur à vera, & benè intellecta disputatione textu, qualem ipse non possidet intellectu, vt prolixe satis deductum est. Authoritas etiam quam allegat ex *cap. quidem.* 24. *quæst.* 2. licet non nisi ad propositum, quia loquitur solùm de sacris literis noui ac veteris Testamenti, inter quas non annumerantur determinationes conciliorum, neque ad earum authoritatem attingunt, vt suprà deductum est: tamen adhuc dicimus, quòd prædictum sensum quem dedimus flagitat à nobis Spiritus, vt diffusè suprà probauimus: non autem sensum, quem dedit Aduersarius: imò est ei aduersus, cùm sit falsus, & ad hæresim deducens, vt etiam infrà tangemus,

CAPVT XII.

Rationem sextam ex præsumptione iuris assumptam: Septimam quoque: quia procedunt hæc à spiritu maligno: nequaquam praualere.

SExtò arguitur ab Aduersario; Hoc habet præsumptionem iuris, imò de iure probatur per *d. cap. Episcopi*. Ergo non admittit probationem in contrarium, vt *no. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nupt.* *Solu.* Imò non habet nisi apud non intelligentes iura, vt intelligi debent, vnde contra tales admittitur probatio. Et si etiam contra habentia, præsumptionem iuris non admittatur probatio in iure, admittitur tamen in sententia superiori, cuius est iudicare & examinare, an tale quid bene statuatur, an non, an præsumptio illa ritè per textum habeatur, an ignoranter, vt fit in proposito. Quia nec ius, nec ritè accepta præsumptio iuris contra determinationem Theologornm inuenitur circa præsentis quæstionis articulum, vt deductum est in præcedentibus. Ratio. 6. Solutio.

Septimò sic arguitur: Procedunt hæc à spiritu maligno falso mendace & deceptore, & qui multos habet nocendi modos. Ergo magis debet dici falsa, quàm vera. Et sic processit capitulum Episcopi. Solut. Ex hoc quòd horum omnium auctor principalis est Diabolus, non sequitur, quòd omnia sint delusoria & falsa. Sed benè sequitur quòd omnia intentione nocendi, siue vera sint siue falsa. Sophistica valdè est Ratio. 7. Solutio.

retio

ratio ista deducens ad manifestas hæreses & apertissimas falsitates: Si enim Diabolus, quia falsus est & mendax atque deceptor, non nisi falsa, & delusoria dicat, & faciat, sequitur, quod omnia quæ referuntur in Euangelio dicta per Dæmones de Domino Iesu, falsa fuerunt. Et sic falsum esset illum esse Christum & filium Dei: quia hoc dictum est à Diabolo, quòd est hæreticum. Similiter omnia quæ comprobantur per eos fieri, vel dici per maleficos vel arreptitios, opera falsa erunt vel delusoria: sicque delusorij essent cruciatus, innumeráque maleficia, quorum ipsi sunt causa. Falsa essent omnia Dæmonum dicta, dum respondent exorcistis inuiti, quæ omnia cùm sint manifestissimè contra omnium sapientium æstimationem: & contra id quod quotidie experimur, patet quid momenti habeat ista ratio, ex cuius assumptis principiis hæc falsa sequuntur. Veritatem ergo Diabolus sæpè dicit, sæpè non fallit, neque deludit. Sed hæc omnia facit, vt tandem validiùs decipiat: dum ex his sibi fides ab iniquis præstatur. Quod non accideret, si semper falsitatem diceret, si semper deciperet, aut deluderet percunctantes, vel inuocantes: sed potiùs, ab omnibus etiam pessimis hominibus fugeretur & euitaretur. Et quia veritatem etiam non loquitur, nisi vt fallat: ideo Dominus non sinebat Dæmones loqui etiam quod verum erat vt habetur Lucæ *cap.* 4. Et hæc sufficiant ad argumenta Aduersarij, quæ in primo illo tractatu de Lamiis, pro sua phantasia, quæ continet falsitatem, inducit.

Sathan interdum verum dicit, vt validiùs fallat.

CAPVT XIII.

Explicit primus Tractatus in Ponzinibium de Lamijs. Incipit secundus.

VIso igitur eo, quod primò proposueram, quomodo, inquam, rationes Aduersarij contra veritatem factæ non procedunt, videndum est illud, quod secundò promiseram declarare, quomodo videlicet rationes, quas pro opinione quam defendimus proposuit, non bene sed erroneè saluat. Alias autem rationes ad idem, in priori opere nostro produci latius. Prima ergo ratio pro nostra opinione ab Aduersario, vt eam soluat inducta, talis est.

CAPVT XIV.

Ad rationem ex communi strigum confessione sumpta solutio deijcitur Ponzinibij.

HI qui sunt de secta strigatus, confitentur iuridicè se ire ad cursum, & negare fidem, facere homagium Diabolo, & alia quæ narrantur, ergo credendum est hæc esse vera & procedendum contra tales sicut contra alios hæreticos. Soluit autem dicens, quod confessio talium in iudicio est erronea, & non admittenda, cùm sint personæ delusæ: nec confessio ista continet verum, aut possibile: & quia respuunt ista ius, & natura, confessio distat ab actu. Vnde non valet dicere, sic fatentur: ergo sic est. Et quicquid est contra naturam, defecit in suis principiis,

Ratio prima bona.

So. Ponz.

Quicquid est contra naturam deficit in suis principiis.

ergo naturaliter impossibile. Item non statur regulariter in criminalibus confessione Rei, nisi in causa hæresis naturalis: quia non potest aliter probari, quàm per confessionem non autem de actu ad extra, & maximè de minùs verisimilibus, vt sunt ista. Pro prædictis autem allegat plures authoritates Iuristarum.

Improbatio Solut.

Sed hanc solutionem falsa multa supponere, super quæ fundatur, patet ex his, quæ in præmissis tractatibus dicta sunt. Falsum est enim primò, quòd tales personæ sint à Diabolo vniuersaliter delusæ, quoad articulos hæreticales, propter quos, principaliter contra eos procedunt patres Inquisitores. Vnde licet in aliquibus concurrentibus deludantur, non tamen sequitur, quod non possint vera confiteri, quæ erronea sapiunt, aut patrarunt. Et iudicium Theologorum, & quibus incumbit ex officio, non autem eorum, qui sunt puri legistæ, erit distinguere, & cognoscere, an istæ sint delusiones, vel non. Et secundùm allegata & probata, esse talia, vel non esse contra fidem, procedent absoluendo, vel condemnando, de consilio peritorum: cui tamen cùm stare secundùm iura non teneantur patres Inquisitores, præsupponuntur esse periti in iure: & quantum ad ea præsertim quæ spectant ad officium suum. Vnde nemo se debet illis opponere: sicut nec aliis iudicibus in his, quæ pertinent ad forum suum. Falsum est etiam, imò hæreticum, quòd ista sint impossibilia absolutè, vel secundùm ordinem nobis reuelatum in sacris literis, licèt sint impossibilia plurima naturaliter secundùm virtutem humanam actiuam: excedit enim virtus Dæmonis virtutem, & potentiam hominis cuiuscunque, iuxta illud *Iob* 41. Non est

Virtus Dæmonis excedit virtutem & potentiam hominis.

potestas super terram, quæ ei valeat comparari. Et loquitur de Diabolo, & Sathana. Ex hoc autem bene sequitur, quòd ius ciuile, quod non nisi circa actus humanos, non supernaturales, versatur, ista respuat, non simpliciter tanquam falsa, quia hoc non potest cognoscere, aut intelligere secundùm se, sed tanquam excedentia iudicium & potestatem suam. Et hæc est causa, quare sancta mater Ecclesia noluit iudicium super talia committere puris Iuristis: quia vltra hoc, quòd hæresis est crimen spirituale, cuius iudicium soli spirituali etiam iudici meritò reseruatur, est etiam de rebus, quæ secundùm suam propriam facultatem impossibile est eos intelligere. Vnde sequitur, quòd non possint per eos bene iudicari, sed solùm per Theologos, quorum proprium est ista cognoscere. Et propterea in principio sācta mater Ecclesia hoc cōmisit officium solis fratribus Prædicatoribus, in quibus præ aliis à suæ institutionis primordio studium sacræ Theologiæ florebat. In processu verò temporis etiam patribus Minoribus in aliquibus partibus demandatum est meritò tale munus, eò, quòd & ipsi (licet præter suam regulam) studio sacræ Theologiæ egregiè incumbant. Et si dicatur, quòd etiam Episcopis committitur hoc officium cognoscendi de talibus, & iudicandi. Respondetur, quòd verum est profectò, & principaliter eis committitur, quia etiam ipsis incumbit ex gradu suo, vt sint perfecti Theologi, cùm habeant alios & illuminare, & pascere spiritualiter circa perfectionem fidei, ac bonorum morum. Debent etiam iuxta Petri sententiam, esse parati, & dispositi reddere rationem de ea, quæ in eis est, fide: & vt boni postores spirituales, sibi subiectos

ſubiectos ab hæreticis, & tyrannis, ſicut oues à lupis, toto ſuo conamine defenſare. Et ſi aliqui non ſunt tales, hoc eſt, per accidens, & ipſi tandem viderint. Ad propoſitum igitur redeuntes, licèt hæc, quæ ſuprà facultatem naturalem hominum fiunt reſpuat ius purè humanum, ſecus de diuino, quæ tamen ſtatuit iudicari humano more ſecundùm, inquam allegata probatáque quantùm fas eſt in talibus. Falſùm eſt tertiò, quòd in criminalibus non ſtetur confeſſioni, & ratificationi ipſius Rei, ſi præuenerunt accuſationes, aut depoſitiones, teſtes & indicia ſufficientia, vt ſemper contingit priuſquam contra tales ab Inquiſitoribus proferatur ſententia. Aliàs oporteret iudicem omnibus ſemper interfuiſſe, quæ per reum facta ſunt. Neque etiam minus iſta veriſimilia, conſiderata potentia ſimul, & malitia Dæmonum, multitudine quoque omnis generis teſtium, & Reorum, vbique per Chriſtianitatem. Vnde patet, quòd ſolutio Aduerſarij ad hanc primam rationem pro veritate factam, nullatenus procedit.

CAPVT XV.

Ad rationem ex experientia ſumptam ſolutio Ponzinibij *reprobatur.*

Ratio 2. PEr experientiam, quæ eſt rerum magiſtra, primo Metaph. fuerunt hæc viſa, & cognita, & harum eſt publica fama, ergo credenda ſunt, cap. In nomine Domini, de teſti. Et præcipuè, cùm fama publica faciat fidem, *capit*, *cùm opporteat de accuſ. ergo, &c.* Reſpondet autem Aduerſarius; quod cum iſta contingant in ſolo ſpiritu, non poſſunt per experientiam, aut per teſtes de viſu cognoſcit, vel comprobari, quia, ſupple, ſpiritualia, non videntur: nec experimur niſi ea, quæ fiunt in corpore. Addit etiam quòd ſi ſubtiliter examinarentur, qui dicunt, ſe talem quandoque multitudinem vidiſſe, non de numero illorum exiſtendo, ſed à longè, vel quomodolibet, cognoſceretur, quòd vel non concludenter deponerent, cùm iſta dicantur contingere de nocte, & in loco ſolitario, & præter naturam: vel ipſos pariter deludi deprehenderentur. Sed ſolutio iſta non procedit, quia contingunt nunc etiam iſta in corpore fieri, vt probatum eſt. Reprob. Solut. Vnde poſſunt experientia congnoſci etiam à teſtibus, multò magis à Reis, & à participantibus in eodem crimine. Patrum autem Inquiſitorum eſt poſtmodum iudicare, qualiter ibi deluſio, vel certè rei veritas inueniatur, & à qua cauſa iſta procedant. Neque enim diu perſonas aliquas Dæmones ſic illuderent, niſi per infidelitatem mentes earum priùs cepiſſent, vel elici poteſt ex *dicto c. Epiſcopi.* Vnde ſemper vel cauſa, vel effectus huius nefarij comercij hominum cum Diabolo eſt apoſtaſia à fide, quam ſeruant etiam vigilantes & pleno liberoque ſenſu vigentes, vt etiam verbis ſuis oſtendunt: quinimo alios quoque ſuis adhortantibus in idem damnationis barathrum inducunt. Vnde etiam ſi in prædictis deluderentur, quod non eſt vniuerſaliter verum, vt ſupra probatum eſt: habent tamen adhuc Inquiſitores ex officio ſuo contra eas procedere, ſicut contra quoſcunque hæreticos, vel hæreſiarchas. Et quantò magis cùm hæreſim, & animum apoſtaticum prætendunt factis, de hocque accuſentur, putà quòd opprobriis crucem, ſacrúm-

Solutio. Ponzin.

que Christi corpus affecerint, & huiusmodi. Quod autem ista dicantur fieri nocte communiter, verum est: sed semper locus perfunditur aliqua luce procurata per Dæmones, vt possint se inuicem satis intueri, conferente ad idem sæpius nocturno syderum lumine: quo, fit etiam, vt ab aliis hæc longius prospici possint, vt per experientias in nostro opere contigisse probauimus. Et licet hæc sint communiter in locis ab habitationibus hominum semotis, non tamen tanta est semper distantia, quòd à nullo habitaculo possint videri. Et si dixerint loci habitatores, quod vigilantes, & pleno sensu talia viderint à longe vel audierint, proculdubiò credendum est. Aliàs vnicuique licebit, cùm audierit referri, quæ non vidit, aut credit simpliciter negare & dicere narranti: tu à Diabolo deluderis, vel delusus fuisti. Licet autem in tali frequentia contingat (vt sæpè diximus) multa fieri per naturam, vt *suprà* per diabolicam potentiam quæ excedit humanam: concurrunt tamen multa naturaliter facta, sicut quòd quandoque etiam pedestres istæ maledictæ personæ conueniunt: licèt quandoque velocius procedant Dæmonum auxilio fultæ, vt visu pluries comprobatum est etiam aliis. Quia vero præsupponitur, quòd istæ personæ subtiliter ab Inquisitoribus examinentur magis quàm possit per Iuristas fieri, qui tot circa talia contingentia & maximè præter naturam facta, (prout diximus) non cognoscunt: quæ tamen cognoscunt Theologi, qui non sanguinem vel pecunias, sed Christi honorem, fideíque profectum sitiunt, eiusque depressionem abhorrent, ideo debet quilibet bonus & sapiens Christianus eorum examinationibus & iudiciis acquiescere: nec se illis præsumptuosè ac ignoranter opponere quandoquidem sapientiores mundi homines, imò Pontifices & Prælati Ecclesiæ, non solùm eorum iudicio sunt contenti, sed eis etiam in talibus fauorem præstant.

CAPVT. XVI.

Reprobatur solutio Ponz. ad rationem probantem realem corporum delationem in cursu esse possibilem, ex reali delatione, qua Christus delatus est in montem excelsum, & supra pinnaculum templi.

RAtio tertia pro veritate talis est: Dæmon portauit Dominum nostrum in sanctam ciuitatem, & in montem excelsum: ergo potest alios homines multò magis portare. *reg. non debet de re. iur.* Quod etiam comprobatum est in multis: ergo & horum etiam delatio, præsertim cùm iurata sit, concedenda est. Respondet Aduersarius primò in hæc verba, quòd consequentia, quæ fit de dicta confessione est falsa: ergo argumentum, quòd fit de ea, est fallax & nullum, quia destructo consequente, in quo stat ratio antecedentis destruitur antecedens. Secundò respondet, quòd non sequitur, Diabolus portauit Christum, ergo portat has mulieres. Tertiò dicit, quòd cùm *cap. Episcopi.* neget ista fieri in corpore: negat consequenter possibilitatem huius delationis, quia quod est possibile, est admissibile. Cùm enim præcipiat talia non esse credenda fieri in corpore, videtur eadem ratione, quod sentiat, nec ista à maligno spiritu fieri posse, nisi in spiritu, & illusoriè. Non enim simpliciter & absolutè dixisset hæc fieri tan

Ratio 3.

Responsio Ponz.

ri tantummodò in ſpiritu, & non in corpore: quia ſicut quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata ſunt, *l. vbi repugnantia ff. de re. iur.* ita quæ à natura conceduntur, à lege tanquam poſſibilia admittuntur. Quartò dicit, quòd cùm benè diſtinguens ſit proximus veritati ſecundùm Senecam, & indiſtinctè loquens, reprehenſibilis ſit, vt imperfectè loquens: textus autem *c. piſcopi.* qui ſupponitur Spiritu sācto dictāte factus, nō diſtinguat, ſed præcipiat nō credi ea fieri in corpore, ſequit. quòd nos diſtinguere nō debemus. Quintò dicit, quòd non eſt veriſimile, patres illos conditores. *cap. Epiſcopi.* non fuiſſe memores delationis Chriſti, & aliorum à Dæmone: & tamen his non attentis, dixerunt iſta non fieri in corpore, inducentes ad hoc exempla Ezech. & Pauli: ergo dicendum eſt, quòd noluerunt exemplum illud de Chriſto, & de quocunque alio attendi. Nam de exemplis non eſt curandum, *l. nemo. C. de ſententiis.* Et ea, quæ rarò accidunt, non faciunt legem neque regulam, *de reg. iur, l. ea quæ rarò.* Non enim debet fieri lex de reſuſcitatis à mortuis, eò quòd Lazarus fuit à morte reſuſcitatus. Sextò dicit, quòd Diabolo eſt adempta poteſtas à Chriſto, & eſt religatus in inferno, vſque ad aduentum Antichriſti, quo tempore ſoluetur à vinculis, vt vires ſuas exerceat in malos: & ideo non poteſt modò exire, vt portet homines, & alia faciat, quæ referuntur. Septimò dicit, quòd Chriſtus fuit à Diabolo portatus ex permiſſione eius: vnde ſi non conſtet de permiſſione Dei, non debent credi iſtæ aliæ delationes. Octauò addit adiiciens: Si Diabolus ſic poteſt, cur in paucis & abiectis perſonis tantùm hoc facit, cùm ſit indifferens & vniuerſalis tentator mundi?

Diabolo eſt adempta poteſtas à Chriſto.

Nec poſſunt afferre tales perſonæ indubitatum de his teſtimonium, arg. ex dict. *cap. Epiſcopi.* Fama enim debet habere ortum à perſonis fide dignis & honeſtis, *cap. cùm oportent. de accuſat.* Sic igitur (inquit) patet, quòd cùm hoc argumentum de Chriſto patiatur retortionem, ſequitur, quòd ſit inefficax. Quicquid autem ſit de hac Dæmonis poteſtate principalis concluſio videtur vera. Hæc ille, vel ex illo. Sed in omnibus quatenus repugnant principali propoſito noſtro, aberrant à vero. Et quoad primum quidem dictum ſuum, dicimus, quòd conſequentia illa in ratione tacta bona eſt, inferendo ex facto ipſum poſſibile: quia ab eſſe & poſſe valet conſequentia, vt ſcientia Logicæ docet. Et qui facit quod maius eſt, poteſt etiam facere quod minus eſt, & quod etiam æquale eſt ſaltem actu vel virtute, etiam ſi non ſemper familiariter. Sicut qui poteſt generare hominem, non poteſt generare aſinum, niſi virtute ſeu potius eminenter quia dignius aſino generare poteſt. Vnde non debuerat dictam conſequentiam negare, niſi ad probationem eius tactam in argumento ſatisfaceret, ſi vinculum illius fugere cupiebat. Et quòd dicit, ideò argumentum eſſe inefficax, quia conſequentia eſt falſa, eſt probare idem per idem quia argumentum illud non eſt, niſi illa conſequentia. Sed compatimur. Quòd verò addit, quod deſtructo conſequente deſtruitur antecedens, verum eſt ſi conſequentia bona ſit. Sed econtrà, poſito antecedente, vt hîc ponendum eſt per fidem ponere oportet etiam conſequens, ſecundùm eandem neceſſitatem, vt Logica docet. Hæc autem conſequentia probata eſt eſſe bona. Secundum etiam dictum ſuum non

Fama debet habere ortum à perſonis fide dignis & honeſtis. Impugnatio. Solut.

Qui facit maius, poteſt & minus.

procedit. Neque fit iſta conſequentia à ſapientibus, Chriſtus fuit portatus à Diabolo, &c. ergo iſtæ mulieres portantur. Fortè Aduerſarius vidit aliquam apparentiam in hoc modo arguendi: & ideò ſic argumentum formauit. Sed nullam apparentiam habet, nedum apud logicos, verùm neque apud mediocriter ratione vigentes. Sed ex illo antecedente benè infertur: ergo iſtæ mulieres poſſunt portari ab eodem conſiderata potentia naturali eius, quæ ſemper eſt eadem, & conſiderata ex hoc Chriſti facto regula prouidentiæ diuinæ, vt non ſolùm permittat homines à Dæmone ſpiritualiter tentari, ſed permutationes etiam, atque moleſtias corporales. Quod autem de facto portentur, alia via conuincitur ab huius cauſæ iudicibus.

CAPVT. XVII.

Delationem carporalem perſonarum à ſpiritibus eſſe impoſſibilem non probatur in dicto c. Epiſcopi.

TErtium etiam eius dictum patet ex præcedentibus eſſe falſum. Neque enim talem delationem eſſe impoſſibilem, probatur per *cap. Epiſcopi* neque præcipit talia nõ eſſe credenda, quaſi ſint impoſſibilia, aliàs contradiceret Euangelio, ſed benè præcipit non eſſe credendum, illas mulieres non eſſe de facto portatas ad ſeruiendum Dianæ, quaſi Deæ reſidenti in aliquo determinato loco diſtante, ad quam per longa terrarum ſpacia portarentur, vt putabant, & dicit etiam quòd eis contingebant virtute Diaboli illuſiones, &c. Et ſapienter dictum eſt, quia talem delationem non habebat neceſſariam, neque vtilem Diabolus ad finem, in quem deducere ſatagebat mulieres illas, vt videlicet crederent, quæ erant contra fidem de pluralitate Deorum, & conuerſione hominum in Deos, vt paganorum error habebat. Præſentis autem delationis malitioſam & verſutam cauſam, ſeu rationem habet nunc Diabolus, de quo ſuprà dictum eſt. Vnde cùm non ſit eadem ratio præcipiendi, non idem etiam præcipi facilè deducitur. Et conſequenter ex eo non ſequitur, quòd ſicut non illæ, ita nec iſtæ portentur. Et multò minùs præcipit capitulum illud tale quid non eſſe credendum, quia talis delatio ſit abſolutè, vel etiam ordinariè, impoſſibilis. Leges etiam admittunt non ſolùm quod eſt poſſibile per naturam, ſed etiam per altiorem virtutem, huiuſmodi eſt Diabolica virtus: licèt de talibus non ſe intromittant, vt ſapiant vel iudicent qualia ſint: ſed hæc ſuperioribus legibus, hoc eſt, Theologalibus deferunt diſcutienda. Aliàs nullum miraculum, nullum etiam Angeli vel Diaboli opus admitterent canones, aut ſupponerent leges ciuiles. Quod falſiſſimum eſt, cùm ſint plurimæ à Chriſtianiſſimis Imperatoribus promulgatæ. Chriſtiani autem habent talia de neceſſitate concedere. Falſum eſt, vt vlterius quod affert quartum dictum ſuum, imò tex. *d. c. Epiſcopi*, diſtinguit, quæ ſunt contra fidem ab his, quæ non ſunt contra fidem, vt ex *ſuprà* dicta declaratione cap. in reſponſione ad quintam ratione aduerſarij patere poteſt: & ſimiliter in primo noſtro opere, in ſolutione primi argumenti. Licèt etiam non ſit neceſſarium, omnem textum explicare, omnem diſtinctionem, quam admittere poteſt. Aliàs nullus indigeret gloſſa, nulláque regula pateretur

retur exceptionem. Falsum est etiam quintum dictum eius, imò periculosum valdè est dicere, quòd textus ille indistinctè præcipiat, ista non esse credenda, & quòd non fiant in corpore quasi non possint fieri in corpore, & quòd nihilominùs recordarentur Patres illi, Christum fuisse portatum in corpore super montem à Diabolo, &c. Innuit enim iste modus loquendi, quòd vel Euangelio non est credendum, vel Concilium, cui putat standum in omnibus, docet falsa, & præcipit contraria Euangelio: quorum neutrum sanam promit fidem sic dicentium. Quòd ergo illi patres fuerint prædictorum memores non negamus. Sed quòd non ista pro tunc attenderint, non fuit, quia non curarent de illo exemplo, si fuisset ad propositum suum: sed quia non faciebat pro decreto suo neque illi contradicebat, eò quòd non negarent possibilitatem talis delationis, quam illud inferebat exemplum. Dicere autem absolutè, quòd non est curandum de illo exemplo, est dicere quòd non sit curandum de Euangelio: quod quantum fidem prætendat in dicente, quisquis is est, viderit. De exemplis etiam non est iudicandum, vt aliquis possit solùm exemplo alterius damnari, quia posset ille non iustè fuisse damnatus, sed est curandum ad inferendam aliquam possibilitatem absolutè, si per exemplum (vt hîc accidit) innumeri comprobentur. Vnde patet quòd authoritas ista non est ad propositum. Et hoc sæpè contingit aduersario in his suis tractatibus, inducere, inquam, tam Philosophorum, quàm legum authoritates, non ad propositum, & cum fallaciis amphibologiæ, vel æquiuocationis, vel figuræ dictionis. Quòd si fortè Arist. inducatur, dicens in primo Priorum de exemplis, quòd ponuntur, non quia semper ita sit sed vt discentes assentiant. Respondetur, quòd Aristoteles hoc dixit, quia pro exemplo inducitur sæpè, quod falsum est vel fictitium, eò quòd non quæritur quandoque similitudo ex suo esse, sed ex sua ratione, quam importat. Si verò sumatur similitudo, vel quæratur ex eo, quod est aut fuit in re, per exemplum, valdè curandum est, ne falsa dicantur, aut introducantur pro veris. Et sic est in proposito: quia super veritate prædicti exempli de Christo fundatur, & ex ea infertur veritas possibilitatis prædictæ delationis. Vnde hanc negare, est negare Euangelium. Et quod addit hic homo, quòd ea, quæ rarò accidunt, non faciunt regulam, si intendat de his, quæ accidunt à casu, vel à fortuna, verum est, quòd non cadunt sub regula, quòd sint nunc vel tunc, hoc vel illo modo facienda: licèt etiam sub hac regula legali cadant, quòd non sunt ita iudicanda sicut ea, quæ ex intentione facientis procedunt. Sed ea, quæ licet rarò accidant, tamen vel necessariò, vel ex intentione naturæ, vel agentis à proposito, & secundùm directionem rationis proueniunt. ista, inquam, cadunt sub regula, si sint moralia vel ciuilia. Sicut dantur leges & regulæ circa electiones Papæ & Imperatoris, & circa multa alia rarissimè contingentia. Sicut etiam est scientia de his quæ rarò contingunt, sed tamen necessariò in natura, puta, de eclipsibus. Veruntamen ea quæ confitentur strige iam nunc rarò non accidunt sed quàm frequenter, vt ex processibus earum patet.

De exemplis non iudicandum.

CAPVT

CAPVT. XVIII.

Diabolum sic inferno religatum teneri quòd non possit ad nos tentandos accedere, sapit hæresim.

SExtum etiam dictum aduersarij non procedit: sed innuit dicentem, valdè ignarum sensus sacræ scripturæ, & habere periculosum sensum de illa Diaboli religatione: hunc, inquam, quòd Diabolus sic sit per mortem Christi ligatus in profundum inferni, quòd non possit ad nos tentandos accedere, cuius contrarium docuit Christus, quando dedit potestatem Apostolis, & successoribus, eiiciendi dæmonia. Docet Paulus qui dicit ad *Ephes. 6.* quòd non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principatus & potestates, & aduersus spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Docet Petrus, qui dicit. 1. *Petr.* 5. quòd aduersarius noster Diabolus circuit, quærens quem deuoret. Docet denique tota mater Ecclesia, concinens: Mundus, caro, dæmonia, diuersa mouent prælia. Docent omnes Theologi, demonstrantes, quòd substantiæ spirituales ibi tantum sunt, vbi operantur. Vnde si in inferno Dæmones omnes religati sunt, nihil poterunt in hoc mundo penitùs operari, neque homines etiam spiritualiter aut corporaliter tentare vel molestare, contra manifestam omnium Doctorum Catholicorum sapientiam, & communem vulgatissimámque experientiam. Mirum, quòd talia non aduerterit Aduersarius, cùm sit Christianus, & putet se in talibus non ignarum. Dicitur autem religatus Diabolus per passionem Christi, quia iam non habet potestatem, quam prius habebat, impediendi liberum Sanctorum transitum ad cœlestia, cùm sine macula decedunt, vel purgati redduntur. Aperta est enim modo ianua paradisi talibus sanctis animabus, soluto per Christi passionem pretio, ad quod tota natura humana propter peccatum primi parentis erat obligata. Et hoc impedimentum potestati Diaboli attribuebatur, eo, quòd deuicerat tentando primum parentem: & ob hoc in seruum eius totum fuerat redactum genus humanum: quia à quo quis victus est, eius seruus factus est, 1. *Pet.* 2. Nunc autem, quia per Christi sanguinem sumus à tali seruitute redempti, sic erepti de potestate eius vt non habeat potestatem impediendi transitum animarum, aut eas detinendi, dicitur esse ligatus. Posito etiam, quod princeps Dæmonum, qui quasi à toto mundo ante aduentum Christi adorabatur, & ex hoc vocabatur à Christo princeps mundi huius, esset sic (vt aduersarius imaginatur) in inferni voragine ligatus catenis vel funibus, nec posset per se & immediatè, quenquam tentare, nunquid per hoc sequitur, quòd non posset homines tentare aliorum ministerio vel obsequio, & per eosdem omnia facere, quæ narrantur de strigibus? Dicitur etiam religata potestas Diaboli, non quia non eandem habeat, cum augmentata in dies malitia, sed quia non tantam super homines exercere potest, vt antea faciebat, coërcentibus nunc eum sanctis angelis, & se validiùs defendentibus sanctis hominibus per virtutem Sacramentorum quæ ex passione Christi, & originem & vigorem habent. Plenam autem potestatem tempore Antichristi reassumet, permittente Domino, & sic exigente defectu fidei,

Diabolus religatus per passionem Christi.

fidei, qui vniuerſaliter penè erit in mundo.

CAPVT XIX.

Non permittere Deum à Diabolo ſtriges decipi, ſine ratione dicitur.

SEptimum quoque dictum aduerſarij non pocedit. Nam quid permittat Deus, vel non permittat, non poteſt ſciri, niſi ex reuelatione in ſupernaturalibus, vel ex euentu in aliis. Cùm ergo permiſerit delationem corporalem & in Chriſto, & ex hoc cognoſcatur id eſſe poſſibile fieri circa alios etiam, ſi per rationem naturalem non cognoſceretur, non debet negari, Deum non permittere tale quid in aliis reperiri, cùm de euentu habeamus rationabilem cauſam, niſi comprobaretur repugnare ſacræ ſcripturæ, vel ſigno ei æquiualenti, putà, ſi per verum miraculum comprobaretur, hoc non permitti à Deo in aliis: vel certè repugnaret expreſsè determinationi Eccleſiæ, quæ in propoſito non inueniuntur, vt dictum eſt. Vnde cùm habeamus humana indicia huius effectus, quantùm poſſunt de eo haberi, per teſtes & cōfeſſiones, per cauſas & effectus, vt in primo opuſculo deductum eſt: valdè ſtolidæ & obſtinatæ mentis eſt, iſta negare à Deo eſſe permiſſa. Ad oppoſitum autem non habemus, niſi rationes valdè ſophiſticas vel procedentes ex malo intellectu ſacræ ſcripturæ & canonum, vel ex ignorantia poteſtatis Dæmonis, & modorum quibus iſta poſſunt, fieri, vel non fieri verè deluſoriè. Octauum etiam ſuum dictum non mouet. Ideò enim Diabolus viles perſonas ſic magis tentat, quia eas faciliùs per voluptates trahit, quibus de ſe priuatæ ſunt. Priuato enim maiorem generat appetitum. Et indigens rem partam auidiùs conſeruat, fortius illi à quo tale bonum habet inhærens, ne fortè ſi ab eo recedat, amittat quod adeò concupiſcit. Nobiles autem, & diuites, commoditatibus & delectationibus abundant. Sapientiores autem præſtant iudicio & timore Dei: & ideò etiamſi fortè ex curioſitate quandoque in talibus ſunt prolapſi, citiùs tamen iſthæc abhorrent & derelinquunt, licèt hoc etiam ſit omnibus difficile propter magnam poteſtatem, quam in eos iuſto Dei iudicio ob criminum enormitatem accepit Dæmon, etiam quoad corpus. Et quod additur, talium non eſſe acceptandum teſtimonium, patet quòd ignoranter loquitur, & contra text. *c. in fauorem, de hæreticis.* Vnde non eſt aliter audiendus in hoc. Fama quippe debet oriri regulariter à fide dignis & honeſtis, ſed infamia iſta poteſt & ab aliis oriri dummodò notitiam criminis habeant, à cuius accuſatione ſoli inimici capitales excluduntur. Poteſt etiam oriri & cauſari infamia ex propria confeſſione, etiamſi ea, quæ ſunt ſufficientia indicia ad interrogandum, non eſſent indicia ſufficientia ad damnandum. Prædicta autem omnia ſæpè concurrunt in proceſſu contra tales perſonas. Patet igitur, quomodo ſolutio aduerſarij ad illam tertiam rationem ex omni parte deficit.

Priuatio maiorem appetitū generat. Indigens rem partā auidiùs conſeruat

Fama debet oriri regulariter à fide dignis, ſed infamia poteſt & ab aliis.

CAPVT XX.

Solu. Ponzin. ad rationem sumptam ex appetitu, quo se diabolus cupit adorari, simul ac ipsa ratio infirma esse manifestatur.

De adoratione Dæmonũ 4. Ratio.

QVarta ratio pro veritate, talis est. Diabolus vult adorari ab istis personis, vt Deus: ergo magis in vigilia, quàm in somnis. Vnde à Saule Rege Israël voluit adorari in vigilia, & similiter idem requisiuit, licet non obtinuerit à Christo, *Matth.* 4. Et istæ mulieres dicunt, quòd portantur à Diabolo gratia delectationis, & quòd adorant eum: ergo verisimiliter credendum est, ipsum Dæmonem eas portare ad ipsum ludum verè & realiter, vt etiam verè & realiter adoretur. Respondet aduersarius, quòd non sequitur hoc vltimum, & sufficit, quòd adoretur in domibus earum, sicut & aliquæ confitentur se facere, vel saltem in mente. Sed contra. Licet enim ratio prædicta per se sola efficaciter non concludat, sed solùm adiunctis depositionibus, testificationibus, confessionibus, & euentibus, &c. eo tamen modo, quo à verisimili procedit & persuadet, ea non deiicit responsio data. Non enim negat ratio quòd Diabolus non possit se facere aliter adorare, sed persuadet, quòd etiam prædicto modo faciat. Licet enim eius inuidiæ, quam habet in hominem aliqualiter satisfaciat, dum eum in ruinam inducit peccati mortalis & amissionis beatitudinis, à qua ipse cecidit, non est tamen his plenè contentus, sed in grauiora, quoad potest eum conatur deiicere crimina, vt non solùm corde, sed opere, non solùm secreto, sed publicè Deum offendat, neget, execretur: sibi in vehementius scandalum publicè se offerat, & homagium adorans faciat: vt sic Deo similis, prout superbus ad initio desiderat, videri magis satagat & anhelet, quàm facturus sit membrum illius Antichristus, de quo tamen dicitur 2. *Thess.* 2. quòd in templo Dei sedebit, id est, publicè extollens se tanquam sit Deus. Ideò etiam tales personas remotiùs portat, vt faciliùs ad vota sua flectat remota suspicione, quòd à Catholicis videantur & accusentur, subministrata fiducia, vel minori timiditate, ex consortio vniuersali eadem perpetrantium & exemplo plurimorum. Datur etiam faciliùs in remotis libertas, & omnis commoditas fauendi voluptatibus effrenatè, vt in opusculo nostro dictũ est.

Sol. Ponz. — Reprobatio Solu. — Cur longinquò disportetur Sagæ.

CAPVT XXI.

Responsio Ponzi. ad rationem sumptam ex permissione diuina, respectu malorum, quæ fiunt à strigibus, pariter vt ipsa ratio deficit.

Ratio. 5. Sol. Ponz.

QVinta ratio veritati fauens talis est: Deus permittit multa mala fieri opere Dæmonum, vt probentur audientes, quali deuotione & fide sint erga eum 26. q. 5. Nec mirum. circa fi. ergo & hæc. Si enim essent delusiones, nullus tentaret velle experiri, sed potiùs ea sperneret. Respondet Aduersarius, quòd non sequitur: Deus permittit hæc ergo illa: quia est arguere à separatis, quòd lex non permittit, &c. Addit etiam, quòd satis probantur esse deuoti erga Deum, qui nolunt talia credere verè fieri, vtpotè abominabilia. Sed licèt hoc etiam argumentum parui momenti sit, sua tamen

Reprobat. Solutio.

etiam responsio non satisfacit. Non enim vis argumenti in hoc consistit, quod si hæc vel illa mala permittit aut permisit Deus, sequatur necessariò, quòd ista permittat. Sed quòd sequatur necessariò quòd ista permittere non est impossibile, aut incredibile, aut indecens vel contrarium diuinæ sapientiæ, aut iustitiæ, vel misericordiæ, prout putant, qui oppositum conclusionis nostræ cum aduersario dogmatizant. Quòd autem ita de facto eueniat, aliis probamus viis. Quamuis autem sequatur hoc bonum ex permissione malorum, quòd videlicet probantur deuoti: non tamen propter hoc solum Deus mala permittit, sed multa alia bona elicit ex malis, vt est relucentia & integritas diuinæ iustitiæ, punientis peccata personarum singularium, vel etiam vniuersitatum aut principum, talia non punientium. Sæpè enim peccatum permittit Deus in punitionem alterius peccati secundùm *Apocal.* 22. Qui in sordibus est, sordescat adhuc. Propter diuinam etiam sapientiam & prouidentiam ista contingunt, quia licet malitia Dæmonum & malignorum hominum sic frenet, vt non tot mala faciant, vel aliis inferant, quot anhelant: suauiter tamen omnia sic deducit, vt libertati operantium non inferat iniuriam. Deuoti autem, & verè Dei fideles magis apparent & sunt, qui oblatas sibi maximas voluptates, & singulares curiositates respuunt ne à Deo vero recedentes, vel in minimo, Diabolo animarum nostrarum hosti consentiant, aut sacrosanctæ fidei abrenuncient & Baptismo, quàm qui talia tam rationabiliter asserta credere nolunt. Ostendunt enim isti se viribus spiritualibus esse sic destitutos, ita se carnalibus mancipatos & deditos, sic in fide instabiles, quòd si putarent ista vera, se continere non possent, quin ea molirentur & satagerent experiri, ita quòd potiùs vellent fidei & Baptismo abrenunciare, quàm ab his voluptatibus alieni fieri. Si ista etiam ideò non essent credenda, quia sunt abominabilia, minùs essent credenda maleficia pessima, quæ dicuntur fieri à pessimis itidem, & sceleratissimis hominibus opere Diaboli suffultis, & essent indeuoti sacri Theologi, qui hæc & illa pariter docent, Domino permittente contingere, deuotionémque ab hoc viro quærerent adipisci. Vtinam ex hoc ostenderet se magis indeuotum, imperfectum, imbecillem, virtutibus & spiritu tali timore nolens ea credere, quæ tot assertionibus comprobantur accidere. Quinimo suæ huic imperfectioni, nec non ignorantiæ, labem pessimam præsumptionis apponit, & iniustæ suspectæque de fide persecutionis in inquisitionis officium macula sordidatur. Deuotissimi sunt & fidelissimi Christi milites, nobiles & principes, & qui audientes talia fieri in vituperium Christi, & fidei Catholicæ, & cognoscentes quòd id verè contingere, non sine ratione sacri Theologi affirmant, quorum principaliter interest ista cognoscere, eisque facilè credentes, ita in his sicut in aliis pluribus, quæ facultatem illorum accedunt, fauorem omnem & auxilium, quoad possunt, impendunt & tale sceleratissimorum hominum genus extirpetur longeque à Christianorum finibus propellatur. Et contra imprudentissimi, indeuotissimi vel etiam infideles sunt quia ea quæ credenda sunt non credunt. Et quod magis dolendum est persequentibus inimicos Christi, viribus corporeis, vel etiam literalibus se opponunt, exponentes se (licet

Deus permittit peccatum in punitionem alterius peccati.

contra intentionem suam) maximo periculo, quòd censeantur manifesti fautores hæreticorum & consequente, quòd ab Inquisitoribus merito molestentur. Et quòd non moueantur nonnulli ex deuotione, quam fingunt, hoc est euidentissimum indicium, quod pecuniis acceptis vel promissis, vel amore carnali, aut æmulatione & inani gloria plurimi presecutionem Inquisitoribus excitant. Sed patres Inquisitores, si solum Deum timuerint, fideique zelo acti officium, quod sibi ex præcepto sanctæ matris Ecclesiæ sub censuris diligenter perficiendum incumbit, inuictè prosequentur, etiam hoc persecutores, qui potissima causa sunt quòd pestis hæc inualescat, & innumera multitudo animarum pereat à Christi fidelium consortio, quasi lupos arcebunt ab ouium grege.

Persecutio inquisitorum.

CAPVT. XXII.

Quatuor rationes infirmæ seriosè recensentur cum solutionibus Ponz. *magis deficientibus.*

Ratio. 6. Negatiua est non ens. So. Ponz. Non entium non sunt sensus.

SExta pro veritate ratio talis est: Hæc opinio est affirmatiua, ergo probabilior, quia, qui negat, nihil ponit, & negatiua est non ens: & ideò improbabilis, quia non potest directè sensui subiacere, quia entium sunt sensus, non autem non entium: secundùm Philosophum. 2. de anima. Respondet aduersarius, quòd in criminalibus non minùs creditur negantibus, quàm affirmantibus. Præ. hæc pars habet præsumptionem iuris, imò iure probatur in *c. Episcopi.* Item negatiua probatur, eo ipso, quòd affirmatiua opposita non probatur. Sed licet etiam ista præmissa ratio futilis sit, nec ab aliquo sapiente inducatur, sed solùm fortè ab æmulis, vt ex debilitate rationum, quibus videatur opinio nostra fulciri suspecta meritò de veritate reddatur, imò derisibilis appareat. Nihilominus eam etiam aduersarius malè dissoluit, quia falsum est primò, quòd opinio contraria habeat suspicionem iuris, vel probationem in dicto *cap. Episcopi.* vt sæpius est ostensum. Derisibile est etiam dicere, quòd vniuersaliter verum sit, negatiuam probari, si opposita affirmatiua non probetur. Aliàs si non probaretur, quòd Rex Franciæ sederet, ex hoc ipso probatum esset, quòd non sederet: & sic de aliis. Est tamen hoc verum acceptandum in fauorem Rei, in iudiciis. Statur enim negationi eius, si aliter affirmatio non probatur per testes. Sed in proposito sunt inuictissimæ probationes, & clarissima indicia pro affirmatiua, & opposita negatiua à nullo sapiente probari potest.

Reprobat. solut.

Septima ratio talis est: Præsumitur potiùs veritas, quàm fictio, *l. 3. §. hæc verba. ff. de negot. gest.* Respondet aduersarius, quod magis vrget, vt hæc æstimentur ficta, quia procedunt à Diabolo deceptore, & mendace. *arg. in d. c. Episcopi.* Sed quamuis hæc quoque ratio efficax non sit nihilominus falsa est illatio aduersarij, quòd ideo hæc æstimanda sint ficta quia procedunt à deceptore. Dictum est enim supra, quòd qui propterea quòd Diabolus est deceptor, & habet mille nocendi modos, putaret Diabolum nunquam veritatem dicere, aut quicquam verè facere, vel fecisse, esset hæreticus, quia hoc repugnat sacris literis. Maleficia etiam vera, eius malitia illata, idipsum comprobant. Quæ etiam narrantur, non omnia per Diabolum fiunt,

Ratio. 7.
Sol. Ponz.
Reprobat Solut.

Reprob. Solut.

fiunt, aut perficiuntur, sed ab hominibus, & per homines, vt clarum est.

Ratio 8. Diabolus contradicit honori Dei & fidei quãtũ potest Responsio Ponz. n.

Octaua ratio in fauorem veritatis inducta, talis est: Diabolus contradicit honori Dei, & fidei, quantum potest: vnde procurat, quòd verè & realiter fiant opprobria fidei, conculcando realiter crucem, &c. magis quàm fictitiè, & in somnis, &c. Respondet Aduersarius, quòd per illa soluitur hoc argumentum, quæ dicta sunt suprà ad quartum. Sufficit enim Diabolo, quòd adoretur in docto, &c. Sed licet hoc argumentum non arguat factum, sed maiorem probabilitatem facti veri, quàm illusorij: sua tamen responsio suprà etiam euacuata est, quam dedit ad quartum. Non enim sufficit Diabolo, adorari simpliciter, sed ex superbia sua appetit similis esse Deo, & adorari vt Deus pulicè, & coram multitudine quantùm potest. Non respondet etiam aduersarius ad motiuum de affectato per Diabolum reali & non phantastico contemptu Christi, & fidei, & sacramentorum. In somnis enim accidens talis contemptus non imputatur per se ad peccatum. Maius est etiam opprobrium, publicè Christum contemnere, quàm seorsum in domibus, & à paucis similia fieri etiam vigilantibus. Magis autem odit Christum Diabolus quàm omnis alia creatura quemcunque inimicum vnde maximam in eum confusionem procurat, quantum potest. Et eo potissime cùm ex tali publico contemptu maior sequatur animarum ruina quàm tota intentione desiderat, & omni qua potest malitia procurat.

Reprob. Solut.

Ratio 9. Ratio ad idem non talis est, Contrariorum est eadem disciplina: ergo sicut puclicè abrenunciatur Diabolo in Baptismo, ita vult sibi publicè homagium fieri, & Christi fidei atque Baptismo abrenunciari. Eadem enim solemnitas debet interuenire in dissoluendo, quæ in conficiendo. Respondet aduersarius, quòd Diabolus non curat de forma fiendi, dummodo inducat ad factum, scilicet ad peccatum, & ad interitum hominis consequenter. Nec ad substantiam Baptismi requiritur illa solemnitas, &c. similiter non omne destruitur eo modo quo tam colligitur, *l. nihil naturale. ff. de reg. iur. in glo.* Nec reiicitur quis à cõmunione fidelium eo modo, quo recipitur: quopatet per comparationẽ Paptismi ad anathema. Argumentum ergo remanet sublatum, quia ad tollendum argumentum sufficit dare instantiam. 1. *q.* 4. sicut vrgeri. & 9. *Ethic.* Sed sicut præcedens, ita & hoc argumentum non concludit, nisi maiorem probabilitatem, quam non tollit responsio aduersarij. Et primò patet ex dictis, quare Diabolus non satiatur de quocunque modo contemptus Dei & diuinorum, ruinæ hominum. Secundò patet, quòd licèt ad substantiam Baptismi non requiratur illa solemnitas: præcipit tamen eam Ecclesia, vt conuenientem, quia fit, quasi quoddam matrimoniũ animæ cum Christo, quod debet publicè fieri non minùs quàm matrimonij carnalis contractio. Et etiam quædam fidelitatis iuratio facta summo Principi, votúmque solemne factum Deo, quæ omnia regulariter requirunt solemnitatem multitudinis quæque suo modo, ergo præ superbia, cùm Diabolus appetat Dei similitudinem, appetit consequenter, quòd homagium sibi & apostasia à Christo publicè fiant. Nec est bona instantia illa: nam excommunicatio & anathematizatio publi-

Diabolus non curas de forma fiendi, modò inducat ad factum.

publicè fit, & cum solemnitter extinguendo ac ad terram proiiciendo candelas in Ecclesia publica per Sacerdotes, vestibus sacerdotalibus indutos, &c. Sicut etiam cum solemnitate multiplici fit ordinatio clericorum, ita & degradatio pariter seu depositio à statu clericali fit cum solemnitate. Et si aliqua instantia alia dabitur non erit in similibus: & ideo non tollet probabilitatem argumenti.

CAPVT XXIII.

Ratio decima ex d. c. Episcopi fundamenta sumens, malè soluitur ab aduersario.

Ratio. 10. RAtio decima ad idem talis est: Capitulum Episcopi. huic positioni non repugnat: ergo nihil obstat, quin ista credi debeant. Assumptum patet, tum quia loquitur in alia secta, vt potè existimantium aliquid diuinitatis esse extra vnum Deum: & quòd bestiæ super quas ferebantur, essent factæ ab alio, quàm à Deo: quæ duo ab his non dicuntur, imò tenent tam bestias eas portantes, quàm principem apparentem, cui obediunt, Dæmones esse sic transformatos, vnde propter hoc, quòd istæ credant se portari, non incidunt in errorem, quasi credentes illis similia, &c. respondet autem aduersarius, quòd intellectus, quem ipse attulit suprà in *d. c.* & per quem ista euacuantur, videtur amicus literæ & rationabilior, & magis fauere animabus: quia si pars contraria esset vera, inuitarentur quodammodo omnes ad malos appetitus, à quibus remouentur prædicando, quòd sint falsa. Et propter hoc emanauit fortè dispositio illius capituli. Dubia autem debent benigniorem interpretationem accipere. Istæ quoque sectæ similes sunt, quia mulieres istæ sicut illæ aliquid diuinitatis Dæmoni attribuunt, cùm illum adorent, sicut illæ Dianam, &c.

Respon-sio Ponz.

Reprob. Sed licèt ratio inducta non habeat propriè vim argumenti, sed magis responsionis ad obiectionem, quæ fit per dicta capituli illius: nihilominus eo modo, quo illationem habet, malè soluitur ab isto homine. Et *suprà* clarissimè ostensum est, suum intellectum *in d. c.* esse falsum nec fauere, sed magis nocere animabus, & esse causam maximæ ruinæ in Christi fidelibus & in tota Ecclesia Dei. Nec inueniuntur, nisi sceleratissimi homines, & semi-infideles, qui facilè possint ad illa trahi auditis opprobriis contra Christum atque res sanctas in tali conuentu factas. Benignior quoque pars est, veritatem agnitam prædicare, quàm impugnare, nisi quis benignitatem appellet peccare in Spiritum sanctum. Pium est Christi velari fidem, ne minimum quid in mundo inueniatur ei aduersum. Et impium cæca mente tot iniurias in Christum ritè prolatas, non curare, & quasi sint illusiones, nolle attendere. Si enim audiretur: quòd in tali maligno conuentu fierent coniurationes contra Principem vel libertatem, etiam si vnus solus testis & fœmina esset, aut puer sufficeret apud iustos, qui communiter assentatores sunt Principum ad inquirendum, torquendum, damnandum, &c. Iustior est interpretatio, quæ mouet Christi deuotos & fideles, fidem Christi ab omnibus hostibus eius, eorúmque fautoribus defensare, quàm quæ mouet ad inferendum bellum Inquisitoribus, & molestam rem Christi agentibus. Tutissima pars est, animarum pericu-

lis

lis obuiare, & magis corpora iniquorum horum in interitum dare, quàm in populo scandalum, & vtriusque hominis ruinam imminentem, quasi somnia floccifacere. Quod verò addit, sectam hanc esse similem illi, quia & istæ Dæmonem adorant, &c. Respondemus, quòd licèt istæ aliqua signa diuinitatis Dæmoni attribuant, non tamen putant illum esse Deum, sed semper cognoscunt atque fatentur illum esse Dæmonem: & quòd à Deo vero recedant, Dæmoni obsequantur, solùm prouenit, vt obtineant commoda. Vnde non sunt propriè paganorum errore detentæ istæ mulieres, aut idololatriæ, sicut illæ erant quæ putabant fœminas illas esse conuersas in Deas, quibus & diuinitati debitum honorem ob hoc exhibebant atque cultum: licèt & istæ iudicètur propter prædicta, vt hæreticæ quia à fide apostatarunt & Diabolo homagium de corpore & anima sua fecerunt & latria soli Deo debita, eum veneratæ sunt. Et hæc sufficiant contra responsiones aduersarij, ad rationes pro conclusione nostra ab eodem inductas.

Explicit Apologia secunda de Lamijs. Incipit tertia.

POstremum igitur ostendimus tam rationes aduersarij, contra nos inductas, quàm responsiones eius ad rationes nostras, à veritate deuiare, consequenter ostendendum est vltimò, quòd conclusiones etiam eius ex prædictis rationibus & solutionibus deductæ falsæ sunt omnes. Quarum hæc est prima.

CAPVT. I.

Conclusiones tres, quibus negat Ponzinibius striges abuti sacramentis, insidiari pueris, ac eosdem occidere: diabolum insuper incubum vel succubum esse reprobantur.

MVlieres istæ non portant corpus Christi ad ludum, nec alia obscœna faciunt, quæ in processibus Inquisitorum continentur. Sed dicitur, quòd sicut conclusio ita ex hac falsitate sequitur, quòd non portentur hæ mulieres aut viri corporaliter ad ludum, ita etiam in se falsa est. Et rerum euentus hoc ostendunt: quia comprobantur per testes & per confessiones, tam dantium, quàm accipientium sacras hostias, quòd in vigilia illas accipiunt, domi portant, & manè sequenti nocte cursus, qua dicunt eas portare, & in loco cursus vituperiis affectas relinquere non inueniunt eas in capsa vel in domo, qua easdem serò habebant: ergo non somniarunt se eas portasse, quia inuenirent eas manè in manu, vel in capsa sua, sed verè portarunt. Pleni sunt autem horum processus Inquisitorum quibus nolle fidem præstare, fatui hominis potiùs est, quàm proterui, vel ignorantis, &c. [Prima conclusio falsa. Reprob. — De sanctâ Hostia ad Diaboli cum conuentum portata.]

Non est verum, quòd ingrediantur noctu domos ad strigandum pueros. Quod etiam non videtur verisimile ea ratione: quoniam scriptum est, quòd Deus iustus non patitur quemquam iniustè noceri cap. secundùm Apostolicam. Item, quia cuilibet datus est angelus bonus, etiam ab vtero matris, vt cohibeat malitiam angeli mali. 2. *distinct.* 12. q.2. *articul.* 5. Item quia (vt dictum est) [Secunda conclusio falsa. — De Angelo cuilibet ab vtero matris dato.]

est) potestas Dæmonis adempta est per aduentum Saluatoris. Item quia alias vita & mors hominis esset in potestate Dæmonis, & malarum personarum.

Quòd autem inueniantur strigati paruuli, hoc non est prædicto modo sed alio, scilicet per incantationes, & maleficia, vel etiam naturaliter per oculos vrentes.

Reprob.

Sed dicitur, quod falsam esse conclusionem hanc, infinitæ comprobarunt experientiæ, de quibus aliquas in præmisso opere de strigibus, ad veritatem suadendam induxit, ostendens pariter quomodo censendum sit, id esse possibile vel impossibile. Et quòd addit, Deum non permittere quenquam iniustè nocere, si nihil aliud addatur, est falsissimum periculosúmque in fide. Aliàs nullum nocumentum ab homine illatum esset iniustum. Et sic homicidæ ac fures & id genus flagitiosi homines non essent iniusti, quòd nullus nisi fortè talis diceret. Sed benè verum est quòd talia non permittit Deus, quin etiam puniat vel nullum permittit pati iniustè, ex parte patientis, & in ordine ad Deum, quia nullus patitur, nisi pro aliquo demerito, seu culpa qua Deus offensus est, culpa, inquam, sua vel alterius, quam potest quis, vt suam per proprias passiones facere coactus, vel voluntariè. Sicut præ aliis omnibus Christus pro nobis passus est, voluntariéve agnus innocentissimus, licet ex parte Iudæorum fuerit iniustissima talis passionis illatio. Similiter alij Sancti charitate flagrantes, sępè pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. Sunt etiam omnes pœnæ iustè à Deo permissæ, infligi hominibus merito peccati originalis: quas pœnas pro originali solum inflictas, Deus in bonum patientis semper conuertit, si sit doli capax, & patienter propter Deum sustineat. Si autem non sint doli capaces, qui patiuntur, cedit eorum pœna in exaltationem diuinæ iustitiæ, & etiam in exaltationem diuinæ sapientiæ, qua iustitia originali propter peccata primorum parentum sublata, reliquit corpus nostrum, & quicquid in nobis passiuum est in sua naturali conditione qua compositum ex contrariis, naturaliter alterari possit atque corrumpi. Punit prætereà paruulos Deus, & similiter alios quoscunque propter peccata parentum. Visitat enim peccata patrum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem. *Exod.* 20. Similiter Domini ac Prælati propter peccata subditorum, econuerso sæpius puniuntur, & præsertim si vnus sit alterius causa: vel imitator, in scelere. Quòd verò addit, cuilibet homini datum angelum ad custodiam esse, verum est: sed ex hoc non sequitur neque necessarium ob hoc est, vt Diabolo resistat in omnibus aut semper. Aliàs nullus periret in anima vel in corpore per Diaboli nequitiam immediatè cooperantem præter communem naturæ cursum quòd quidem falsissimum comprobatur, si his quæ passim in mundo referuntur contingere, credendum est. Inscrutabilia sunt iudicia Dei Iustissimè permittit multa mala fieri per Dæmones, non obstante regulari custodia bonorum Angelorum, quibus quandoque innotescit quod non est pro tunc voluntas Dei quod malo Angelo resistant, sed potiùs vt permittant illius expleri satiarique malitia. Quorum tamen euentuum qui quandoque sunt horrendi & miserabiles causam homines non videntes, supra modum admirantur. Sic fertur his temporibus

An Deus non permittat iniqua.

Sancti charitate flagrantes sæpe pro peccatis aliorum pœnitentiã agunt, Deus in bonum patientis semper conuertit, si sit doli capax & patienter propter

Deum sustineat.

Deus punit peccata patrum in filios.

De custodia Angelorum.

ribus accidisse mulierem desperatione quod à viro despiceretur, commendantem se Diabolo, ab eodem protinus occidi, dum facta per eum fallaci promissione, quod eidem ad vota succurreret, illa donauit animam propriam eidem poscenti. Extimandum est enim illam in peccatorum tale profundum fuisse demersam, vt mereretur ex tunc omni angelico destitui præsidio, ac Diabolicæ potestati totaliter relinqui. Occideret autem Diabolus omnes peccatores statim, si posset, sed à bono angelo iuxta diuinam miserationem plurimi, & vt in pluribus, defenduntur, vsque ad tempus diuinæ sapientiæ soli præcognitum. Expectat enim nos Deus (inquit propheta) vt misereatur nostri. Quã verò completas nouit iniquitates impiorum, secundùm quod suam misericordiam decet atque iustitiam, destitutos auxilio suo Diaboli sæuitiæ puniendos tradit. Quòd verò repetit iste Dæmonis potestatem ademptam esse per Saluatoris aduentum, suprà declaratum est, quomodo ad sensum suum, falsum est & hereticum, & quod in verò sensu non militat contra nos, nec oportet repetere. Aliud etiam quod addit, quasi magnum inconueniens quod videlicet aliàs vita nostra & mors esset in potestate Dæmonis, & malarum personarum in virtute eius, non est verum sic absolutè sequi, semper esse vitam & mortem hominum in Dæmonis potestate. Sed benè sequitur, quod aliquando, & respectu alicuius, & hoc non nisi ex iustissima Dei permissione, vt suprà deductum est. Cur etiam Deus innocentes in se pueros aliquando permittat à strigibus occidi vel lamiari plures in nostro opere rationes assignauimus, quos etiam si parentes vespere signo crucis communirent ac domino precibus commendarent, nil mali nocte illa procul dubio paterentur, defendere eos angelo bono sibi ad custodiam delegato. Quòd verò addit, pueros per alia maleficia strigiari, contra se ipsum iam pugnat. Neque enim maleficia sortiuntur effectum, nisi per speciale Diaboli operantis aut cooperantis auxilium, vt notum est scientibus quid hæc important. Prædictis autem non obstat infici quandoque paruulos perurentes vetularum oculos, cuius euentus etiam reddidimus causam in opere nostro. Sed vltra prædictos modos maleficiantur etiam & occiduntur à strigibus modis in eodem opere explicatis. Et sicut non nisi iustè permittit Deus innocentes maleficiis perire, ita debet concedere Aduersarius quòd & à strigibus destruantur non nisi iusta Dei permissione. Sed de his satis dictum est in superioribus.

Perurentes vetularum oculi inficiunt infantes.

Firma stat sententia Archiepiscopi Florentini, secunda parte tit. de luxuria. *c.* 4. *ibi.* Quoad secundum dicentis ex compendio Theologiæ, quòd, cùm Diabolus inducit ad vitium contra naturam, aufugit propter nobilitatem suæ naturæ abominans tantum scelus Infert autem Aduersarius ex hoc, falsum esse quod affirmant striges, videlicet quòd Diabolus sit eis incubus aut succubus contra naturam: licet videatur mirum, quòd Diabolus sic fugiat, cùm sit nefandissimus, &c. sed potest (inquit) dici quòd non fugit, nisi quando videt sic incensos homines, quòd omnino peccabunt, illo etiam non vlterius instigante. Sed dictum Archiepiscopi licet in nullo sacræ Scripturæ loco fundamentum veritatis assumat, saluari tamen potest, non obstante veritate eorum, quæ

Conclusio tertia falsa. Sathan abominatur scelus contra naturam.

Reprob.

quæ dicuntur à ſtrigibus. Neque loquuntur auctores illi, niſi de peccato contra naturam inter homines perpetrato, quod magis abhorret Diabolus, quia non ſolùm eſt contra ordinationem & rectitudinem moralem vt alia peccata, ſed etiam contra naturalem: & ideò ſecundùm genus eſt ſibi ex hoc contrarium, quia naturalia in Dæmonibus remanſerunt ſplendida poſt peccatum ſecundùm Dionyſium. Vbi ergo poteſt ſine ſui præſentia peccatum hoc fieri, inducit quidem vt fiat propter inordinationem moralem, cuius ipſe caput & auctor eſt. Fugit autem in facto propter nobilitatem ſuæ naturæ, cui conſequenter contrariatur omne quod contra naturam eſt. Sicut autem propter inordinationem primi peccati ſui obtenebratus eſt intellectus angeli, & fœtatus affectus, quoad ea etiam in quæ naturaliter per tales potentias inclinatur, vt omnia à ſe intellecta nec non & deſiderata, in malum finem ordinet, ſuperante malitia naturam elegantem, ita vbi ſine ſui præſentia non poteſt ad vitium quod abhorret inducere, aut non æquè citò vel facilè, nedum ſe præſentem, verùm etiam cooperatorem eſſe prælegit, vt ſuæ malitiæ ac inuidiæ contra homines (hoc ipſum Deo opti. non niſi iuſtiſſimè permittente) ſatisfaciat quam velit naturæ ſuæ pro tunc dignitatem attendere, aut eidem non iniuriam quodammodo facere. Credo quòd Aduerſarius licet has mulieres quando talia patiuntur etiam ſomniare. O virilem conſiderationem. Dari autem ſuccubos & incubos ſpiritus, in noſtro primo opere atteſtationibus ſanctorum Doctorum comprobatum eſt, ita vt Auguſtinus talia negantes, iudicet impudentes.

CAPVT II.

Non admittendas ſtriges contra ſtriges in teſtes, & ob id Inquiſitorum proceſſus eſſe infirmos, quod duabus concluſionibus Ponzi. complectitur, reprobatur.

Non ſunt ergo admittendi tales teſtes, non obſtante *c. In fauorem, de hære in 6.* cùm ſint perſonæ deluſæ: & dicta eorum procedant ab his qui per homines deceptos, alios quotidie decipere geſtiunt, 26. q. 2 *c. Qui ſine Saluatore. q. 5. c. Nec mirum*, & etiam quia hoc modo Dæmone illudente poſſent boni & iuſti accuſari, cùm Dæmon ſe transfiguret in diuerſas perſonarum ſpecies, & eas oſtendat. *d. c. Epiſcopi.* Imò omnibus tam contra ſe, quàm contra alios de huiuſmodi deponentibus vel teſtificantibus, aut certè confitentibus, credendum eſt, dummodo non deprehendantur capitales inimici, vel in aliis inſanire, vt in opuſculo noſtro deductum eſt, non obſtante aliqua illuſione, quæ in talibus ſæpius interuenit. In principalibus enim propter quæ deprehenduntur apoſtatæ vel hæretici, non illuduntur. Sicut in abrenunciatione fidei & baptiſmi, in abuſione ſacramentorum in homagio facto Diabolo, & aliis pluribus nefandiſſimis. Quòd verò additur, quòd poſſunt iuſti & innocentes accuſari per *cap. Epiſcopi.* Reſpondetur primò, quòd cap. non loquitur de iſta ſecta vt ſæpius dictum eſt. Secundò quod licèt Diabolus quoad ſuam potentiam, naturalem poſſet figuram perſonarum etiam innocentum aſſumere, aliaſque quaſi præſentes in ludo illo præferre, non eſt tamen creden-

Concluſio quarta falſa.

Reprob.

In quibus caſibus admittãtur Striges contra Striges in teſtes.

duin,

dum, quòd Deus id permittat, nisi fortè tales personæ etiamsi non pro tunc aliàs tamen fuissent præsentes. Posset enim iustè id Deus permittere, vt de facto præterito punirentur, quod sic accusatæ, & ad quæstiones oppositæ confiteri iam cogerentur. Non est etiam sine tali excusatione facti, hoc putandum esse, quasi impossibile absolutè, vel etiam ordinariè, quòd videlicet Deus permittat aliquos etiam innocentes accusari occulto aliquo suo iudicio sicut & in aliis criminibus diuina permissione quandoque innocentes etiam accusantur, atque dãnãtur ab homnib. ex ignorãtia excusabili, vel etiam ex malitia. Tales tamen si fuerint amici Dei suã innocentiã tandẽ manifestam facient, aut in bonum eorum cedet, quidquid contra iustitiam patientur, puta in remissionem peccatorum, & in præmiorum cumulum propter patientiam. Id tamen non nisi rarissimè Deum permittere, proculdubio credendum est. Et deprehendi facilè posset delusio quando postmodum in vigilia non conuenirent cum aliis dictis & factis, quæ contigisset referrentur in ludo. Non est autem ob hoc omittendum iudicium contra tales, quando iuridicè deponuntur, aut accusantur nisi expresè deprehenderetur illorum inncocentia ex modo respondendi, quod prudentiæ Iudicum relinquendum est. Si enim simpliciter ex hoc motiuo demitteretur iudicij prosecutio contra tales, par ratio esset vt etiam contra innocentes iudiciario ordine facta iudicia vniuersaliter essent damnanda: quod est falsum, cum ita supponant, imò decernant, quod si iudex solus etiam pro certo sciret innocentem aliquem accusari, quando non posset innocentiam illius aduersus allegata probataque defendere, non deberet iustitiam petentibus denegare, & accusatum absoluere. Si conclusio ergo prædicta procederet, vel prætacta pro illa ratio efficaciam haberet, omnia iudicia circa cætera quoque crimina deberent auferri, eò quòd plerumque interueniant iniustitiæ, multæque falsitates, quinimo totius mundi decentissimus à Deo constitutus ordo violandus esset, vel ex toto tollendus: ex eo, quòd aliqua fieri contingunt contra, vel præter rerum naturam, vt monstra. Hæc igitur cum absurda sint, eo quòd propter ea, quæ contingunt, vt in paucioribus & per accidens, non est regularis ordo violandus siue mutandus: patet quòd propter hoc etiam quod infertur, si quandoque contingeret, non sunt minùs credenda vel iudicanda, quæ deponuntur contra striges, aut referuntur ab eis, imò sunt omni studio & seueritate funditus extirpanda, quando eo hoc ipso deprehendantur esse magis periculosa, quòd sunt magis occulta, & ob hoc facilè remedium adhiberi non possit.

CAPVT. III.

Vbi Aduersarius iudicandus venit atque damnandus alius gestit procacissimis damnare verbis.

INquisitores debent facere adiurare illam opinionem, quòd eatur ad ipsum ludum, seu quòd portantur personæ de loco ad locum in corpore: & verè, cum talis opinio sit reprobata: quod puto notandum. O miram viri præsumptionem, ô detestandam insaniam. Non adiurantur coram Inquisitoribus, nisi hæreses: non abiurant, nisi hæretici. Ergo ne hæresis erit illa opinio, quam

Conclusio quinta falsa & execrabilis. Reprobatio.

quam domini. Inquisitores defendunt, & secundum eam iudicant extrema damnatione dignos fidei inimicos, quàm illustres Theologi, nec non Canonistæ veram & Catholicam esse probant? O extremam viri stoliditatem, A quo reprobata est hæc opinio? nonne ab vno solo sic delirante Iurista, vt omnes sapientes Theologos ad risum prouocet, reprobatio eius? Theologi igitur omnes, imò iudices ipsi domini Inquisitores totius Italiæ, Franciæ, Germaniæ, Hispaniæ, qui huius opinionis sunt, & secundum eam inuictè defendunt Christi fidem, pestiferos apostatas è medio tollentes, coram Inquisitoribus adiurabunt? Quis autem erit in causa fidei iudex, si iudices ipsi iudicandi veniunt. Certè bonum iam erit, vt S. D. N. constituat hunc præclarum virum iudicem vniuersalem contra Inquisitores. Sed melius est suæ saluti consulentes Inquisitores, hunc virum de hæresi ex hoc suspectum, quod opinionem reprobat, quæ firmitatem suscipit ex sacris literis Pontificúmque decretis: in multis etiam deprehensum à veritate fide in hoc suo opere deuiare, præoccupent: & contra eum citò procedant tanquam de hæresi vehementer suspectum, nec non hæreticorum fautorem, defensorem, ac pro modulo suo sanctissimi officij fidei impeditorem publicéque (nisi humilietur) dehonestatum, omnem hæresim, & fautoriam abiurare faciant, quando redire ad Ecclesiæ gremium voluerit: vel certè obstinatum tradant brachio seculari: vel etiam damnent, & igni, publico iudicio, tradant eius hoc opus ignorantiæ plenum, & infidelitate refertum. Ne fortè si fuerint negligentes, plures patiantur ei similes aduersarios. Non possum non obstupescere, quando magis attendo conclusionis huius, imò auctoris eius stultitiam. Si verum esset, quod dicit iste Misellus, Papa quoque cùm fauet Inquisitoribus contra tales, Episcopi, eorúmque Vicarij, cùm sint coniudices, Doctores quoque & omnes consiliarij concurrentes ad damnationem talium apostatarum, deberent hanc hæresim abiurare: & iste solus, qui has ineptias inuexit, fidelis erit, imò abiurantium Iudex, & abiurationes ipse indicet atque recipiat. Hæc ab omnibus notari profectò debent, & inter omnia dogmata pessimum censeri. *Cremandus traditur ab auctore Pōzinibus.*

CAPVT. IV.

Aduocandos esse Iuristas ad Inquisitorum processus formandos & perficiendos, quod Ponzinib. septima conclusione nititur suadere, reprobatur.

POstquam scientia nostra est conferens ad disputationes Theologales, maximè vbi agitur de executione iustitiæ, Doctores iuris sunt vocandi, vt assistant processibus Inquitorum ac examinationibus & quæstionibus. Ipsi enim sunt tractatores criminalium, & non post perfectum processum differatur eorum vocatio. Et sic obseruari debent constitutiones cap. Vt commissi, &c. fin. de hæreticis in 6. cum concor. Ergo ne sancta mater Ecclesia, quæ determinat, quòd solùm semel & in fine iudicij debent sibi inuicem iudices, fidei communicare processus, vt patet in extraua. Bened. 11. Ex eo, & explicare per totum coram Episcopo, vel eius Vicario, si Inquisitor, vel eius Vicarius procedit, vel econtra, *Conclusio sexta falsa. Iureconsulti conferunt leges ad disputationes Theologales. Reprob.*

tra, si Episcopus procedit, vel eius Vicarius, vocatis tunc peritis in Iure & Theologia, iuxta quod iubetur in *dict. cap. Vt commissi, &c. Statuta de haret. in 6.* errauit & debuerat iniungere Inquisitoribus ne sine Doctorum præsentia & consensu quicquam iudicialiter attentare præsumerent. O præsumptionem pessimam. Nunquid igitur cùm opus fuerit strigem examinare, patres Inquisitores totum collegium Iuristarum tenebuntur aduocare, qui secundùm iura neque coniudicem ad hæc vocare tenentur? Quòd leges conferant ad aliquas, non autem ad omnes disputationes Theologales, concedimus, & ad illas conferunt non nisi ancillarum more subseruiendo. Hic autem homo vult esse iudex & censor Theologorum. Tractatores sunt iuristæ criminalium ciuilium, non autem spiritualium, quale crimen est hæresis. Sed Theologi non solùm sunt horum criminum primi tractatores: verum etiam iudices & exterminatores. Non sic arctauit Inquisitores Ecclesia, vt teneantur peritorum, quos aduocauerint, consilium sequi. Sed honorem dedit eorum officio vt more principum iudicantium, sic habeant consiliarios & assessores, vt in eorum tamen sit potestate cùm suo collega pro arbitrio proprio ferre sententiam. Modos etiam proprios habent Inquisitores in procedendo, variásque pœnitentiæ imponendæ consuetudines, quarum sæpenumero ignari sunt Iuristæ. Et ob hoc sæpè contingit eos esse impedimento Inquisitionis officio, Inquisitoribúsque molestos, dum conantur eos arctare ad communem modum examinandi testes, aut reum: licet in hoc qui sunt prudentiores communiter remittant ad ipsos Inquisitores, vt sic etiam collegæ (vt par est) mutuò sibi inuicem deferant: & Doctores eisdem (sicut ipse expertus sum) obsequentissimos se gratis præstent zelo fidei, quam communiter (vt decet viros Christianos) inuictè tuemur. Et hæc dicta sint ad conclusiones erroneas Aduersarij, qui patribus Inquisitoribus obsequiosum se non præstitit, sed potiùs odiosum atque infensum; prouocans etiam alios sibi similes his suis scriptis, vt idem attentare non vereantur. Sed comperta nunc per hæc nostra opuscula talium scriptorum illius & opinionum vanitate, spero quòd tam ipse quàm alij resipiscent, & ad propria studia oculos, manus, calamúmque conuertent.

Inquisitores debét more principũ iudicare.

Explicit Apologia tertia de Lamiis. Incipit Qarta.

Vnum Oldradi apud quosdam Iuristas famosum dictum de Lamiis reprobatur.

Opinio Oldradi de lamiis.

Positis autem prædictis conclusionibus suis in prædicto tertio tractatu suo, Aduersarius subnectit alias 26. conclusiones seu regulas vel dicta, tam ex doctrina Oldradi famosissimi doctoris, quàm ex propria officina. Quibus examinatis, nil falsitatis circa eas impugnare pro nunc occurrit, nisi vnum quòd refert in 16. conclusione ex consilio Oldradi 210. Hoc, inquam, quòd non omnis inuocatio Dæmonum sapit hæresim manifestam, sed solùm ea, qua Dæmon inuocatur vt faciat, quæ non sunt ei propria, sed creatori, puta, ad prænunciandum futura: non autem si inuocetur ad faciendum, ea quæ non excedunt eius propriam facultatem, puta ad tentandum

Non omnis inuocatio Dæmonum sapit hæresim.

dum fœminas de venereis & huiusmodi. Nisi fortè, inquit, fieret & hoc per modum adorationis, secus per modum imperij. Sed deceptus est Oldradus, & omnis qui eum sequitur in hoc passu, putans, quòd talis inuocatio, ad ea etiam, quæ sunt Dæmoni propria, quia non sapit hanc hæresim manifestam, quòd videlicet insinuet ex facto illo, esse aliquid Dæmoni attribuendum, quod non est Dæmoni proprium, puta, futura cognoscere, ideò nullam sapiat, seu (quòd idem est simpliciter non sapiat hæresim, manifestam. Quod est arguere à particulari ad vniuersalem negatiuè, contra regulas Dialecticæ, in proposito sic arguendo: Non sapit hanc hæresim manifestè, ergo non sapit hæresim manifestè. Sicut enim ex hoc, quòd aliquis non est sic homo, puta: Ioannes, non remouetur quin sit homo, poterit enim esse Petrus, ita ex hoc, quòd inuocatio Dæmonum ad ea, quæ sunt Dæmoni propria, non sapit hanc hæresim, quòd attribuatur Dæmoni, quod est Deo proprium, non remouetur quin sapiat aliam hæresim, vel infidelitatis speciem manifestè. Id autem non aduertit Oldradus nec mirum cùm esset purus Iurista, non habens ex propria professione subtilem cognitionem distinctionis hæresum vel specierum infidelitatis, nec præualens iudicare, quibus factis vel dictis talia deprehendantur, quæ ad hæreses propriè spectant. Theologalis enim est hæc discussio, sicut etiam eorum proprium est, de opposito infidelitatis, de sana inquam, & perfecta fide Christi plenè subtilissimeque tractare. Dicendum est igitur, secundùm sanctos Doctores sacrosque Theologos, quod omnis inuocatio Dæmonum ex hoc sapit hæresim manifestam, quod semper & inseparabiliter habet pactum infidelis amicitiæ cum Dæmone tacitum vel expressum, verbo vel facto etiamsi sacrificia desint. Dum enim faciunt homines id quod à solo Dæmone institutum est fieri sub pacto inito saltem cum primo facti auctores ad aliquid consequendum, alii, qui: primum in hoc imitantur, & quærunt ex facto illo à Dæmone consequi, quod expetunt, proculdubio ratum habent pactum, quod prius interuenit, & sine quo nihil consequi possent ab inuocato Dæmone, & sic conuincuntur pactum tacitum & ipsi habere cum Dæmone. Et quanto magis, si aperta voce gestu vel nutu Dæmonem inuocant, eius implorantes auxilium? Habere autem pactum quodcumque tacitum vel expressum cum Dæmone, ad Apostasiam pertinet à fide secundum Augst. & habetur 26. q. 7. *Non obseruetis*: & secundùm sanctum Thom. *in.* 2. *dist.* 7. *quæst.* 1. *art.* 2. quia talia quæ excedunt etiam hominis facultatem (ex hoc enim Dæmonem inuocat homo, quia per se non potest) non sunt expetenda fieri per virtutem Dæmonis, neque quoad principium vel medium, neque quoad complementum operis: sed à nullo, cum mala sint quæ petantur vel si bona à Deo solo, vel eiusdem virtute ab inimicis illius. Iuxta illud *Isa.* 8. Nunquid populus non quærit à Deo visionem pro viuis & mortuis? Vnde inuocando Dæmonem in talibus non tanquam ad Dei amicum conuincitur ad eum recurrere tanquam ad Deum suum, & habere pacta cùm eo infidelis amicitiæ: & consequenter apostatasse à fide. Talis autem apostasia ad hæresim pertinet: imo est omnis infidelitatis grauissima, vt patet per S. Thom.

Reprob.

Oldradus de Ponte Laudensis I.C. insignis taxatur.

Pacta cū Dæmonibus quid importēt.

sec.

sec. 2. *q.* 21. *art.* 3. comprehendens virtualiter omnes hæreses, si simpliciter recedat quis à fide; & cultu veri Dei & Domini nostri Iesu Christi Domini adhærendo. Vnde absolutè & sine distinctione omnis inuocatio Dæmonis sapit hæresim manifestè. Sicut absolutè & sine distinctione hoc dicit gloss. in verbo, Saperent. *c. cùm accusatus. de hæret. lib* 6. Non est autem apostasia, nec ad hæresim pertinet omnis inuocatio Dæmonum, vel familiaritas in loquendo præcipuè cum acceptitiis etiam si mala sit, neque omne imperium, præcipuè ex parte Dei, quod pertinet ad exorcistas. De ratione enim inuocationis est quædam subiectio, habens annexas preces & cultum inuocantis ad eum, qui inuocatur tanquam ad vltimum refugium in re pro qua fit inuocatio, quem cultum semper obseruant Necromantici & alij tales viri Diabolici, etiamsi non quærant à Dæmone consequi, nisi quæ possibilia sunt illi. Nullus enim negaret quin nefarias preces circa aras idolorum emittere, saperent hæresim manifestè, vt glo. in eodem verbo confirmat, etiamsi taliter operans diceret se id non fecisse, nisi ad consequendum Dæmoni possibilia, puta mulieris amorem. Hoc autem non est nisi propter pactum tacitum, vel etiam expressum, quem ex hoc facto cum Dæmonibus conuincitur habere, quorum quidem idola plena sunt, & consequenter propter apostasiam. Ergo multò magis, si ipse Dæmon immediatè per se inuocetur, & non mediante idolo, quacunque ratione vel causa. Non est igitur in hoc sequendus Oldradus, vtpotè qui ad pauca respexit, & præcipuè non considerando, quod de ratione inuocationis Dæmonis est adoratio: quia cultus est cum subiectione, non referendo ad verum Deum. Inuocare enim in sacra Scriptura, pro actu latriæ sumitur. Vnde gloss. super illud *Genes.* 4. Iste cœpit inuocare nomen Domini sic dicit, Inuocare idem est, quod colere & deprecari. Et gloss. super illud. *Rom.* 10. Quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit, dicit: Inuocauerit se subiiciendo & colendo. Et propriè Deo deberi inuocationem patet per illud Isaiæ: Quærite Dominum dum inueniri potest inuocate eum, dum prope est. Et in Psalm. Inuoca me in die tribulationis. In cuius etiam signum per increpationem dicit Dominus populo rebelli & infideli. *Iudic.* 10. Reliquistis me, & coluistis deos alienos. Ite & inuocate deos, quos elegistis, quasi dicat, Deus tantùm inuocari debet: Si ergo illi sunt dij vestri, inuocate eos. Et 3. *Reg.* 18. Dixit Helias sacerdotibus Baal, Inuocate nomina deorum vestrorum, & ego, &c. Vnde patet quòd inuocatio præcipitur fieri Deo, vt actus latriæ: & hac eadem ratione prohibetur fieri Dæmoni. Et consequenter omnis inuocatio est adoratione: nulláque cum puro imperio: quia adoratio est de ratione inuocationis, vt dictum est. Si autem per inuocationem ipse communiter accipiat vocationem Dæmonum, impropriè loquitur, & in proposito non interuenit sola vocatio, sed vera inuocatio Dæmonum, eò quòd antequam Necromantici ac Malefici Dæmonibus imperent, vel eos ad vota cogant, præcedunt varij cultus & obseruationes nefariæ, sapientes apostasiam à fide secundùm iuris interpretationem quod non nisi exteriora diiudicat. Nullo ergo modo est audiendus hoc in loco Oldradus.

Inuocare est actus Latriæ.

Omnis inuocatio est cum adoratione.

dus. Sanctis ergo doctoribus, quibus innititur prædicta gl. in verbo, Saperent, potiùs quàm Oldrado acquiescendum & adhærendum est. Ex his omnibus patet qudò, determinatio Aduersarij & prædictus eius tractatus, in nullo præualeat contra patres Inquisitores, sed multis falsitatibus refertus & ineptiis, procul ab omnium sapientum oculis est abiiciendus. Et strigum pessima secta, debet omni conatu per ipsos Inquisitores procul omni timore fugari ac exterminari, ad fidei defensionem, & Domini nostri Iesu Christi laudem, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

FINIS.

